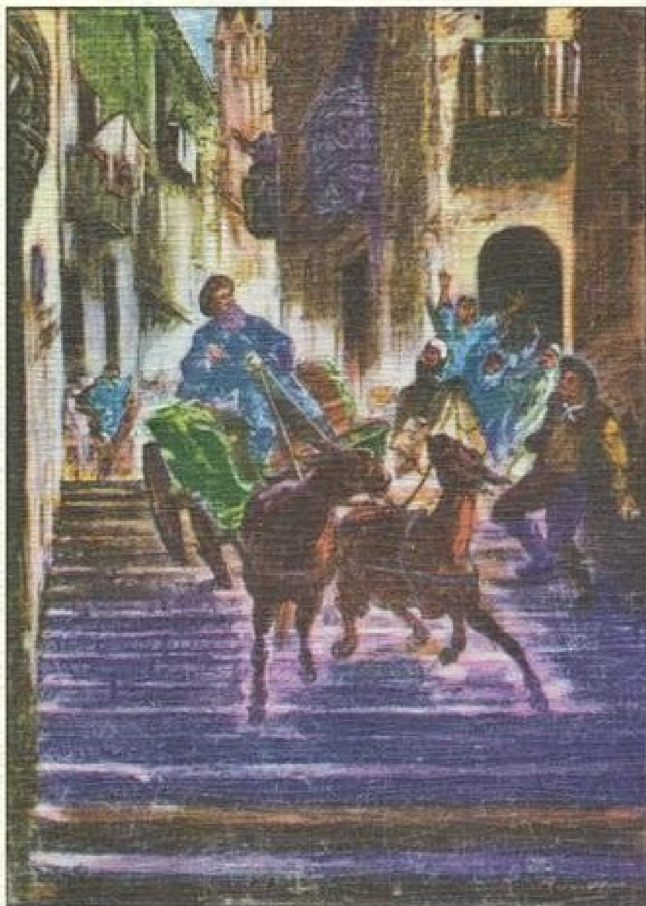
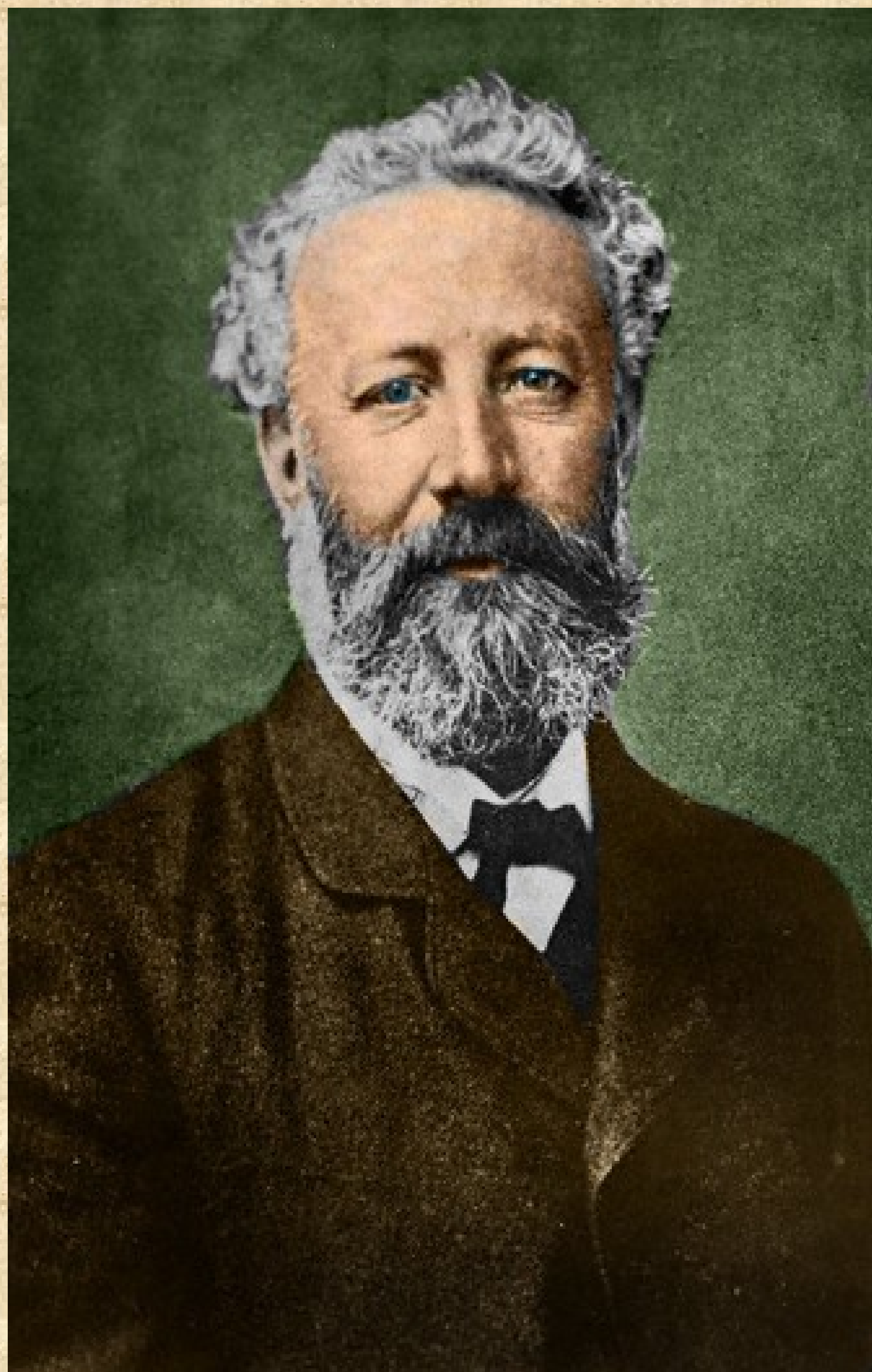
Jules Verne

Clovis Dardentor
Secretul lui Wilhelm Storitz

EDITURA ION CREANGĂ

Jules Verne

32

Clovis Dardentor
*
Secretul lui Wilhelm Storitz

Prezentarea grafică: VAL MUNTEANU

JULES VERNE
Clovis Dardentor
Le secret de Wilhelm Storitz
Hachette l935

ÎN ROMÂNEŞTE DE TATIANA POPESCU-ULMU

EDITURA ION CREANGĂ — BUCUREŞTI, l982

CLOVIS DARDENTOR

I ÎN CARE PERSONAJUL PRINCIPAL AL ACESTEI POVESTIRI NU ESTE PREZENTAT CITITORULUI

Când coborâră amândoi în gara Cette, din trenul de Paris — Marea Mediterană, Marcel Lornans zise adresându-se lui Jean Taconnat:

— Spune-mi, te rog, ce-o să facem în aşteptarea plecării pachebotului?...

— Nimic, răspunse Jean Taconnat.

— Totuşi, dacă te iei după Ghidul călătorului, Cette este un oraş care-ţi trezeşte curiozitatea, cu toate că nu are o vechime prea mare, deoarece a luat fiinţă după crearea portului său, situat la capătul canalului din Languedoc şi datorat lui Ludovic al XIV-lea...

— Şi poate că-i lucrul cel mai folositor pe care l-a făcut Ludovic al XIV-lea de-a lungul întregii sale domnii! îi explică Jean Taconnat. Nu încape îndoială, marele rege prevedea că noi o să venim să ne îmbarcăm aici, azi, 27 aprilie l885...

— Fii şi tu măcar o dată serios, Jean, şi nu uita că Sudul are urechi şi te poate auzi... Şi-apoi, de vreme ce ne aflăm la Cette, mi se pare cuminte din partea noastră să vizităm Cette, adică bazinele, canalele, gara maritimă, cei doisprezece kilometri de cheiuri, promenada udată de apele limpezi ale unui apeduct...

— Ai isprăvit, Marcel, să-mi tot reciţi din Joanne?...

— Un oraş, continuă Marcel Lornans, care ar fi putut să fie o Veneţie...

— Şi care s-a mulţumit să fie o mică Marsilie! ripostă Jean Taconnat.

— Precum spui, dragă Jean, rivala superbului oraş provensal, primul porto-franco al Mediteranei, după el, şi care exportă vinuri, sare, rachiu, uleiuri, produse chimice...

— Şi care importă pisălogi ca tine... îi replică Jean Taconnat, întorcând capul.

— Şi de asemenea piei neargăsite, lână din La Plata, făină, fructe, cod, lemn pentru doage, metale...

— Destul... destul! strigă tânărul, dornic să scape de această cascadă de informaţii ce se rostogolea de pe buzele prietenului său.

— Două sute şaptezeci şi trei de tone intrări şi două sute treizeci şi cinci de mii ieşiri, reluă necruţătorul Marcel Lornans, fără să mai vorbim de halele lui de sărare pentru anşoa şi pentru sardele, de salinele lui care produc anual între douăsprezece şi patrusprezece mii de tone, de producţia de doage atât de însemnată, încât foloseşte două mii de muncitori şi fabrică două sute de mii de butoaie de vin...

— În care aş vrea să fii închis de două sute de mii de ori, prieten limbut ce eşti! Dar, la drept vorbind, Marcel, întrucât ar putea toată această superioritate industrială şi comercială să-i intereseze pe doi băieţi de treabă care se îndreaptă spre Oran, cu intenţia de a se înrola în regimentul 7 vânători din Africa?...

— Când călătoresc, totul este interesant, chiar şi ceea ce nu este... afirmă Marcel Lornans.

— Dar oare există destulă vată la Cette ca să-ţi poţi astupa urechile?

— O să întrebăm şi asta când ne vom plimba.

— *Argèlès* pleacă peste două ore, ţinu să observe Jean Taconnat, şi, după părerea mea, lucrul cel mai bun este să mergem direct pe puntea vasului!

Şi poate că avea dreptate. În două ceasuri, era oare cu putinţă să vizitezi acest oraş mereu în creştere — cel puţin cu un profit oarecare? Ar fi trebuit să poţi să mergi la heleşteul de la Thau, aproape de canalul la izvorul căruia este construit oraşul, să te urci pe muntele calcaros Pilier de Saint-Clair, izolat între heleşteu şi mare, în coasta căruia oraşul se desfăşoară în amfiteatru, şi pe care plantaţiile de pini îl vor reîmpăduri într-un viitor apropiat. Oare această capitală maritimă sud-occidentală, care comunică cu Oceanul prin canalul Sudului, iar cu interiorul prin canalul Beaucaire si pe care două linii de drum de fier, una prin Bordeaux, cealaltă prin centru, o unesc cu inima Franţei, nu merită ea să reţină turistul vreme de câteva zile?

Marcel Lornans nu mai insistă totuşi, şi-l urmă docil pe Jean Taconnat, precedat de un hamal ce împingea căruţul cu bagaje. După un drum destul de scurt, au ajuns la vechiul bazin. Călătorii din tren, având aceeaşi destinaţie cu a celor doi tineri, se şi aflau adunaţi acolo. O mulţime de curioşi pe care îi atrage întotdeauna plecarea unui vas aştepta pe chei, şi n-ar fi fost exagerat apreciind cifra lor cam la o sută pentru o populaţie numărând treizeci şi şase de mii de locuitori.

Cette posedă un serviciu regulat de pacheboturi spre Alger, Oran, Marsilia, Nisa, Genova, Barcelona. Pasagerii care dau

preferinţă unei traversări ce-şi alege adăpostul coastei Spaniei şi al arhipelagului Balearelor, în vestul Mediteranei, ni se par mai avizaţi. În ziua aceea, vreo cincizeci de oameni aveau să se îmbarce pe *Argèlès*, vas de dimensiuni modeste — între opt sute şi nouă sute de tone — care oferea toate garanţiile dorite, sub comanda căpitanului Bugarach.

După ce îşi aprinsese primele focuri, scoţând pe coş un nor de fum negricios, *Argèlès* fusese amarat în interiorul vechiului bazin, de-a lungul estacadei de la Frontignan, la est. Spre nord se desenează, în forma lui triunghiulară, noul bazin la care ajunge canalul maritim. În partea opusă se află instalată bateria circulară care apără portul şi digul Saint-Louis. Între acest dig şi capătul larg al estacadei de la Frontignan, un şenal, destul de uşor de străbătut, duce la vechiul bazin.

În vreme ce pasagerii se îmbarcau pc *Argèlès* venind pe dig, căpitanul Bugarach supraveghea personal, arimarea bagajelor sub prelatele punţii. Cala, ticsită, nu mai dispunea de nici un locşor liber, încărcată fiind cu huilă, doage, uleiuri, carne sărată şi vinuri cupajate, pe care Cette le fabrică în antrepozitele ei, sursă a unui export considerabil.

Câţiva marinari bătrâni — feţe dintr-acelea arse de vânturi, cu ochi strălucitori sub sprâncenele groase şi răzvrătite, cu urechile roşii, legănându-se pe picioare, clătinaţi parcă de un ruliu continuu — stăteau de vorbă prin perdeaua de fum a pipelor lor. Ceea ce-şi spuneau era de bună seamă pc placul acelor pasageri, pe care o traversare de treizeci-treizeci şi şase de ore nu poate să nu-i emoţioneze dinainte.

— Timp frumos, spunea unul.

— Bate briza dinspre nord-est care, după cât se vede, o să ţină, adăuga altul.

— Trebuie să fie tare răcoare în preajma Balearelor, conchidea un al treilea, scuturând, prin lovituri în vârful unghiei, scrumul pipei stinse.

— Dacă bate vântul, *Argèlès* va prinde uşor cele unsprezece noduri pe oră, zise pilotul, care tocmai îşi luase locul la bordul pachebotului. Dealtfel, sub comanda căpitanului Bugarach, n-ai de ce să te temi. Vântul prielnic şade ascuns în şapca lui şi e de-ajuns să şi-o scoată din cap pentru a-l avea la pupa!

Foarte încurajatori, aceşti lupi de mare! Dar oare nu se ştie proverbul marinăresc: „Cine vrea să mintă n-are decât să vorbească despre vreme"?

Dacă cei doi tineri acordau prea puţină atenţie acestor pronosticuri, ba, mai mult decât atât, dacă ei nu se sinchiseau câtuşi de puţin nici de starea mării, nici de riscurile acestei traversări, majoritatea pasagerilor se arătau mai puţin

indiferenţi sau mai puţin filozofi. Câţiva îşi simţeau şi capul, şi inima tulburate, chiar mai înainte de a fi pus piciorul pe punte.

Printre aceştia din urmă, Jean Taconnat îi atrase atenţia lui Marcel Lornans asupra unei familii care, fără îndoială, avea să debuteze pe această scenă, cam prea bogată în maşini, a teatrului mediteranean — frază metaforică a celui mai jovial dintre cei doi prieteni.

Această familie înfăţişa grupul trinitar al tatălui, al mamei şi al fiului. Tatăl era un bărbat de cincizeci şi cinci de ani, cu o figură de magistrat, deşi nu aparţinea magistraturii aşezate pe scaun sau stand în picioare, cu cotleţi cărunţi, cu fruntea îngustă, corpolent şi măsurând cinci picioare şi două degete, datorită pantofilor cu tocuri înalte — într-un cuvânt, unul din acei rotofei omuleţi cuprinşi îndeobşte în rubrica „bondoci". Îmbrăcat într-un costum cadrilat din stofă groasă ţesută în diagonală, cu o caschetă cu clape pe capul încărunţit, el ţinea într-o mână o umbrelă vârâtă într-un toc lucitor, iar în cealaltă pătura de călătorie cu desene în dungi, făcută sul şi încercuită de două ori cu o curea de piele.

Mama avea avantajul asupra soţului ei de a-l domina cu un oarecare număr de centimetri — o femeie înaltă, slabă şi uscată, tip de lungană, cu faţa gălbuie, cu nasul pe sus, din pricina înălţimii sale, fără îndoială, cu părul lins şi cărare la mijloc — de un negru suspect când ai atins cincizeci de ani — cu buzele strânse, cu obrajii pătaţi de un uşor herpes, întreaga ei persoană importantă fiind înfăşurată într-o pelerină largă de lână, de culoare cafeniu-închis, căptuşită cu petit-gris. O geantă cu încuietoare metalică îi atârna de braţul drept, şi un manşon din imitaţie de jder pe braţul stâng.

Fiul era un băiat oarecare, de şase luni major, cu o fizionomie ştearsă, cu gâtul lung, ceea ce, adăugat la rest, este adesea un indiciu de prostie din născare, cu tuleie de mustaţă blondă răsărind ici-colo, cu ochi fără expresie prin lornionul cu lentile dc miop, cu trupul deşirat, stângaci, cu aerul fără vlagă al unui rumegător, destul de stânjenit de braţele şi de picioarele lui — deşi luase lecţii de graţie şi de ţinută — într-un cuvânt, unul din acei prostănaci, nuli şi inutili, care, spre a folosi o locuţiune din limbajul algebric, sunt afectaţi de semnul ,,minus".

Aşa arăta această familie de burghezi vulgari. Ei trăiau dintr-o rentă de o mie două sute de franci provenind dintr-o dublă moştenire, dealtfel nefăcând niciodată nimic spre a o mări, dar nici spre a o micşora. Originari din Perpignan, ei locuiau acolo într-o casă veche pe strada Popiniere, care se întinde de-a lungul râului Tet. Când erau anunţaţi într-unul din saloanele Prefecturii sau ale Vistieriei generale, aceasta se făcea sub

numele de: ,,domnul şi doamna Dèsirandelle şi domnul Agathocle Dèsirandelle".

Ajunsă pe chei, în faţa debarcaderului care înlesnea accesul spre *Argèlès*, familia se opri. Să se îmbarce imediat, sau să aştepte, plimbându-se, clipa plecării?... Problemă serioasă, într-adevăr!

— Am venit prea devreme, domnule Dèsirandelle, bombăni doamna, şi nu pierzi niciodată prilejul...

— După cum nici dumneata nu pierzi niciodată prilejul să reproşezi, doamnă Dèsirandelle! răspunse domnul pe acelaşi ton.

Această pereche nu-şi spunea niciodată altfel decât „domnule", „doamnă" fie în public, fie în particular — ceea ce socoteau ei a fi de o nemaipomenită distincţie.

— Să mergem să ne instalăm pe punte, propuse domnul Dèsirandelle.

— Cu un ceas înainte! strigă doamna Dèsirandelle. Când avem de stat treizeci de ore pe acest vas, care de pe acum se clatină ca un leagăn!...

Într-adevăr, deşi marea se vădea a fi calmă, *Argèlès* era scuturat de un uşor ruliu, datorită unei vagi hule împotriva căreia vechiul bazin nu este apărat pe de-a-ntregul de către spargevalul de cinci sute de metri, construit la o distanţă de câteva cabluri de şenal.

— Dacă ne e teamă de rău de mare chiar în port, reluă domnul Dèsirandelle, poate ar fi fost mai bine să nu întreprindem această călătorie!

— Crezi, aşadar, că aş fi consimţit s-o fac, domnule Dèsirandelle, dacă n-ar fi fost vorba de Agathocle?...

— Ei bine, deoarece s-a hotărât...

— Ăsta nu-i un motiv ca să ne îmbarcăm atât de devreme.

— Dar trebuie să ne predăm bagajele, să ne luăm în primire cabina, să ne alegem locul în sufragerie, aşa cum m-a sfătuit Dardentor...

— Vezi bine, răspunse doamna, pe un ton sec, că Dardentor al dumitale n-a sosit încă!

Şi ea se înălţă pe vârfuri spre a-şi lărgi câmpul vizual, plimbându-şi privirea peste digul de la Frontignan. Dar personajul indicat sub strălucitorul nume de Dardentor nu se zărea.

— Eh! exclamă domnul Dèsirandelle. Doar îl cunoşti prea bine, niciodată n-o să se schimbe!... N-o să-l vezi decât în ultimul moment!... Cu prietenul nostru Dardentor, rişti întotdeauna să pleci fără el...

— De pildă, zise doamna Dèsirandelle, dacă lucrul ăsta i s-ar întâmpla şi-acum...

— N-ar fi pentru prima oară!

— Atunci de ce a plecat de la hotel înaintea noastră?...

— A vrut să-şi viziteze un prieten, pe Pigorin, un dogar, şi a promis să ne ajungă pe vas, îndată ce va sosi, se va urca pe bord, căci aş pune rămăşag că n-o să stea să se plictisească pe chei...

— Numai că n-a sosit...

— N-o să întârzie, răspunse domnul Dèsirandelle, îndreptându-se cu pas hotărât spre debarcader.

— Tu ce părere ai, Agathocle? întrebă doamna Dèsirandelle, adresându-i-se fiului ei.

Agathocle nu avea nici o părere, deoarece el nu se gândea niciodată la nimic. De ce l-ar fi interesat pe neghiobul ăsta toată această agitaţie maritimă şi comercială, transport de mărfuri, îmbarcarea călătorilor, această forfotă de pe punte care precede plecarea unui pachebot? O călătorie pe mare, explorarea unei ţări necunoscute nu-i trezeau câtuşi de puţin acea curiozitate plină de voioşie, acea emoţie instinctivă, atât de firească la tinerii de vârsta lui. Nepăsător la toate, străin faţă de toate, lânced, lipsit de imaginaţie, de spirit, el nu făcea nimic. Taică-său îi spusese: ,,O să plecăm spre Oran", iar el răspunsese: ,,Ah!" Maică-sa îi spusese: „Domnul Dardentor a promis să ne însoţească", şi el răspunsese: „Ah!" Amândoi îi spuseseră: „O să locuim câteva săptămâni la doamna Elissane şi fiica ei, pe care le-ai văzut când au trecut ultima oară prin Perpignan", şi el răspunsese: „Ah!" Această interjecţie serveşte de obicei să indice fie bucuria sau durerea, fie admiraţia, mila sau nerăbdarea. Or, în gura lui Agathocle, ar fi fost greu de spus ce indica ea, dacă nu cumva nulitatea prostiei, şi prostia nulităţii.

Dar, în clipa când maică-sa tocmai îl întreba ce gândeşte cu privire la oportunitatea de a se urca la bord sau de a rămâne pe chei, Agathocle, văzându-l pe domnul Dèsirandelle că pune piciorul pe debarcader, îl urmă pe taică-său, şi doamna Dèsirandelle se resemnă să se îmbarce după ei.

Cei doi tineri se şi instalaseră pe duneta pachebotului. Toată această agitaţie zgomotoasă îi amuza. Apariţia cutărui sau cutărui tovarăş de călătorie le isca în cuget cutare sau cutare reflecţie, după înfăţişarea indivizilor. Ora plecării se apropia. Sirena vaporului spinteca văzduhul. Fumul, mai abundent, se răsucea ca un vârtej la gâtul coşului mare, îndeajuns de aproape de marele catarg ce fusese acoperit cu husa gălbuie.

Pasagerii de pe *Argèlès* erau, în cea mai mare parte, francezi care mergeau în Algeria, soldaţi ce se duceau la regimentul sau batalionul lor, câţiva arabi, de asemenea câţiva marocani, cu destinaţia Oran. Aceştia din urmă, de îndată ce puseseră

piciorul pe punte, se îndreptaseră spre partea rezervată clasei a doua. La pupa se adunau pasagerii de clasa întâi, cărora le erau destinate, în exclusivitate, duneta, salonul şi sufrageria aflate la interior şi primind lumină printr-un elegant spirai. Cabinele, situate în vecinătate, primeau lumina prin hublouri cu sticle lenticulare. E limpede că *Argèlès* nu oferea nici luxul şi nici confortul vaselor Companiei transatlantice sau ale Mesageriilor maritime. Navele cu aburi care pleacă din Marsilia spre Algeria au un tonaj mai mare, o viteză mai mare şi sunt mai bine amenajate. Dar, când e vorba de o traversare atât de scurtă, mai e cazul să faci nazuri? Şi, în realitate, această agenţie deservind linia Cette-Oran, lucrând cu preţuri mai reduse, nu ducea lipsă nici de călători, nici de mărfuri.

În ziua aceea, dacă la prova se numărau vreo şaizeci de călători, cei de la pupa nu depăşeau cifra de douăzeci-treizeci. Un matelot trebăluise vreo două ceasuri şi jumătate pe punte. Peste o jumătate de oră *Argèlès* îşi va dezlega parâmele şi întârziaţii nu sunt niciodată prea numeroşi la plecarea pacheboturilor.

Imediat după îmbarcare, familia Dèsirandelle se îndreptă grăbită spre uşa dublă ce dădea în sufragerie.

— Cum se mai clatină vasul ăsta! nu se putu abţine să nu exclame mama lui Agathocle.

Tatăl se feri să-i răspundă. Nu-l preocupa altceva decât să aleagă o cabină cu trei paturi, precum şi trei locuri la masă, în sufragerie, cât mai aproape de oficiu. Pe acolo sosesc mâncărurile, astfel încât poţi să-ţi alegi cele mai bune bucăţi, şi nu să fii nevoit să iei ce rămâne.

Cabina pe care o preferă avea numărul l9. Situată la tribord, era una din cele aflate cel mai aproape de centrul navei, unde tangajul se simte mai puţin. Cât despre balansările ruliului, n-aveai de ce să-ţi baţi capul ca să le eviţi. La prova ca şi la pupa, ele sunt resimţite la fel şi sunt la fel de neplăcute pentru pasagerii care nu gustă farmecul acestor oscilaţii legănătoare.

Odată cabina aleasă şi micile bagaje instalate, domnul Dèsirandelle, lăsând-o pe doamna Dèsirandelle să-şi rânduiască lucrurile, se reîntoarse în sufragerie însoţit de Agathocle. Oficiul aflându-se la babord, el se îndreptă în această direcţie, spre a reţine cele trei locuri mult râvnite, la capătul mesei.

Un călător se şi instalase acolo, în vreme ce şeful de sală şi chelnerii se îndeletniceau cu aşezarea tacâmurilor pentru cina de la ora cinci. După cum se vede, numitul călător se grăbise să ia în stăpânire acel loc şi-şi pusese cartea de vizită între cutele şervetului aşezat pe farfuria marcată cu monograma *Argèlès*. Şi, fără îndoială, de teamă ca nu cumva vreun intrus să-i

răpească acest loc bun, el avea să rămână în faţa tacâmului până la plecarea pachebotului.

Domnul Dèsirandelle îi aruncă o privire piezişă, primi şi el una la fel, izbuti să citească, în trecere, aceste două nume, imprimate pe cartea de vizită a convivului său: „Eustache Oriental", opri trei locuri în faţa sus-numitului personaj, şi, urmat de fiul său, părăsi sufrageria, spre a se urca pe dunetă.

Nu mai rămăseseră decât vreo douăsprezece minute până la plecare, şi pasagerii întârziaţi pe digul de la Fronlignan aveau să audă ultimele fluierături. Căpitanul Bugarach măsura cu paşi rari pasarela. Pe puntea de la prova, secundul de pe *Argèlès* supraveghea pregătirile de plecare.

Domnul Dèsirandelle simţea crescându-i neliniştea şi repeta cu o voce nerăbdătoare:

— Uite că nu vine!... De ce întârzie?... Ce face oare?... Ştie prea bine că-i la trei fix!... O să piardă vaporul!... Agathocle!...

— Ce este?... întrebă prosteşte fiul Dèsirandelle, fără a avea aerul că ştie de ce taică-său este cuprins de o asemenea tulburare nemaipomenită.

— Tu nu-l zăreşti pe domnul Dardentor?...

— N-a sosit?...

— Nu, n-a sosit... La ce naiba te gândeşti? Agathocle nu se gândea la nimic.

Domnul Dèsirandelle umbla de la un capăt la altul al dunetei, plimbându-şi privirea când pe digul de la Frontignan, când pe cheiul din faţa vechiului bazin. Într-adevăr, întârziatul ar fi putut să se ivească din partea aceasta şi, din câteva vâslituri bune, o barcă l-ar fi adus la bordul pachebotului.

Nimeni... nimeni!

— Ce-o să spună doamna Dèsirandelle! exclamă domnul Dèsirandelle, neştiind ce să mai facă. Ea care-i atât de grijulie cu interesele ei!... Totuşi trebuie să afle şi dânsa!... Dacă diavolul ăsta de Dardentor nu-i aici în cinci minute, ce-o să se întâmple?

Marcel Lornans şi Jean Taconnat se amuzau de suferinţa acestui naiv. Era limpede că parâmele lui *Argèlès* vor fi curând dezlegate dacă nimeni nu-l prevenea pe căpitan, şi presupunând că acesta nu va acorda tradiţionalul sfert de oră academic — ceea ce nu se face niciodată când e vorba de plecarea unui pachebot — vor pleca fără domnul Dardentor.

Dealtfel, presiunea mare a aburului făcea să duduie cazanele; rotocoale albe ieşeau cu repeziciune prin ţeava de eşapament; pachebotul se lovea de baloanele lui de acostare, în vreme ce mecanicul îşi legăna maşina şi asigura funcţionarea elicei.

În acest moment, doamna Dèsirandelle apăru pe dunetă. Mai uscată ca de obicei, mai palidă ca oricând, ea ar fi rămas în

cabină şi n-ar fi ieşit în tot timpul traversării, dacă la rându-i n-ar fi fost şi ea cuprinsă de o adevărată nelinişte. Presimţind că domnul Dardentor nu se afla pe vas, iată că, în ciuda slăbiciunii sale, ea vroia să-i ceară căpitanului Bugarach să-l aştepte pc călătorul întârziat.

— Ei, ce se-aude?... i se adresă soţului.

— N-a sosit! fu răspunsul.

— Nu putem pleca fără Dardentor...

— Totuşi...

— Dar du-te odată şi vorbeşte-i căpitanului, domnule Dèsirandelle!... Vezi bine că eu n-am puterea să mă urc până la el!

Căpitanul Bugarach, cu ochii în patru, dând un ordin la prova, altul la pupa. părea greu de abordat. Alături de el, pe pasarelă, timonierul, ţinând cavilele timonei, aştepta un ordin pentru a acţiona troţele cârmei. Nu era momentul să-l interpelezi, şi totuşi, la imboldul doamnei Dèsirandelle, după ce se căţără anevoie pe scăriţa de fier, domnul Dèsirandelle se agăţă de balustradele pasarelei acoperită cu pânză albă.

— Domnule căpitan... începu el.

— Ce doriţi?... răspunse brusc „stăpânul după Dumnezeu", cu o voce care i se rostogolea printre dinţi ca un tunet printre norii vijeliei.

— Când socotiţi să plecaţi?...

— La ora trei... fix... şi nu mai e decât un minut...

— Dar unul dintre tovarăşii noştri de călătorie a întârziat...

— Cu atât mai rău pentru el.

— Oare n-aţi putea să-l aşteptaţi?

— Nici o secundă.

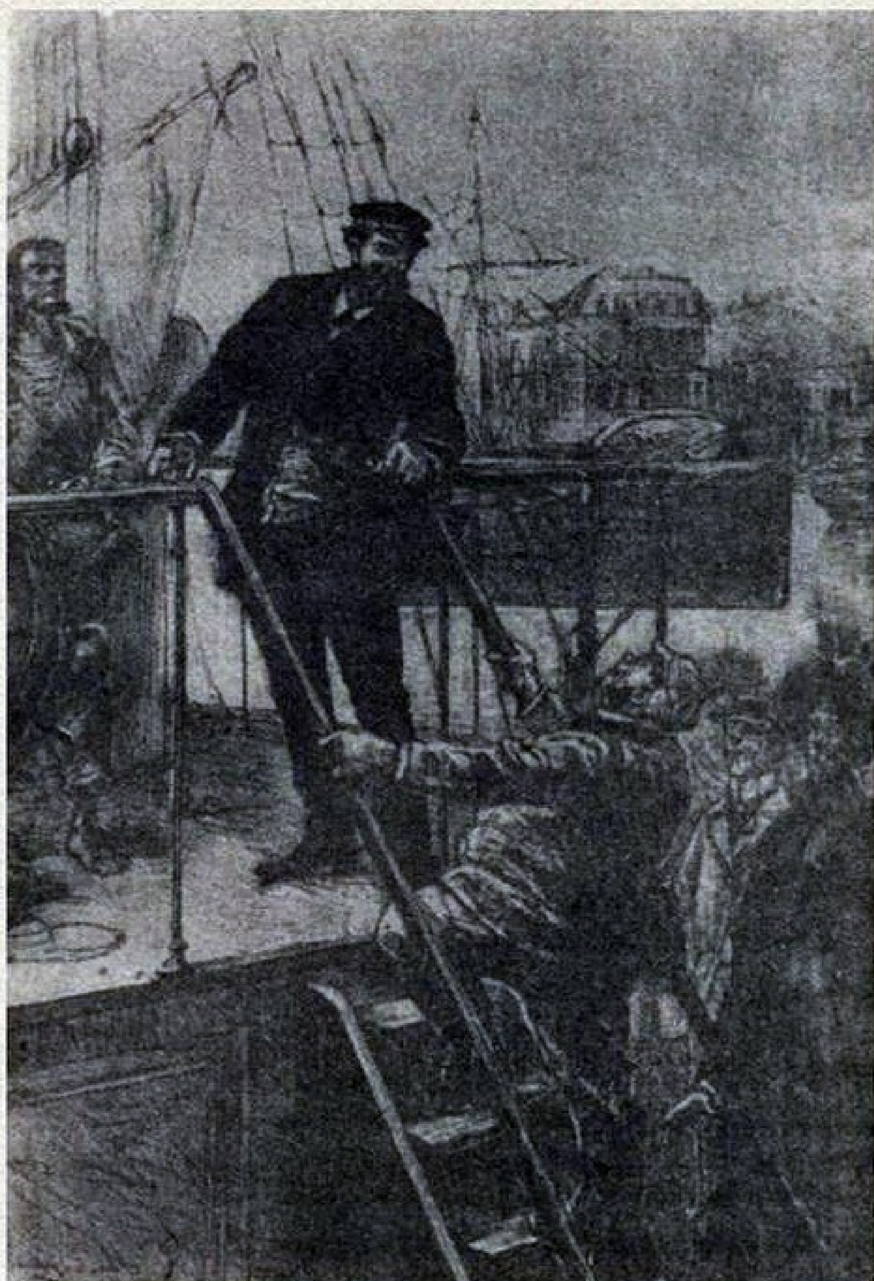
— Dar e vorba dc domnul Dardentor!...

,,Şi, rostind acest nume, domnul Dèsirandelle credea cu siguranţă că, mai întâi, căpitanul Bugarach avea să-şi scoată şapca, apoi să se încline...

— Cine-i ăsta... Dardentor?... Nu-l cunosc!

— Domnul Clovis Dardentor... din Perpignan...

— Ce doriţi?...

— Ei bine, dacă domnul Clovis Dardentor, din Perpignan, nu este pe bord în patruzeci de secunde, *Argèlès* va pleca fără domnul Clovis Dardentor... Mola prova!

Domnul Dèsirandelle se rostogoli mai degrabă decât coborî scara şi se trezi pe dunetă.

— Plecăm?... strigă doamna Dèsirandelle, căreia mânia îi împurpura o clipă obrajii de pe acum albi ca varul.

— Căpitanul este un bădăran!... Nici n-a vrut s-audă şi nici nu vrea s-aştepte.

— Să coborâm imediat de pe vas!...

— Doamnă Dèsirandelle... este cu neputinţă! Bagajele noastre sunt în fundul calei...

— Să coborâm, ţi-o repet!

— Ne-am plătit locurile...

La gândul de a pierde preţul unei întreite traversări de la Cette la Oran, doamna Dèsirandelle redeveni lividă.

— Milostiva doamnă înclină steagul! zise Jean Taconnat.

— Înseamnă c-o să se predea! Adăugă Marcel Lornans.

Şi ea se predă într-adevăr, dar nu fără a se revărsa în acuzaţii inutile.

— Ah, acest Dardentor... este incorijibil!... Niciodată nu-l găseşti acolo unde ar trebui să fie!... În loc să vină direct la vapor, pentru ce s-o fi dus la acest Pigorin!... Şi... acolo... fără el... la Oran... ce-o să facem noi?...

— O să-l aşteptăm la doamna Elissane, răspunse domnul Dèsirandelle, şi o să ne-ajungă cu pachebotul următor, chiar de-ar trebui să-l ia de la Marsilia.

— Dardentor ăsta!... Dardentor ăsta!... repeta doamna, a cărei paloare se accentua la primele clătinări ale vasului *Argèlès*. Ah, de n-ar fi vorba de fiul nostru... de fericirea şi de viitorul lui Agathocle!

Oare pe acest băiat atât de găunos, pe acest *minus habens* viitorul şi fericirea lui îl preocupau chiar până într-atât?... Nu aveai motiv să presupui acest lucru, văzându-l atât de indiferent la zbuciumul fizic şi moral al tatălui şi al mamei sale.

Cât despre doamna Dèsirandelle, ea nu mai avu puterea decât să scoată aceste cuvinte, întretăiate de gemete:

— În cabină... În cabină!

Schela fusese trasă pc chei de către oamenii de serviciu. Odată prova îndepărtată de parapet, pachebotul se răsuci puţin spre a o lua în direcţia şenalului. Elicea se bălăcea lovind uşor apa şi stârnind un vârtej alburiu pe suprafaţa vechiului bazin. Sirena îşi lansă notele-i ascuţite spre a se elibera ieşirea, în cazul când vreo navă s-ar fi ivit din larg.

Pentru ultima oară, domnul Dèsirandelle îşi plimbă privirea desperată asupra oamenilor care asistau la plecarea

pachebotului, apoi până la extremitatea digului de la Frontignan pe care ar fi putut să alerge întârziatul... Cu o ambarcaţiune, el ar mai fi avut încă vreme să ajungă pe *Argèlès*.

— În cabină... în cabină! murmura doamna Dèsirandelle cu voce stinsă.

Domnul Dèsirandelle, foarte iritat de neplăcuta întâmplare, foarte plictisit de gălăgie, bucuros i-ar fi trimis la plimbare şi pe domnul Dardentor, şi pe doamna Dèsirandelle. Dar lucrul cel mai urgent era s-o reinstaleze pe aceasta din urmă în cabina pe care ea n-ar fi trebuit s-o părăsească. El încercă s-o ridice de pe banca unde ea zăcea prăbuşită. După aceea o luă de mijloc şi, cu sprijinul uneia din cameriste, o ajută să coboare de pe dunetă pe punte. O târî apoi de-a curmezişul sufrageriei până la cabina ei, unde o dezbrăcă şi o culcă în pat, înfăşurând-o în pături, spre a-i reda căldura vitală pe jumătate stinsă.

Odată această penibilă operaţie sfârşită, domnul Dèsirandelle se urcă din nou pe dunetă, de unde privirea-i furioasă şi ameninţătoare cercetă cheiurile vechiului bazin. Întârziatul nu era acolo, şi, chiar de ar fi fost, ce ar mai fi putut face altceva decât *mea culpa*, lovindu-se cu pumnii în piept!

Într-adevăr, manevra odată terminată, *Argèlès* o luase prin mijlocul şenalului de unde primea saluturile curioşilor, îngrămădiţi, de o parte, pe capătul larg al estacadei, de cealaltă, în jurul digului Saint-Louis. Apoi, vasul îşi modifică uşor direcţia la babord spre a evita o goeletă al cărei drum se prelungea în interiorul bazinului. În sfârşit, şenalul fiind străbătut, căpitanul Bugarach manevră în aşa fel, încât să ocolească spargevalul pe la nord şi să depăşească capul Cette, cu viteză redusă.

II ÎN CARE PRINCIPALUL PERSONAJ AL ACESTEI POVESTIRI ESTE PREZENTAT, ÎN MOD SIGUR, CITITORULUI

— Iată-ne în drum, începu Marcel Lornans, în drum spre...

— Necunoscut, completă Jean Taconnat, necunoscutul care trebuie scormonit pentru a găsi noul, cum a spus Beaudelaire.

— Necunoscutul, Jean?... Tu speri să-l întâlneşti într-o simplă traversare din Franţa în Africa, într-o călătorie de la Cette la Oran?...

— Că-i vorba doar de o navigare de treizeci-patruzeci de ore, de o simplă călătorie a cărei primă şi poate unică etapă trebuie

să fie Oran, nu te contrazic, Marcel. Dar, când pleci, oare ştii întotdeauna încotro mergi?...

— Cu siguranţă, Jean, când un pachebot te duce acolo unde trebuie să mergi, şi în afară de accidente pe mare...

— Ei, da' cine-ţi vorbeşte de astea, Marcel? replică Jean Taconnat, pe un ton dispreţuitor. Accidente pe mare, o ciocnire, un naufragiu, explozia unei maşini, o robinsonadă de vreo douăzeci de ani pe o insulă pustie, straşnică întâmplare!... Nu! Necunoscutul, care dealtfel nu mă îngrijorează deloc, este X-ul existenţei, este taina destinului pe care, în vremurile antice, oamenii o scrijeleau pc pielea caprei Amalteea, este urna în care sunt puse biletele vieţii şi pe care le scoate mâna hazardului...

— Indiguieşte-ţi torentul de metafore, Jean! strigă Marcel Lornans. Sau o să am rău de mare din pricina asta!

— Este doar decorul misterios deasupra căruia o să se ridice cortina avanscenei...

— Destul, îţi spun, destul!... Nu te porni chiar aşa, de la început!... N-o lua razna călare pe calul nălucirilor!... Şi nu te-avânta în galop turbat...

— Ei!... Dă-o încolo!... Mi se pare că şi tu metaforizezi la rândul tău!...

— Ai dreptate, Jean. Hai să judecăm la rece şi să vedem lucrurile aşa cum sunt. Ceea ce vrem să facem noi e lipsit de orice risc. Am luat la Cette bilete până la Oran, fiecare din noi având în buzunar o mie de franci, şi o să ne înrolăm în regimentul 7 vânători din Africa. Ăsta-i un lucru foarte înţelept, foarte simplu, iar necunoscutul, cu perspectivele lui fanteziste, n-are cum să se ivească în treaba asta...

— Cine ştie? răspunse Jean Taconnat descriind cu arătătorul un semn de întrebare.

Această conversaţie, care arată anumite trăsături de caracter ale celor doi tineri, avea loc pe dunetă. De pe banca aşezată cu spatele la parapetul alcătuit din panouri de sârmă împletită, privirea lor aţintită drept înainte era stânjenită doar de cabina de pe pasarelă, care domina puntea între arborele mare şi arborele trinchet al pachebotului.

Vreo douăzeci de pasageri ocupau băncile laterale şi scaunele pliante, pe care prelata, suspendată pe fungă ca o pânză de păianjen, îi apăra de razele soarelui. Printre aceştia se numărau domnul Dèsirandelle şi fiul său. Primul străbătea febril puntea, când cu mâinile la spate, când ridicate spre cer. Apoi, cu coatele sprijinite pe balustradă, contempla siajul lui *Argèlès*, ca şi cum domnul Dardentor, transformat în marsuin, s-ar fi putut ivi deodată din mijlocul acelor brazde lichide, albe şi înspumate.

Cât despre Agathocle, acesta continua să manifeste cea mai desăvârşită nepăsare faţă de decepţia care părinţilor lui le stârnise atâta uimire şi le căşunase atâta necaz.

Alţi călători, dintre care unii cu totul insensibili la ruliu, dealtfel slab, se plimbau vorbind, fumând, trecându-şi din mână în mână luneta de bord, spre a privi coasta care dispărea înfăţişând spre apus o superbă creastă de munţi pirineeni. Alţii, mai puţin siguri împotriva oscilaţiilor vasului *Argèlès*, ocupau fotolii de răchită în colţul care se va bucura de preferinţa lor în tot timpul traversării. Câteva călătoare, înfăşurate în şaluri, cu un aer resemnat faţă de toate neplăcerile inerente, cu privirea stingherită, îşi găsiseră adăpost lângă cabinele aflate mai aproape de centrul navei unde tangajul se simte mai puţin — grupuri familiale de mame cu copiii lor, foarte simpatice, desigur, dar care regretau că nu sunt mai bătrâne cu vreo cincizeci de ore.

În jurul pasagerelor se învârteau cameristele pachebotului, în jurul pasagerilor, elevii marinari ai vasului, pândind un gest, un semn spre a da fuga şi a-şi oferi serviciile... indispensabile şi rodnice.

Dintre aceşti diverşi călători, oare câţi vor veni să ia loc la masă în sufragerie, când va suna clopotul pentru cină, cam peste două ore? Aceasta era în mod invariabil întrebarea pe care şi-o punea doctorul de pe *Argèlès*, şi el nu se înşela deloc apreciind între şaizeci şi şaptezeci la sută procentul celor care lipsesc de obicei la această primă masă.

Era un omuleţ rotunjor, foarte vesel, foarte vorbăreţ, vădind o veşnică bună dispoziţie şi o activitate surprinzătoare, în ciuda celor cincizeci de ani ai săi, mâncând bine, bând bine, posedând o neobişnuită colecţie de formule şi reţete împotriva răului de mare, în eficacitatea cărora el nu avea pic de încredere. Dar era atât de darnic în cuvinte consolatoare, îşi convingea într-un chip atât de delicat clientela, în treacăt, încât nefericitele victime ale lui Neptun îi surâdeau între două icneli...

— N-o să fie nimic... repeta el. Aveţi doar grijă să expiraţi atunci când simţiţi că vi se urcă stomacul la gură şi să inspiraţi când veţi simţi că coboară... De îndată ce o să puneţi piciorul pe pământ, s-a isprăvit cu răul... V-aşteaptă sănătatea!...Asta vă cruţă de multe boli viitoare!... O traversare face cât o cură de la Vichy sau la Uriage!...

Cei doi tineri îl remarcaseră de prima oară pe acest omuleţ vioi şi scăpărător — se numea doctorul Bruno — şi Marcel Lornans îi zise lui Jean Taconnat:

— Iată un doctor glumeţ, care nu merită calificativul de ucigaş...

— Aşa-i, răspunse Jean, dar asta numai pentru simplul motiv că te îngrijeşte de o boală de care nu se moare!

Dar oare domnul Eustache Oriental nu se arătase pe punte pentru că stomacul său suferea de convulsii regretabile sau — spre a folosi o locuţiune din argoul marinăresc — era ocupat să „dea la boboci"? Există astfel de nenorociţi care dau la cârduri întregi.

Nu! Cel ce purta acest nume poetic nu era bolnav. El nu fusese niciodată bolnav pe mare şi nici n-avea să fie vreodată. Intrând în sufragerie prin coridorul dunetei, îl puteai zări în fruntea mesei, aşezat pe locul acela pe care şi-l alesese şi pe care n-avea să-l părăsească înainte de desert. Atunci, cum să-i conteşti dreptul de prim ocupant?

Dealtfel, prezenţa doctorului Bruno era de ajuns spre a însufleţi duneta. A face cunoştinţă cu toţi aceşti călători era plăcerea precum şi datoria lui. Lacom să afle de unde veneau, unde mergeau, curios ca o fiică a Evei, vorbăreţ ca o pereche de coţofene sau de mierle, un adevărat dihor care a pătruns într-o vizuină, el trecea de la unul la altul, îi felicita de a-şi fi luat bilete pe *Argèlès*, cel mai bun pachebot al liniilor algeriene, cel mai bine amenajat, cel mai confortabil, un steamer comandat de căpitanul Bugarach şi care avea la bord — el n-o spunea, dar asta se ghicea! — un doctor precum doctorul Bruno... etc, etc. Apoi, adresându-se pasagerelor, le liniştea cu privire la incidentele traversării. *Argèlès* mai avea până să afle ce este o furtună !... El luneca pe Mediterana fără măcar să-şi ude capul etravei... etc... etc. Şi doctorul le oferea copiilor bomboane... N-aveau de ce să se ruşineze, îngeraşii!... Cala gemea de bomboane... etc, etc.

Marcel Lornans şi Jean Taconnat zâmbeau la toată această diplomaţie. Ei cunoşteau tipul acesta de doctor, care nu este deloc rar în rândul personalului angajat în transporturile de peste mări... O adevărată gazetă maritimă şi colonială.

— Ei, domnilor, li se adresă el, după ce se aşeză alături, medicul de bord are datoria să facă cunoştinţă cu pasagerii... îmi permiteţi, deci...

— Foarte bucuros, domnule doctor, răspunse Jean Taconnat. Deoarece trebuie să trecem prin mâinile dumneavoastră... şi nu pe lumea cealaltă... se cuvine să ni le strângem...

Şi strângeri de mână fură schimbate cu căldură de o parte şi de alta.

— Dacă flerul nu mă-nşală, continuă doctorul Bruno, am plăcerea să vorbesc cu parizieni?...

— Chiar aşa, răspunse Marcel Lornans, parizieni... care sunt de la Paris.

— De la Paris... foarte bine!... exclamă doctorul. Chiar de la Paris... şi nu dintr-o suburbie... Din centru, poate?...

— Din cartierul Băncii, interveni Jean Taconnat, şi dacă ţineţi la şi mai multă precizie, de pe strada Montmartre, numărul l33, etajul patru, uşa din stânga...

— Eh, domnilor, răspunse doctorul Bruno, se prea poate ca toate întrebările mele să fie indiscrete... dar asta ţine de profesie... un medic trebuie să ştie totul, chiar şi ceea ce nu-l priveşte. O să mă iertaţi, deci...

— Sunteţi pe deplin iertat, zise Marcel Lornans.

Şi atunci, doctorul Bruno deschise larg aripile morii sale de vorbe. Îi mergea gura ca o meliţă. Şi ce de gesturi, ce de fraze însoţeau relatarea celor deja aflate despre unii şi despre alţii — râdea de familia Dèsirandelle, de acest domn Dardentor care le trăsese clapa, lăuda dinainte cina care avea să fie excelentă, dând asigurări că *Argèlès* urma să se afle a doua zi în faţa Balearelor, unde trebuia să facă popas vreme de câteva ore, popas fermecător pentru turişti; în sfârşit, îşi dădu frâu liber volubilităţii sale fireşti sau, spre a folosi un cuvânt care zugrăveşte mai bine acest torent de vorbe, logoreii sale cronice.

— Dar înainte de a vă îmbarca, domnilor, aţi avut timp să vedeţi Cette?... întrebă el, ridicându-se.

— Nu, domnule doctor, spre marele nostru regret, răspunse Marcel Lornans.

— Păcat!... Oraşul merită osteneala!... Dar la Oran aţi mai fost?

— Nici măcar în vis! replică Jean Taconnat.

În clipa aceea veni un mus care îl anunţă pe doctorul Bruno să se ducă la căpitanul Bugarach. Doctorul Bruno îi lăsă pe cei doi amici, după ce-i copleşi cu noi amabilităţi, făgăduindu-le să reia o conversaţie din care îi rămâneau atâtea lucruri de aflat. Ceea ce nu aflase el, cu privire la trecutul şi la prezentul acestor doi tineri, e momentul potrivit s-o rezumăm în câteva rânduri.

Marcel Lornans şi Jean Taconnat erau veri primari dinspre partea mamelor, două surori, pariziene din naştere. Lipsiţi fiecare de tatăl său din fragedă copilărie, ei fuseseră crescuţi în condiţii de trai destul de modeste. Externi la acelaşi liceu, după terminarea şcolii, ei urmară, Jean Taconnat cursurile de înalte studii comerciale, iar Marcel Lornans cursurile Facultăţii de drept. Făceau parte din mica burghezie a Parisului comercial şi nutreau ambiţii modeste. Foarte legaţi unul de altul, de parcă ar fi fost doi fraţi, ei simţeau unul faţă de celălalt cea mai adâncă afecţiune, o prietenie ale cărei legături nimic nu le putea sfărâma, cu toate că între ei doi exista o mare deosebire de caracter.

Marcel Lornans, chibzuit, disciplinat, privise de timpuriu viaţa sub aspectul ei serios.

Jean Taconnat, dimpotrivă, un adevărat ştrengar, un mânz zburdalnic, veşnic plin de voioşie, iubind poate un pic mai mult plăcerea decât munca, era veselia, mişcarea, sufletul casei. Dacă uneori îşi atrăgea reproşuri pentru pornirile lui intempestive, ştia să se facă iertat într-un chip tot pe-atât de amabil! Dealtfel, întocmai ca şi vărul său, şi el dovedea calităţi care răscumpărau multe defecte.

Amândoi aveau inimă bună, deschisă, sinceră, cinstită, în sfârşit, şi unul, şi celălalt îşi adorau mama, şi vom ierta doamnelor Lornans şi Taconnat de a-i fi iubit până la a dovedi slăbiciune, deoarece ei nu abuzaseră deloc de ea.

Când împliniră douăzeci de ani, fură chemaţi să-şi facă serviciul militar, dar, având dispensă, rămaseră doar un an sub drapel. Acest timp ei şi-l petrecură într-un regiment de vânători dintr-o garnizoană aflată în vecinătatea Parisului. Şi acolo, norocul făcu să nu fie despărţiţi nici în escadron, nici în dormitor. Viaţa de militari nu le fu câtuşi de puţin neplăcută. Îşi făcură datoria cu zel şi bună dispoziţie. Erau oameni excelenţi, remarcaţi dc şefii lor, iubiţi de camarazii lor, şi cărora cariera militară poate că nu le-ar fi displăcut dacă, din copilărie, aspiraţiile le-ar fi fost călăuzite către această ţintă. Pe scurt, deşi până la liberarea lor se aleseseră cu câteva consemnări — pare-se că eşti rău văzut în armată dacă nu încasezi niciodată vreuna — ei părăsiră totuşi regimentul cu nota „bine".

Odată întorşi la mama acasă, Marcel Lornans şi Jean Taconnat, în vârstă de douăzeci şi unu de ani, îşi dădură seama că a sosit ceasul să se apuce de muncă. În înţelegere cu mamele lor, rămase hotărât ca amândoi să intre într-o casă de comerţ de mare încredere. Acolo, ei urmau să se iniţieze în practica afacerilor, iar mai târziu aveau să obţină un drept la beneficiile acestei firme.

Doamnele Lornans şi Taconnat îşi încurajau copiii să-şi caute norocul pe această cale. Însemna un viitor asigurat pentru cei doi fii pe care îi iubeau nespus. Ele se bucurau la gândul că, peste câţiva ani, ei ar avea o situaţie, că s-ar căsători bine, că, din simpli funcţionari, ar deveni asociaţi, apoi patroni, deşi încă tineri, că le-ar prospera comerţul, că numele preacinstit al bunicilor ar fi continuat prin nepoţi, etc. etc., în sfârşit, acele visuri pe care şi le fac toate mamele şi care le izvorăsc din inimă.

Visuri a căror realizare ele nu aveau s-o vadă. La câteva luni după întoarcerea tinerilor de la regiment, mai înainte ca ei să fi intrat la firma unde voiau să-şi înceapă serviciul, o dublă

nenorocire îi lovi pe cei doi veri în cel mai profund sentiment al lor.

O boală epidemică gravă, care atinse cartierele din centrul Parisului, răpuse pe doamna Lornans şi pe doamna Taconnat la interval de câteva săptămâni.

Ce durere pentru aceşti tineri, izbiţi de aceeaşi lovitură de trăsnet, familia reducându-se acum la ei doi, rămaşi singuri. Erau zdrobiţi, neputând crede în realitatea unei atare nenorociri!

Trebuiau totuşi să se gândească la viitor. Ei moşteneau fiecare câte o sută de mii de franci, dar, odată cu scăderea dobânzilor, le rămânea cam vreo trei mii-trei mii cinci sute de franci venit anual. Acest venit mediocru nu-ţi îngăduie câtuşi de puţin să stai cu mâinile în sân sau să leneveşti. Ei nici n-ar fi vrut-o, dealtfel. Dar oare era bine să-şi rişte mica lor avere în afaceri, atât de dificile în această epocă, să o rişte în hazardurile industriei sau ale comerţului? Într-un cuvânt, era cazul să se dea curs proiectelor făcute de mamele lor?... Doamna Lornans şi doamna Taconnat nu mai erau acolo spre a-i îndemna la asta...

S-a găsit însă un vechi prieten al familiei, un ofiţer în retragere, fost comandant de escadron la un regiment de vânători african, care se amestecă şi care îi influenţă. Comandantul Beauregard le spuse pe şleau cum vede el lucrurile: să nu-şi rişte moştenirea, s-o plaseze în acţiunile sigure ale căilor ferate franceze, şi să se înroleze, deoarece nu păstrau o amintire proastă din trecerea lor pe la regiment... Ei ar ajunge curând subofiţeri... Nişte examene i-ar ajuta să intre la şcoala din Saumur... Ar ieşi de acolo sublocotenenţi... O carieră frumoasă, interesantă şi nobilă li s-ar deschide în faţă... Un ofiţer, sigur pe trei mii de franci rentă, fără a mai socoti solda, era, dacă dădeai crezare comandantului Beauregard, în cea mai de invidiat situaţie din lume!... Şi-apoi venea avansarea, apoi decoraţia, apoi gloria... în sfârşit, era tot ce putea să spună un bătrân soldat din Africa.

Oare Marcel Lornans şi Jean Taconnat au fost pe deplin convinşi că meseria de militar este în stare să satisfacă toate aspiraţiile spiritului şi ale inimii?... Oare, cu privire la acest subiect, şi-au răspuns tot atât de „pe şleau" cum se pronunţase comandantul Beauregard?... Iar când discutară despre asta ei doi, rămaseră încredinţaţi că era singura cale de urmat şi că, păşind pe drumul onoarei, şi-ar găsi astfel fericirea?...

— Ce riscăm dacă încercăm, Marcel? zise Jean Taconnat. Poate că, la urma urmei, vechiul nostru nădrag de piele are dreptate?... El ne dă recomandare către colonelul regimentului 7 vânători din Oran... Să plecăm spre Oran... Vom avea răgazul

să chibzuim în timpul călătoriei... si, odată aflaţi pe pământ algerian, vom semna, sau nu vom semna...

— Riscăm o traversare... şi, aş adăuga, o cheltuială inutilă, observă înţeleptul Marcel Lornans.

— De acord, o, glas al raţiunii! răspunse Jean Taconnat. Dar cine ştie?...

— Ce vrei să spui cu vorbele astea, Jean?...

— Ceea ce spun ele de obicei şi nimic altceva.

Pe scurt, Marcel Lornans se predă fără prea mare greutate. Rămase stabilit ca cei doi veri să plece spre Oran, înarmaţi cu recomandaţiile bătrânului comandant de escadron către prietenul său, colonelul regimentului 7 vânători. Odată ajunşi la Oran, ei aveau să hotărască în cunoştinţă de cauză, şi comandantul Beauregard nu se îndoia că decizia lor va fi conformă cu părerile lui.

La urma urmei, înainte de a contracta un angajament, dacă hotărârea lor s-ar schimba, ei ar fi liberi să se reîntoarcă la Paris, unde şi-ar alege o altă meserie. Totodată, deoarece, în acest caz, călătoria lor s-ar fi dovedit inutilă, Jean Taconnat chibzui că ea ar trebui să fie „în circuit". Ce înţelegea el prin acest cuvânt, a cărui semnificaţie Marcel Lornans n-o pricepuse la început?...

— Înţeleg, răspunse el, că-i mai bine să profiţi de acest prilej ca să vizitezi ţara.

— Păi, cum asta?...

— Ducându-te pe un drum şi reîntorcându-te pe altul. Asta n-o să coste mult mai scump şi va fi infinit mai plăcut! De pildă, o să ne ducem la Cette să ne îmbarcăm spre Oran, apoi vom merge la Alger să luăm vaporul de Marsilia...

— Asta-i o idee...

— Excelentă, Marcel, şi, pur şi simplu, Thales, Pittacus, Bias, Cleobul, Periandru, Chilon, Solon vorbesc prin gura mea!

Marcel Lornans nu şi-ar fi îngăduit să discute o hotărâre atât de neîndoielnic dictată de cei şapte înţelepţi ai Greciei, şi iată de ce, la acea dată de 27 aprilie, cei doi veri primari se aflau la bordul lui *Argèlès*.

Marcel Lornans avea douăzeci şi doi de ani şi Jean Taconnat câteva luni mai puţin. Primul, depăşind statura mijlocie, era mai înalt decât cel de al doilea — o diferenţă de numai doi-trei centimetri — dar având o ţinută elegantă, un chip prietenos, ochii puţin umbriţi şi cu o expresie de blândeţe, o barbă blondă, pe care era gata oricând să şi-o sacrifice spre a se conforma regulamentului.

Dacă Jean Taconnat nu poseda calităţile exterioare ale vărului său, dacă el nu reprezenta, ca acesta, ceea ce, în lumea burgheză, se numeşte un „frumos cavaler", n-ar trebui să se

creadă că nu era plăcut ca pesoană — un oacheş bine croit, cu mustaţa în furculiţă, fizionomia vioaie, ochii de o agerime deosebită, atitudinea graţioasă şi un aer de băiat bun.

Îi cunoaştem acum, fizic şi moral, pe aceşti doi tineri. Iată-i plecaţi într-o călătorie care n-are nimic extraordinar. Pe acest pachebot cu destinaţia Oran, ei n-au altă situaţie decât cea a pasagerilor de clasa întâi. Şi-o vor schimba la sosire, cu cea de cavalerişti de clasa a doua în regimentul 7 vânători din Africa?...

„Cine ştie?" spusese Jean Taconnat, ca un bărbat convins că hazardul joacă un rol preponderent în destinul omenesc.

Argèlès, plecat de douăzeci şi cinci de minute, nu-şi luase încă toată viteza. Spargevalul rămăsese în urmă cu o milă şi vasul se pregătea să se îndrepte spre sud-vest.

În acest moment, doctorul Bruno, care se afla pe dunetă, apucă luneta şi privi ţintă în direcţia portului spre un obiect mişcător, încununat de rotocoale de fum negru şi de aburi albi.

Să fixeze acest obiect timp de câteva secunde, să scoată o exclamaţie de surpriză, să alerge spre scara dc la tribord, să coboare pe punte, să se urce până la pasarelă unde stătea căpitanul Bugarach, să-l interpeleze cu o voce gâfâită şi stăruitoare şi să-i pună luneta în mână, toate acestea n-au fost pentru doctorul Bruno decât o chestiune de o jumătate de minut.

— Domnule comandant, priviţi! zise el, indicându-i obiectul ce se mărea pe măsură ce se apropia tot mai mult.

— Cu siguranţă că este o şalupă cu abur, răspunse căpitanul Bugarach, după ce desluşi obiectul.

— Şi, fără doar şi poate, am impresia că această şalupă caută să ne ajungă, adăugă doctorul Bruno.

— Fără îndoială, doctore, căci de la prova ni se semnalizează...

— O să daţi ordin să oprească?...

— Nu prea ştiu dacă trebuie!... Ce poate să vrea de la noi această şalupă?...

— O să aflăm când ne va aborda...

— Eh, asta-i acum! se strâmbă căpitanul Bugarach, care nu părea prea dornic să-şi imobilizeze elicea.

Doctorul Bruno nu se dădu bătut.

— Mă gândesc, exclamă el, dacă nu-i cumva călătorul întârziat, care aleargă după *Argèlès*...

— Acest domn Dardentor... care a pierdut plecarea?...

— Şi care s-o fi aruncat în această şalupă ca să ne ajungă din urmă...

Explicaţie îndeajuns de plauzibilă, căci era limpede că şalupa, mărind viteza, căuta să ajungă pachebotul mai înainte ca acesta

să iasă în larg. Şi se prea putea, într-adevăr, ca strădania să fie în interesul acelui întârziat a cărui absenţă o deplângea atât de amarnic familia Dèsirandelle.

Dardentor, urmat de servitorul său...

Căpitanul Bugarach nu era omul care să sacrifice costul unui loc de clasa întâi pentru plictisul de a se opri câteva minute. Scoase trei-patru înjurături de o sonoritate pe deplin meridională, dar dădu ordin în sala maşinilor să stopeze.

Pachebotul se mai deplasă cu viteza lui pe o distanţă de un cablu, apoi mersul i se încetini din ce în ce şi vasul se opri locului. Totuşi, deoarece hula din larg îl lovea pieziş, ruliul se accentua, spre paguba pasagerilor şi a pasagerelor care se şi aflau în chinurile răului de mare.

Cu toate acestea, şalupa avea o viteză atât de mare, încât partea de jos a etravei ieşea din apa înspumată. Începea să se distingă un personaj aşezat la prova şi fluturându-şi pălăria.

În acest moment, domnul Dèsirandelle se încumetă să urce pe pasarelă, şi de acolo, adresându-i-se doctorului Bruno, care rămăsese lângă căpitan, întrebă:

— Ce aşteptaţi?...

— Şalupa asta, răspunse doctorul.

— Şi ce vrea?...

— Să ne dăruiască încă un pasager... fără îndoială, pe cel care a întârziat...

— Domnul Dardentor?

— Domnul Dardentor, dacă ăsta îi este numele.

Domnul Dèsirandelle înşfăcă luneta pe care i-o întinsese doctorul, şi, după nenumărate încercări zadarnice, izbuti să încadreze şalupa în obiectivul instrumentului atât de mobil.

— El... el este! Strigă el.

Şi se grăbi să-i ducă vestea cea bună mamei lui Agathocle.

Şalupa nu mai era decât la trei cabluri de *Argèlès*, pe care îl legăna o hulă obositoare, în vreme ce preaplinul aburului ieşea prin supape cu un zgomot asurzitor de plesnitoare.

Şalupa ajunse lângă vas în clipa când domnul Dèsirandelle, puţin cam palid după vizita făcută soţiei sale, apărea din nou pe punte.

Îndată o scară de frânghie cu trepte de lemn, desfăşurată peste bastingaj, căzu pe lângă bordul pachebotului.

În vremea asta pasagerul era ocupat să-l plătească pe proprietarul şalupei, şi e de presupus că o făcu în mod regesc, căci fu salutat cu unul din acele saluturi ca: „Mulţumesc, excelenţa voastră!" al căror secret se pare că-l deţin numai şmecherii.

Câteva secunde mai târziu, sus-zisul personaj, urmat de servitorul său care îi ducea valiza, urca voiniceşte scara, sărea pe punte, şi, cu un chip vesel, surâzând şi plecându-se cu graţie, saluta în dreapta şi-n stânga.

Apoi, zărindu-l pe domnul Dèsirandelle, care se pregătea să-l dojenească, strigă:

— Ei, da... iată-mă, burduleo! şi-i arse o palmă zdravănă peste pântece.

III ÎN CARE AMABILUL EROU AL ACESTEI POVESTIRI ÎNCEPE SĂ SE AŞEZE ÎN PRIMUL PLAN

Domnul Dardentor — cu prenumele Clovis — văzuse lumina zilei, cu patruzeci de ani înainte de începerea acestei povestiri, în piaţa De la Loge, numărul 4, în vechiul Ruscino, devenit capitală a Roussillon-ului, astăzi capitală a regiunii Pirineilor orientali — în celebrul şi patrioticul Perpignan.

Tipul lui Clovis Dardentor nu este rar în acest liniştit oraş provincial. Închipuiţi-vă un bărbat de o statură deasupra celei mijlocii, lat în spate, cu o osatură viguroasă, cu sistemul muşchiular dominând sistemul nervos, în perfectă *eusthenie* — adică, pentru cei care au uitat greaca, într-un echilibru desăvârşit al forţelor sale — cu capul rotund, părul cărunt tuns scurt, barba neagră în evantai, privirea vioaie, gura mare, dantura superbă, piciorul sigur, mâna îndemânatică, bine călit moral şi fizic, prietenos deşi de o natură autoritară, mereu cu bună dispoziţie, de o elocvenţă nesecată, foarte descurcăreţ, foarte expeditiv — în sfârşit, meridional pe cât poate fi un individ care nu este originar din acea Provenţă în care se rezumă şi se concentrează Sudul francez.

Clovis Dardentor era celibatar, şi, într-adevăr, nu s-ar fi putut concepe un atare bărbat cuplat prin legăturile conjugale, şi nici ca vreo lună de miere să se fi ivit vreodată la orizontul lui. Nu părea misogin, căci se complăcea în societatea femeilor, dar era misogin în cel mai înalt grad. Acest duşman al căsătoriei nu concepea ca un bărbat, sănătos la spirit şi la trup, lansat în afaceri, să aibă vreme să se mai gândească la ea. Căsătoria! El n-o admitea nici pe cea din pasiune, nici din convenienţă, nici din interes, nici din pricina averii, nici din raţiune, nici sub regimul comunităţii de bunuri, nici sub regimul separării bunurilor, n-o admitea din nici unul din motivele obişnuite în lumea de pe acest pământ.

Însă din faptul că un bărbat a rămas celibatar nu urmează că a trăit în trândăvie. Asta nu s-ar fi putut spune despre Clovis Dardentor. Dacă era bogat având două frumoase milioane, ele nu-i veneau nici dintr-un capital, nici din moşteniri. Nu! El le câştigase în întregime prin munca sa. Membru în numeroase

societăţi comerciale şi industriale, de tăbăcării, de ateliere de marmură, de ateliere de fabricat dopuri, de vinuri de Rivesaltes, el realizase întotdeauna, cu o deosebită pricepere, beneficii considerabile. Dar mai ales industriei dogăriei, atât de importantă în regiune, îi consacrase el cea mai mare parte a timpului şi a inteligenţei sale. Retras din afaceri la patruzeci de ani, după ce făcuse avere, având o rentă lunară, el n-ar fi vrut să facă parte din acei strângători, grijulii să-şi economisească veniturile. De la retragerea din afaceri, trăia pe picior mare, nedispreţuind călătoriile, mai ales la Paris, unde se ducea în mod frecvent. Înzestrat cu o sănătate zdravănă, el poseda un stomac pe care i l-ar fi invidiat până şi orătania atât de renumită în această privinţă, printre alergătorii din Africa meridională.

Familia perpignanezului nostru se reducea la el însuşi. Lunga linie a strămoşilor săi se sfârşea cu persoana sa. Nici un ascendent, nici un descendent, nici un colateral — în afară de al douăzeci şi şaselea sau de al douăzeci şi şaptelea grad, deoarece, după cum spun statisticienii, toţi francezii sunt între ei rude de acest grad, numai de urci până în epoca lui Francisc I. Dar, veţi fi de acord, de aceşti colaterali nu-i cazul să te preocupi. Şi, dealtfel, fiecare om, de urcă până la începutul erei creştine, nu posedă oare o sută treizeci şi nouă de cvadrilioane de strămoşi — nici mai mulţi, nici mai puţini?...

Clovis Dardentor nu era din cale afară de mândru de asta. Totuşi, dacă era atât de lipsit de familie, fără îndoială că el nu vedea în asta nici un inconvenient, dat fiind că niciodată nu se gândise să-şi creeze una, prin procedeele care sunt la îndemâna lumii întregi. Pe scurt, iată-l îmbarcat spre Oran — şi să-l vedem debarcând teafăr şi nevătămat în capitala marii provincii algeriene!

Unul din motivele principale pentru care se cuvenea ca *Argèlès* să fie sortit unei navigaţii superbe era, desigur, prezenţa perpignanezului la bordul lui. Până în ziua aceea, ori de câte ori se ducea în Algeria — o ţară ce-i plăcea nespus — pleca din Marsilia; acum era pentru prima dată că acordase preferinţă liniei de la Cette. Făcând cinstea unuia din pacheboturile ei de a-i încredinţa transportarea persoanei sale, era important ca această călătorie să-i dea toată satisfacţia, cu alte cuvinte să fie dus la destinaţie după o traversare pe cât de scurtă, pe atât de fericită.

De îndată ce puse piciorul pe punte, Clovis Dardentor se întoarse spre servitorul său:

— Patrice, du-te să reţii cabina 13, îi zise. Patrice îi răspunse prompt:

— Domnul ştie că a fost reţinută prin depeşă, şi nu trebuie să aibă nici o grijă în această privinţă.

— Ei bine, coboară-mi valiza şi alege-mi un loc la masă cât se poate mai bun... nu prea departe de căpitan. Sunt lihnit de foame!

Această locuţiune i se păru fără îndoială lui Patrice prea puţin distinsă, şi poate că ar fi preferat ca stăpânul lui să fi zis „leşinat de foame”, căci o schimă de dezaprobare i se zugrăvi pe buze. Oricum ar fi fost, el se îndreptă spre dunetă.

În acest moment, Clovis Dardentor îl zări pe comandantul lui *Argèlès*, care tocmai părăsea pasarela, şi-l aborda fară ceremonie, în aceşti termeni:

— Hei! hei! Căpitane, de ce n-aţi avut răbdare să aşteptaţi pe unul din pasagerii dumneavoastră întârziaţi?... Maşina pachebotului dumneavoastră avea oare mâncărime, de era atât de nerăbdătoare să se scarpine cu elicea?

Această metaforă n-are nimic marinăresc în ea, dar Clovis Dardentor nu era marinar, şi, în limbajul lui bogat în imagini, el spunea lucrurile cum îi veneau la gură, în fraze când îngrozitor de pompoase, când regretabil de vulgare.

— Domnule, îi răspunse căpitanul Bugarach, plecările noastre au loc la oră fixă, şi regulamentele Companiei nu ne permit să aşteptăm...

— Oh, dar nu sunt supărat pe dumneavoastră! replică Clovis Dardentor întinzând căpitanului mâna.

— Şi nici eu, îi răspunse acesta, cu toate că am fost silit să opresc...

— Dacă-i aşa, opriţi-vă aici! exclamă perpignanezul nostru. Şi îi scutură mâna căpitanului Bugarach cu puterea unui fost dogar care a mânuit cleştele şi rindeaua.

— Să ştiţi, adăugă el, că dacă şalupa mea n-ar fi putut să ajungă pachebotul dumneavoastră, ea şi-ar fi continuat drumul până în Algeria... şi că, dacă n-aş fi putut să găsesc această şalupă, m-aş fi aruncat în apă, de sus de pe chei, şi v-aş fi urmat înot! Aşa-s eu, brave căpitan Bugarach!

Da, aşa era Clovis Dardentor, şi cei doi tineri, cărora le făcea plăcere să-l audă pe acest original, fură onoraţi cu un salut la care răspunseră şi ei surâzând.

— Straşnic tip! murmură Jean Taconnat.

În acest moment, *Argèlès* viră cu un cart şi o luă în direcţia capului Agde.

— Să nu uit, căpitane Bugarach, o chestiune de cea mai mare importanţă, continuă domnul Dardentor.

— Spuneţi.

— La ce oră e cina?...

— La ora cinci.

— Peste patruzeci şi cinci de minute, deci... Nici mai devreme, dar nici mai târziu!...

Şi domnul Dardentor se răsuci pe un picior, după ce-şi consultase magnificul ceas cu repetiţie, pe care un lanţ gros de aur îl ţinea agăţat oblic de butoniera vestei din stofă bună, cu nasturi metalici.

Cu siguranţă, spre a folosi o locuţiune justificată de toată persoana lui, acest perpignanez avea „mult şic", cu pălăria lui moale aplecată pe urechea dreaptă, cu binoclul în bandulieră, cu pătura de călătorie atârnându-i pe umăr până la talie, cu pantalonii bufanţi, cu ghetrele cu limbi de aramă şi cu botinele de vânătoare cu talpă dublă.

Dar iată că vocea-i mucalită răsună iarăşi, zicând:

— Dacă am pierdut plecarea, n-o să ratez cina, scumpul meu căpitan, şi oricât de puţin s-ar fi ostenit bucătarul dumneavoastră şef pentru meniul lui, o să mă vedeţi înfulecând pe nerăsuflate...

Deodată acest flux de vorbe, schimbându-şi cursul, se îndreptă spre un alt interlocutor.

Domnul Dèsirandelle, care se dusese s-o înştiinţeze pe doamna Dèsirandelle de sosirea tovarăşului lor de călătorie, atât de regretabil întârziat, tocmai apărea.

— Hei, scumpe prietene! exclamă Clovis Dardentor. Şi doamna Dèsirandelle?... Unde este oare minunata doamnă?... Şi cel mai frumos dintre Agathocli?...

— N-avea teamă, Dardentor, răspunse domnul Dèsirandelle, noi n-am fost în întârziere, şi *Argèlès* n-a fost obligat să plece fără noi!

— Îmi faci reproşuri, dragă?...

— Desigur... le meriţi din plin!... Ce griji ne-ai mai dat!... Ne vedeai pe noi debarcând la Oran, la doamna Elissane... iară dumneata?

— Ei, ai bombănit destul, Dèsirandelle... E vina acestui zăpăcit de Pigorin!... M-a reţinut cu mostrele lui de vin vechi de Rivesaltes... A trebuit să degustez şi să tot degustez... şi când am apărut la capătul vechiului bazin, *Argèlès* ieşea pe şenal... Dar iată-mă, şi este inutil să mai critici un lucru,odată întâmplat, şi să holbezi ochii... Altfel o să ajungi să măreşti raliul!... Şi soţia dumitale?...

— Ea este în pat... puţin cam...

— De pe acum?

— De pe acum, suspină domnul Dèsirandelle, ale cărui pleoape tremurau, şi eu însumi...

— Dragă, îţi dau un sfat prietenesc! zise Clovis Dardentor. Nu deschide gura aşa cum faci... Ţine-o închisă cât mai mult cu putinţă... Sau asta ar însemna să te supui la grea caznă?...

— Ei, drăcie, îngăimă domnul Dèsirandelle, dumitale îţi dă mâna!... Ah! Această traversare până la Oran!... Nici doamna Dèsirandelle şi nici eu nu ne-am fi hazardat, dacă n-ar fi fost în joc viitorul lui Agathocle!...

Într-adevăr, era vorba despre viitorul acestui unic moştenitor al Dèsirandelle-ilor. în fiecare seară, Clovis Dardentor, care era un vechi prieten al acestei familii, venea să-şi facă partida de cărţi — bezig sau pichet — în casa din strada Popinicre. Aproape că-l văzuse născându-se pe acest copil, îl văzuse crescând — fiziceşte, cel puţin, căci inteligenţa îi rămăsese în urma creşterii. Agathocle făcu la liceu studii slabe, conform soartei obişnuite a leneşilor şi a proştilor. Nu dovedea nici o vocaţie pentru nimic. I se părea că idealul unei creaturi omeneşti este să nu facă nimic in viaţă. Cu ceea ce avea să-i revină de pe urma părinţilor, el trebuia să aibă într-o bună zi vreo zece mii de franci rentă. Era o sumă, dar Dèsirandelle-ii visau pentru fiul lor o rentă mai mare. Ei cunoşteau familia Elissane care, înainte de a locui în Algeria, stătea la Perpignan. Doamna Elissane, văduva unui fost negustor, în vârstă de cincizeci de ani pe atunci, se bucura de o frumoasă bunăstare materială, datorită averii pe care i-o lăsase soţul ei care, după ce se retrăsese din afaceri, se dusese să se stabilească în Algeria. Văduva n-avea decât o fată de douăzeci de ani. „E o partidă frumoasă domnişoara Louise Elissane!" se zicea până departe în provincia Oran, şi tot aşa şi în Pirineii orientali, sau, cel puţin, în casa din strada Popiniere. S-ar fi putut închipui oare ceva mai potrivit decât o căsătorie între Agathocle Dèsirandelle şi Louise Elissane?...

Însă, înainte de a te căsători, trebuie să faci cunoştinţă, şi dacă Agathocle şi Louise se văzuseră pe când erau copii, ei nu păstraseră nici o amintire unul despre celălalt. Aşadar, deoarece Oranul nu venea la Perpignan, fiindcă doamnei Elissane nu-i plăcea să se deplaseze, Perpignan-ul trebuia să meargă la Oran. De aici se născu ideea acestei călătorii, deşi doamna Dèsirandelle resimţea simptomele răului de mare numai dacă privea valurile revărsându-se pe plajă, şi deşi domnul Dèsirandelle, în ciuda pretenţiilor lui, nu era nici el mai tare. Atunci s-au gândit la Clovis Dardentor. Acest perpignanez avea deprinderea călătoriilor. El n-ar refuza să-şi însoţească prietenii. Poate că nu-şi făcea iluzii asupra valorii acestui băiat pe care voiau să-l căsătorească. Dar, după părerea lui, când e vorba să se transforme în soţi, toţi bărbaţii sunt deopotrivă. Dacă Agathocle îi plăcea tinerei moştenitoare, lucrul ar merge de la sine. Este adevărat că Louise Elissane era fermecătoare... Pe scurt, când Dèsirandelle-ii vor fi debarcat la Oran, vom avea

timp s-o prezentăm cititorului, şi el va fi liber să intre în rândurile celor ce vor voi să-l înlăture pe Agathocle.

Ştim acum cu ce scop acest grup perpignanez se îmbarcase pe *Argèlès* şi pentru ce înfrunta o traversare mediteraneană.

Aşteptând ora cinei, Clovis Dardentor se urcă pe dunetă unde se aflau călătorii din clasa întâi, pe care ruliul nu-i trimisese încă îndărăt în cabinele lor. Domnul Dèsirandelle, a cărui paloare se accentua mereu, îl urmă şi se prăbuşi pe o bancă.

Agathocle se apropie.

— Ei, băiete, tu ai o mutră mai arătoasă decât taică-tău! zise domnul Dardentor. Merge treaba?...

Agathocle răspunse că „treaba mergea".

— Cu atât mai bine, şi caută să te ţii tare până în ultimul moment! Să nu te prind cu o figură palidă şi nesănătoasă sau cu o mină de dovleac copt!

Nu!... Nici o teamă de asta!... Marea nu-i făcea nici un rău acestui băiat.

Clovis Dardentor nu socotise că-i oportun să coboare în cabina doamnei Dèsirandelle. Buna doamnă ştia că el se afla la bord, şi asta era de ajuns. Consolările pe care i le-ar fi adus n-ar fi produs nici un efect salutar. Şi pe urmă, domnul Dardentor aparţinea acelei categorii de oameni îngrozitori, înclinaţi întotdeauna să-şi bată joc de victimele răului de mare. Sub pretext că ei nu-l au, nu vor să admită că-l poţi avea! Ar merita, pur şi simplu, să-i spânzuri de verga mare!

Argèlès se afla la nivelul capului Agde, când un sunet de clopot răsună la prova. Bătuse ora cinci — ora cinei.

Până atunci, tangajul şi ruliul pachebotului nu fuseseră prea accentuate. Hula, deşi cam scurtă, nu le dădea decât o legănare foarte suportabilă celor mai mulţi dintre pasageri. *Argèlès*, primind-o aproape din spate, se deplasa odată cu ea. Erau deci motive să speri că lumea n-avea să lipsească în sufragerie.

Pasagerii şi chiar cinci sau şase pasagere coborâră de pe dunetă pe scara dublă, şi-şi ocupară locurile reţinute la masă.

Domnul Eustache Oriental şedea la locul lui, manifestând o vie nerăbdare. De două ceasuri era acolo!... Totul te făcea să crezi însă că, odată sfârşită cina, acest acaparator de locuri bune se va urca iar pe punte, şi că nu va rămâne ţintuit de acest scaun până la sosirea în port.

Căpitanul Bugarach şi doctorul Bruno stăteau în fundul sălii. Ei îşi îndeplineau întotdeanua datoria de a face onorurile mesei. Clovis Dardentor, domnii Dèsirandelle, tatăl şi fiul, se îndreptară spre capul mesei. Marcel Lornans şi Jean Taconnat, dornici să studieze aceste diverse tipuri de perpignanezi, se aşezară lângă domnul Dardentor. Ceilalţi convivi se aşezară

după plac — în totul vreo douăzeci — câţiva în vecinătatea domnului Oriental, în apropierea oficiului de unde veneau mâncărurilc la ordinul şefului de sală.

Domnul Clovis Dardentor făcu imediat cunoştinţă cu doctorul Bruno, şi putem fi siguri că, graţie acestor doi flecari îndrăciţi, conversaţia n-avea să lâncezească în preajma căpitanului Bugarach.

— Doctore, zise domnul Dardentor, sunt fericit... foarte fericit să vă strâng mâna, chiar de-ar fi îmbibată de microbi ca mâinile tuturor confraţilor dumneavoastră...

— Nu vă fie teamă, domnule Dardentor, îi răspunse doctorul Bruno pe acelaşi ton de bună dispoziţie, tocmai m-am spălat cu apă boricată.

— Puah! Nu mă sinchisesc de microbi şi de lumea microbiană! exclamă domnul Dardentor. Niciodată n-am fost bolnav, nici o zi, nici un ceas, scumpul meu Esculap!... Niciodată n-am fost răcit, nici măcar cinci minute!... Niciodată n-am înghiţit nici o infuzie şi nici o pilulă!... Şi-mi îngădui să cred că n-o să încep să iau medicamente pe baza reţetelor dumneavoastră!... Oh, tovărăşia medicilor îmi este foarte agreabilă!... Ei sunt oameni de treabă care n-au decât o vină, aceea de a-ţi strica sănătatea chiar numai luându-ţi pulsul sau privindu-ţi limba!... Acestea fiind zise, sunt încântat să mă aşez la masă lângă dumneavoastră, şi de-i bună cina, o s-o înfulec pe nerăsuflate!

Doctorul Bruno nu se dădu bătut, deşi îşi găsise unul mai limbut decât el. Îi răspunse fără a căuta să apere prea mult corpul medical împotriva unui adversar atât de bine înarmat. Apoi, după ce-şi făcu apariţia supa, fiecare nu se mai gândi la altceva decât să-şi potolească pofta de mâncare mărită de aerul tare al mării.

La început, oscilaţiile pachebotului nu fură de natură să-i jeneze pe comeseni, cu excepţia domnului Dèsirandelle, care devenise alb ca şervetul său. Nu se simţeau nici mişcările de leagăn care compromit orizontalitatea, nici ridicările şi coborârile care deranjează verticalitatea. Dacă această stare de lucruri nu s-ar schimba în timpul mesei, diversele feluri s-ar servi fară greutate, până la desert.

Dar, deodată, iată că începu zăngănitul veselei. Lămpile atârnate de tavan, din sufragerie, se clătinară deasupra capetelor comesenilor, spre marea lor neplăcere. Ruliul şi tangajul se combinară spre a pricinui o dezordine generală printre pasageri, ale căror scaune căpătau înclinaţii neliniştitoare. Nu mai exista siguranţă în mişcarea braţelor şi a mâinilor. Paharele erau duse cu greutate la gură şi, cel mai adesea, furculiţele împungeau obrajii sau bărbia.

Majoritatea comesenilor nu putură să reziste. Domnul Dèsirandelle fu printre primii care plecă de la masă cu o grabă semnificativă. Dornici să respire aerul proaspăt de afară, mulţi alţii îl urmară — o adevărată debandadă, cu toate sfaturile căpitanului Bugarach care repeta:

— Nu-i nimic, domnilor... această clătinare a lui *Argèlès* n-o să ţină mult!...

Dar Clovis Dardentor începu să strige:

— Uite-i cum o întind în şir indian!

— Intotdeauna-i aşa! continuă căpitanul, făcând un semn cu ochiul.

— Nu, răspunse perpignanezul nostru, nu pricep cum de poţi să n-ai inimă în pântec!

Admiţând că această expresie nu este contrarie legilor organismului omenesc, şi dacă într-adevăr inima se poate deplasa după cum arată această locuţiune populară, inima acestor oameni de treabă nu tindea să coboare, ci mai degrabă să urce spre buzele lor. Pe scurt, în momentul în care şeful de sală ordonă să se aducă antreurile, masa nu mai număra decât vreo zece comeseni foarte curajoşi. Printre ei figurau, fără a mai vorbi de căpitanul Bugarach si de doctorul Bruno, obişnuiţi cu această harababură din *dining-rooms*[1], Clovis Dardentor, credincios la post, Agathocle, pe care fuga părintelui său îl lăsa foarte indiferent, cei doi veri Marcel Lornans şi Jean Taconnat, câtuşi de puţin tulburaţi în funcţiile lor digestive, şi în sfârşit, la celălalt capăt al mesei, impasibilul domn Eustache Oriental, pândind mâncărurile, întrebând chelnerii, negândindu-se deloc să se plângă de aceste neplăcute zguduituri ale lui *Argèlès*, din moment ce avea alegerea celor mai bune bucăţi.

Cu toate acestea, după exodul comesenilor tulburaţi încă de la începutul cinei, căpitanul Bugarach îi aruncă o privire ciudată doctorului Bruno, care îi răspunse printr-un zâmbet ciudat. Acest zâmbet şi această privire păreau să se fi înţeles, şi, ca într-o oglindă fidelă, ele se reflectau pe figura impasibilă a şefului de sală.

Şi, în această clipă, Jean Taconnat îl atinse cu cotul pe vărul său, şi-i spuse cu vocea înceată:

— Asta-i o lovitură aranjată dinadins.

— Nu mă priveşte, Jean!...

— Nici pe mine! răspunse Jean Taconnat punându-şi în farfurie o savuroasă bucată de somon de un roz palid, din care domnul Oriental nu se înfruptase după plac.

Iată, pe scurt, în ce constă această lovitură aranjată dinadins:

---

[1] Dining-rooms – sufragerii (în limba engleză în text). (nt)

Există căpitani — nu toţi — dar există unii, se pare, care, într-un scop lesne de înţeles, modifică intrucâtva direcţia pachebotului chiar la începutul mesei — oh, o uşoară schimbare de direcţie, nimic altceva! Şi, într-adevăr, le-ai putea-o reproşa? Este oare oprit să aşezi un vas în calea valurilor timp de numai un sfert de oră?... Este oprit să colaborezi cu ruliul şi cu tangajul spre a realiza o economie sensibilă a cheltuielilor mesei?... Nu, şi de se face asta, nu trebuie să protestezi prea tare!

Dealtfel, această harababură nu se prelungi peste măsură. Este adevărat că cei goniţi nu mai fură ispitiţi să-şi reia locurile la masa comună, cu toate că pachebotul îşi redobândise un mers mai calm şi, de ce să n-o spunem, mai cinstit.

Cina, restrânsă la câţiva comeseni aleşi astfel, avea deci să se continue în condiţii excelente, fără ca nimeni să se neliniştească pentru acei nenorociţi goniţi din sufragerie şi grupaţi pe punte în atitudini pe cât de variate, pe atât de jalnice.

IV ÎN CARE CLOVIS DARDENTOR SPUNE LUCRURI DIN CARE JEAN TACONNAT SOCOATE SĂ SCOATĂ UN PROFIT

— Câte locuri goale la masa dumneavoastră, scumpe căpitane! exclamă Clovis Dardentor, pe când şeful de sală supraveghea aducerea farfuriilor cu mâncare, fără a renunţa la obişnuita sa demnitate.

— Poate că-i de temut ca numărul lor să mai crească, dacă marea devine mai rea... făcu observaţia Marcel Lornans.

— Rea?... Este o mare ca uleiul! răspunse căpitanul Bugarach. *Argèlès* a intrat într-un contracurent unde talazul era mai puternic!... Asta se întâmplă câteodată...

— Mai ales la ora prânzului şi a cinei, replică Jean Taconnat cu aerul cel mai serios din lume.

— Într-adevăr, adăugă cu neglijenţă Clovis Dardentor, am observat şi eu, şi dacă afurisitele astea de companii maritime îşi fac un profit din chestia asta...

— Credeţi?... exclamă doctorul Bruno.

— Nu cred decât un lucru, răspunse Clovis Dardentor, şi anume, că, în ce mă priveşte, n-am pierdut nici o îmbucătură, şi că de n-o rămâne decât un pasager la masă...

— Dumneavoastră veţi fi acela! continuă Jean Taconnat.

— Ai ghicit-o, domnule Taconnat.

Perpignanezul nostru îi spunea pe nume, de parcă l-ar fi cunoscut de patruzeci şi opt de ore.

— Totuşi, continuă Marcel Lornans, e posibil ca unii din tovarăşii noştri să revină la masă… Ruliul se simte mai puţin…

— V-o repet, afirmă căpitanul Bugarach… N-a fost decât un moment… A fost de ajuns o neatenţie a cârmaciului… Şef de sală, vezi deci dacă printre comesenii noştri…

— Printre alţii, bietul taică-tău, Agathocle! aminti Clovis Dardentor.

Dar tânărul Dèsirandelle dădu din cap, ştiind bine că autorul zilelor sale nu s-ar hotărî să revină în sufragerie, şi nu se mişcă din loc.

Cât despre şeful de sală, el se îndreptă fără convingere spre uşă, cunoscând bine inutilitatea demersului său. Când un pasager a părăsit masa, cu toate că împrejurările s-au schimbat, rareori el consimte să reapară acolo. Şi, de fapt, locurile goale nu se mai ocupară, lucru de care domnul căpitan şi excelentul doctor binevoiră să se arate tare amărâţi.

O uşoară mişcare a cârmei îndreptase direcţia pachebotului, hula nu-l mai lua din faţă şi liniştea celor vreo zece comeseni rămaşi la locul lor era asigurată.

Dealtfel, e mai bine să nu fie prea mulţi la masă, după cum pretindea Clovis Dardentor. Prin asta serviciul câştigă, intimitatea de asemenea, şi discuţia poate să devină generală.

Ceea ce se şi întâmplă. Toată conversaţia fu condusă de eroul acestei povestiri, şi în ce chip! Doctorul Bruno, oricât de bun vorbitor era, de-abia găsea din când în când loc să-şi spună cuvântul — nici Jean Taconnat nu reuşea mai mult, şi Dumnezeu ştie dacă se amuza să audă toată această vorbărie! Marcel Lornans se mulţumea să zâmbească, Agathocle să mănânce fără să înţeleagă nimic, domnul Eustache Oriental să degusteze bucăţile cele bune, stropindu-le cu o sticlă de *pomard*[1], pe care şeful de sală i-o adusese într-o orizontalitate liniştitoare. De ceilalţi comeseni, nu era cazul să te ocupi.

Supremaţia Sudului asupra Nordului, meritele indiscutabile ale oraşului Perpignan, rangul pe care îl deţinea în el unul din cei mai de vază fii ai lui, Clovis Dardentor în persoană, consideraţia pe care i-o asigura bogăţia sa cinstit câştigată, călătoriile pe care le şi făcuse, cele pe care se gândea să le facă, intenţia lui de a vizita Oranul despre care Dèsirandelle-ii îi vorbeau neîncetat, proiectul pe care şi-l făcuse de a străbate această frumoasă provincie algeriană… În sfârşit, plecase şi nu se preocupa deloc să ştie când avea să se întoarcă.

[1] Vin de Burgundia de prima calitate. (n.t.)

Ar fi o greşeală să se creadă că acest flux de fraze ieşite de pe buzele lui Clovis Dardentor împiedica conţinutul farfuriei să se urce până la gura lui. Nu! Aceste intrări şi ieşiri se executau simultan, cu o uşurinţă minunată. Acest tip uimitor vorbea şi mânca totodată, fără să uite să-şi golească paharul, spre a uşura această dublă operaţie.

„Ce maşină omenească! îşi zicea Jean Taconnat. Cum mai funcţionează! Acest Dardentor este unul din cele mai reuşite eşantioane meridionale pe care le-am întâlnit vreodată!"

Doctorul Bruno îl admira şi el tot atât de mult. Ce obiect de disecţie remarcabil ar constitui acest exemplar, şi ce mare profit ar dobândi fiziologia, cercetând misterele unui atare organism! Dar, dat fiind că propunerea de a lăsa să i se deschidă pântecele ar fi părut inoportună, fără îndoială, doctorul se mărgini să-l întrebe pe domnul Dardentor dacă îşi menajase întotdeauna sănătatea.

— Sănătatea... scumpe doctore?... Ce înţelegeţi, vă rog, prin acest cuvânt?...

— Înţeleg ceea ce toată lumea e de acord să înţeleagă, răspunse doctorul. Este, după definiţia unanim admisă, exercitarea permanentă şi lesnicioasă a tuturor funcţiilor...

— Şi, acceptând această definiţie, declară Marcel Lornans, noi dorim să ştim dacă la dumneavoastră, domnule Dardentor, această exercitare este lesnicioasă...

— Şi permanentă, adăugă Jean Taconnat.

— Permanentă, întrucât n-am fost niciodată bolnav, declară perpignanezul nostru bătându-se peste piept, si lesnicioasă, deoarece se produce fără ca eu să bag de seamă!

— Ei bine, scumpe pasager, sunteţi lămurit acum asupra a ceea ce se înţelege prin cuvântul „sănătate" — ceea ce ne-ar permite să bem în sănătatea dumneavoastră?... întrebă căpitanul Bugarach.

— Dacă asta trebuie să vă permită, sunt de acord că sunt pe deplin lămurit, şi, într-adevăr, mi se pare că a venit momentul să destupăm o şampanie fără să mai aşteptăm până la desert!

În Sud, expresia „a destupa o şampanie" se foloseşte în mod frecvent, şi, pronunţată de Clovis Dardentor, desigur că dobândea o magnifică emfază meridională.

Fu adusă aşadar şampania Roederer, cupele fură umplute, încununate de o spumă albă, şi conversaţia nu se poticni în ea, ba, dimpotrivă, se însufleţi.

Doctorul Bruno fu cel ce reaprinse focul cu aceste vorbe:

— Atunci, domnule Dardentor, o să vă rog să răspundeţi la o altă întrebare: spre a vă păstra această stare de sănătate perfectă, v-aţi abţinut de la orice exces?...

— Ce înţelegeţi dumneavoastră prin cuvântul „exces"?...

— Asta-i bună! exclamă Marcel Lornans zâmbind, cuvântul „exces", ca şi cuvântul „sănătate", sunt deci necunoscute în Pirineii orientali?...

— Necunoscute... nu, domnule Lornans, dar, propriu-zis, nu prea ştiu ce înseamnă...

— Domnule Dardentor, reluă doctorul Bruno, să comiţi excese, înseamnă să abuzezi de tine, să-ţi uzezi corpul precum şi spiritul, arătându-te necumpătat, nestăpânit, netemperat, lăsându-te pradă îndeosebi plăcerilor mesei, patimă de plâns care nu intârzie să distrugă stomacul...

— *Ques aco*[1] stomacul?... întrebă Clovis Dardentor pe cel mai serios ton cu putinţă.

— Ce este asta?... strigă doctorul Bruno. Ei drăcie! O maşină care serveşte să fabrice gastralgiile, gastritele, gastro-enteritele, endo-gastritele, exogastritele!

Şi, revărsând acest potop de expresii care au ca radical cuvântul *gaster*, el părea tare fericit că stomacul a dat naştere la atâtea afecţiuni specifice.

Pe scurt, întrucât Clovis Dardentor continua să susţină că tot ceea ce arăta o deteriorare oarecare a sănătăţii îi era necunoscut, întrucât refuza să admită că aceste cuvinte aveau vreo semnificaţie, Jean Taconnat, foarte amuzat, folosind singura locuţiune care rezumă intemperanţa omenească, zise:

— În sfârşit... n-aţi făcut niciodată „nuntă"?...

— Nu... deoarece n-am fost niciodată căsătorit!

Şi vocea răsunătoare a acestui original se prelungi în asemenea hohote de râs încât paharele zăngăniră pe masă, de parcă ar fi fost zguduită de o lovitură de ruliu.

Au înţeles că ar fi cu neputinţă să afle dacă acest nemaipomenit Dardentor fusese sau nu prototipul sobrietăţii, dacă datora temperanţei lui obişnuite neobişnuita sănătate de care se bucura, sau ea se datora unei constituţii de fier pe care nici un abuz n-o putuse deteriora.

— Haide, haide, recunoscu căpitanul Bugarach, văd, domnule Dardentor, că natura v-a clădit spre a deveni unul din viitorii noştri centenari!

— De ce nu, scumpe căpitane?...

— Da... de ce nu? repetă Marcel Lornans.

— Când o maşină este solid construită, continuă Clovis Dardentor, bine echilibrată, bine unsă, bine întreţinută, nu există nici un motiv ca să nu dureze mereu!

— Într-adevăr, conchise Jean Taconnat, şi din moment ce nu duce lipsă de combustibil...

---

[1] Ques aco — ce este asta. (în limba latină în text) (n.t.)

— Şi nici n-o să-i lipsească combustibilul! strigă Clovis Dardentor agitându-şi buzunarul vestei care scoase un sunet metalic. Acum, scumpii mei domni, adăugă el cu un hohot de râs, aţi sfârşit cu întrebările de încuietoare?...

— Nu! replică doctorul Bruno.

Şi încăpăţânându-se să-l încolţească pe perpignanez:

— Greşiţi, domnule, greşiţi! strigă el. Nu există o maşină atât de solidă încât să nu se uzeze, nu există un mecanism atât de perfect încât să nu se strice într-o bună zi...

— Asta depinde de mecanic! ripostă Clovis Dardentor, care îşi umplu paharul până sus.

— Dar, în sfârşit, ţipă doctorul, odată şi odată o să muriţi, presupun?...

— Şi pentru ce vreţi să mor, de vreme ce nu consult niciodată medicul? În sănătatea dumneavoastră, domnilor!

Şi, în mijlocul ilarităţii generale, ridicându-şi paharul, ciocni vesel cu paharele tovarăşilor de masă, apoi îl goli dintr-o dată. Conversaţia continuă zgomotoasă, caldă, asurzitoare, până la desert, al cărui meniu variat înlocui felurile servite mai înainte.

E lesne de închipuit efectul pe care acest tumult gastronomic trebuia să-l aibă asupra nefericiţilor pasageri din cabine, întinşi pe patul de suferinţă, şi cărora vărsăturile nu puteau decât să li se agraveze în vecinătatea unei atari veselii.

În mai multe rânduri, domnul Dèsirandelle apăruse în pragul sufrageriei. Întrucât cina sa şi a soţiei sale erau cuprinse în costul biletului de traversare, ce neplăcut lucru să nu poată să-şi consume porţia! Dar de-abia deschidea uşa că se şi simţea zguduit de răul stomacal şi cu ce grabă se urca iar pe punte!

Singura lui consolare consta în a-şi zice:

„Din fericire, fiul nostru Agathocle este pe cale să înfulece cât trei!"

Şi, de fapt, băiatul lucra conştiincios ca să recupereze cât mai mult posibil cheltuielile paterne.

Totuşi, după ultimul răspuns al lui Clovis Dardentor, conversaţia se îndreptă într-o altă direcţie. Nu se putea afla partea slabă a platoşei acestui om de viaţă, băutor de forţă şi mâncând cât şapte? Era indiscutabil că avea o constituţie excelentă, o sănătate de nezdruncinat, un organism de prima mână. Dar, orice s-ar zice, el avea să sfârşească odată prin a părăsi această lume, ca şi ceilalţi muritori — să spunem aproape toţi, spre a nu descuraja pe nimeni. Şi când ar bate această oră fatală, cui îi va rămâne marea lui avere?... Cine va lua în stăpânire casele, valorile mobiliare ale fostului dogar din Perpignan, natura nedăruindu-i moştenitor nici direct nici indirect, nici măcar un singur colateral în grad de succesiune?...

I se atrase atenţia, şi Marcel Lornans îi zise:
— Pentru ce nu v-aţi gândit să vă creaţi moştenitori?
— Dar cum?
— Aşa cum se face, la naiba! strigă Jean Taconnat. Devenind soţul unei femei tinere, frumoase, sănătoase, demne de dumneavoastră...
— Eu... să mă căsătoresc?...
— Fără îndoială.
— Iată o idee care nu mi-a venit niciodată!
— Ar fi trebuit să vă vină, domnule Dardentor, declară căpitanul Bugarach, şi este încă timp...
— Sunteţi căsătorit, scumpul meu căpitan?...
— Nu.
— Dar dumneavoastră, doctore?...
— Nici eu.
— Şi dumneavoastră, domnilor?...
— Nu, răspunse Marcel Lornans, dar la vârsta noastră lucrul nu-i de mirare!
— Păi bine, dacă voi nu sunteţi căsătoriţi, de ce vreţi ca eu să fiu?
— Ca să aveţi o familie, replică Jean Taconnat.
— Şi odată cu familia, grijile pe care le aduce ea!
— Spre a avea copii... nepoţi...
— Şi, odată cu ei, necazurile pe care le pricinuiesc!
— În sfârşit, spre a avea descendenţi naturali, care se vor întrista la moartea dumneavoastră...
— Sau care se vor bucura!
— Credeţi oare, continuă Marcel Lornans, că statul nu se va bucura dacă vă moşteneşte?...
— Statul... să-mi moştenească averea... pe care ar mânca-o ca un risipitor ce este!
— Ăsta nu-i un răspuns, domnule Dardentor, zise Marcel Lornans, şi stă în destinul omului să-şi creeze o familie, să se perpetueze prin copiii săi...
— De acord, dar omul poate să aibă copii şi fără să se căsătorească...
— Cum înţelegeţi asta?... întrebă doctorul.
— O înţeleg aşa cum trebuie să se înţeleagă, domnilor, şi, cât despre mine, i-aş prefera pe cei veniţi de-a gata.
— Copii adoptivi?... întrebă Jean Taconnat.
— Cu siguranţă! Oare nu-i mai bine aşa, de o sută de ori?... Oare lucrul ăsta nu-i mai înţelept?... Ai alegerea!... Poţi să-i iei sănătoşi la trup şi la minte, după ce au trecut de vârsta tusei convulsive, a scarlatinei şi a pojarului!... Poţi să-ţi alegi dintre blonzi sau bruneţi, dintre proşti sau inteligenţi! Poţi să-ţi iei o fată sau un băiat, după cum doreşti!... Poţi să ai unul, doi, trei,

patru, şi chiar o duzină, după cum ai, mai mult sau mai puţin, dezvoltată această aptitudine a paternităţii adoptive!... În sfârşit, eşti liber să-ţi fabrici o familie de moştenitori în condiţii excelente de garanţie fizică şi morală, fără să aştepţi ca Dumnezeu să binevoiască a-ţi binecuvânta căsătoria... Te binecuvântezi singur... la timpul şi după pofta ta!...

— Bravo, domnule Dardentor, bravo! exclamă Jean Taconnat. În sănătatea adoptivilor dumneavoastră!

Şi ciocniră încă o dată paharele.

Cât ar fi pierdut convivii aşezaţi la masă în sufrageria de pe *Argèlès* de nu l-ar fi auzit pe expansivul perpignanez rostind ultima frază a tiradei sale, este cu neputinţă să-ţi faci măcar o idee! Fusese magnific!

— Totuşi, se crezu dator să adauge căpitanul Bugarach, că metoda dumneavoastră are ceva bun, scumpul meu pasager, fie! Dar de s-ar conforma ei toată lumea, dacă n-ar mai exista decât taţi adoptivi, gândiţi-vă la asta, n-ar mai exista curând copii de adoptat...

— Câtuşi de puţin, căpitane, câtuşi de puţin! răspunse Clovis Dardentor. Niciodată nu vor lipsi oameni cumsecade, gata să se căsătorească... mii şi milioane...

— Din fericire, conchise doctorul Bruno, altminteri lumea n-ar întârzia să se sfârşească!

Şi conversaţia continuă şi mai înfierbântată, fără a izbuti să-i distragă nici pe domnul Eustache Oriental, ce-şi degusta cafeaua la celălalt capăt al mesei, nici pe Agathocle Dèsirandelle ce devora desertul. Atunci, Marcel Lornans, reamintindu-şi un anume capitol VIII al codului civil, aduse chestiunea pe terenul Dreptului.

— Domnule Dardentor, zise el, când vrei să adopţi pe cineva, este indispensabil să fie îndeplinite anumite condiţii.

— Nu ignor acest lucru, domnule Lornans, şi socot că şi îndeplinesc câteva din ele.

— Într-adevăr, replică Marcel Lornans, mai întâi şi mai întâi, dumneavoastră sunteţi francez, de un sex sau celălalt...

— Mai precis, de sex masculin, dacă binevoiţi să mă credeţi în această privinţă, domnilor.

— Vă credem pe cuvânt, afirmă Jean Taconnat, şi fără să fim, dealtfel, surprinşi.

— În plus, continuă Marcel Lornans, legea obligă persoana care vrea să adopte să n-aibă nici copii, nici descendenţi legitimi.

— Este tocmai cazul meu, domnule jurist, răspunse Clovis Dardentor, şi adaug că n-am deloc ascendenţi...

— Ascendenţa nu este interzisă.

— În sfârşit, nici din ăştia n-am.

— Dar mai este ceva ce nu aveţi, domnule Dardentor!
— Ce anume?...
— Vârsta de cincizeci de ani! Trebuie să fii în vârstă de cincizeci de ani pentru ca legea să-ţi permită să adopţi...
— O să fiu peste cinci ani, dacă Dumnezeu mă ţine în viaţă — şi pentru ce nu m-ar ţine...
— Ar greşi dacă n-ar face-o, continuă Jean Taconnat, căci n-ar găsi un plasament mai bun.
— Asta este şi părerea mea, domnule Taconnat. De aceea, îmi voi aştepta cei cincizeci de ani bătuţi pe muche spre a face un act de adopţiune, dacă mi se prezintă prilejul, un bun prilej, cum se spune în afaceri...
— Cu condiţia, replică Marcel Lornans, ca cel sau cea la care v-aţi oprit alegerea să nu aibă mai mult de treizeci şi cinci de ani, căci legea cere ca adoptantul să aibă cel puţin cincisprezece ani mai mult decât adoptatul.
— Ei! Credeţi oare, strigă domnul Dardentor, că mă gândesc să mă procopsesc cu un flăcău tomnatic sau cu o fată bătrână? Nu, la naiba! Şi n-o să-i aleg nici la treizeci şi cinci, nici la treizeci de ani, ci la începutul majoratului lor, deoarece legea cere să fie majori.
— Totu-i bine până aici, domnule Dardentor, răspunse Marcel Lornans. Este neîndoios că dumneavoastră îndepliniţi aceste condiţii... Dar — sunt foarte supărat din pricina proiectelor dumneavoastră de paternitate adoptivă — există o condiţie care pariez că vă lipseşte...
— Nu poate fi din cauză că nu mă bucur de o bună reputaţie!... Şi-ar permite cineva să suspecteze onoarea lui Clovis Dardentor, din Perpignan, Pirineii orientali, în viaţa lui publică sau privată?...
— Oh, nimeni!... strigă căpitanul Bugarach.
— Nimeni, adăugă doctorul Bruno.
— Nu... nimeni, proclamă Jean Taconnat.
— Nimeni, cu siguranţă, sublinie Marcel Lornans. Dealtfel, nu de asta am vrut să vorbesc...
— Dar de ce atunci?... întrebă Clovis Dardentor.
— De o anumită condiţie impusă de cod, o condiţie pe care dumneavoastră fără îndoială că aţi neglijat-o...
— Care, mă rog?...
— Cea care pretinde ca adoptantul să fi dat adoptatului, pe când acesta era minor, îngrijiri neîntrerupte de-a lungul unei perioade de şase ani...
— Zice aşa legea?....
— În mod formal.
— Şi cine-i neghiobul care a vârât asta în cod?...
— Puţin interesează cine-i neghiobul.

— Ei bine, domnule Dardentor, întrebă doctorul Bruno, insistând, aţi dat aceste îngrijiri vreunui minor dintre cunoştinţele dumneavoastră?...

— După câte ştiu, nu!

— Atunci, declară Jean Taconnat, n-o să mai aveţi decât posibilitatea de a întrebuinţa averea dumneavoastră spre a fonda un aşezământ de binefacere care să vă poarte numele!...

— Aşa vrea legea?... continuă perpignanezul.

— Aşa vrea, afirmă Marcel Lornans.

Clovis Dardentor nu-şi ascunse decepţia pe care i-o pricinuia această exigenţă a codului. I-ar fi fost atât de uşor să aibă grijă de nevoile, de educaţia unui minor vreme de şase ani! Este adevărat însă — cum să fii sigur că faci o alegere bună, când te adresezi unor adolescenţi care nu oferă nici cea mai mică garanţie pentru viitor!... În sfârşit, el nu se gândise deloc la asta!... Dar era oare indispensabilă obligaţia şi Marcel Lornans nu se înşela?...

— Îmi certifici că aşa-i în codul civil?... întrebă el a doua oară.

— V-o certific, răspunse Marcel Lornans. Consultaţi codul — capitolul adopţiunii, articolul 345. El face din asta o condiţie esenţială... în afară de...

— În afară de... repetă Clovis Dardentor.

Şi chipul i se lumină.

— Haide... haide! strigă el. Mă faci să înnebunesc cu şiretlicurile dumitale, cu „în afară de..."

— În afară, continuă Marcel Lornans, de cazul în care individul de care e vorba să fie adoptat i-a scăpat viaţa adoptantului fie într-o luptă, fie scoţându-l din flăcări sau din valuri... Conform legii.

— Dar eu n-am căzut şi nu voi cădea niciodată în apă! răspunse Clovis Dardentor.

— Asta i se poate întâmpla oricui! declară Jean Taconnat.

— Sper din inimă că focul n-o să-mi aprindă casa...

— Casa dumneavoastră poate să ardă tot aşa de bine ca oricare alta, şi, de nu-i casa dumneavoastră, un teatru în care v-aţi afla... chiar şi pe acest pachebot, dacă un incendiu s-ar declara la bord...

— Fie, domnilor, focul şi apa. Cât despre luptă, aş fi tare mirat de aş avea vreodată nevoie să fiu ajutat! Am două braţe şi două picioare zdravene care nu cer ajutor şi asistenţă de la nimeni!

— Cine ştie? zise Jean Taconnat.

Oricum, Marcel Lornans, în cursul acestei conversaţii, stabilise lămurit dispoziţiile legii, aşa precum le înfăţişează capitolul VIII al codului civil. Despre celelalte condiţii nu vorbise, fiindcă era inutil. De asemenea nu spusese nimic despre obligaţia, în cazul în care adoptantul este căsătorit, ca

celălalt soţ să-şi dea consimţământul la adoptare — Clovis Dardentor era celibatar — nu spusese nimic nici despre consimţământul cerut părinţilor adoptatului, dacă acesta n-a atins majoratul de douăzeci şi cinci de ani.

Dcaltminteri, în prezent părea greu pentru Clovis Dardentor să parvină să-şi realizeze visul şi să-şi creeze o familie de copii adoptivi. Fără îndoială, el îşi mai putea alege un adolescent, să-i dea îngrijiri timp de şase ani consecutivi, să-l crească cu mare atenţie, apoi să-i atribuie, odată cu numele său, toate drepturile unui moştenitor legitim. Dar ce nevoie avea să rişte! Şi, totuşi, dacă nu se hotăra la asta, avea să fie redus la cele trei cazuri prescrise de cod. Ar trebui să fie salvat dintr-o luptă, din valuri sau din flăcări. Însă exista vreo probabilitate ca în vreuna din aceste împrejurări să poată ajunge un bărbat ca Dardentor?... El n-o credea, şi nimeni n-ar fi crezut-o.

Pasagerii de la masă mai schimbară ultimele replici, stropite din abundenţă cu şampanie. Glumele nu-l cruţară deloc pc perpignanezul nostru, care râdea primul. Dacă nu voia ca averea lui să rămână fără moştenitori, dacă refuza să facă din stat unicul lui moştenitor, ar fi silit să urmeze sfatul lui Jean Taconnat, să-şi doneze averea vreunei fundaţii de caritate. La urma urmei, era liber să-şi doneze moştenirea primului venit. Dar nu!... El ţinea la ideile lui!... Pe scurt, această masă memorabilă odată sfârşită, convivii se urcară iarăşi pe dunetă.

Era aproape ora şapte, căci durata cinei depăşise orice limită. Seara frumoasă prevestea o noapte paşnică. Tenda fusese strânsă. Respirai un aer curat, biciuit de briză. Pământul, învăluit de crepuscul, nu mai părea decât o imagine confuză la orizontul dinspre vest.

Clovis Dardentor şi tovarăşii lui, în vreme ce vorbeau, se plimbau în lung şi-n lat, în fumul ţigărilor excelente cu care perpignanezul se aprovizionase din belşug şi pe care le oferea cu o generozitate fermecătoare.

Către ora nouă şi jumătate s-au despărţit, după ce şi-au dat întâlnire pentru a doua zi.

Clovis Dardentor, după ce-l ajută pe domnul Dèsirandelle să ajungă în cabina doamnei Dèsirandelle, se îndreptă spre cabina lui, unde nici zgomotele, nici agitaţia de pe bord nu aveau să-i tulbure somnul.

Şi atunci Jean Taconnat îi spuse vărului său:

— Am o idee.

— Care?...

— Dacă ne-am face adoptaţi de acest naiv!...

— Noi?

— Tu şi cu mine... sau unul din noi!...

— Eşti nebun, Jean!...

— Noaptea e un sfetnic bun, Marcel, şi ce sfat îmi va da, am să ţi-l spun mâine!

V ÎN CARE PATRICE CONTINUA SĂ CONSIDERE CĂ STĂPÂNUL SĂU E LIPSIT UNEORI DE DISTINCŢIE

A doua zi, la ora opt, pe dunetă nu se afla încă nimeni. Marea nu era totuşi agitată spre a-i sili pe pasageri să se încuie în cabinele lor. *Argèlès* de-abia de era uşor legănat de slaba hulă mediteraneană. Nopţii liniştite avea să-i urmeze o zi splendidă. Dacă pasagerii nu se sculaseră aşadar la răsăritul soarelui, este fiindcă oboseala îi reţinea, pe unii încă somnoroşi, pe ceilalţi visând cu ochii deschişi, şi unii şi ceilalţi lăsându-se în voia ruliului, asemeni unui copil în leagăn.

Nu este vorba aici decât de acei privilegiaţi care nu sunt bolnavi niciodată pe mare, chiar şi pe vreme rea, şi nicidecum de nefericiţii, care se simt întotdeauna rău, chiar şi pe timp frumos. Să rânduim în această ultimă categorie pe soţii Dèsirandelle şi pe mulţi alţii, care nu-şi vor recăpăta siguranţa morală şi fizică decât la ancorarea pachebotului în port.

Atmosfera, foarte limpede şi foarte curată, se încălzea de razele luminoase pe care le răsfrângea uşorul clipocit de la suprafaţa mării. *Argèlès* mergea cu o viteză de zece mile pe oră, îndreptându-se spre sud-sud-est, în direcţia arhipelagului Balearelor. Câteva vase treceau în larg în sens opus, desfăşurându-şi panaşul de fum sau întinzându-şi pânzele albe pe fondul uşor ceţos al orizontului.

Căpitanul Bugarach mergea de la un capăt la altul al punţii pentru nevoile serviciului.

În acest moment, Marcel Lornans şi Jean Taconnat apărură la intrarea dunetei. Căpitanul se apropie îndată spre a le strânge mâna zicând:

— Aţi petrecut o noapte bună, domnilor?...

— Mai mult decât bună, căpitane, răspunse Marcel Lornans, şi ar fi greu să-ţi imaginezi una mai bună. Nu cunosc vreo cameră de hotel care să se compare cu o cabină de pe *Argèlès*.

— Sunt de părerea dumitale, domnule Lornans, continuă căpitanul Bugarach, şi nu pricep cum poţi să trăieşti în alt loc decât la bordul unui vas.

— Duceţi-vă să-i spuneţi asta domnului Dèsirandelle, zise tânărul, şi de vă împărtăşeşte gustul...

— N-o să-i spun nimic acestui specimen terestru şi nici celor asemeni lui, incapabili să preţuiască încântările unei

traversări!... strigă căpitanul. Adevărate colete în fundul calei!... Pasageri din ăştia sunt ruşinea pacheboturilor!... La urma urmei, deoarece plătesc traversarea...

— Asta-i! replică Marcel Lornans.

Jean Taconnat, de obicei atât de vorbăreţ, atât de expansiv, se mulţumise să-i strângă mâna căpitanului şi nu luase deloc parte la conversaţie. Părea preocupat.

Marcel Lornans, continuând să-l interogheze pe căpitanul Bugarach, îi zise la un moment dat:

— Când o să fim în faţa Majorcăi?...

— În faţa Majorcăi?... Cam la ora unu după-amiază. În ce priveşte ivirea primelor înălţimi ale Balearelor, nu mai durează mult.

— Şi o să ne oprim la Palma?...

— Până la ora opt seara, timpul necesar spre a îmbarca mărfurile cu destinaţia Oran.

— O să avem răgazul să vizităm insula?...

— Insula... nu, dar oraşul Palma, care merită osteneala, se zice...

— Cum aşa... se zice?... Căpitane, dumneavoastră n-aţi mai fost la Majorca?...

— De treizeci sau patruzeci de ori, de-mi aduc bine aminte.

— Fără s-o fi explorat niciodată?...

— Dar timpul, domnule Lornans, dar timpul?... Când să-l fi avut?...

— Nici timpul... nici pofta, poate?...

— Nici pofta, într-adevăr! Am rău de uscat, când nu sunt pe mare!

Şi zicând acestea, căpitanul Bugarach îşi părăsi interlocutorul spre a se urca pe pasarelă.

Marcel Lornans se întoarse spre vărul său:

— Ce-i cu tine, Jean? îi zise. Eşti mut în dimineaţa asta ca un Harpocrat[1].

— Pentru că mă gândesc, Marcel.

— La ce?...

— La cele ce ţi-am spus ieri.

— Ce mi-ai spus?...

— Că avem un prilej unic, de a ne face adoptaţi de către acest cetăţean din Perpignan.

— Tot te mai gândeşti la asta?...

— Da... după ce am visat la ea toată noaptea.

— E ceva serios?...

— Foarte serios... Îşi doreşte copii adoptivi... Să ne ia pe noi... N-o să găsească alţii mai buni!

---

[1] Harpocrat — zeu grec al tăcerii. (n.t.)

— Pe cât de modest, tot pe atât dc fantezist eşti, Jean!

— Vezi tu, Marcel, să fii soldat este foarte frumos! Să te angajezi în regimentul 7 vânători din Africa este foarte onorabil. Totuşi...

— Jean, observă Marcel Lornans, trebuia să te gândeşti bine înainte de a porni la drum spre Algeria...

— Să ne înţelegem. Marcel. Eu tot sunt gata, ca şi tine, să mă înrolez. Cu toate acestea, dacă zeiţa cea cu mâinile pline s-ar hotărî să le deschidă la trecerea noastră...

— Eşti nebun?

— Zău!

— Chiar vezi în acest domn Dardentor...

— Un tată!

— Uiţi oare că, spre a te adopta, ar fi trebuit să-ţi fi dat îngrijiri timp de şase ani, pe când erai minor... Oare o fi făcut-o, din întâmplare?...

— Nu, după câte ştiu, răspunse Jean Taconnat, sau, în orice caz, eu n-am băgat de seamă asta.

— Văd că-ţi vine mintea la cap, dragă Jean, fiindcă tu glumeşti...

— Glumesc şi nu prea.

— Păi bine, oare tu, tu l-oi fi salvat pe acest demn bărbat din valuri, din flăcări sau dintr-o luptă?...

— Nu, dar îl voi salva... sau, mai degrabă, tu şi cu mine, noi îl vom salva...

— Aşa?...

— Nici nu mă îndoiesc de acest lucru.

— Asta o să se întâmple pe pământ, pe mare, sau în spaţiu?...

— Asta o să se întâmple după cum se va prezenta prilejul, şi nu este imposibil ca acest prilej să se prezinte...

— Trebuie să-l faci să se ivească?...

— De ce nu?... Ne aflăm la bordul lui *Argèlès*, şi presupunând că domnul Dardentor cade în mare...

— Doar n-ai de gând să-l arunci peste bord...

— În sfârşit... să admitem că o să cadă!... Tu sau eu ne aruncăm după el, ca un eroic câine terra-nova, el este salvat, şi din acest terra-nova îşi face un câine... nu... un copil adoptiv.

— Vorbeşte pentru tine, care ştii să înoţi, Jean. Eu nu ştiu, şi de n-aş avea vreodată decât acest prilej ca să fiu adoptat de acest minunat domn...

— Am înţeles. Marcel! Mie îmi revine să operez pe mare, şi ţie să operezi pe pământ. Dar să fim bine înţeleşi: dacă tu devii Marcel Dardentor, eu n-o să fiu gelos pe tine, iar dacă mie îmi revine acest nume magnific... afară de cazul că amândoi...

— Nici nu vreau să-ţi răspund, bietul meu Jean!

— Te scutesc de asta, cu condiţia să mă laşi să acţionez... să nu te împotriveşti...
— Ceea ce mă nelinişteşte, Jean, replică Marcel Lornans, este faptul că-mi înşiri din fir în păr nişte nebunii, cu o gravitate care nu-ţi stă în fire...
— Pentru că este un lucru foarte grav. În afară de asta, linişteşte-te, eu o să iau lucrurile dinspre partea lor veselă, şi, dacă dau greş, n-o să-mi zbor creierii...
— Oare mai ai creieri?
— Mai am câteva grame!
— Ţi-o repet... eşti nebun!
— Nu mai spune!
Amândoi se opriră aici cu conversaţia, căreia, dealtminteri, Marcel Lornans nu voia să-i acorde nici o importanţă, şi, fumând, străbătură împreună duneta de la prova până la pupa.
Pe când se apropiau de balustradă îl zăriră pe servitorul lui Clovis Dardentor, care şedea nemişcat aproape de capotul maşinii, îmbrăcat în livreaua sa de călătorie, de o curăţenie ireproşabilă.
Ce făcea el acolo şi ce aştepta, fără să dea nici un semn de nerăbdare? Aştepta scularea stăpânului său. Aşa era originalul ce-l slujea pe domnul Clovis Dardentor, tot atât de original şi el. Între aceste două personaje, este adevărat totuşi că exista o mare diferenţă de temperament şi de caracter!
Patrice — aşa se numea el, deşi nu era deloc de origine scoţiană — îşi merita numele ce vine de la patricienii vechii Rome.
Era un bărbat de vreo patruzeci de ani, cum nu se poate mai demn! Manierele lui distinse contrastau cu purtarea fără ţinută a perpignanezului, pe care avea totodată norocul şi nenororcul să-l servească. Trăsăturile chipului său lipsit de barbă, întotdeauna proaspăt ras, fruntea uşor plecată, privirea marcând o anumită mândrie, gura ale cărei buze pe jumătate închise lăsau să se vadă dinţii frumoşi, părul blond întreţinut cu grijă, vocea gravă, nobila sa prestanţă permiteau să fie rânduit în categoria tipului al cărui cap, după fiziologişti, prezintă forma „rotund-alungită". Avea aerul unui membru al înaltei Camere a Angliei. Era de cincisprezece ani în acest post şi ar fi avut pofta în mai multe rânduri să-l părăsească. Pe de altă parte, şi Clovis Dardentor avusese uneori ideea să-i arate uşa. Adevărul este însă că ei nu se puteau lipsi unul de celălalt, cu toate că ar fi fost greu să se imagineze două naturi mai opuse. Ceea ce-l lega pe Patrice de casa din Perpignan nu era leafa, deşi era mare, ci siguranţa că stăpânul lui are în el o încredere absolută, dealtfel meritată. Dar cât de rănit se simţea Patrice în amorul propriu văzând această familiaritate, această limbuţie,

această exuberanţă de meridional! În ochii lui, domnul Dardentor era lipsit de ţinută. Renunţa la demnitatea pe care i-o impunea situaţia lui socială. Fostul dogar se trăda în întregime prin felul lui de a saluta, de a se prezenta, de a se exprima. Bunele maniere îi lipseau, şi, dealtfel, cum ar fi putut el să le dobândească în timp ce punea cercuri şi rostogolea mii de butoaie prin dogăriile sale?... Nu, nu era cum s-ar fi cuvenit, şi Patrice nu scăpa prilejul să i-o spună.

Uneori, Clovis Dardentor, care — am mai spus-o — avea mania să vorbească afectat, catadicsea să primească observaţiile servitorului său. El râdea de ele, îşi bătea joc de acest mentor în livrea, îi făcea plăcere să-l scoată din sărite prin replicile lui. Alteori de asemenea, în zilele lui de proastă dispoziţie, se supăra, îl trimitea la plimbare pe nenorocosul consilier şi-i dădea tradiţionalul preaviz de opt zile, dar a cărui a opta zi nu venea niciodată.

În fond, dacă Patrice era supărat să fie în serviciul unui stăpân atât de puţin gentleman, Clovis Dardentor, în schimb, era mândru să aibă un servitor atât de distins.

Însă, în ziua aceea, Patrice n-avea motiv să fie satisfăcut. El ştia de la şeful de sală că, în timpul cinei din ajun, domnul Clovis Dardentor vorbise alandala, luându-l gura pe dinainte, dând astfel comesenilor o jalnică idee despre un originar din Pirineii orientali.

Nu! Patrice nu era mulţumit şi nu înţelegea câtuşi de puţin s-o ascundă. Iată pentru ce, destul de devreme, mai înainte de a fi chemat, el îşi îngăduise să bată la uşa cabinei l3.

Unei prime ciocănituri fără răspuns, îi urmă o a doua ciocănitură mai puternică.

— Cine-i acolo?... mormăi o voce de-abia trezită din somn.

— Patrice...

— Du-te dracului!

Fără să se ducă unde îl trimitea, Patrice se retrase imediat, foarte supărat de acest răspuns puţin parlamentar, cu care, totuşi, ar fi trebuit să fie obişnuit.

„N-am să fac niciodată nimic dintr-un asemenea om!", murmură el supunându-se.

Şi cu acelaşi aer demn, nobil, de „lord englez", el se reîntoarse pe punte spre a aştepta aici, răbdător, apariţia stăpânului său.

Aşteptarea ţinu un ceas lung, căci domnul Dardentor nu simţea nici o grabă să se scoale din pat. În sfârşit uşa cabinei scârţâi, pe urmă uşa dunetei se deschise şi prin ea trecu personajul principal al acestei povestiri.

În acest moment, Jean Taconnat şi Marcel Lornans, sprijiniţi pe balustradă, îl zăriră.

— Drepţi!... Soseşte tatăl nostru, zise Jean Taconnat. Auzind acest calificativ pe cât de caraghios pe atât de premature, Marcel Lornans nu se putu abţine să nu izbucnească într-un straşnic hohot de râs.

Între timp, Patrice, cu pas măsurat, cu chipul sever, cu fizionomia dezaprobatoare, destul de puţin dispus să primească ordinele stăpânului său, înainta spre domnul Dardentor.

— Ah, tu eşti, Patrice!... Ai venit să mă deştepţi când îmi era somnul mai dulce, când mă legănau visuri de aur?...

— Domnul va fi de acord că datoria mea...

— Datoria ta era să aştepţi până te-aş fi sunat.

— Domnul se crede fără îndoială la Perpignan, în casa din piaţa De la Loge...

— Mă cred unde mă aflu, replică domnul Dardentor, şi dacă aş fi avut nevoie de tine, aş fi trimis pe cineva să te caute, deşteptător stricat ce eşti!

Chipul lui Patrice se contractă uşor, şi zise pe un ton grav, mustrător:

— Prefer să nu-l aud pe domnul, când domnul îşi exprimă gândul în asemenea termeni supărători. Pe lângă asta, îi voi atrage atenţia domnului că bereta pe care dumnealui a socotit că trebuie să şi-o pună pe cap nu mi se pare potrivită pentru un pasager de clasa întâi.

Şi, într-adevăr, bereta dată spre ceafă a lui Clovis Dardentor era lipsită de distincţie.

— Aşadar, Patrice, nu-ţi place bereta mea?...

— Tot atât de puţin cât şi bluzonul de pânză cu care s-a gătit domnul, sub pretext că trebuie să ai înfăţişare de marinar când navighezi!

— Într-adevăr.

— Dacă aş fi fost întrebat de domnul, cu siguranţă că l-aş fi împiedicat să se îmbrace astfel.

— Tu m-ai fi împiedicat, Patrice?

— Am obiceiul să nu-i ascund domnului părerea mea, chiar când îl contrazic, şi ceea ce fac la Perpignan, acasă la domnul, este firesc s-o fac şi pe bordul acestui pachebot.

— Când ai de gând s-o sfârşeşti, domnule Patrice?...

— Deşi această formulă este de o politeţă perfectă, continuă Patrice, trebuie să mărturisesc că n-am spus deloc tot ce am de spus, şi, mai întâi, că ieri, în timpul cinei, domnul ar fi trebuit să se stăpânească mai mult decât a făcut-o...

— Să mă stăpânesc... privitor la mâncare?...

— Şi privitor la băuturi, care au depăşit puţin măsura... În sfârşit, potrivit celor ce mi-a raportat şeful de sală... un om foarte cumsecade...

— Şi ce v-a raportat acest om foarte cumsecade? întrebă Clovis Dardentor, care nu-l mai tutuia pe Patrice, semn al unei agasări ce ajunsese la ultimele ei limite.

— Că domnul a vorbit... a vorbit... şi despre lucruri pe care, după părerea mea, e mai bine să le treci sub tăcere, când nu cunoşti oamenii în faţa cărora vorbeşti... Asta nu-i doar o chestiune de prudenţă, ci şi de demnitate.

— Domnule Patrice...

— Da, domnule...

— Te-ai dus unde te-am trimis azi dimineaţă, când mi-ai bătut în uşa cabinei atât de devreme?...

— Memoria mea nu reţine...

— Ei bine! O să ţi-o reîmprospătez eu!.. La dracu!... la dracu' ţi-am spus să te duci, şi, cu toată politeţea ce ţi se cuvine, o să-mi îngădui să te trimit încă o dată, şi să rămâi acolo până te chem eu!

Patrice îşi îngustă ochii, îşi ţuguie buzele, apoi, răsucindu-se pe călcâie, se îndreptă spre partea din faţă, în momentul în care domnul Dèsirandelle ieşea din dunetă.

— Ah, minunatul meu prieten! strigă Clovis Dardentor zărindu-l. Domnul Dèsirandelle riscase să iasă pe punte, spre a respira un oxigen mai curat decât cel din cabine.

— Ei bine, scumpul meu Dèsirandelle, continuă perpignanezul, cum o mai duci cu sănătatea, de ieri încolo?...

— N-o duc bine.

— Curaj, dragă, curaj!... Tot mai ai chipul palid ca hârtia, ochii sticloşi, buzele îţi sunt spuzite... dar nu-i nimic, traversarea asta o să se sfârşească...

— Rău, Dardentor.

— Ce pesimist eşti!... Haide! *Sursum corda*[1] aşa cum se cântă de sărbători, în dangătul cadenţat al clopotelor!

Fericit citat, într-adevăr, pentru un om care avea inima în gât!

— Dealtminteri, reluă Clovis Dardentor, peste câteva ceasuri, o să poţi pune piciorul pe uscat. *Argèlès* va fi ancorat, la ora aceea, la Palma...

— Unde nu va rămâne decât o jumătate de zi, suspină domnul Dèsirandelle, şi, odată cu venirea serii, va trebui să ne îmbarcăm iarăşi pe acest scrânciob îngrozitor!... Ah, dacă n-ar fi fost vorba de viitorul lui Agathocle!...

— Fără îndoială, Dèsirandelle, şi asta merita, desigur, o mică supărare. Ah, dragă prietene, mi se pare că o şi văd acolo pe această fată fermecătoare, cu lampa în mână, precum Hero aşteptându-l pe Leandru, vreau să spun pe Agathocle, pe ţărmul algerian... Ba nu!... Comparaţia nu face două parale,

[1] Sursum corda — sus inimile (în limba latină în text) (n.t.)

deoarece, în legendă, se pare că acest nenorocit de Leandru s-a înecat pe drum… O să vii astăzi la prânz?…

— Oh, Dardentor, în starea în care mă aflu…

— Păcat… tare păcat!… Cina de ieri a fost deosebit de veselă în ce priveşte conversaţia şi excelentă ca meniu!… Mâncărurile erau demne de convivi!… Doctorul Bruno… Pe acest doctor de ispravă l-am şi aranjat în maniera noastră provensală!… Şi aceşti doi tineri… ce amabili tovarăşi de călătorie!… Şi cum s-a comportat acest surprinzător Agathocle!… Dacă n-a deschis gura să vorbească, cel puţin a deschis-o ca să mănânce… S-a îndopat până peste poate…

— Avea tot dreptul.

— Sigur!… Ah, da! Pe doamna Dèsirandelle oare n-o s-o vedem în dimineaţa asta?…

— Nu cred… nici în dimineaţa asta… nici mai târziu…

— Cum!… Nici chiar la Palma?…

— Nu e în stare să se ridice din pat.

— Biata femeie!… Cât o plâng… şi cât o admir!… Toată agitaţia asta pentru Agathocle al ei!… Are într-adevăr simţăminte de mamă… şi o inimă… Dar să nu mai vorbim de inima ei!… Te urci pe dunetă?…

— Nu… n-aş putea, Dardentor! Prefer să rămân în salon! E mai sigur!… Ah, când oare se vor construi vapoare care să nu danseze, şi pentru ce se încăpăţânează oamenii să pună să navigheze asemenea maşini!…

Domnul Désirandelle trebui să se întindă pe o canapea...

— Sigur, Dèsirandelle, că, pe uscat, vaselor puţin le-ar păsa de ruliu şi de tangaj... Dar n-am ajuns încă până acolo... O să vină cu timpul... o să vină cu timpul!

Dar, în aşteptarea realizării acestui progres, domnul Dèsirandelle trebui să se resemneze şi să se întindă pe o canapea din salonul pe care n-avea să-l părăsească decât la sosirea în Baleare. Clovis Dardentor, care îl însoţise, îi strânse mâna, apoi, revenind pe punte, urcă scara dunetei cu siguranţa unui bătrân lup de mare cu bereta împinsă semeţ spre spate, cu faţa radioasă, cu bluzonul descheiat în întâmpinarea brizei, asemeni flamurii unui vas amiral.

Cei doi veri veniră la el. S-au schimbat saluturi de simpatie de o parte şi de cealaltă, apoi întrebări despre sănătatea reciprocă... Domnul Clovis Dardentor a dormit bine, după plăcutele ceasuri petrecute la masă?... Perfect... un somn neîntrerupt şi reparator, în braţele lui Morfeu... ceea ce se cheamă „să dormi buştean"!

Oh! De ar fi auzit Patrice astfel de locuţiuni ieşite din gura stăpânului său!...

Şi domnii... au dormit bine?...

— Un somn, de puteai să tai lemne pe noi! răspunse Jean Taconnat, care dorea să-i cânte în strună lui Clovis Dardentor.

Din fericire, Patrice nu se afla acolo. El îi debita, în clipa aceea, fraze elegante noului său prieten, şeful de sală. E drept că nu şi-ar fi făcut o idee bună despre un tânăr parizian care se exprimă în modul acesta vulgar.

Şi conversaţia începu să se desfăşoare cu cordialitate. Domnul Clovis Dardentor nu putea decât să se felicite pentru relaţiile lui cu aceşti doi tineri... Dar, şi pe ei, ce noroc dăduse să cunoască un tovarăş de călătorie atât de simpatic ca domnul Clovis Dardentor!... Sperau că prietenia lor va continua!... Se vor reîntâlni la Oran!... Domnii aveau de gând să-şi prelungească şederea?...

— Fără îndoială, răspunse Marcel Lornans, căci intenţia noastră e să devenim slujitori...

— Să vă angajaţi... la teatru?...

— Nu, domnule Dardentor, să ne înrolăm în regimentul 7 vânători din Africa.

— Frumos regiment, domnilor, frumos regiment, şi prin el vă deschideţi drumul!... Aşadar... este un proiect hotărât...

— În afară de cazul, socoti de datoria lui să strecoare Jean Taconnat, când nu intervin unele împrejurări...

— Domnilor, răspunse Clovis Dardentor, oricare ar fi cariera pe care aţi îmbrăţişa-o, am certitudinea că-i veţi face cinste!

Ah! Dacă această frază i-ar fi ajuns la urechi lui Patrice!... Dar, în tovărăşia şefului de sală, el coborâse în oficiu, unde cafeaua cu lapte fumega în marile ceşti de pe *Argèlès*.

În sfârşit, un lucru câştigat este faptul că domnii Clovis Dardentor, Jean Taconnat şi Marcel Lornans avuseseră marea plăcere să se întâlnească; ei sperau că debarcarea la Oran n-avea să atragă o despărţire bruscă, aşa cum se întâmplă de obicei între pasageri...

— Şi, zise Clovis Dardentor, dacă n-aveţi nimic împotrivă, să tragem la acelaşi hotel...

— Nimic împotrivă, se grăbi să răspundă Jean Taconnat, ba chiar asta prezintă avantaje indiscutabile.

— De acord, domnilor.

O nouă schimbare de strângeri de mână, cărora Jean Taconnat le atribuia ceva patern şi filial.

„Şi, se gândea el, dacă, printr-o întâmplare fericită, ar lua foc hotelul, ce prilej bun de a-l salva din flăcări pe acest om admirabil!"

Către ora unsprezece, fură semnalate contururile încă îndepărtate ale arhipelagului Balearelor, în sud-est. Mai înainte de trei ore, pachebotul avea să fie înaintea insulei Majorca. Pe această mare liniştită, el nu va suferi nici o întârziere, şi va ajunge la Palma cu exactitatea unui expres.

Pasagerii care fuseseră la cina din ajun se grăbiră să coboare în sufragerie.

Prima persoană pe care o găsiră acolo fu domnul Eustache Oriental, aşezat tot la capătul cel bun al mesei.

De fapt, cine era oare acest personaj atât de încăpăţânat, atât de puţin sociabil, acest cronometru în carne şi oase, ale cărui limbi nu arătau decât orele meselor?

— Şi-o fi petrecut noaptea aici?... întrebă Marcel Lornans.

— Probabil, răspunse Jean Taconnat.

— I-or fi pus greşit deşteptătorul! adăugă perpignanezul nostru. Căpitanul Bugarach, care-şi aştepta convivii, le zise bună ziua, exprimându-şi speranţa că prânzul o să merite toate laudele lor.

Apoi fu rândul doctorului Bruno să-i salute pe unul după altul. El avea o foame de lup — de lup de mare, se înţelege — şi asta de trei ori pe zi. Se informă în mod deosebit de extraordinara sănătate a domnului Clovis Dardentor.

Domnul Clovis Dardentor nu se simţise niciodată mai bine ca acum, regretând acest lucru pentru doctor, de ale cărui preţioase servicii fără îndoială că n-avea să se folosească.

— Niciodată nu trebuie să spui vorbă mare, domnule Dardentor, răspunse doctorul Bruno. Mulţi bărbaţi la fel de

solizi ca dumneavoastră, după ce au rezistat o întreagă traversare, s-au şubrezit chiar înaintea portului!

— Dă-o încolo, doctore! E ca şi cum i-ai spune unui marsuin să ia seama la răul de mare...

— Dar eu am văzut şi marsuini având rău de mare, ripostă doctorul... când îi scoteau din apă de vârful unui harpon!

Agathocle şedea la locul lui din ajun. Trei sau patru comeseni noi veniră să se aşeze la masă. Căpitanul Bugarach făcu oare o grimasă? Stomacurile astea, după dieta din ajun, trebuiau să aibă un atare gol încât să sperie natura. Ce mare spărtură în meniul prânzului!

În timpul acestei mese, şi în ciuda observaţiilor pe care le exprimase Patrice, zarul conversaţiei nu încetă să se mişte între degetele domnului Dardentor. Dar, de data aceasta, perpignanezul nostru vorbi mai puţin de trecutul lui şi mai mult de viitorul lui, şi prin viitor el înţelegea şederea lui la Oran. El socotea să viziteze toată provincia, poate toată Algeria, poate chiar să se aventureze până în deşert... de ce nu?... Şi, relativ la asta, întrebă dacă tot mai există arabi în Algeria.

— Câţiva, zise Marcel Lornans. Sunt păstraţi pentru culoare locală.

— Dar lei?...

— O întreagă jumătate de duzină, replică Jean Taconnat, şi sunt dintr-aceia cu blană de miel şi cu rotiţe la labe...

— Nu-i daţi crezare, domnilor! crezu de datoria lui să intervină căpitanul Bugarach.

S-a mâncat bine, s-a băut bine. Noii convivi şi-au scos pârleala. Ai fi zis că-s nişte butoaie ale Danaidelor. Ah, dacă ar fi fost acolo domnul Dèsirandelle!... Dealtminteri, mai bine că nu era, căci, în mai multe rânduri, paharele se ciocniră de tacâmuri, şi farfuriile scoaseră un zăngănit strident de veselă mişcată din loc.

Pe scurt, ora amiezii bătuse când, după cafea, lichioruri şi fursecuri, toată lumea de la masă se ridică şi părăsi sufrageria, pentru a veni să-şi caute adăpost sub tenda dunetei.

Singur domnul Oriental rămase la locul lui, ceea ce-l făcu pc Clovis Dardentor să întrebe cine era acest pasager, atât de punctual la ora meselor, atât de dornic să stea deoparte.

— Nu-l cunosc, răspunse căpitanul Bugarach, şi nu ştiu decât un lucru, că se numeşte domnul Eustache Oriental.

— Si unde merge?... Şi de unde vine?... Şi care îi e profesia?...

— Îmi închipui că nimeni nu ştie.

Patrice înainta spre a-şi oferi serviciile, dacă era nevoie, însă, deoarece auzise seria de întrebări puse de stăpânul său, crezu că-şi poate permite să zică:

— Dacă domnul mă autoriză, sunt în stare să-l informez despre pasagerul despre care este vorba...

— Îl cunoşti?...

— Nu, dar am aflat de la şeful de sală, care a aflat de la comisionarul hotelului de la Cette...

— Pune-i surdină clanţei tale, Patrice, şi spune în două cuvinte cine-i individul ăsta...

— Este preşedintele Societăţii de astronomie din Montèlimar, răspunse Patrice pe un ton aspru.

Un astronom. Deci domnul Eustache Oriental era un astronom. Asta explica luneta pe care o purta în bandulieră şi de care se slujea spre a cerceta diversele puncte ale orizontului, când se hotăra să apară pe dunetă. În orice caz, el nu părea dispus să se apropie de nimeni.

„Fără îndoială că astronomia îl absoarbe cu totul!" se mulţumi să-şi spună Clovis Dardentor.

Către ora unu, Majorca îşi arătă variatele ondulaţii ale litoralului şi pitoreştile înălţimi ce-l domină.

Argèlès îşi schimbă direcţia spre a înconjura insula, şi, la adăpostul uscatului, află o mare mai liniştită — ceea ce-i făcu pe mulţi pasageri să iasă din cabinele lor.

Pachebotul trecu în curând de primejdioasa stâncă de la Dragonera, pe care se înalţă un far, şi ieşi în canalul îngust de la Friou, între pereţii falezelor abrupte. Apoi, după ce lăsă la babord capul Calanguera, evolua la intrarea în micul golf de la Palma, şi, mergând de-a lungul digului, veni să se lege la chei, pe care curioşii dădeau năvală.

VI ÎN CARE NENUMĂRATE PERIPEŢII ALE ACESTEI POVESTIRI SE DESFĂŞOARĂ ÎN ORAŞUL PALMA

Dacă există vreun ţinut pe care să-l poţi cunoaşte pe deplin fără să-l fi vizitat vreodată, acesta este minunatul arhipelag al Balearelor. Cu siguranţă că el merită să-i atragă pe turişti, care nu vor avea să regrete de a fi trecut de pe o insulă pe alta, chiar atunci când valurile albastre ale Mediteranei vor fi fost albe de furie. După Majorca, Minorca, după Minorca, sălbaticul ostrov Cabrera, ostrovul Caprelor. Şi, după Baleare, care alcătuiesc grupul principal, Ivitza, Formentera, Conigliera, cu pădurile lor nepătrunse de pini, cunoscute sub numele de Pityuses.

Da! Dacă ceea ce s-a făcut pentru aceste oaze ale mării mediterane s-ar fi făcut pentru oricare altă ţară a celor două

continente, ar fi fost inutil să te mai deranjezi, să pleci de acasă, s-o porneşti la drum, ar fi fost zadarnic să mergi să admiri *de visu*[1] minunile naturale recomandate călătorilor. Ar fi fost de ajuns să te închizi într-o bibliotecă, cu condiţia ca această bibliotecă să posede lucrarea alteţei sale arhiducele Ludovic Salvator de Austria[2] despre Baleare, să-i citeşti textul, atât de complet şi atât de precis, să-i priveşti gravurile în culori, vederile, desenele, crochiurile, planurile, hărţile, care fac din această publicaţie o operă fără egal.

Este, într-adevăr, o lucrare incomparabilă în ceea ce priveşte frumuseţea execuţiei, în ceea ce priveşte valoarea ei geografică, etnică, statistică, artistică... Din nefericire, această capodoperă de librărie nu se găseşte în comerţ.

Aşadar, Clovis Dardentor n-o cunoştea deloc, nici Marcel Lornans şi nici Jean Taconnat. Totuşi, deoarece, datorită opririi pachebotului *Argèlès*, ei debarcaseră pe principala insulă a arhipelagului, puteau cel puţin să facă act de prezenţă în capitala ei, să pătrundă în inima celui mai fermecător dintre toate oraşele, să-i reţină amintirea prin notiţele lor. Şi, probabil, după ce vor fi salutat în fundul portului steam-yacht-ul *Nixe* al arhiducelui Ludovic-Salvator, ei n-ar fi putut decât să-l invidieze pentru faptul de a-şi fi stabilit reşedinţa în această insulă admirabilă.

Un anumit număr de călători debarcă, de îndată ce pachebotul îşi aruncă otgoanele pe chei, în portul artificial de la Palma. Unii, încă zguduiţi puternic de agitaţiile acestei traversări totuşi atât de liniştite — îndeosebi doamnele — nu-şi aflau acolo decât satisfacţia de a simţi uscatul sub picioare vreme de câteva ore. Ceilalţi, rămaşi valizi, socoteau să profite de acest popas spre a vizita capitala insulei şi împrejurimile ei, dacă vremea o îngăduia, între orele două şi opt seara. Într-adevăr, *Argèlès* trebuia să-şi reia cursa pe mare odată cu lăsarea nopţii, şi, în interesul excursioniştilor, cina fusese amânată până după plecare.

Printre aceştia din urmă nu ne vom mira să-i numărăm pe Clovis Dardentor, pe Marcel Lornans şi pe Jean Taconnat. Au coborât pe uscat de asemenea domnul Oriental, cu luneta lui în bandulieră, domnii Dèsirandelle, tată şi fiu, care o lăsaseră pe

---

[1] *De visu* — pentru că ai văzut (în limba latină în text) (n.t.)

[2] Ludovic-Salvator de Austria, nepotul împăratului Napoleon I, ultimul frate al lui Ferdinand IV, mare duce de Toscana, şi al cărui frate, pe vremea când naviga sub numele de Jean Orth, nu s-a mai întors niciodată dintr-o călătorie în mările Americii de Sud. (nota ed. franceze.)

doamna Dèsirandelle în cabina ei, în care dormea un somn reparator.

— Bună idee ai avut, dragă prietene! îi zise Clovis Dardentor domnului Dèsirandelle. Câteva ceasuri la Palma, asta o să facă bine organismului dumitale, întrucâtva dereglat!... Ce prilej să ne dezmorţim plimbându-ne prin oraş, *pedibus cum jambis*[1]!... Vii cu noi?...

— Mulţumesc, Dardentor, răspunse domnul Dèsirandelle, al cărui chip începea să se învioreze. Mi-ar fi cu neputinţă să vă însoţesc şi prefer să mă instalez într-o cafenea, aşteptând să vă întoarceţi.

Aşa şi făcu, în vreme ce Agathocle se ducea să hoinărească luând-o la stânga, iar domnul Eustache Oriental la dreapta. Se părea că nici unul, nici celălalt nu erau posedaţi de mania turismului.

Patrice, care părăsise pachebotul luând-o pe urmele stăpânului său, veni să-l întrebe, cu o voce gravă, care îi sunt ordinele:

— O să-l însoţesc pe domnul?...

— Ba bine că nu, răspunse Clovis Dardentor. S-ar putea să găsesc vreun obiect pe gustul meu, vreun bibelou din ţara asta, şi n-am poftă să mă trambalez cu el!...

Într-adevăr, nu există turist, hoinărind de-a lungul străzilor din Palma, care să nu-şi ofere vreo oală de origine majorcană, vreuna din acele faianţe în culori vii care înfruntă comparaţia cu porţelanurile din China, acele *majolice* ciudate, numite astfel după numele insulei, renumită pentru aceste produse.

— Dacă ne permiteţi, zise Jean Taconnat, vom face excursia împreună, domnule Dardentor.

— Cum nu, domnule Taconnat... tocmai voiam să vă rog, sau mai degrabă să vă cer să mă acceptaţi ca tovarăş de-a lungul acestor câteva ceasuri.

Patrice găsi acest răspuns bine întors din condei şi-l aprobă cu o uşoară mişcare din cap. El nu se îndoia că stăpânul său nu avea decât de câştigat în societatea acestor doi parizieni care, după părerea lui, trebuiau să aparţină lumii bune.

Şi, în vreme ce Clovis Dardentor şi Jean Taconnat schimbau între ei aceste politeţuri, Marcel Lornans, bănuind spre ce scop tindeau ele din partea fantezistului său prieten, nu se putea abţine să nu surâdă.

— Ei bine... da!... îi zise acesta la ureche. De ce nu s-ar ivi prilejul?...

---

[1] Pedibus cum jambis — pe jos. (în limba latină în text.) (n.t.)

— Da... da... prilejul, Jean... faimosul prilej cerut de cod... lupta, focul, valurile...

— Cine ştie?...

Ca domnul Dardentor să fie luat de valuri, să fie cuprins de flăcări, nu era de temut ca astfel de întâmplări să se producă în timpul plimbării sale pe străzile oraşului, nici măcar un atac în timpul plimbării afară din oraş, la câmp. Din nenorocire pentru Jean Taconnat, nu existau nici animale fioroase, nici răufăcători de nici un fel, în aceste insule fericite ale Balearelor.

Şi acum, nici o clipă de pierdut, dacă voiau să profite de orele de popas.

La intrarea pachebotului *Argèlès* în golful Palma, pasagerii putuseră să remarce trei edificii care domină într-un chip pitoresc casele din port. Aceste edificii erau: catedrala, un palat care ţine de ea, şi pe stânga, în apropiere de chei, o construcţie impozantă, ale cărei foişoare se oglindesc în valuri. Deasupra zidurilor albe ale împrejmuirii de bastioane se înălţau clopotniţe de biserici şi se învârteau aripi mari de mori, mişcate de briza din larg.

Cel mai bun lucru, când nu cunoşti o ţară, este să consulţi *Ghidul călătorilor*, şi, de n-ai această cărticică la dispoziţie, să iei un ghid în carne şi oase. Pe acesta din urmă, perpignanezul şi tovarăşii lui îl aflară sub chipul unui voinic de vreo treizeci de ani, înalt, cu înfăţişare atrăgătoare, cu fizionomia blândă. Un fel de manta cu glugă dc culoare închisă, drapată pe umăr, pantalonii bufanţi până la genunchi, batista roşie înconjurându-i capul şi fruntea, ca o legătură, îi dădeau o înfăţişare chipeşă.

În schimbul câtorva *duroşi*, perpignanezul şi acest majorcan s-au înţeles să străbată oraşul pe jos, să-i viziteze principalele edificii şi să completeze această explorare printr-o excursie cu trăsura prin împrejurimi.

Ceea ce-l cuceri de la început pe Clovis Dardentor, fu faptul că acest ghid vorbea curent franceza, cu acel accent din Sudul Franţei, care îi deosebeşte pe cei născuţi în împrejurimile Montpellier-ului. Or, între Montpellier şi Perpignan, precum o ştie oricine, distanţa nu-i mare.

Iată-i deci pe cei trei turişti ai noştri porniţi la drum, ascultând indicaţiile acestui ghid, în acelaşi timp şi cicerone, care folosea bucuros fraze pe cât de pompoase, pe atât de descriptive.

Arhipelagul Balearelor merită, dealtminteri, să i se cunoască istoria, atât de magistral povestită prin graiul monumentelor şi al legendelor sale.

Ceea ce este el în ceasul de faţă nu arată nimic din ceea ce a fost odinioară. Într-adevăr, foarte înfloritor până în secolul al şaisprezecelea, dacă nu din punct de vedere industrial, cel

puţin din punct dc vedere comercial, situaţia lui admirabilă în mijlocul bazinului occidental al Mediteranei, uşurinţa comunicaţiilor lui maritime cu cele trei mari ţări ale Europei — Franţa, Italia, Spania — vecinătatea litoralului african, toate acestea au făcut din el un centru de popas pentru întreaga marină comercială.

Astăzi, comerţul s-a redus la exportarea produselor solului — uleiuri, migdale, capere, lămâi, legume. Industria se limitează la creşterea porcilor, care sunt expediaţi la Barcelona. Cât despre portocale, recolta lor, mai puţin abundentă decât se crede, n-ar mai justifica numele de Grădină a Hesperidelor care se mai atribuie insulelor Baleare.

Dar ceea ce n-a pierdut deloc, ceea ce nu putea să piardă Majorca, cea mai întinsă insulă a grupului, cu o suprafaţă de trei mii patru sute de kilometri pătraţi, la o populaţie care depăşeşte două sute de mii de locuitori, este încântătorul său climat, de o infinită dulceaţă. Atmosfera pură, sănătoasă, întăritoare, minunile naturale, splendoarea peisajelor, culoarea luminoasă a cerului îi justifică un alt nume mitologic al ei, pe cel de insulă a Geniului Bun.

Făcând ocolul portului, astfel încât s-o ia în direcţia monumentului care le atrăsese mai întâi atenţia pasagerilor, ghidul îşi făcu conştiincios meseria de cicerone — un adevărat fonograf cu învârtire continuă, un papagal flecar, repetând pentru a o suta oară frazele din repertoriul său. El povesti că fondarea Palmei, cu un secol înaintea erei creştine, data din epoca în care romanii au ocupat insula, după ce şi-o disputaseră vreme îndelungată cu băştinaşii, celebri încă pe atunci prin abilitatea lor în mânuirca praştiei.

Clovis Dardentor fu bucuros să admită că numele de Baleare s-ar datora acestui exerciţiu în care se distinsese David, şi chiar că pâinea zilnică nu le era dată copiilor decât după ce au nimerit ţinta, trăgând cu praştia. Dar când ghidul afirmă că pietrele, aruncate cu acest instrument primitiv, se topeau străbătând aerul, până într-atât de mare le era viteza, el îi privi pe cei doi tineri într-un mod semnificativ.

— Ah, aşa! Oare îşi râde de noi, acest insular? murmură el.

— Oh!... Suntem în Sud! replică Marcel Lornans.

Totuşi ei acceptară ca autentic acest punct al istoriei: şi anume, că pe insula Majorca a poposit cartaginezul Hamilcar, în timpul traversării sale din Africa în Catalonia, şi că acolo a venit pe lume fiul lui, cunoscut sub numele de Hanibal.

Să consideri ca adevărată afirmaţia că familia Bonaparte era originară din insula Majorca şi că ea rezida acolo încă din secolul al cincisprezecelea, Clovis Dardentor refuză cu încăpăţânare s-o admită. Corsica, bine! Balearele, niciodată!

Dacă Palma a fost teatrul a numeroase lupte, mai întâi pe când se apăra împotriva soldaţilor lui don Jayme, pe urmă pe vremea când ţăranii proprietari s-au ridicat împotriva nobilimii care îi copleşea cu impozitele, în sfârşit când a trebuit să reziste corsarilor din Barbaria, zilele acelea trecuseră de mult. Oraşul se bucura în prezent de un calm ce trebuia să-i răpească lui Jean Taconnat orice speranţă de a interveni într-o agresiune a cărei ţintă ar fi fost tatăl lui în perspectivă.

Ghidul, urcând apoi până la începutul secolului cincisprezece, povesti că torentul Riena, umflat printr-o creştere extraordinară a apei, pricinuise moartea a o mie şase sute treizeci şi trei de persoane. De aici, şi această întrebare a lui Jean Taconnat:

— Unde-i acest torent?...

— Traversează oraşul.

— O să ne întâlnim cu el?...

— Fără îndoială.

— Şi... are multă apă?...

— Nici cât să îneci un şoarece.

— Asta-i de mine! îi şopti bietul tânăr la ureche vărului său. În vreme ce vorbeau, cei trei turişti îşi făceau o primă idee despre oraşul de jos, urmând cheiurile, sau mai degrabă terasele care susţin împrejmuirea de bastioane de-a lungul mării.

Câteva case prezentau liniile fanteziste ale arhitecturii maure — ceea ce decurge din faptul că arabii au locuit în insulă o perioadă de patru sute de ani. Porţile întredeschise lăsau să se vadă curţi interioare, *patios, cortiles,* înconjurate de colonade uşoare, puţul tradiţional ridicat pe eleganta lui armătură de fier, scara cu graţioasele ei spirale, peristilul împodobit cu plante agăţătoare în plină înflorire, ferestrele cu giurgiuvele de piatră în cruce, de o incomparabilă zvelteţe, dublate uneori de balcoane de lemn sau de belvedere, după moda spaniolă.

În sfârşit, Clovis Dardentor şi tovarăşii lui ajunseră înaintea unei clădiri flancate de patru turnuri octogonale, care îşi aducea nota ei gotică în mijlocul acestor prime încercări ale Renaşterii.

— Ce este zidăria asta? întrebă domnul Dardentor.

Şi, de n-ar fi fost decât pentru a nu-l şoca pe Patrice, el ar fi putut folosi un cuvânt mai „select".

Zidăria era o *fonda,* fosta bursă, un monument magnific, cu superbe ferestre crenelate, cu o cornişă splendid decupată, cu dantelării delicate ce fac cinste ornamentaliştilor acelei vremi.

— Să intrăm, spuse Marcel Lornans, care nu mai contenea să se intereseze de aceste curiozităţi arheologice.

Intrară trecând pe sub o arcadă, la mijloc cu un stâlp solid. În interior, o sală spaţioasă — cu capacitatea de a primi în ea o

mie de persoane — a cărei boltă era susţinută de spiralele unor coloane subţirele. Nu-i lipsea decât hărmălaia comerţului, tumultul vânzătorilor, aşa cum o umpleau altădată, în epoci mai prospere.

Asta o remarcă perpignanezul nostru. Această *fonda* ar fi vrut s-o poată transporta în oraşul lui natal, şi acolo el, el singur, i-ar fi redat însufleţirea de odinioară.

Se înţelege de la sine că Patrice admira aceste lucruri frumoase cu flegmatismul unui englez în călătorie, dându-i ghidului impresia unui gentleman discret şi rezervat.

Cât despre Jean Taconnat, trebuie să mărturisim pe şleau că nu acorda decât un interes mediocru acestor uimitoare discursuri-reclame ale ceronelui. Nu doar că ar fi fost insensibil la farmecele marei arte a arhitecturii, dar, sub obsesia unei idei fixe, gândurile lui urmau un alt curs, şi el regreta „că nu era nimic de făcut în această *fonda*".

După o vizită, în mod necesar scurtă, ghidul o luă pe strada Riena. Trecătorii se revărsau pe ea. Foarte distinşi bărbaţii, cu un chip frumos, cu o ţinută elegantă, cu înfăţişare plăcută, cu pantaloni bufanţi, cu mijlocul strâns într-o cingătoare, cu vesta din piele de capră cu părul pe dinafară. Foarte frumoase femeile cu carnaţia caldă, cu ochii adânci şi negri, cu figura comunicativă, cu fusta în culori ţipătoare, cu şorţul scurt, cu corsajul răscroit, cu braţele goale, câteva tinere graţios pieptănate într-un fel întrucâtva monahal, care totuşi nu le răpeşte nimic din farmecul chipului şi din vioiciunea privirii.

Dar nu era locul să te întreci în schimb de complimente şi de salutări, oricât ar fi de plăcut, de înviorător, de melodios să vorbeşti de tinerele majorcane. Grăbind pasul, turiştii o luară de-a lungul zidului palatului regal, clădit în vecinătatea catedralei, şi care, văzut dintr-o anumită parte — dinspre golful mic, de pildă — pare să se confunde cu ea.

Este o vastă aşezare, cu turnuri pătrate, precedată de un portic larg scobit în pilaştrii lui, şi pe care se înalţă un înger din epoca gotică, deşi ea reproduce în construcţia ei hibridă acel amestec de stil roman şi de stil maur caracteristic arhitecturii baleariene.

La câteva sute de paşi mai departe, grupul excursioniştilor ajunse la un loc îndeajuns de întins, cu un contur foarte neregulat şi în care dădeau mai multe străzi ce urcau spre centrul oraşului.

— Ce piaţă este asta?... se interesă Marcel Lornans.

— Piaţa Isabella a II-a, răspunse ghidul.

— Şi strada asta lată pe care o mărginesc locuinţe cu un exterior atât de frumos?...

— *Paseo del Borne.*

Era o stradă cu o înfăţişare pitorească, cu casele având faţade felurite, cu plante verzi care le încadrau ferestrele, cu perdele multicolore care le adăposteau largile balcoane ieşite în afară, cu belvederele cu geamuri colorate, încastrate în ziduri, cu câţiva arbori crescuţi ici şi colo.

Acest *Paseo del Borne* duce la prelunga piaţă *de la Constitucion*, mărginită de edificiul *de la Hacienda publica*.

— Ne urcăm prin *Paseo del Borne*? întrebă Clovis Dardentor.

— O să-l coborâm la întoarcere, răspunse ghidul. Este preferabil să mergem la catedrală, de care nu suntem departe.

— Fie şi la catedrală, replică perpignanezul, şi nu mi-ar displace să mă urc într-unul din turnurile ei, spre a avea o privire de ansamblu...

— V-aş propune mai degrabă, continuă ghidul, să mergem să vizităm castelul Bellver, în afara oraşului, de unde se poate domina câmpia înconjurătoare.

— O să avem oare timp? făcu observaţia Marcel Lornans. *Argèlès* pleacă la ora opt...

Jean Taconnat tocmai se agăţase de o vagă speranţă. Poate că o excursie prin câmpie i-ar oferi prilejul pe care îl căuta zadarnic pe străzile oraşului?...

— O să aveţi tot timpul, domnilor, afirmă ghidul. Castelul Bellver nu este departe, şi nici un călător nu şi-ar ierta-o dacă ar părăsi Palma fără să se fi dus până la el...

— Şi cu ce o să mergem?...

— O să luăm o trăsură la poarta *de Jesus*.

— Atunci, la catedrală, zise Marcel Lornans.

Ghidul se întoarse spre dreapta, o luă pe o stradă îngustă. *Calle de la Seo*, o apucă spre piaţa cu acelaşi nume pe care se înalţă catedrala, dominând dinspre faţada sa occidentală zidul înconjurător al lui *Calle de Mirador*.

Ghidul îi conduse pe turişti mai întâi înaintea Portalului Mării.

Acest portal datează din epoca admirabilă a arhitecturii ogivale, în care aşezarea în plină lumină a ferestrelor şi a rozetelor face să se presimtă apropiatele fantezii ale Renaşterii. Nişele laterale îi sunt pline de statui, şi spaţiul încadrat de cele trei cornişe ale frontonului, între ghirlandele de piatră, reproduce scene biblice desenate cu fineţe, de o compoziţie naivă şi fermecătoare.

Când te afli înaintea porţii unui edificiu, primul gând ce-ţi vine este să pătrunzi în edificiu prin această poartă. Clovis Dardentor se pregătea, aşadar, să împingă unul din canaturi, când ghidul îl opri.

— Portalul este zidit, spuse el.

— Şi din ce motiv?...

— Pentru că vântul din larg pătrundea prin el cu atâta furie, încât credincioşii se şi credeau în valea lui Josafat, în zgomotul furtunii judecăţii de apoi.

Era o frază pe care ghidul o oferea în mod invariabil tuturor străinilor, o frază de care era foarte mândru, şi care-i plăcu lui Patrice.

Înconjurând monumentul, sfârşit în l60l, puteai să-i admiri exteriorul, cele două săgeţi foarte ornamentate, multiplele lui turnuleţe îndeajuns de rudimentare, ridicate la fiecare unghi, la stâlpii principali. Această catedrală, pe scurt, rivalizează cu cele mai renumite catedrale din peninsula iberică.

Se intră pe poarta principală, tăiată în mijlocul faţadei.

Această biserică este foarte întunecoasă în interior, ca toate bisericile din Spania. Nu există nici un scaun nici în naos, nici în părţile laterale. Ici şi colo doar câteva bănci de lemn. Nimic altceva decât lespezile reci pe care îngenunchează credincioşii — ceea ce dă un caracter aparte ceremoniilor religioase.

Clovis Dardentor şi cei doi tineri intrară din nou în naosul dintre îndoitul rând de stâlpi, ale căror muchii prismatice, ce se lăţesc în afară, se unesc la buza bolţii. Ei merseră astfel până la marginea marii galerii boltite. Se văzură obligaţi să se oprească înaintea capelei regale, să admire o catapeteasmă magnifică, să pătrundă în cor, care este aşezat, îndeajuns de ciudat, în mijlocul edificiului. Dar le lipsi timpul spre a examina în amănunţime bogata comoară a catedralei, minunile artistice, sfintele relicve, în cea mai mare veneraţie la Majorca — în mod deosebit scheletul regelui don Jayme d'Aragon, închis de trei secole în sarcofagul lui de marmură neagră.

Poate că în timpul acestei scurte şederi vizitatorii nu avură răgazul să facă nici o rugăciune. În orice caz, dacă Jean Taconnat s-ar fi rugat pentru Clovis Dardentor, asta n-ar fi fost decât cu condiţia de a fi singurul autor al salvării lui pe lumea aceasta, în aşteptarea celeilalte.

— Şi unde mergem acum?... întrebă Marcel Lornans.

— La *Ayuntamiento*, răspunse ghidul.

— Pe ce stradă?...

— Pe *Calle de Palacio*.

Grupul se întoarse, urcându-se pe această stradă de o lungime de trei sute de metri — adică vreo mie şase sute de *palmos*, dacă socotim după moda majorcană. Strada duce la o piaţă mai puţin spaţioasă decât piaţa Isabella a II-a, şi cu un contur tot atât de neregulat. Dealtfel, nu în Baleare poţi intâlni oraşe în care sfoara întinsă şi echerul trasează căsuţe ca pe o tablă de şah, precum în oraşele americane.

Merita osteneala să se viziteze *Ayuntamiento*, altfel spus, Casa consistorială. Fără îndoială, şi nici un străin n-ar veni la

Palma fără să vrea să admire un monument pe care arhitectul lui l-a înzestrat cu o faţadă atât de remarcabilă, cu cele două porţi deschise, între două ferestre fiecare, şi care dau acces în interior, cu tribuna, această *loggia* fermecătoare scobită în centru. Apoi vine primul etaj ale cărui şapte ferestre dau pe un balcon ce se întinde de-a lungul întregului edificiu, etajul al doilea fiind protejat de streaşina unui acoperiş ţuguiat, cu lucarnele lui cu rozete pc care le susţin neobosite cariatide de piatră. În sfârşit, această Casă consistorială este considerată drept o capodoperă a Renaşterii italiene.

În *sala*, împodobită cu picturi infaţişând notabilităţile locale — fără a mai vorbi de un remarcabil „Sfânt Sebastian" al lui Van Dyck — îşi are sediul guvernământul arhipelagului. Acolo domnii, cu obrazul ras, cu o manta lungă şi largă fără mâneci, se plimbă cu un aer grav şi cu pasul măsurat. Acolo se iau hotărârile proclamate în oraş de către mândrii toboşari ai *ayuntamiento*-ului, în tradiţionalele costume ale căror cusături sunt brodate cu ceaprazuri roşii, aurul fiind rezervat şefului lor, tamburul-major.

Clovis Dardentor şi-ar fi sacrificat bucuros câţiva *duroşi* spre a-l putea observa în toată splendoarea lui pe acest personaj, despre care ghidul vorbea cu o vanitate cu adevărat baleariană; dar numitul personaj nu era vizibil.

Un ceas şi trecuse din cele şase acordate popasului. Dacă voiau să facă plimbarea la castelul Bellver, trebuiau să se grăbească.

Aşadar, printr-un labirint de străzi şi de răspântii, în care Dedal s-ar fi pierdut chiar şi cu firul Arianei, ghidul urcă din nou din piaţa Cort în piaţa Mercado, şi, la o sută cincizeci dc metri mai departe, turiştii ieşiră în piaţa Teatrului.

Clovis Dardentor îşi putu face atunci câteva cumpărături, două *majolice* la un preţ destul de pipărat. Patrice, primind ordinul de a duce aceste obiecte la bordul pachebotului şi de a le aşeza la adăpost de orice lovire, în cabina stăpânului său, coborî din nou spre port.

Dincolo de teatru, vizitatorii o luară pe un drum larg, *Paseo de la Rambla*, care, după o distanţă dc trei mii de metri, dă în piaţa *de Jesus*. *Paseo* este mărginit de biserici, de mănăstiri, printre altele mănăstirea călugăriţelor sfintei Madeleine, care se află în faţa cartierului infanteriei.

În fundul pieţei *de Jesus* apare poarta cu acest nume, străpunsă în zidul care uneşte flancurile a două bastioane, deasupra căruia se întind firele telegrafice.

De fiecare parte, sunt case colorate de rogojinile balcoanelor sau de jaluzelele verzui ale ferestrelor. La stânga, câţiva arbori

împodobesc acest plăcut colţ al pieţei, însorit de lumina după-amiezii.

Prin poarta larg deschisă apare câmpia înverzită, străbătută de un drum care coboară spre Terreno şi duce la castelul Bellver.

VII ÎN CARE CLOVIS DARDENTOR SE ÎNTOARCE DE LA CASTELUL BELLVER MAI REPEDE DECÂT SE DUSESE

Era ceasul patru şi jumătate. Rămânea deci destulă vreme spre a prelungi excursia până la acest castel, a cărui fericită aşezare o lăudase ghidul, spre a-i vizita interiorul, spre a urca pe platforma marelui său turn, ca să ai o vedere a litoralului din jurul micului golf *de la Palma*.

Într-adevăr, o trăsură poate să străbată distanţa în mai puţin de patruzeci de minute, dacă nu laşi atelajul să hoinărească în voie pe aceste drumuri de munte. Asta, dealtminteri, nu este decât o chestiune de *duroşi*, şi ar fi uşor să se rezolve cât mai bine, în interesul celor trei excursionişti pe care căpitanul Bugarach nu i-ar aştepta, dacă ar fi în întârziere. Perpignanezul ştia acum ceva despre asta.

La poarta *de Jesus*, tocmai staţiona o jumătate de duzină de *galeras*, care nu aşteptau decât să se avânte pe drumul din afara oraşului, în galopul catârcelor lor iuţi ca vântul. Aşa obişnuiesc să meargă aceste trăsuri de construcţie uşoară, care se deplasează bine atât pe şosea plană, cât şi în pantă sau în rampe, şi nu cunosc decât mersul în galop.

Ghidul arătă unul din aceste vehicule, al cărui atelaj Clovis Dardentor — căci se pricepea la asta — îl socoti foarte potrivit. El conducea adesea trăsura pe străzile din Perpignan, şi n-ar fi fost la prima încercare dacă ar fi trebuit să facă slujba de vizitiu.

Dar nu se ivea prilejul să-şi pună la contribuţie talentul de sportsman şi trebuia să-i lase vizitiului oficial frâiele.

În aceste împrejurări, era vădit că drumul se va parcurge fără greutate, şi Jean Taconnat îşi va vedea spulberate speranţele de „adoptare traumatică", cum o numea Marcel Lornans.

— Aşadar, domnilor, întrebă ghidul, *galera* asta vi se pare potrivită?...

— Din toate punctele de vedere, răspunse Marcel Lornans, şi dacă domnul Dardentor vrea să ia loc în ea...

— Îndată, tineri prieteni! Dumneata primul, domnule Marcel.

— După dumneavoastră, domnule Dardentor.

— Nici nu mă gândesc.

Nevrând să lungească prea mult acest schimb de politeţe, Marcel Lornans se hotărî.

— Şi dumneata, domnule Taconnat, zise Clovis Dardentor. Dar ce ai?... Ce aer îngrijorat!... Unde-i obişnuita dumitale bună dispoziţie?...

— Eu... domnule Dardentor?... Eu n-am nimic... vă asigur... nimic...

— Doar nu-ţi închipui că ţi s-ar putea întâmpla vreun accident cu acest vehicul?...

— Un accident, domnule Dardentor! replică Jean Taconnat, ridicând din umeri. Şi de ce s-ar întâmpla un accident?... Eu nu cred în accidente!

— Nici eu, tinere, şi-ţi garantez că *galera* noastră n-o să se răstoarne pe drum...

— Şi, dealtminteri, adăugă Jean Taconnat, dacă s-ar răsturna, tot ar trebui să cadă într-o apă, un lac, un eleşteu, o groapă... altminteri n-ar avea nici o importanţă...

— Cum adică... n-ar avea nici o importanţă! Asta-i bună!... exclamă domnul Dardentor, holbându-şi ochii.

— Vreau să spun, continuă Jean Taconnat, că textul codului este precis... Ar trebui... în sfârşit, eu înţeleg asta!

Marcel Lornans începu să râdă de explicaţiile încurcate ale vărului său, în căutare de paternitate adoptivă.

— Altminteri n-ar avea nici o importanţă... n-ar avea nici o importanţă!... repeta perpignanezul. Straşnic, astea-s cele mai straşnice vorbe pe care le-am auzit vreodată!... Haideţi, la drum!

Jean Taconnat se urcă lângă vărul lui şi luă loc pe a doua banchetă. Domnul Clovis Dardentor se aşeză în faţă, alături de vizitiu, şi ghidul, poftit să-l urmeze, se agăţă prin spate de treapta trăsurii.

Poarta *de Jesus* fu străbătută în mers rapid, şi din acel loc turiştii zăriră castelul Bellver, solid înfipt pe înverzită lui colină.

Ieşind din împrejmuire, *galera* n-avea să străbată câmpia netedă. Trebuia să mergi mai întâi prin Terreno, un fel de suburbie a capitalei baleariene. Pe drept cuvânt această suburbie este considerată ca o staţiune balneară din apropiere de Palma, ale cărei vile de ţară elegante şi grădini încântătoare se adăpostesc în umbra răcoroasă a arborilor, îndeosebi a smochinilor bătrâni, răsuciţi, în chip fantezist, de vârsta lor.

Această sumedenie de case albe este situată pe o înălţime a cărei bază stâncoasă este tivită de spuma fremătătoare a valurilor ce se sparg de ea. După ce au lăsat în urmă graţiosul Terreno, Clovis Dardentor şi cei doi parizieni, întorcându-se, putură să cuprindă cu privirea oraşul Palma, micul lui golf

azuriu până la limitele extreme ale largului mării, broderiile capricioase ale litoralului.

Galera o luă apoi de-a lungul unui drum în urcuş, pierdut în adâncimile unei păduri de pini de Alep, care înconjoară satul si acoperă colina încununată de zidurile castelului Bellver.

Dar, de te urci, câte surprize mai ai la suprafaţa câmpiei! Casele răzleţite contrastează cu nuanţa palmierilor, a portocalilor, a rodiilor, a smochinilor, a caperilor, a măslinilor. Clovis Dardentor, mereu comunicativ, nu-şi economisea frazele admirative, deşi trebuia să fie familiarizat cu peisajele similare din sudul Franţei. Este adevărat că, în ceea ce priveşte măslinii, niciodată nu mai văzuse unii atât de strâmbi, de scorojiţi, de gheboşi, de scofâlciţi de noduri, şi de o înălţime să-i poţi aşeza printre uriaşii speciei. Apoi căsuţele ţăranilor, *pageses*, înconjurate de câmpuri de legume ce se dezvoltă în afara tufişurilor de mirt şi de drob, împestriţate din belşug de flori, printre altele acele *lagrymas* cu nume poetic şi trist, cât de mult desfătau ele ochii, graţie acoperişurilor lor cu streşini, înveselite de sute de ciorchini de ardei roşu!

Până atunci drumul decursese după dorinţă, şi pasagerii *galerei* nu trebuiseră să strige:

„Ce naiba am venit să facem cu această *galeră*?"

Nu! *Galera* nu înainta cu ajutorul a două rânduri dc vâsle, pe suprafaţa perfidului element. Străbătând această câmpie, n-o ameninţa nici un atac al piraţilor din Barbaria. Ea naviga, din fericire, pe acest drum mai puţin capricios decât marea, şi era ora cinci când ajunse în port — altfel spus, înaintea podului castelului Bellver.

Dacă această cetăţuie feudală a fost zidită în această poziţie, este fiindcă ea era destinată să apere micul golf şi oraşul Palma. De aceea, cu şanţurile ei adânci, cu zidurile ei groase de piatră, cu turnul care o domină, ea prezintă aspectul militar, comun tuturor fortăreţelor din evul mediu.

Patru foişoare străjuiesc împrejmuirea circular, în interiorul căreia se suprapun două etaje, într-un dublu stil, roman şi gotic. În afara împrejmuirii se înalţă *Tour de l'homenaje* — Turnul omagiului, în franceza adevărată — şi căruia nu s-ar putea să nu i se recunoască aspectul feudal.

Pe platforma acestui donjon aveau să se urce Clovis Dardentor, Marcel Lornans şi Jean Taconnat, spre a avea o vedere generală a câmpiei şi a oraşului — o vedere mai completă decât ar fi avut-o din oricare turn al catedralei.

Galera rămase înaintea podului dc piatră aruncat peste şanţ, şi vizitiul primi ordin să-i aştepte pe vizitatori, care pătrunseră în castel împreună cu ghidul.

Vizita lor nu putea fi lungă. În realitate, nu era vorba atât să răscoleşti unghere şi ascunzători ale acestei vechi construcţii, cât să-ţi plimbi privirea spre îndepărtatul ei orizont.

De aceea, după ce zărise în treacăt camerele joase de la nivelul curţii, Clovis Dardentor crezu de datoria lui să zică:

— Ei bine, tineri, ne căţărăm acolo, sus?

— Când poftiţi, răspunse Marcel Lornans, dar să nu zăbovim prea mult. Ce istorie ar mai fi dacă domnul Dardentor, după ce a pierdut o dată plecarea vasului *Argèlès*...

— Ar mai pierde-o încă o dată! replică perpignanezul nostru. Şi lucrul ar fi cu atât mai de neiertat, cu cât n-aş găsi la Palma vreo şalupă cu vapori spre a alerga după pachebot!... Şi ce s-ar face bietul Dèsirandelle?

Se îndreptară aşadar spre *Tour de l'homenaje*, înălţat în afara împrejmuirii, pe care îl unesc de castel două poduri.

Turnul acesta, rotund şi masiv, având culoarea vie a pietrei arse, are ca bază fundul unui şanţ. Partea lui de la sud-vest este străpunsă de o poartă roşcată, la înălţimea buzei şanţului. Dealtfel se vede o fereastră în bolta semicirculară, dominată ea însăşi de două deschizături înguste în zid, şi apoi stâlpii care susţin parapetul platformei superioare.

Pe urma ghidului, Clovis Dardentor şi tovarăşii lui o luară pe o scară în spirală, construită în grosimea zidului slab luminat de deschizăturile făcute în el. În sfârşit, după un urcuş destul de greu, ajunseră pe platformă.

La drept vorbind, ghidul nu putea fi acuzat de exagerare. De la această înălţime, vederea era magnifică, şi iată cum:

La picioarele castelului, colina coboară, înveşmântată în mantia ei neagră de pini de Alep. Dincolo de ea se grupează fermecătoarea suburbie Terreno. Mai jos, se rotunjeşte micul golf în întregime albastru, pătat de mici puncte albe pe care le-ai fi crezut păsări de mare şi care nu sunt alta decât pânze de tartane. Mai departe se întinde oraşul în amfiteatru, cu catedrala, cu palatele, cu bisericile lui, un ansamblu strălucitor, scăldat în atmosfera luminoasă pe care soarele o cerne cu raze aurite, atunci când coboară spre orizont. În sfârşit, în larg străluceşte imensa mare, ducând ici şi colo vase ce-şi desfăşoară pânzele albe, steamere care mătură cerul cu lunga lor coadă de funingine. Nimic din Minorca în est, nimic din Ivitza în sud-vest, dar, în sud, ostrovul abrupt Cabrera, în care atâţia soldaţi francezi au pierit în chip jalnic, în vremea războaielor primului Imperiu[1].

Din acest turn al castelului Bellver, partea occidentală a insulei îţi dă o idee despre ceea ce este Majorca, singura din

[1] E vorba de imperiul lui Napoleon I.

arhipelag care posedă adevărate *sierras* împădurite cu stejari verzi şi cu sambovine, deasupra cărora se ridică piscuri porfiritice, dioritice sau calcaruri. Dealtminteri, nici câmpia nu este lipsită de înălţimi care poartă numele de dealuri, în Baleare ca şi în Franţa, şi n-ai să găseşti nici una care să nu fie încununată de un castel, de o biserică sau de o mănăstire în ruine. Adăugaţi că pretutindeni şerpuiesc torente tumultuoase, şi, după spusele ghidului, pe insulă numărul lor trece de două sute.

„Două sute de prilejuri pentru domnul Dardentor să cadă în ele, gândi Jean Taconnat, şi o să vedeţi că n-o să cadă!"

O privelişte foarte modernă era, de pildă, calea ferată care deserveşte partea centrală a Majorcăi. Ea merge de la Palma la Alcudia prin districtele Santa-Maria şi Benisalem, şi e vorba să se facă noi linii secundare prin văile capricioase ale lanţului de munţi care îşi ridică cel mai înalt pisc la altitudinea de o mie de metri.

După obiceiul lui, Clovis Dardentor se entuziasma contemplând acest spectacol minunat. Marcel Lornans şi Jean Taconnat, dealtfel, împărtăşeau această admiraţie foarte justificată. Era într-adevăr păcat că şederea la castelul Bellver nu se putea prelungi, că nu era cu putinţă să mai revii acolo, că popasul vasului *Argèlès* trebuia să se sfârşească în câteva ceasuri.

— Da, declară perpignanezul, ar trebui să stai aici săptămâni... luni...

— Ei, răspunse ghidul, foarte bine aprovizionat cu anecdote, asta-i tocmai ce i s-a întâmplat, de pildă, unuia din compatrioţii dumneavoastră, domnilor, un pic fără voia lui...

— Cum se numea?... întrebă Marcel Lornans.

— François Arago[1].

— Arago... Arago... exclamă Clovis Dardentor, una din gloriile Franţei savante!

Într-adevăr, ilustrul astronom venise în anul l808 în Baleare, cu scopul de a completa măsura unui arc de meridian între Dunkerque şi Formentera. Suspectat de către populaţia majorcană, ameninţat chiar cu moartea, el a fost închis vreme de două luni în castelul Bellver. Şi cine ştie câtă vreme ar mai fi durat întemniţarea lui, dacă n-ar fi izbutit să scape printr-o fereastră a castelului şi apoi să închirieze o barcă ce l-a dus la Alger.

---

[1] Arago François, astronom şi fizician francez, l786-l853. (n.t.)

— Arago, repeta Clovis Dardentor, Arago, copilul celebru din Estagel, gloriosul fiu al arondismentului în care se află Perpignan-ul meu, din Pirineii orientali!

În vremea aceasta ora îi grăbea să plece de pe platforma de unde, precum din nacela unui aerostat, dominai această ţară nemaivăzută. Clovis Dardentor nu putea să se smulgă de la această privelişte. Umbla încolo şi încoace, se apleca peste parapetul turnului.

— Ei, fiţi atent! îi strigă Jean Taconnat, prinzându-l de gulerul hainei.

— Să fiu atent?...

— Fără îndoială... era cât pe ce să cădeţi!... De ce să ne provocaţi spaima asta?...

Spaimă foarte legitimă, căci dacă demnul bărbat s-ar fi prăbuşit peste parapet, Jean Taconnat n-ar fi putut face altceva decât să asiste, fără să fie în stare să-i dea ajutor tatălui său adoptiv, la căderea lui în adâncimile şanţului.

Pe scurt, de regretat era faptul că timpul, socotit cu prea mare zgârcenie, nu îngădui să se organizeze explorarea amănunţită a acestei admirabile Majorca. Nu este de ajuns să parcurgi diferitele cartiere ale capitalei, trebuie să vizitezi şi celelalte oraşe, cele mai demne să-i atragă pe turişti, şi anume Soller, Ynca, Pollensa, Manacor, Valldmosa! Ca şi peşterile naturale de la Artá şi de la Drach. considerate ca fiind cele mai frumoase din lume, cu lacurile lor legendare, cu capelele lor în stalactite, cu pâlniile lor cu ape limpezi şi răcoroase, cu „teatrul" lor, cu „iadul" lor — denumiri fanteziste, dacă vreţi, dar pe care le merită minunile acestor imensităţi subterane!

Şi ce să mai zici despre Miramar, domeniul fără seamăn al arhiducelui Ludovic Salvator, al pădurilor milenare cărora acest prinţ savant şi artist a vrut să le respecte bătrânii copaci uriaşi, despre castelul lui zidit pe o terasă care stă povârnită peste litoral în mijlocul unui loc încântător, şi despre *hospederia*, ospătărie ţinută pe cheltuiala alteţei sale, deschisă pentru toţi cei ce trec pe acolo, cărora le oferă patul şi masa în chip gratuit timp de două zile, şi unde chiar şi cei ce o doresc încearcă zadarnic să mulţumească printr-o gratificaţie făcută oamenilor arhiducelui, pentru această generoasă primire!

Şi nu se cuvenea oare să vizitezi, de asemenea, acea Chartreuse de Valldmosa, acum pustie, tăcută, părăsită, în care George Sand[1] şi Chopin[2] au trăit un întreg anotimp — ceea ce

---

[1] Sand (Aurore Dupin, baroană Dudevant, zisă George), romancieră franceză (l804—l876). (n.t.)

[2] Chopin (Fréderic), pianist şi compozitor polonez (l8l0—l849). (n.t.)

ne-a dăruit frumoase inspiraţii ale marei artiste şi romanciere, povestirea *O iarnă la Majorca* şi ciudatul roman *Spiridion*!

Asta povestea ghidul, în nesecata lui limbuţie, în fraze devenite de multă vreme stereotipe în creierul lui de cicerone. Să nu fim aşadar surprinşi dacă Clovis Dardentor îşi exprima regretul să părăsească această oază mediteraneană, dacă îşi făgăduia să se reîntoarcă în Baleare, în tovărăşia tinerilor şi noilor săi prieteni, oricând ar fi avut ei vreodată răgazul...

— Este ora şase, observă Jean Taconnat.

— Şi dacă este ora şase, adăugă Marcel Lornans, nu putem să ne mai amânăm plecarea. Mai rămâne de parcurs un cartier din Palma, înainte de a ne reîntoarce pe vapor...

— Să plecăm, deci! răspunse Clovis Dardentor cu un suspin.

Aruncară o ultimă privire peste multiplele peisaje ale coastei occidentale, asupra soarelui al cărui disc în coborâre se legăna la orizont, poleind cu razele lui oblice vilele albe de la Terreno.

Clovis Dardentor, Marcel Lornans şi Jean Taconnat o apucară pe spirala îngustă care se răsucea în zid, trecură peste pod, intrară în curte şi ieşiră printr-o uşă tainică.

Galera aştepta la locul în care o lăsaseră, vizitiul hoinărind de-a lungul şanţului.

Când îl strigă ghidul, el veni cu pasul calm şi măsurat — pasul muritorilor privilegiaţi care nu se grăbesc deloc în această ţară fericită, în care existenţa nu-ţi pretinde niciodată să fii grăbit.

Domnul Dardentor se urcă primul în vehicul, mai înainte ca vizitiul să fi venit să ia loc pe bancheta din faţă.

Dar iată că în clipa în care Marcel Lornans şi Jean Taconnat urmau să se avânte pe scară, *galera* se zgudui ca de o bruscă lovitură şi-i sili să se dea repede îndărăt, pentru a evita să se lovească de osie.

Vizitiul se aruncase iute înaintea animalelor înhămate, spre a le stăpâni. Cu neputinţă! Catârcele se cabrează, îl răstoarnă pe omul care numai printr-o minune nu este strivit de roata trăsurii ce-o porneşte cu toată iuţeala.

Strigătele vizitiului şi ale ghidului răsună în acelaşi timp. Amândoi aleargă pe drumul de la Bellver pe care *galera* coboară într-un galop nebun, cu riscul fie să cadă în prăpăstiile de pe margini, fie să se izbească dc brazii codrului întunecat.

— Domnule Dardentor... Domnule Dardentor! strigă Marcel Lornans din toată puterea plămânilor lui. O să-l omoare... Să alergăm, Jean, să alergăm!

— Da, răspunse Jean Taconnat, şi totuşi, dacă acest prilej nu are importanţă...

Oricum ar fi fost acest prilej, trebuia să-l iei în piept... în ham, s-ar putea spune, fiind vorba de catârci. Dar atelajul fugea cu o repeziciune care nu-ţi dădea speranţa să-l ajungi.

Vizitiul, ciceronele, cei doi tineri, câţiva ţărani ce li se alăturaseră se avântaseră cu cea mai mare iuţeală.

În vremea aceasta, Clovis Dardentor, pe care sângele rece nu-l părăsea niciodată, în nici o împrejurare, pusese cu putere mâna pe hăţuri şi, trăgându-le spre el, încerca să stăpânească atelajul. Ar fi fost ca şi cum ai fi vrut să opreşti un proiectil în clipa în care scapă din gura de foc, după cum, pentru pietonii care o încercară, era ca şi cum ar fi vrut să oprească proiectilul în trecerea lui.

Terasamentul drumului de fier fu coborât nebuneşte şi torentul traversat cu furie. Clovis Dardentor, mereu cu aceeaşi stăpânire de sine, putându-şi menţine *galera* în linie dreaptă, îşi zicea că această goană o să se sfârşească fără îndoială în faţa împrejmuirii cu bastioane, pe care vehiculul n-avea s-o străbată prin nici una din porţile ei. Cât priveşte să lase din mână hăţurile, să sară jos din vehicul, ştia prea bine la ce te expui, şi că-i de preferat să rămâi în vehicul, chiar de-ar fi să se răstoarne cu cele patru roţi în sus sau să se zdrobească de un obstacol.

Şi blestematele astea de catârci care şi-au luat avânt într-un mod cu neputinţă de stăpânit, şi într-un galop care, după cum îşi amintea orice locuitor din Baleare, nu se mai văzuse vreodată la Majorca şi nici în vreo altă insulă din arhipelag.

După Terreno, *galera* urmă zidul exterior, dedându-se la o serie de zigzaguri din cele mai regretabile, săltăreaţă ca o capră, sărind ca un cangur, trecând prin faţa porţilor zidului împrejmuitor până în momentul în care ajunse la poarta Pintada, în colţul de nord-est al oraşului.

Trebuie să admitem că cele două catârci cunoşteau în chip deosebit această poartă, deoarece o trecură fără cea mai mică şovăire. Putem fi siguri că ele nu ascultau atunci nici de glasul şi nici de mâna lui Clovis Dardentor. Ele erau cele ce conduceau *galera*, într-un triplu galop, fără să ia seama la trecătorii care urlau, se băgau pe după porţi, se împrăştiau prin străzile învecinate. Răutăcioasele animale aveau aerul să-şi zică una alteia la ureche: o s-o ţinem aşa cât o să ne placă, până nu se răstoarnă *galera*! Şi atelajul surescitat se avântă cu o furie nebunească prin labirintul de străduţe care se încâlcesc în acest colţ al oraşului.

În interiorul caselor, în fundul dughenelor, oamenii îşi spărgeau plămânii ţipând. La ferestre apăreau capete speriate. Cartierul se agita ca odinioară, ca acum câteva secole, când răsuna ţipătul: „Vin maurii!... Vin maurii!" Şi e de mirare cum de nu s-a produs un accident pe aceste străzi înguste, întortocheate, care dau în calea *Capuchinos*!

Clovis Dardentor încerca totuşi să manevreze vehiculul. Spre a modera această galopadă nebună, el trăgea de hăţuri cu riscul de a le rupe sau de a-şi smulge braţele din umeri, în realitate, hăţurile erau cele care trăgeau de el, ameninţând să-l scoală din trăsură în condiţii îndeajuns de supărătoare.

„Ah, afurisitele, ce mers îndrăcit mai au! îşi zicea el. Şi nu văd nici un mijloc ca ele să se oprească, atâta vreme cât vor avea fiecare câte patru picioare!... Şi coboară... coboară...!"

Galera cobora, într-adevăr, încă de la castelul Bellver, şi ar fi coborât până în port, unde poate s-ar fi scufundat în apa micului golf, ceea ce ar fi calmat cu siguranţă atelajul.

Pe scurt, *galera* o luă la dreapta, o luă la stânga, dădu în piaţa Olivar, căreia îi făcu înconjurul, precum anticele care romane pe pista Coliseului, şi, totuşi, aici nu exista nici vreo concurenţă de învins, nici vreun premiu de câştigat!

În această piaţă, trei sau patru sergenţi ai oraşului zadarnic se aruncară spre catârci, care se zbătură cu îndârjire!... Zadarnic vrură ei să prevină o catastrofă cu neputinţă de evitat... Zelul lor n-a avut nici un efect. Unul, răsturnat, nu se ridică decât rănit; ceilalţi trebuiră să dea îndărăt.

Pe scurt, galera continuă să coboare cu o repeziciune crescândă, de parcă ar fi fost supusă legilor căderii corpurilor.

Se crezu totuşi, pe bună dreptate, că această goană avea să se sfârşească — într-un chip dezastruos, e adevărat — când atelajul o apucă deodată pe calea *Olivar*.

Într-adevăr, spre mijlocul acestei străzi foarte povârnite, este tăiată o scară cu vreo cincisprezece trepte, şi de există o stradă care nu-i făcută pentru trăsuri, apoi asta este.

Strigătele se înmulţiră atunci, la ele se adăugară lătrăturile cânilor. Aş! Oricât erau de greu de coborât, catârcile nu se sinchisiră deloc de câteva trepte! Şi, uite aşa, roţile galerei se încumetă pe scară, zdruncinând coşul gata să-l rupă, cât pe-aci să facă vehiculul bucăţi...

Ei bine, nu! Roţile nu s-au rupt. Perechea din faţă rămase fixată de perechea din spate, în ciuda nenumăratelor lovituri coşul rezistă, hulubele şi ele, şi amândouă mâinile lui Clovis Dardentor nu dădură drumul la hăţuri în timpul acestei coborâri nemaipomenite!

Şi în spatele galerei se îngrămădea o mulţime din ce în ce mai numeroasă, în care nu figurau încă Marcel Lornans, Jean Taconnat, ciceronele şi vizitiul, ce se aflau în urmă.

După calea *Olivar*, urmă calea *San Miguel*, după care veni piaţa Abastos, unde o catârcă, după ce căzuse, se ridică teafără şi nevătămată, apoi calea *Plateria*, pe urmă piaţa Sfânta Eulalia.

„Este evident, îşi zise Clovis Dardentor, că *galera* o să meargă aşa cât o să aibă pământul sub ea, şi nu văd altceva decât golful Palma unde n-o să-l mai aibă deloc!"

În piaţa Sfânta Eulalia se înalţă biserica închinată acestei martire, care este, pentru balearieni, obiectul unei deosebite veneraţii. Nu era multă vreme de când această biserică slujea chiar ca loc de refugiu, şi răufăcătorii care izbuteau să se adăpostească în ea scăpau din ghearele poliţiei. De astă dată, nu un răufăcător fu cel pe care norocul îl conduse într-acolo, ci Clovis Dardentor, de neclintit de pe bancheta vehiculului său.

Da! în acel moment magnificul portal al bisericii Sfinta Eulalia era dat de perete. Credincioşii o umpleau până la refuz. Se slujea în ea serviciul mântuirii, care era pe sfârşite, şi preotul, întors către cucernica adunare, ridica mâinile spre a o binecuvânta.

Ce tumult, ce mişcare a mulţimii, ce strigăte de spaimă, când galera dădu buzna şi săltă pe lespezile de piatră ale naosului central! Dar şi ce minunat efect, când atelajul se opri în sfârşit înaintea treptelor altarului, în clipa în care preotul rostea:

,,Et spiritu sancto!..."

— *Amen!* răspunse o voce sonoră.

Era vocea pcrpignanezului, care primea o binecuvântare binemeritată.

O oră mai târziu, Marcel Lornans şi Jean Taconnat îl întâlniră pe Clovis Dardentor într-o cârciumă de pe calea Miramar, unde acest bărbat dârz venise să se odihnească după emoţii şi oboseală. Deşi nu trebuie să se vorbească de emoţii, când este vorba de un caracter atât de bine călit.

— Domnule Dardentor! exclamă Jean Taconnat.

— Ah, tinerii mei prieteni, răspunse eroul zilei, iată o cursă de trăsură care m-a cam zdruncinat!...

— Sunteţi teafăr şi nevătămat?... întrebă Marcel Lornans.

— Da... sunt întreg, şi cred chiar că nu m-am simţit niciodată mai sănătos ca acum!... În sănătatea dumneavoastră, domnilor!

Şi cei doi tineri au trebuit să bea câteva pahare din excelentul vin de Benisalem. al cărui renume trece până dincolo de arhipelagul Balearelor.

Apoi, de îndată ce Jean Taconnat putu să-l ia pe vărul lui deoparte:

— Încă un prilej pierdut! zise el.

— Ba nu, Jean!

— Ba da. Marcel, căci, dacă l-aş fi salvat pe domnul Dardentor, dacă i-aş fi oprit *galera*, deşi nu l-aş fi scos nici din valuri, nici din flăcări, nici dintr-o luptă, n-ai să mă faci să cred că...

— Frumoasă teză de pledat înaintea unui tribunal civil! se mulţumi să-i răspundă Marcel Lornans.

Pe scurt, la ora opt seara, toţi debarcaţii de pe *Argèlès* se întorseseră la bord.

De data ceasta, nici unul nu era în întârziere, nici domnii Dèsirandelle, tată şi fiu, nici domnul Eustache Oriental.

Cât despre astronom, îşi petrecuse el oare timpul observând soarele la orizontul Balearelor? Nimeni n-ar fi putut s-o spună. În tot cazul, el aducea diverse pachete conţinând produse comestibile specifice acestor insule, *encimadas* — diferite feluri de prăjituri de foetaj în care untul este înlocuit cu alte grăsimi şi care sunt tot atât de gustoase — şi de asemenea o jumătate de duzină de *tourds*, peşti foarte căutaţi de pescarii de la capul Formentor, şi pe care şeful de sală primi ordinul să-i pregătească pentru el cu o grijă deosebită.

Cu adevărat, acest preşedinte al Societăţii de astronomie din Montèlimar se slujea mai mult de gura decât de ochii lui — cel puţin de la plecarea din Franţa.

Către ora opt şi jumătate fură dezlegate parâmele, şi *Argèlès* părăsi portul Palma, fără ca, astfel, căpitanul Bugarach să le fi acordat pasagerilor putinţa să stea întreaga noapte în oraşul majorcan. Şi iată de ce Clovis Dardentor nu auzi vocea şi cântecele nocturne ale aşa-numiţilor *serenos*, nici refrenele cântecelor naţionale *habaneras* şi *jotas*, acompaniate de acordurile melodioase ale chitarei, de care curţile interioare ale caselor baleariene răsunară până în zorii zilei.

VIII ÎN CARE FAMILIA DÈSIRANDELLE IA CONTACT CU FAMILIA ELISSANE

— Astăzi o să amânăm cina până la ora opt, zise doamna Elissane. Domnul şi doamna Dèsirandelle cu fiul lor, şi foarte probabil domnul Dardentor, ceea ce înseamnă patru tacâmuri.

— Da, doamnă, încuviinţă jupâneasa.

— Prietenii noştri vor avea mare nevoie să se refacă, Manuela, şi tare mă tem că biata doamnă Dèsirandelle a avut de îndurat o traversare foarte neplăcută. Ai grijă să aibă camera pregătită, căci ar fi posibil să prefere să se culce imediat ce soseşte.

— Am înţeles, doamnă.

— Unde este fiica mea?...

— La bucătărie, doamnă, unde prepară desertul.

Manuela, în serviciu la doamna Elissane de la instalarea ei aici, era una din acele spaniole dintre care se recrutează în primul rând personalul domestic al familiilor oraneze.

Doamna Elissane locuia într-o casă destul de drăguţă pe strada Vieux-Château, în care locuinţele au păstrat o înfăţişare pe jumătate spaniolă, pe jumătate maură. O grădiniţă îşi etala acolo cele două straturi cu zorele, peluza încă verde în acest început de anotimp cald, câţiva arbori, printre alţii *bella-ombra*, cu nume de bun augur, din care Promenada Eleşteului posedă specimene atât de frumoase.

Casa, cuprinzând un parter şi un etaj, era suficient de mare pentru ca familia Dèsirandelle să afle în ea o ospitalitate confortabilă. Nici camerele şi nici atenţiile nu i-ar fi lipsit în timpul şederii ei la Oran.

Această capitală a provinciei este acum un oraş foarte frumos. Este situat într-un chip potrivit între povârnişurile unei râpi, pe fundul căreia torentul Rehhi îşi plimbă apele repezi pe care le acoperă în parte bulevardul Oudinot. Tăiat în două de fortificaţiile de la Château-Neuf, Oranul se înfăţişează, ca multe oraşe, într-o parte vechi, în cealaltă nou.

Acest oraş, Gouharan-ul arabilor, pe care l-au zidit în secolul al zecelea maurii din Andaluzia, este dominat de un munte îndeajuns de înalt, unde fortul La Moune ocupă coasta abruptă. De cinci ori mai întins acum decât în epoca fundării lui, suprafaţa nu-i este mai mică de şaptezeci şi două de hectare, şi mai multe străzi, deschise în afara zidurilor lui, se prelungesc pe doi kilometri spre mare. Urmând promenada dincolo de centura forturilor, în direcţia nordului şi a estului, un turist ar ajunge la aşezări de creaţie recentă, precum cartierele Gambetta şi Noiseux-Eckmülh.

Cât despre clima provinciei, în general este aspră, uscată, arzătoare. Vântul ridică aici vârtejuri de praf. În ceea ce priveşte oraşul, stropitul zilnic, care se află în mâinile municipalităţii, ar trebui să fie mai regulat şi mai abundent decât este cel din mâinile primarului ceresc.

Aşa este oraşul în care se retrăsese domnul Elissane, după ce făcuse comerţ la Perpignan vreme de vreo cincisprezece ani, şi cu destul noroc spre a-şi rostui vreo douăsprezece mii de livre de rentă, care nu se micşoraseră sub administraţia prudentă a văduvei sale.

Doamna Elissane, pe atunci în vârstă de patruzeci şi patru de ani, nu fusese probabil niciodată atât de drăguţă pe cât era fiica ei, nici atât de graţioasă, nici atât de fermecătoare. Femeie pozitivă într-un grad deosebit de rar, cântărindu-şi vorbele precum zahărul, ea înfăţişa tipul binecunoscut de contabil feminin, socotindu-şi sentimentele, ducându-şi existenţa în partidă dublă, în sistemul registrelor ei, cântărind debitul şi creditul, cu grija permanentă ca să-i fie întotdeauna creditor contul curent. Se cunosc asemenea chipuri cu

trăsăturile accentuate, ale căror curbe sunt aspre, fruntea proeminentă, privirea pătrunzătoare, gura severă — tot ceea ce, la sexul numit slab, indică obişnuinţa de a fi luat în consideraţie şi încăpăţânare. Doamna Elissane îşi organizase casa foarte corect, fără cheltuieli de prisos. Ea făcea economii pe care ştia să le folosească în plasamente sigure şi rentabile. Totuşi nu se uita la bani când era vorba de fiica ei, asupra căreia îşi revărsa toată afecţiunea. Îmbrăcată aproape ca o călugăriţă, ea voia însă ca Louise să fie elegantă, şi nu neglija nimic în această privinţă. În fond, spre fericirea copilului ei năzuiau singurele ei dorinţe şi ea nu se îndoia că această fericire i-ar fi asigurată graţie unirii proiectate cu familia Dèsirandelle. Cele douăsprezece mii de franci rentă pe care Agathocle le-ar avea într-o zi, adăugate la averea pe care Louise ar moşteni-o de la mama ei, erau o bază metalică pe care mulţi oameni o găsesc îndeajuns de solidă spre a-şi clădi pe ea un viitor fără griji.

Louise, totuşi, de-abia de-şi amintea cine era Agathocle. Dar mama ei o crescuse în ideea că va deveni într-o zi doamna Dèsirandelle, tânăra. În sfârşit, asta i se părea destul de firesc, cu condiţia ca acest logodnic să-i placă, şi de ce n-ar fi avut tot ce s-ar fi cuvenit ca să-i placă?

După ce-i dădu jupânesei ultimele porunci, doamna Elissane trecu în salon unde intră fiica ei.

— Îţi este gata desertul, fetiţo?... întrebă ea.

— Da, mamă.

— Este neplăcut că pachebotul soseşte puţin cam târziu, aproape de căderea nopţii!... Să fii îmbrăcată la ora şase. Louise, pune-ţi rochia cu pătrăţele; o să coborâm în port, unde poate că s-a semnalat *Agathoclès*...

Doamna Elissane, confundând numele, îi adăuga un accent grav pe un „e" care nu-l avea.

— Vrei să spui *Argèlès*, îi răspunse Louise râzând. Şi apoi pretendentul meu nu se numeşte Agathoclès, ci Agathocle!...

— Bine!... replică doamna Elissane. *Argèlès*... Agathocle... Asta n-are nici o importanţă! Poţi fi sigură că el n-o să se înşele, pronunţând numele de Louise...

— Eşti aşa de sigură?... răspunse tânăra fată puţin zeflemitoare. Domnul Agathocle nu mă cunoaşte deloc, şi mărturisesc că nici cu nu-l cunosc mai bine...

— Oh! O să vă lăsăm tot timpul să faceţi cunoştinţă mai înainte de a hotărî ceva.

— Pe bună dreptate!

— Dealtfel, sunt sigură că tu o să-i placi, copila mea, şi am toate motivele să cred că şi el o să-ţi placă... Doamna

Dèsirandelle îl laudă atâta!... Şi de-abia atunci vom hotărî condiţiile căsătoriei...

— Şi veniturile se vor rotunji, mamă?...

— Da, glumeaţo, în folosul tău!... Ah, să nu uităm că prietenul lor, domnul Clovis Dardentor, îi însoţeşte pe Dèsirandelle-i... ştii tu, perpignanezul acela bogat de care sunt atât de mândri, şi, de-i crezi, care-i cel mai bun om de pe lume. Domnul şi doamna Dèsirandelle nefiind obişnuiţi să călătorească pe mare, el a binevoit să-i conducă până la Oran. Este foarte frumos din partea lui, şi o să-l primim bine, Louise...

— O să-l primim după cum merită, şi chiar de i-ar veni ideea să-mi ceară mâna... Ba nu, uit că trebuie să fiu... că voi fi doamna Agathocle... un nume frumos, deşi aduce puţin cu antichitatea greacă!

— Haide, Louise, fii odată serioasă!

Serioasă era ea, această tânără, şi cu o fire veselă şi fermecătoare. Şi nu pentru că aşa-i întotdeauna o eroină de roman. Nu, ea era, în realitate, în înflorirea de la douăzeci de ani, o fire deschisă, cu o faţă vie şi surâzătoare, cu ochi catifelaţi şi strălucitori, cu un iris azuriu, cu părul de un blond întunecat, nespus de bogat, cu mersul graţios — să spunem chiar mătăsos, spre a folosi un epitet pe care Pierre Loti — mai înainte de a fi academician — nu s-a temut să-l dea zborului rândunicii.

Această uşoară creionare e de ajuns ca s-o zugrăvească pe Louise Elissane, şi, după cum bagă de seamă cititorul, ea contrasta întrucâtva cu nătăfleţul pe care i-l expediau de la Cette, în acelaşi timp cu celelalte colete de pe *Argèlès*.

Când sosi ceasul, după ce stăpâna casei aruncă o ultimă privire asupra camerelor destinate familiei Dèsirandelle, doamna Elissane îşi chemă fiica şi amândouă se îndreptară spre port. Ele vrură să se oprească mai întâi în grădina în amfiteatru care domină rada. Din acest loc, vederea se întinde departe, până în largul mării. Cerul era magnific, orizontul de o puritate desăvârşită. Soarele cobora acum peste Mers-el-Kebir — acest *Portus divinus* al anticilor, în care cuirasate şi crucişătoare îşi găsesc un excelent adăpost împotriva frecventelor vijelii din vest.

Câteva pânze albe se desluşeau dinspre nord. Fumuri îndepărtate indicau steamerele acestor numeroase linii care deservesc Mediterana şi fac legătură în mod fericit cu pământul african. Două sau trei din aceste pacheboturi aveau fără îndoială destinaţia Oran şi unul dintre ele nu se afla mai departe de trei mile. Acesta era *Argèlès*, aşteptat cu nerăbdare, cel puţin de către mamă dacă nu şi de fata ei. Căci, în definitiv, Louise nu-l cunoştea, pe acest băiat pe care fiecare învârtire de

elice îl apropia de ea, şi poate că ar fi fost mai bine dacă *Argèlès* ar fi făcut calea întoarsă...

— Acuşi se face ora şase şi jumătate, observă doamna Elissane. Să coborâm.

— Te urmez, mamă, răspunse Louise.

Şi pe strada lată care duce la chei, mama şi fata coborâră spre bazinul în care de obicei ancorează pacheboturile.

Doamna Elissane îl întrebă pe unul din ofiţerii portului ce se plimba pe chei dacă *Argèlès* fusese semnalat.

— Da, doamnă, răspunse ofiţerul, şi într-o jumătate de oră o să intre în port.

Doamna Elissane şi fiica ei dădură ocol portului, ale cărui ţărmuri spre nord le ascundeau acum vederea largului mării.

După douăzeci de minute, răsunară prelungi şuierături de sirenă. Pachebotul ocolea stăvilarul de la capătul digului, lung de un kilometru, care începe la baza fortului La Moune, şi, după câteva mişcări largi, veni să-şi ia locul îndărătul cheiului.

De îndată ce comunicaţia fu stabilită, doamna Elissane şi Louise se urcară la bord. Braţele celei dintâi se deschiseră larg spre a o îmbrăţişa pe doamna Dèsirandelle, restabilită îndată după intrarea în port, apoi pe domnul Dèsirandelle şi pe urmă pe Agathocle Dèsirandelle, în vreme ce Louise se menţinea într-o rezervă pe care o vor înţelege toate fetele tinere.

— Păi bine, dar eu, scumpă şi minunată doamnă? Oare nu ne-am cunoscut odinioară la Perpignan?... Mi-o amintesc bine pe doamna Elissane, şi pe domnişoara Louise de asemenea... niţel crescută, ca să vezi... Păi bine! Nu merită un sărut, ba chiar două, şi băiatul ăsta bun care-i Dardentor?...

Dacă Patrice nădăjduise că, la prima întrevedere, stăpânul său avea să păstreze rezerva unui om de lume, el fu crud decepţionat de acest început familiar. Se retrase deci, sever, dar tocmai în momentul în care buzele lui Clovis Dardentor răsunau pe obrajii uscaţi ai doamnei Elissane precum bagheta pe pielea tobei.

Se înţelege de la sine că Louise nu evitase îmbrăţişarea menajului Dèsirandelle. Totuşi, şi oricât de dezinvolt fu, domnul Dardentor nu merse până acolo încât să-i dea fetei sărutări părinteşti, pe care ea fără îndoială le-ar fi primit cu plăcere.

În ce-l priveşte pe tânărul Agathocle, după ce înaintase spre Louise, o onorase cu un salut mecanic la care numai capul luase parte, datorită jocului de muşchi ai gâtului, şi apoi se dăduse îndărăt fără să pronunţe o vorbă.

Tânăra fată nu se putu abţine să nu facă o mutră îndeajuns de dispreţuitoare, pe care Clovis Dardentor n-o băgă de seamă, dar care nu-i scăpă nici lui Marcel Lornans şi nici lui Jean Taconnat.

— Ei, zise primul, nu mă aşteptam să văd o persoană atât de drăguţă!

— Drăguţă, într-adevăr, adăugă cel de al doilea.

— Şi ea o să se căsătorească cu neghiobul ăsta?... întrebă Marcel Lornans.

— Ea! exclamă Jean Taconnat. Să mă ierte Dumnezeu dacă n-aş prefera, ca s-o împiedic de la asta, să-mi calc jurământul pc care l-am făcut, de a nu mă căsători niciodată!

Da! Jean Taconnat făcuse acest jurământ, cel puţin aşa susţinea. În definitiv, asemenea jurăminte aparţin vârstei tinere, şi valorează tot atât cât valorează altele pe care nu le ţinem deloc. Să remarcăm însă că Marcel Lornans nu făcuse deloc vreun jurământ asemănător. Dar ce importanţă avea! Şi unul şi celălalt veniseră la Oran cu intenţia de a se înrola în regimentul 7 vânători din Africa, nu ca să se căsătorească cu domnişoara Louise Elissane.

Să mai amintim o data, ca să nu mai revenim, că traversarea cu *Argèlès* de la Palma la Oran se produsese în condiţii extraordinar de liniştite. O mare de ulei, cum se zice, să te facă să crezi că tot uleiul din Provenţa se ,,scursese" pe suprafaţa ei, o briză din nord-est care bătea pachebotul dinapoia traversului babord, şi-i permisese să se folosească de vela trinca, de focurile şi de brigantina lui. Nici un talaz nu se ridicase vreme de aceste douăzeci şi trei de ore de navigaţie. De aceea, de la plecarea din Palma, aproape toţi călătorii îşi reluaseră locurile la masa comună, şi, la urma urmei, compania maritimă n-ar fi avut de ce să se plângă de acest număr neobişnuit de mare de comeseni.

Cât despre domnul Oriental, nu trebuie s-o mai spunem că peştii pregătiţi după moda napolitană i se păruseră delicioşi, şi că se desfătase cu dulciuri, cu plăcerea unui pofticios veritabil.

Astfel încât toată lumea ajunse sănătoasă la Oran, chiar şi doamna Dèsirandelle, atât de greu încercată până să sosească în arhipelagul Balearelor.

Totodată, deşi îşi redobândise prestaţia fizică şi morală în timpul celei de a doua părţi a călătoriei, domnul Dèsirandelle nu făcuse cunoştinţă cu cei doi parizieni. Aceşti tineri îl lăsau indiferent. El îi considera inferiori fiului său Agathocle, cu tot spiritul lor, care i se părea de prost gust. Era liber Dardentor să le găsească prezenţa plăcută, conversaţia amuzantă. După părerea lui, lucrul acesta avea să se sfârşească odată cu ancorarea vasului *Argèlès*.

Ne închipuim deci că domnul Dèsirandelle nu se gândi deloc să-i prezinte pe cei doi veri nici doamnei Elissane şi nici fiicei sale. Dar, cu dezinvoltura de meridional şi cu obiceiul de a urma primul impuls, Clovis Dardentor nu şovăi deloc.

— Domnul Marcel Lornans şi domnul Jean Taconnat, de la Paris, zise el, doi tineri prieteni ai mei pentru care am o vie simpatie pe care o simt şi ei faţă de mine, şi sper că prietenia noastră va dura mai mult decât această scurtă traversare.

Ce contraste la acest perpignanez! Iată sentimente exprimate într-un limbaj convenabil. Păcat că Patrice nu era acolo ca să-l audă.

Cei doi tineri se înclinară în faţa doamnei Elissane, care le răspunse cu un salut discret.

— Doamnă, zise Marcel Lornans, suntem foarte mişcaţi de această atenţie din partea domnului Dardentor... Am avut prilejul să-l preţuim precum merită... Şi credem în trăinicia unei prietenii...

— Părintească din partea sa şi filială din partea noastră! adăugă Jean Taconnat.

Doamna Dèsirandelle, plictisită de toate aceste politeţuri, îşi privea fiul care încă nu deschisese gura. Dealtminteri, doamna Elissane, care poate că ar fi trebuit să le spună acestor tineri parizieni că i-ar primi cu plăcere în timpul şederii lor la Oran, n-o făcu — lucru pentru care mama lui Agathocle îi fu recunoscătoare *in petto*[1]. Cu instinctul lor matern, cele două femei îşi spuneau că era mai bine să păstreze o rezervă prudentă faţă de aceşti străini.

Doamna Elissane îl preveni atunci pe domnul Dardentor că tacâmul lui era pus, la ea acasă, şi că ar fi fericită să-l aibă la cină încă din această primă zi, împreună cu familia Dèsirandelle.

— Doar cât să mă duc la hotel, răspunse perpignanezul, să mă spăl puţin, să-mi schimb haina şi bereta de marinar cu o ţinută mai potrivită, şi o să vin să sorb supa dumneavoastră, scumpă doamnă!

Lucrul fiind convenit, Clovis Darden or, Jean Taconnat şi Marcel Lornans îşi luară rămas bun de la căpitanul Bugarach şi de la doctorul Bruno. Dacă ar mai trebui vreodată să se îmbarce iarăşi pe *Argèlès*, ar fi o mare plăcere pentru ei să se reîntâlnească cu acest doctor amabil si cu acest comandant îndatoritor. Aceştia le răspunseră că rar mai întâlniscră pasageri atât de plăcuţi şi se despărţiră foarte satisfăcuţi şi unii, şi alţii.

Domnul Eustache Oriental pusese deja piciorul pe solul african, cu luneta pe spate într-un toc de piele, cu valiza în mână, în urma lui venind un comisionar care ducea un geamantan greu. Întrucât stătuse mereu deoparte în timpul traversării, nimeni nu catadicsi să-l salute la plecare.

[1] *In petto* — în sinea sa (în limba italiană în text). (n.t.)

Clovis Dardentor şi parizienii debarcară, lăsând familia Dèsirandelle să se ocupe de transportarea bagajelor ei în casa din strada Vieux-Château. Apoi, urcându-se în aceeaşi trăsură, încărcată cu valizele lor, se îndreptară spre un hotel excelent din piaţa Republicii, pe care doctorul Bruno li-l recomandase în mod special. Acolo, la primul etaj, fură puse la dispoziţia lui Clovis Dardentor un salon, un dormitor, o cameră pentru Patrice. Marcel Lornans şi Jean Taconnat luară două camere la etajul de deasupra, cu ferestrele deschizându-se spre piaţă.

Dar se întâmplă că domnul Oriental alesese si el acest hotel. Astfel, când tovarăşii lui de traversare sosiră acolo, îl zăriră instalat în sufragerie, meditând asupra meniului pe care-l va comanda.

— Ciudat astronom! făcu observaţia Jean Taconnat. Ce mă miră e că nu-şi comandă pentru cină stele jumări sau raţă pe asteroizi!

Pe scurt, după o jumătate de ceas, Clovis Dardentor ieşea din cameră într-o ţinută îngrijită, pe care Patrice o supraveghea în cele mai mici amănunte. Îi întâlni pe cei doi veri în uşa holului.

— Ei bine, tinerii mei prieteni, le strigă el, iată-ne aduşi la Oran!...

— Aduşi este cuvântul potrivit, răspunse Jean Taconnat.

— Ah, da! Nădăjduiesc din inimă că nu vă gândiţi să vă înrolaţi chiar de azi în regimentul 7 vânători...

— Ei, domnule Dardentor, asta n-ar putea să întârzie prea mult, îi răspunse Marcel Lornans.

— Sunteţi deci tare grăbiţi să îmbrăcaţi vesta albastră, pantalonii roşii garnisiţi cu meşină, să puneţi pe cap tichia de militar...

— Când ai luat o hotărâre....

— Bine... bine!... Aşteptaţi cel puţin să vizităm împreună oraşul şi împrejurimile lui. Pe mâine...

— Pe mâine, zise Jean Taconnat.

Şi Clovis Dardentor se îndreptă spre casa doamnei Elissane.

— Da, după cum spune acest om amabil, iată-ne la Oran! repetă Marcel Lornans.

— Şi când eşti undeva, adăugă Jean Taconnat, chestiunea este să ştii ce ai de făcut acolo...

— Mi se pare, Jean, că această chestiune este rezolvată de multă vreme... Angajamentul odată semnat...

— Fără îndoială, Marcel... dar...

— Cum... oare tot te mai gândeşti la articolul 345 din Codul civil?...

— Ce articol e ăsta?...

— Cel care tratează despre condiţiile adopţiunii...

— Dacă acest articol este articolul 345, răspunse Jean Taconnat, da... mă gândesc la articolul 345. Prilejul care nu s-a prezentat la Palma se poate prezenta la Oran...

— Cu o şansă mai puţin, spuse Marcel Lornans râzând. Nu mai ai talazuri la dispoziţia ta, bietul meu Jean, şi iată-te limitat la lupte şi la flăcări! De pildă, dacă în noaptea asta ia foc hotelul, te previn că o să caut să te salvez mai întâi pe tine şi abia după aceea pe mine...

— Asta înseamnă că eşti un adevărat prieten, Marcel.

— Cât despre domnul Dardentor, mi se pare un bărbat în stare să se salveze şi singur. Are un sânge rece de cea mai bună calitate... ştim noi câte ceva despre asta...

— De accord, Marcel, şi a şi dat dovadă de el. Totuşi, dacă n-ar bănui primejdia... dacă ar fi surprins de foc... dacă n-ar putea să fie ajutat decât din afară...

— Aşadar, Jean, nu renunţi la ideea ca domnul Dardentor să devină tatăl nostru adoptiv?...

— Perfect... tatăl nostru adoptiv!

— Fie!... Deci n-ai de gând să renunţi?...

— Niciodată!

— Atunci, n-o să mai glumesc cu privire la acest subiect, Jean, dar cu o condiţie...

— Care?...

— Să sfârşeşti odată cu aerul ăsta întunecat şi îngrijorat, să-ţi redobândeşti buna ta dispoziţie de altădată, să iei lucrurile în glumă...

— Ne-am înţeles, Marcel... în glumă, dacă izbutesc să-l salvez pe domnul Dardentor dintr-una din primejdiile prevăzute de Cod, în glumă dacă mi se iveşte un astfel de prilej, în glumă dacă izbutesc sau dacă eşuez, în glumă peste tot şi toate!

— Minunat, iată-te redevenit fantezist!... Cât despre serviciul nostru...

— Nimic nu mă grăbeşte, Marcel, şi, mai înainte de a merge la biroul subintendentului, îţi cer o amânare...

— Ce amânare?

— O amânare de cincisprezece zile! Ce naiba! Când te duci să te înrolezi pe viaţă, poţi prea bine să-ţi acorzi cincisprezece zile de libertate deplină...

— Îţi acord cele cincisprezece zile, Jean, şi de aici încolo, dacă nu ţi-ai găsit un tată în persoana domnului Dardentor...

— Eu sau tu, Marcel...

— Sau eu... primesc... o să mergem să ne punem pe cap tichie cu ciucure...

— Ne-am înţeles, Marcel.

— Dar o să redevii vesel, Jean?...

— Vesel ca cel mai vesel dintre piţigoi!

IX ÎN CARE TERMENUL TRECE FĂRĂ NICI UN REZULTAT NICI PENTRU MARCEL LORNANS ŞI NICI PENTRU JEAN TACONNAT

Nici un cocoş nu este mai vesel la primele licăriri ale zorilor decât era Jean Taconnat, când sări jos din pat deşteptându-l şi pe Marcel Lornans cu giumbuşlucurile lui matinale. Cincisprezece zile, avea cincisprezece zile înaintea lui pentru a-l transforma în tată adoptiv pe acest bărbat cumsecade, în acelaşi timp un bi-milionar.

El era sigur, dealtminteri, că domnul Clovis Dardentor n-avea să părăsească Oranul mai înainte de a se fi celebrat căsătoria lui Agathocle Dèsirandelle cu Louise Elissane. Nu trebuia el să servească drept martor fiului vechilor săi prieteni din Perpignan? Or, pe puţin, patru-cinci săptămâni s-ar scurge până la săvârşirca acestei ceremonii nupţiale... dacă ea s-ar săvârşi... dar, la drept vorbind, s-ar săvârşi ea vreodată?...

Acest ,,dacă" şi acest „dar" zburătăceau cu mare bucurie prin creierul lui Marcel Lornans. I se părea de necrezut ca băiatul acela netot să devină soţul acestei tinere adorabile căci, oricât de puţin o zărise pe puntea vasului *Argèlès*, găsea că nu şi-ar fi făcut datoria dacă n-o adora. Ca domnul şi doamna Dèsirandelle să vadă în Agathocle al lor un soţ potrivit de minune pentru Louise, asta se explică. Dintotdeauna un tată şi o mamă au fost înzestraţi cu o „retină specială", cum ar fi spus domnul Dardentor, faţă de progenitura lor. Dar era cu neputinţă ca — mai curând sau mai târziu — perpignanezul să nu-şi dea seama de nulitatea lui Agathocle şi să nu admită că două fiinţe atât de diferite nu erau făcute una pentru cealaltă.

La ora opt şi jumătate, domnul Dardentor şi parizienii se întâlniră în sufrageria hotelului, la masa micului dejun.

Clovis Dardentor se simţea bine dispus. Cinase bine în ajun, dormise bine noaptea. Cu un stomac excelent, cu un somn excelent, cu o conştiinţă liniştită, dacă nu eşti mulţumit a doua zi, ai mai putea să fii vreodată?

— Tineri, zise domnul Dardentor înmuindu-şi brioşa într-o ceaşcă cu ciocolată de calitate extra-superioară, nu ne-am văzut de ieri-seară, şi această despărţire mi s-a părut lungă.

— Dumneavoastră ne-aţi apărut în vis, domnule Dardentor, replică Jean Taconnat, cu capul înconjurat de un nimb...

— Un sfânt, deci!

— Precum patronul Pirineilor orientali.

— Ah! ah! domnule Jean, aşadar, ţi-ai regăsit veselia naturală?...

— Şi-a regăsit-o... cum spuneţi, afirmă Marcel Lornans, dar este gata să şi-o piardă iarăşi.

— Dar de ce?...

— Pentru că va trebui să ne despărţim din nou, domnule Dardentor, să mergem, dumneavoastră într-o parte, noi, în alta...

— Cum... să ne despărţim?...

— Fără îndoială, deoarece familia Dèsirandelle vă va reclama prezenţa.

— Ei, dă-o încolo... nu-mi place! Asta-i bună! Nu permit să fiu acaparat în felul acesta! Ca din timp în timp să primesc să gust ceva, fără ceremonie, la doamna Elissane, fie! Dar ca să mă ţină de zgardă, niciodată! Dimineaţa şi după-amiaza mi le rezerv, şi sper că o să le folosim colindând oraşul împreună... oraşul şi împrejurimile.

— Minunat, domnule Dardentor! exclamă Jean Taconnat. N-aş vrea să vă părăsesc nici o clipă...

— Nici o clipă şi nici o săptămână! ripostă perpignanezul încălzindu-se. Eu iubesc tinereţea, şi am senzaţia că mă despovărez de jumătate din anii mei, când mă aflu împreună cu prieteni pe jumătate mai tineri decât mine! Şi totuşi... făcând bine socoteala, aş putea fi foarte bine tatăl vostru al amândurora...

— Ah, domnule Dardentor! exclamă Jean Taconnat, care nu-şi putu stăpâni acest strigăt din inimă.

— Să mergem deci împreună, tineri! Ar fi prea curând să ne strângem mâinile, când o să plec din Oran ca să mă duc... credeţi-mă, nu ştiu unde...

— După căsătorie?.... întrebă Marcel Lornans.

— Ce căsătorie?...

— A fiului Dèsirandelle...

— Aşa-i... Nici nu mă gândeam la ea... Hm! Ce fată frumoasă e domnişoara Louise Elissane!

— Noi am găsit-o frumoasă încă de la sosirea ei la bordul lui *Argèlès*... adăugă Marcel Lornans.

— Şi eu de asemenea, prieteni. Dar, de când am contemplat-o în casa ei — atât de graţioasă, atât de atentă, atât de... în sfârşit atât de... ea a câştigat sută la sută în inima mea! Cu adevărat, pişicherul ăsta de Agathocle nu va fi deloc de plâns...

— Dacă-i place domnişoarei Elissane, se crezu dator să insinueze Marcel Lornans.

— Fără îndoială, dar ea o să-l placă pe băiatul ăsta!... S-au cunoscut amândoi încă de la naştere...

— Ba chiar înainte! interveni Jean Taconnat.

— Agathocle este o fire bună, la urma urmei, poate puţin... puţin...
— Puţin... cam prea... spuse Marcel Lornans.
— Şi chiar deloc... zise Jean Taconnat. Şi adăugă în şoaptă: „Deloc ca să-i convină domnişoarei Elissane!" Totuşi nu crezu că a venit momentul să-şi exprime această părere în faţa domnului Dardentor, care îşi continuă fraza:
— Da... e puţin cam... sunt de acord... Bun! O să se dezgheţe... ca o marmotă după ce-a trecut iarna...
— Şi o să rămână tot marmotă! nu se putu stăpâni să nu zică Marcel Lornans.
— Fiţi indulgenţi, tineri, fiţi indulgenţi! continuă domnul Dardentor. Dacă Agathocle ar trăi numai printre parizieni, ca voi, ar deveni descurcăreţ în mai puţin de două luni!... Voi ar trebui să-i daţi lecţii...
— Lecţii de spirit... cu o sută de bani pastila! strigă Jean Taconnat. Ar însemna să-i furi banii...
Domnul Dardentor nu se dădu bătut. Ca să spunem drept, el cam bănuia că fiul Dèsirandelle era ascuţit la minte ca o lamă de plumb. Dar adăugă:
— Râdeţi... râdeţi, domnilor! Uitaţi că dragostea, dacă le răpeşte celor mai deştepţi spiritul, li-l dă celor mai proşti... Şi o să-l copleşească pe tânărul...
— Gagathocle! încheie Jean Taconnat.
Domnul Dardentor nu se putu abţine să nu izbucnească în râs la acest spirit straşnic, zău aşa.
Apoi, Marcel Lornans vorbi din nou despre doamna Elissane. El ceru câteva informaţii despre viaţa pe care ea o ducea la Oran. Cum găsea casa ei domnul Dardentor?...
— O locuinţă plăcută, răspunse acesta, o colivie drăguţă, însufleţită de prezenţa unei păsări fermecătoare. O să veniţi acolo...
— Dacă n-ar fi o indiscreţie... observă Marcel Lornans.
— Prezentaţi de mine, lucrul merge de la sine. Nu astăzi, totuşi... Trebuie lăsat Agathocle să pună bine piciorul. O să vedem mâine... Acum să nu ne ocupăm decât de plimbări. Oraşul... portul său... monumentele sale...
— Dar înrolarea noastră?... zise Marcel Lornans.
— N-o să vă duceţi astăzi să vă puneţi iscălitura acolo, nici mâine... nici poimâine!... Aşteptaţi cel puţin până după căsătorie...
— Poate ar trebui să aşteptăm până la vârsta pensionării...
— Nu... nu!... Nu se va lungi mult!
Ce risipă de expresiii care ar fi şocat delicateţea lui Patrice!
— Deci, reluă domnul Dardentor, să nu mai vorbim de armată...

— Liniştiţi-vă, spuse Jean Taconnat. Ne-am oferit o amânare de cincisprezece zile! După asta, dacă situaţia noastră nu s-a schimbat... dacă interese noi...

— Bine, prieteni, să nu mai discutăm! strigă Clovis Dardentor. V-aţi rezervat cincisprezece zile... eu le iau şi vă dau chitanţă!... O să-mi aparţineţi în această perioadă... S-ar părea că nu m-am îmbarcat pe *Argèlès* decât deoarece ştiam că vă voi găsi... la bord...

— Şi tot aţi pierdut plecarea, domnule Dardentor! replică Jean Taconnat.

În culmea bunei dispoziţii, perpignanezul nostru se ridică de la masă şi trecu în hol. Patrice se afla acolo.

— Domnul are să-mi dea ordine?...

— Ordine... nu, dar îţi dau „liber" toată ziua! Să-ţi intre asta bine in cap, şi întoarce-te abia la ora zece!

O schimă dispreţuitoare se zugrăvi pe chipul lui Patrice, care nu-i fu deloc recunoscător stăpânului său pentru acest concediu acordat în astfel de termeni.

— Aşadar, domnul nu doreşte să-l însoţesc?...

— Ceea ce doresc, Patrice, este să nu te ţii scai de mine, şi te rog să-ţi iei tălpăşiţa!

— Domnul îmi va îngădui poate să-i dau un sfat...

— Da... dacă te cari după ce l-ai dat.

— Ei bine, sfatul de care domnul va binevoi să ţină seamă este să nu se mai urce în trăsură mai înainte ca vizitiul să se fi suit pe capră... Altfel s-ar putea să nu se mai termine totul printr-o binecuvântare, ci printr-o răsturnare...

— Du-te la dracu'!

Şi Clovis Dardentor coborî peronul hotelului, între cei doi parizieni.

— Aveţi un servitor grozav! zise Marcel Lornans. Ce corectitudine... ce distincţie...

— Şi ce pisălog cu manierele lui! Dar este un băiat cinstit, care s-ar arunca şi-n foc ca să mă salveze...

— N-ar fi singurul, domnule Dardentor, exclamă Jean Taconnat, care, de se ivea cazul, ar fi încercat să-i sufle lui Patrice rolul de salvator.

În cursul acestei dimineţi, Clovis Dardentor şi cei doi veri se plimbară de-a lungul cheiurilor oraşului de jos. Portul Oran a fost cucerit în dauna mării. Un dig lung îl străbate, şi diguri transversale îl împart în bazine — totul întinzându-se pe o suprafaţă de douăzeci şi patru de hectare.

Dacă cei doi veri nu apreciară prea mult mişcarea comercială care-i dă Oranului primul rang printre oraşele algeriene, fostul industriaş din Perpignan, în schimb, dădu dovadă de un viu

interes. Încărcăturile de alfa[1], care face obiectul unei exploatări considerabile, şi pe care o furnizează din belşug vastele teritorii din sudul provinciei, expedierea vitelor, a cerealelor, a zahărului brut, îmbarcarea mineralelor extrase din regiunea muntoasă, asta era de natură să-i placă domnului Dardentor.

— Sunt sigur, zicea el, că mi-aş petrece zile întregi în hărmălaia acestor afaceri! Mă regăsesc aici, ca altădată, în magazinele mele ticsite de butoaie! Nu-i cu putinţă ca Oranul să-ţi poată oferi ceva mai interesant...

— Poate doar monumentele sale, catedrala, moscheile sale, răspunse Marcel Lornans.

— Ei! făcu Jean Taconnat, care voia să flateze preocupările tatălui său în perspectivă. Eu aş gândi cam la fel cum gândeşte domnul Dardentor! Acest du-te-vino este cât se poate de palpitant, aceste nave care intră şi ies, aceste camioane încărcate de mărfuri, aceste legiuni de hamali arabi... În centrul oraşului, cu siguranţă că există edificii de văzut, şi o să le vedem. Dar acest port, marea care-i umple bazinele, această apă azurie în care se reflectă catargele...

Marcel Lornans îi aruncă o privire batjocoritoare.

— Bravo! exclamă domnul Dardentor. Să vedeţi, când nu există o apă într-un peisaj, mi se pare că-i lipseşte nu ştiu ce! În casa mea din piaţa De la Loge, am mai multe pânze semnate de maeştri, şi toate cu apă în primul plan... Fără ea, n-aş cumpăra...

— Păi, sunteţi un cunoscător, domnule Dardentor! îi răspunse Marcel Lornans. De aceea, să mergem să căutăm locuri unde să existe o apă... Ţineţi să fie apă dulce?...

— Puţin îmi pasă, întrucât nu-i vorba s-o beau!

— Dar tu, Jean?...

— Nici mie... pentru ceea ce aş vrea să fac cu ea! răspunse Jean Taconnat privindu-şi ţintă prietenul.

— Ei bine, continuă Marcel Lornans, o să găsim apă în altă parte decât în port, şi, potrivit lui ,,Joanne", există torentul Rehhi, care în parte este acoperit de către bulevardul Oudinot.

În sfârşit, orice ar fi avut de gând Marcel Lornans, dimineaţa aceasta fu folosită spre a colinda pe cheiurile portului. Vizitară totul, şi domnul Dardentor cu cei doi parizieni se întoarseră la hotel ca să ia prânzul. După două ceasuri consacrate siestei şi lecturii ziarului, Clovis Dardentor îşi făcu următorul raţionament, pe care-l comunică tinerilor săi prieteni.

— Ar fi mai bine să amânăm pe mâine plimbarea prin centrul oraşului.

---

[1] Graminee africană, folosită, în special, la fabricarea hârtiei.

— Dar de ce?... întrebă Marcel Lornans.
— Pentru că Dèsirandelle-ii ar putea s-o găsească nepotrivită, dacă i-aş lăsa taman acu', la hopul cel mare! O dată mai merge, dar de două ori!...
Patrice nefiind de faţă, domnul Dardentor putea să-şi dea frâu liber spre a spune lucrurilor cum îi veneau la gură!
— Dar, întrebă Jean Taconnat, nu trebuia să luaţi cina la doamna Elissane?...
— Da... chiar astăzi. Dar începând de mâine, de pildă, ne vom plimba până seara... La revedere, deci.
Şi Clovis Dardentor o porni cu pas hotărât în direcţia străzii Vieux-Château.
— Când nu sunt lângă el, afirmă Jean Taconnat, mă tem întotdeauna să nu i se întâmple o nenorocire...
— Suflet milos! îl luă în zeflemea Marcel Lornans.
A insista asupra faptului că domnul Dardentor fu primit cu mare plăcere în casa doamnei Elissane, că Louise, atrasă instinctiv către acest bărbat admirabil, îi dovedi o mare prietenie, ar însemna să ne pierdem timpul cu fraze inutile.
Cât despre Dèsirandelle, fiul, el nu se afla acolo... nu se afla niciodată acolo... Acest băiat prefera să se distreze cu toate fleacurile pe afară, decât să rămână acasă.
Nu se întorcea decât la ora meselor. Deşi lua loc la masă, la dreapta Louisei Elissane, abia de-i adresa cuvântul. La drept vorbind, domnul Dardentor, aşezat alături de ea, nu era bărbatul care să lase să lâncezească conversaţia. El vorbi despre toate — despre regiunea sa, despre oraşul său natal, despre călătoria la bordul lui *Argèlès*, despre întâmplările de la Palma, despre *galera* ce-şi luase avânt, despre intrarea sa grozavă în biserica Sainte-Eulalie, despre tinerii săi tovarăşi de traversare, cărora le făcu cel mai mare elogiu — aceşti tineri de douăzeci de ani cu care se împrietenise, deşi nu-i cunoştea decât de trei zile, de parcă această prietenie ar data chiar din anul naşterii lor.
Rezultatul fu că Louise Elissane simţi dorinţa secretă să-i vadă pe cei doi parizieni admişi în casa mamei sale, şi nu-şi putu stăpâni un uşor semn de aprobare când domnul Dardentor propuse să-i aducă acolo.
— O să vi-i prezint, doamnă Elissane, zise el, o să vi-i prezint chiar mâine... Tineri foarte bine... foarte bine... şi pe care n-o să regretaţi că i-aţi primit.
Poate că doamna Dèsirandelle găsi această propunere a perpignanezului cel puţin inoportună. Cu toate acestea, doamna Elissane crezu că nu poate proceda altfel decât s-o accepte. Ea nu putea să-i refuze nimic domnului Dardentor!

— Nu puteţi să-mi refuzaţi nimic! exclamă el. Ah! Mi-aţi dat cuvântul, scumpă doamnă. Dealtminteri, eu nu cer niciodată decât lucruri raţionale... atât mie cât şi celorlalţi... şi-mi pot fi acordate tot aşa cum mi le acord şi eu... Întrebaţi-l despre asta pe prietenul Dèsirandelle.

— Fără îndoială... răspunse fără prea multă convingere tatăl lui Agathocle.

— Ne-am înţeles, continuă domnul Dardentor, domnii Marcel Lornans şi Jean Taconnat vor veni să-şi petreacă seara de mâine la doamna Elissane. Apropo, Dèsirandelle, vii cu noi să vizităm oraşul, între ora nouă şi amiază?...

— O să mă scuzi, Dardentor... Aş prefera să nu le las pe aceste doamne şi să-i ţin tovărăşie scumpei noastre Louise...

— Cum doreşti... cum doreşti!... înţeleg prea bine!... Ah, domnişoară Louise, cum te mai iubeşte această excelentă familie în care o să intri!... Ei bine, Agathocle, băiete, tu nu spui nimic?... Trebuie să vorbesc eu în locul tău?... Nu găseşti că domnişoara Louise e fermecătoare?...

Agathocle crezu că-i spiritual să răspundă că dacă nu spunea cu glas tare ce gândea, asta-i fiindcă socotea că era mai bine s-o spună în şoaptă — în sfârşit o frază încâlcită, care nu avea nici un sens şi din care nu s-ar fi descurcat dacă nu l-ar fi ajutat domnul Dardentor.

Şi Louise Elissane, care nu căuta deloc să-şi ascundă dezamăgirea pe care acest nătărău i-o pricinuia, îl privea pe domnul Dardentor cu ochii ei frumoşi plini de nedumerire, în vreme ce doamna Dèsirandelle spunea, spre a-şi încuraja fiul:

— Nu-i aşa că-i drăguţ?

Şi domnul Dèsirandelle, amplificând:

— Şi cât o mai iubeşte!

Evident, Clovis Dardentor căuta să nu mai vadă nimic. După părerea lui, căsătoria fiind hotărâtă, era ca şi cum ea s-ar fi şi făcut, şi nu-i trecea prin minte că s-ar fi putut să nu mai aibă loc.

A doua zi, la fel de proaspăt, jovial, strălucitor, bine dispus, Clovis Dardentor se întâlni la ceaşca cu ciocolată cu cei doi parizieni.

Şi, mai înainte de orice, el le aduse la cunoştinţă că aveau să-şi petreacă seara împreună la doamna Elissane.

— Aţi avut o idee excelentă să ne prezentaţi acolo, răspunse Marcel Lornans. În timpul şederii noastre la garnizoană, o să avem cel puţin o casă plăcută...

— Plăcută... foarte plăcută! răspunse Clovis Dardentor. Este adevărat că, după căsătoria domnişoarei Louise...

— Aşa-i, zise Marcel Lornans, există căsătoria...

— La care o să fiţi invitaţi, tinerii mei prieteni...

— Domnule Dardentor, răspunse Jean Taconnat, dumneavoastră ne copleşiţi... Nu ştiu cum o să putem vreodată să ne arătăm recunoştinţa... Dumneavoastră ne trataţi...

— Ca pe copiii mei!... Păi bine, oare vârsta mea nu mi-ar permite să fiu tatăl vostru?...

— Ah, domnule Dardentor, domnule Dardentor! exclamă Jean Taconnat cu un glas care spunea multe.

Ziua întreagă o folosiră spre a colinda oraşul. Acest trio de turişti cutreieră principalele promenade — promenada Turin, plantată cu arbori frumoşi, bulevardul Oudinot cu dublul lui şir de *bella-ombra*, piaţa De la Carriere şi pieţele Teatrului, D'Orleans, şi De Nemours.

Avură prilejul să observe diversele tipuri ale populaţiei oraneze, foarte amestecată cu soldaţi şi ofiţeri, dintre care un anumit număr purtau uniforma regimentului 7 vânători din Africa.

— E tare elegantă, uniforma asta, repeta domnul Dardentor. Vesta ornată cu găitane o să vă vină ca o mănuşă, şi o să vă croiţi drumul într-o ţinută frumoasă! Ei, vă şi văd ofiţeri străluciţi, hărăziţi unei căsătorii frumoase!... Hotărât lucru, meseria de soldat e mai minunată... când ai înclinaţie pentru ea, şi întrucât voi o aveţi...

— O avem în sânge! replică Jean Taconnat. O avem de la strămoşii noştri, comercianţi cumsecade din strada Saint-Denis, de la care am moştenit instinctul militar!

Întâlneau evrei, în costum marocan, evreice în rochii de mătase brodate cu aur, mauri, hoinărind nepăsători pe trotuarele însorite, în sfârşit francezi şi franţuzoaice.

Clovis Dardentor, se înţelege de la sine, se declara încântat de tot ce vedea. Dar poate că-şi simţea interesul crescând nemăsurat atunci când hazardul îl aducea înaintea vreunei întreprinderi industriale — tăbăcărie, fabrică de fidea, turnătorie, fabrică de tutun, orice.

Într-adevăr — de ce să n-o mărturisim — admiraţia lui se menţinu în limite moderate în prezenţa monumentelor oraşului — catedrala care a fost reclădită în l839, cu cele trei naosuri, cu bolţile în semicerc, prefectura, banca, teatrul, sau alte edificii moderne.

Cât despre cei doi tineri, ei acordară o serioasă atenţie bisericii Saint-André, veche moscheie dreptunghiulară, ale cărei bolţi se sprijină pe arcurile în formă de potcoavă ale arhitecturii maure, şi pe care se înalţă un minaret elegant. Această biserică li se păru totuşi mai puţin ciudată decât moscheea Paşei, al cărei portic în formă de *koubha* este foarte admirată de artişti. Poate că ar fi zăbovit de asemenea în faţa moscheii Sidi-el-Hauri şi a celor trei şiruri de mici arcade ale ei,

dacă Clovis Dardentor nu le-ar fi atras atenţia că timpul îi grăbea.

Ieşind de acolo, Marcel Lornans zări la balconul minaretului un personaj a cărui lunetă cerceta orizontul.

— Ia te uită... domnul Oriental! zise el.

— Cum... acest descoperitor de stele... acest recenzent de planete! strigă perpignanezul nostru.

— Chiar el... şi priveşte cu luneta...

— Dacă priveşte cu luneta, nu este el! afirmă Jean Taconnat. Din moment ce nu mănâncă, nu poate fi domnul Oriental!

Era chiar preşedintele Societăţii dc Astronomie din Montèlimar, care urmărea astrul strălucitor în cursa lui zilnică.

În sfârşit, domnii Dardentor, Marcel Lornans şi Jean Taconnat aveau mare nevoie de odihnă atunci când se întoarseră la hotel, la ora cinci.

Patrice, profitând, fără să abuzeze, de timpul liber pe care i-l lăsase stăpânul său, se deplasase metodic de-a lungul străzilor, necrezându-se obligat să vadă totul într-o singură zi şi îmbogăţindu-şi memoria cu amintiri preţioase.

De aceea, îşi permise să-l dezaprobe pe domnul Dardentor care, după el, nu era destul de moderat în actele lui şi risca să se obosească peste măsură. Drept răspuns, el auzi că oboseala nu ajunsese încă să pună stăpânire pe o persoană născută în Pirineii orientali, şi fu trimis la culcare.

Ceea ce Patrice şi făcu către ora opt, câtuşi de puţin metaforic, ci real, după ce-i fermecase pe oamenii de la bucătărie atât prin replicile cât şi prin manierele sale.

La acea oră domnul Dardentor şi cei doi veri soseau în casa din strada Vieux-Château. Familiile Elissane şi Dèsirandelle se aflau în salon. Datorită prezentării pe care le-o făcuse Clovis Dardentor, Marcel Lornans şi Jean Taconnat se bucurară de o primire amabilă.

Petrecerea de seară fu la fel ca orice petrecere de seară burgheză — un prilej de vorbă, de a servi o ceaşcă de ceai, de a face puţină muzică. Louise Elissane cânta la pian cu un bun-gust desăvârşit, cu un adevărat simţ al artei. Or — ca să vedeţi întâmplare! — Marcel Lornans „poseda" — spre a folosi verbul la modă — o voce foarte plăcută. De aceea tânărul şi fata putură să execute câteva fragmente ale unei noi partituri.

Clovis Dardentor adora muzica şi simţea, ascultând-o, acea tulburare inconştientă a oamenilor care nu înţeleg mare lucru din ea. Este de ajuns că le intră pe o ureche şi le iese pe alta, şi nu este demonstrat că le-ar impresiona prea mult creierul. Totuşi, perpignanezul nostru se întrecu făcând complimente, aplaudând, strigând ,,bravissimo" cu exuberanţa lui de meridional.

— Două talente care se completează în chip minunat! încheie el. Surâs al tinerei pianiste, uşoară încurcătură a tânărului cântăreţ, încruntare din sprâncene din partea domnului şi a doamnei Dèsirandelle. Într-adevăr, prietenul lor nu-şi alegea în chip fericit expresiile, şi fraza lui, oricât de bine adusă din condei ar fi putut-o găsi Patrice, distona în această împrejurare.

Conversaţia trecu la plimbarea pe care domnul Dardentor şi cei doi parizieni o făcuseră prin oraş. Louise Elissane, foarte instruită, răspunse, fără pedanterie, la câteva întrebări care-i fură puse — despre ocupaţia arabă vreme de trei secole, despre luarea în stăpânire a Oranului de către Franţa, în urmă cu vreo şaizeci de ani, şi despre comerţul lui care-i asigură primul rang printre oraşele algeriene.

— Dar, adăugă tânăra, oraşul nostru n-a fost întotdeauna fericit, şi istoria lui este bogată în calamităţi. După atacurile musulmane, au urmat calamităţile naturale. Astfel, cutremurul de pământ din l790 l-a distrus aproape în întregime...

Jean Taconnat ciuli urechea:

— Şi, continuă tânăra, au urmat apoi incendiile pe care le-a prilejuit acest seism.

Iar Jean Taconnat gândi:

„Cutremure de pământ... incendii!... Ca să vezi, sosesc cu o sută de ani prea târziu!"

— Oare se mai simt încă zguduiri, domnişoară?... întrebă el.

— Nu, domnule, răspunse doamna Elissane.

— Asta-i supărător...

— Cum... supărător! strigă domnul Dèsirandelle. Ia te uită, îţi trebuie cutremure de pământ, domnule, cataclisme de acest fel, domnule...

— Să nu mai vorbim despre asta, declară pe un ton sec doamna Dèsirandelle, căci o să mă apuce iar răul de mare. Ne aflăm pe uscat şi mi-a fost de ajuns ruliul vaporului, darmite să mai intre în ruliu şi oraşele!

Marcel Lornans nu se putu împiedica să nu râdă la această reflecţie a bunei doamne.

— Regret că am deşteptat aceste amintiri, zise atunci Louise Elissane, deoarece doamna Dèsirandelle este atât de impresionabilă...

— Oh, scumpa mea copilă, îi răspunse domnul Dèsirandelle, nu-ţi reproşa...

— Şi mai înainte de toate, strigă domnul Dardentor, dacă s-ar produce un cutremur de pământ... aş putea prea bine să-l stăpânesc!... Un picior aici, celălalt colo... precum colosul din Rhodos!... Nimic nu s-ar mişca...

Perpignanezul, cu picioarele îndepărtate, făcea să trosnească parchetul sub cizmele lui, gata să lupte împotriva oricărei

mişcări a solului african. Şi din gura sa larg deschisă ieşi un râs atât de sonor, încât toată lumea luă parte la ilaritatea lui.

Venind ora plecării, s-au despărţit, dându-şi întâlnire cu cele două familii pentru a doua zi, spre a vizita *kasbah*. Şi Marcel Lornans, adânc visător, îşi repeta, în vreme ce intra în hotel, că a te înrola în regimentul 7 vânători nu era, poate, idealul fericirii pe lumea asta...

A doua zi, în cursul dimineţii, familiile Elissane şi Dèsirandelle, domnul Dardentor şi cei doi parizieni străbăteau labirintul vechii *kasbah* oraneze — acum o vulgară îngrămădire care comunică prin două porţi cu oraşul. Apoi, plimbarea fu împinsă până în satul negru al djalis-ilor, considerat pe bună dreptate ca una din curiozităţile Oranului. Şi, în timpul acestei excursii, hazardul — oh, numai hazardul! — făcu astfel încât Louise Elissane discută bucuroasă cu Marcel Lornans, spre via nemulţumire a doamnei Dèsirandelle.

Seara avu loc cina oferită ..întregii companii", de către Clovis Dardentor. O masă magnifică, ale cărei diverse mâncăruri fură aduse prin grija lui Patrice, foarte priceput în materie gastronomică. Domnişoara Elissane îi plăcu în mod deosebit acestui gentleman al livrelei, care recunoscu în ea o persoană de o distincţie rară.

Se scurseră astfel mai multe zile şi, totuşi, situaţia oaspeţilor din casa de pe strada Vieux-Château nu tindea deloc să se modifice.

Foarte adesea, doamna Elissane căutase să ghicească gândurile fiicei sale cu privire la Agathocle. Ca o femeie practică, cum era, îi arăta avantajele prezentate de unirea celor două familii. Louise evita să răspundă la stăruinţele mamei sale, care, la rândul ei, nu ştia ce să răspundă la stăruinţele doamnei Dèsirandelle.

Şi aceasta nu greşea căutând să-şi imboldească fiul.

— Fii odată mai iute! îi repeta ea de zece ori pe zi. Avem grijă să vă lăsăm împreună, pe Louise şi pe tine, şi sunt sigură că tu stai acolo, privind pe fereastră, în loc să-i faci vreun compliment...

— Ba da... îi fac...

— Da... îţi tot muşti buzele... şi nu scoţi nici zece vorbe în zece minute...

— Zece minute... e mult!

— Dar gândeşte-te odată la viitorul tău, băiete! continua mama dezolată, scuturându-l de mâneca hainei. Este o căsătorie care ar fi trebuit să se facă de la sine, întrucât cele două familii suntem de acord, dar ea nu este pornită nici pe jumătate.

— Ba da... deoarece eu mi-am dat consimţământul... răspundea cu naivitate Agathocle.

— Nu... întrucât Louise nu şi l-a dat pe al său! replica doamna Dèsirandelle.

Dar lucrurile nu înaintau şi domnul Dardentor, când se amesteca şi el în vorbă, nu izbutea să scoată din acest băiat nici o scânteie. „E ca o piatră moale, în loc de un silex gata oricând să scapere! gândea el. Totuşi, ar fi de ajuns un prilej... Este adevărat... în casa aceasta atât de paşnică..."

Pe scurt, se bătea pasul pe loc. Or ,,nu bătând pasul pe loc te urci pe meterez, la asalt". În afară de aceasta, bagajul distracţiilor cotidiene începea să se epuizeze. Oraşul fusese vizitat, până la ultimele lui mahalale. În prezent domnul Dardentor ştia despre el tot atât cât şi eruditul preşedinte al Societăţii de Geografie din Oran, care este cea mai importantă societate a acestei regiuni algeriene. Şi în vreme ce Dèsirandelle-ii erau cuprinşi de desperare, tot pe atât despera şi Jean Taconnat în mijlocul acestei cetăţi solid aşezate, al cărei sol de nezguduit se bucura el însuşi de un repaus absolut. Nu mai era, aşadar, „nimic de făcut".

Din fericire, Clovis Dardentor avu o idee — o idee aşa cum te puteai aştepta de la un astfel de om.

Compania drumurilor de fier algeriene afişase o călătorie în circuit, cu preţ redus, în sudul provinciei oraneze. Era o excursie de natură să-i ispitească până şi pe cei mai sedentari. Se pleca pe un drum, se revenea pe un altul. Între cele două drumuri, aveai o sută de leghe de traversat printr-o ţară superbă. Era chestiune de vreo cincisprezece zile, folosite într-un mod mai interesant.

Pe afişele multicolore ale Companiei trona o hartă a regiunii, străbătută de o linie groasă roşie în zigzag. Pe calea ferată se mergea la Tlelat, la Saint-Denis du Sig, la Perregaux, la Mascara, la Saida, punctul terminus. De acolo, cu trăsurile sau în caravană, se vizita Daya, Magenta, Sebdou, Tlemcen, Lamoricière, Sidi-bel-Abbes. În sfârşit, pe calea ferată, se revenea de la Sidi-bel-Abbes la Oran.

Ei bine, Clovis Dardentor se agăţă de această călătorie cu pasiunea ce caracteriza cele mai mici fapte ale acestui bărbat extraordinar. Nu întâmpină nici o greutate să-i facă pe Dèsirandelle-i să adopte acest proiect. Hazardurile drumeţiei, viaţa în comun, micile servicii de făcut, câte prilejuri de care ar putea să profite Agathocle, ca să devină plăcut fermecătoarei Louise.

Poate că doamna Elissane se lăsă puţin rugată. Ba că această deplasare o îngrozea, ba că una, ba că alta. Dar încercaţi numai să-i rezistaţi domnului Dardentor! Minunata doamnă îi spusese

că nu i se putea refuza nimic, şi el i-o reaminti la momentul potrivit. În sfârşit, argumentarea lui fu hotărâtoare. În timpul acestei excursii, Agathocle s-ar arăta sub o lumină nouă. Domnişoara Louise l-ar preţui la adevărata lui valoare şi căsătoria s-ar încheia la întoarcere.

— Dar, întrebă doamna Elissane, domnii Lornans şi Taconnat vor lua parte şi ei la călătorie?...

— Nu, din nefericire! răspunse domnul Dardentor. Peste câteva zile ei trebuie să se înroleze şi excursia i-ar întârzia prea mult.

Doamna Elissane păru satisfăcută.

Dar, după cel al mamei, trebui să se obţină şi consimţământul tinerei.

Domnul Dardentor avu mult de luptat. Ei îl repugna în mod vizibil această călătorie, în timpul căreia ar fi fost în contact permanent cu familia Dèsirandelle. La Oran, cel puţin absenţele lui Agathocle erau frecvente. Nu-l vedeai decât la ora meselor — singurele în timpul cărora el deschidea în mod serios gura, dar nu spre a vorbi. În vagon, în trăsură, în caravană, el ar fi fost acolo, mereu... O asemenea perspectivă nu era de natură s-o încânte pe Louise Elissane. Acest băiat îi displăcea, şi poate că ar fi fost mai înţelept să-i declare mamei sale că nu se va căsători niciodată cu el. Dar o cunoştea pe maică-sa, o femeie hotărâtă, tenace, prea puţin dispusă să renunţe la planurile ei. Ca să spunem tot adevărul, era mai bine dacă buna doamnă ajungea să recunoască ea însăşi nulitatea pretendentului.

Domnul Dardentor dădu dovadă de o elocvenţă irezistibilă. Era, dealtminteri, de bună credinţă, imaginându-şi că această călătorie i-ar furniza moştenitorului familiei Dessirandelle vreun prilej de a se manifesta în avantajul lui, şi nădăjduia că dorinţa arzătoare a vechilor săi prieteni ar sfârşi prin a se realiza. Căci ar fi o supărare atât de mare pentru ei dacă n-ar izbuti! Deşi lucrul acesta nu putea s-o impresioneze pe tânără, obţinu până la urmă promisiunea ca ea să se ocupe de pregătirile plecării.

— Ai să-mi mulţumeşti mai târziu, îi repeta el, ai să-mi mulţumeşti!

Patrice, pus la curent, nu-i ascunse deloc stăpânului său că această călătorie nu avea deplina lui aprobare. Avea rezerve... Vor mai fi, fără îndoială, şi alţi turişti... nu se ştie cine... şi... să trăieşti în comun... atâta promiscuitate...

Stăpânul său îi porunci în seara de 10 mai să fie gata să încuie valizele în următoarele patruzeci şi opt de ore.

Domnul Dardentor le aduse la cunoştinţă celor doi tineri hotărârea luată de familiile Elissane şi Dèsirandelle precum şi

de el însuşi, grăbindu-se să le exprime toate regretele sale — oh, foarte vii!... foarte sincere! — din pricină că ei nu puteau să-l însoţească. Ar fi fost minunat, fermecător să „caravaneze" împreună — acesta îi fu cuvântul — vreme de câteva săptămâni prin provincia oraneză!

Marcel Lornans şi Jean Taconnat îşi exprimară la rândul lor regrete tot atât de sincere şi de vii. Dar trecuseră vreo zece zile de când sosiseră la Oran, şi nu puteau să mai întârzie să-şi pună în ordine situaţia...

Şi cu toate acestea, a doua zi seara, în ajunul proiectatei plecări, după ce-şi luaseră rămas bun de la domnul Dardentor, iată că cei doi veri schimbară între ei aceste întrebări şi răspunsuri:

— Spune-mi, deci, Jean?...

— Ce vrei să-ţi spun, Marcel?...

— Oare o întârziere de două săptămâni...

— Ar dura mai mult de cincisprezece zile?... Nu, Marcel, eu unul nu cred... nici chiar în Algeria!...

— Dacă am pleca cu domnul Dardentor?...

— Să plecăm, Marcel? Şi propunerea asta mi-o faci tocmai tu... tu care nu mi-ai dat decât cincisprezece zile pentru experienţele mele de salvare?...

— Da... Jean... pentru că... aici... la Oran... în acest oraş cu prea puţină mişcare... tu n-ai putea să reuşeşti... în vreme ce... această călătorie în circuit... Cine ştie?... Câte prilejuri...

— He! he! Sigur că poţi să le întâlneşti. Apa... focul... lupta, mai ales... Dar oare numai pentru a-mi furniza aceste prilejuri ţi-a venit ideea asta?

— Numai pentru asta! răspunse Marcel Lornans.

— Şmecherule! răspunse Jean Taconnat.

X ÎN CARE SE OFERĂ UN PRIM ŞI SERIOS PRILEJ PE CALEA FERATĂ DE LA ORAN LA SAIDA

Călătoria organizată de către Compania drumurilor de fier algeriene era de natură să placă turiştilor oranezi. De aceea, publicul primi în mod favorabil acest itinerar de şase sute cincizeci de kilometri de-a curmezişul provinciei — trei sute în vagoane şi trei sute cincizeci în trăsuri sau în alte moduri de transport între Saida, Daya, Sebdou, Tlemcen şi Sidi-bel-Abbes. O plimbare, după cum se vede, o simplă plimbare, pe care amatorii ar putea-o întreprinde din mai până în octombrie, la

alegerea lor, adică în timpul lunilor din an în care nu bântuie deloc marile turburări atmosferice.

Dealtfel — este important să se insiste asupra acestui lucru — nu era deloc vorba de una din acele călătorii economicoase ale agenţiilor Lubin, Cook sau altele, care te silesc la un itinerar anume, te obligă să vizitezi în aceeaşi zi şi la aceeaşi oră aceleaşi oraşe şi aceleaşi monumente, un program care jenează şi chinuieşte călătorii şi de care nu te-ai putea îndepărta deloc. Nu, şi Patrice se înşela în această privinţă. Nu exista nici o servitute, nici o promiscuitate. Biletele erau valabile pentru întreg anotimpul frumos. Plecai când voiai şi te opreai după plac. Din această libertate pe care o avea fiecare, de a nu porni la drum decât când îi convenea, rezultă că prima plecare, din l0 mai, nu reuni decât vreo treizeci de excursionişti.

Itinerarul fusese alcătuit în chip potrivit. Din cele trei subprefecturi pe care le posedă provincia Oran — Mostaganem, Tlemcen şi Mascara — numitul itinerar le traversa pe ultimele două, şi din subdiviziunile militare — Mostaganem, Saida, Oran, Mascara, Tlemcen şi Sidi-bel-Abbes — cuprindea trei din cinci. În aceste limite, provincia pe care o mărgineşte la nord Mediterana, la est departamentul Alger, la vest Marocul, şi Sahara în sud prezintă aspecte variate, munţi cu o altitudine de peste o mie de metri, păduri a căror suprafaţă totală nu este sub patru sute de mii de hectare, apoi lacuri, cursuri de apă — Macta, Habra, Chelif, Mekena, Sig. Dacă nu parcurgea provincia în întregime, caravana îi vizita cel puţin cele mai frumoase ţinuturi.

În ziua aceea, Clovis Dardentor n-avea să mai scape trenul aşa cum scăpase pachebotul. Venise dinainte la gară. Fiind conducător al excursiei, nu-şi făcea decât datoria precedându-i pe tovarăşii săi, care erau cu toţii de acord să vadă în el pe şeful expediţiei.

Rece şi tăcut, Patrice stătea în preajma stăpânului său, în aşteptarea bagajelor pe care trebuia să le înregistreze — bagaje puţin voluminoase — câteva valize, câţiva saci de călătorie, câteva pături, nimic altceva decât strictul necesar.

Era ora opt şi jumătate şi trenul pleca la nouă şi cinci.

— Ei bine! strigă Clovis Dardentor, dar ce fac ei oare?... Când o să-şi arate nasul, *smala* noastră?

Patrice binevoi să accepte acest cuvânt indigen, intrucât se aflau într-o ţară arabă, şi răspunse că zărea un grup îndreptându-se spre gară.

Era familia Dèsirandelle, cu doamna şi cu domnişoara Elissane.

Domnul Dardentor le spuse o mulţime de amabilităţi. Era nespus de fericit că vechii săi prieteni din Franţa şi noii săi

prieteni din Africa i-au primit propunerea... Auzindu-l, se părea că această călătorie avea să le lase amintiri de neuitat... Doamna Elissane arăta, în dimineaţa asta, sănătoasă tun... Şi domnişoara Louise... delicioasă în costumul ei de turistă!... Nimeni să nu se preocupe de locuri... asta îl privea pe el... El avea să ia bilete pentru toată societatea... Socoteala cheltuielilor au s-o facă mai târziu... Cât despre bagaje, asta era treaba lui Patrice... Te puteai încrede în grija minuţioasă pe care o depunea în cele mai mici treburi ale lui... În ceea ce-l privea pe el, Dardentor, radia de bună dispoziţie.

Cele două familii intrară in sala de aşteptare, lăsând în grija lui Patrice cele câteva colete pe care nu doreau să le păstreze în compartiment. Cel mai bun lucru chiar era să le lase în vagonul de bagaje în timpul opririlor la Saint-Denis du Sig şi la Mascara, până la sosirea în gara Saida.

După ce-i rugaseră pe doamna Dèsirandelle şi pe Agathocle să rămână cu doamna Elissane şi cu fiica ei în sala de aşteptare, Clovis Dardentor, cu pas sprinten — un silf — şi domnul Dèsirandelle cu pas greu — un pachiderm — veniră să se aşeze la ghişeul unde se eliberau biletele de circuit. Vreo douăzeci de călători făceau acolo coadă, nerăbdători să defileze la rândul lor înaintea casierului.

Însă, printre ei, pe cine zări mai întâi domnul Dèsirandelle?... Pe domnul Eustache Oriental în persoană, preşedintele Societăţii de Astronomie din Montèlimar, cu nelipsita sa lunetă în bandulieră. Da, acest original fusese prins de momeala unei călătorii de cincisprezece zile cu preţ redus.

— Cum, murmură domnul Dardentor, o să fie cu noi!... Ei bine, o să veghem ca să nu aibă întotdeauna cel mai bun loc la masă şi cele mai bune bucăţi în farfurie! Ce naiba! Doamnele trebuie să treacă înaintea tuturor!

Cu toate acestea, când domnul Oriental şi domnul Dardentor se întâlniră în faţa ghişeului, se simţiră obligaţi să schimbe un salut din cap. Apoi, domnul Dardentor luă şase bilete de clasa întâi pentru familia Elissane, familia Dèsirandelle şi pentru el, plus un bilet de clasa a doua pentru Patrice, care n-ar fi primit în ruptul capului să călătorească cu clasa a treia.

Aproape îndată răsună clopotul, uşile sălii de aşteptare se deschiseră şi călătorii se îngrămădiră de-a lungul peronului în faţa căruia oprise trenul, cu locomotiva uruind sub tablele de fier fremătătoare şi scoţând panaşe de aburi prin supape.

Călătorii sunt destul de numeroşi la acest tren direct de la Oran la Alger, şi, ca de obicei, el nu se compunea decât dintr-o jumătate de duzină de vagoane. Turiştii, dealtminteri, trebuiau să coboare la Perregaux, spre a lua de acolo trenul pe calea ferată care duce în sud, cu direcţia spre Saida.

Şase persoane nu găsesc cu uşurinţă şase locuri libere într-un singur compartiment, atunci când există o anumită afluenţă de călători. Din fericire, Clovis Dardentor, care avea mereu la îndemână o piesă de zece franci, izbuti, graţie zelului unui funcţionar, să se instaleze cu mica lui lume într-un compartiment în care şi celelalte două locuri fură imediat ocupate. Aşadar, acum era complet. Cele trei doamne se aşezară pe bancheta din spate, iar cei trei bărbaţi pe bancheta din faţă. Se cuvine să observăm că vizavi de Louise Elissane se afla Clovis Dardentor şi că amândoi ocupau colţurile acestei părţi a compartimentului.

Cât despre domnul Eustache Oriental, nu mai fusese văzut şi turiştii nu se neliniştiră peste măsură pentru asta. Se vede că se urcase în primul vagon, şi cu siguranţă că avea să i se zărească aparatul dioptrie iţindu-se prin uşa compartimentului.

Dealtfel, această parte a traseului nu cuprinde decât vreo şaptezeci de kilometri între Oran şi Saint-Denis du Sig, unde orarul indica prima oprire.

Exact la ora nouă şi cinci, se aud fluierăturile şefului de gară, trântitul uşilor la compartimentele care se închid, şi cărora li se lasă în jos cârligul de siguranţă, un alt şuierat strident de locomotivă, şi pornirea zgomotoasă a trenului, tresărind la trecerea peste macazuri.

Când iese din capitala oraneză, călătorul îşi opreşte mai întâi privirea în dreapta drumului, asupra unui cimitir şi a unui spital — două stabilimente care se completează în mod evident unul pe celălalt — a căror înfăţişare n-are nimic recreativ în ea. În stânga, se succede un şir de şantiere, şi, dincolo de ele, apare înverzita câmpie cu un aspect atrăgător.

Această parte se oferi privirilor domnului Dardentor şi ale graţioasei sale tovarăşe de vizavi. După şase kilometri în amont, după ce ocoliră micul lac Morselli, trenul se opri în staţia Senia. La drept vorbind, cei mai ageri ochi abia dacă pot să distingă târguşorul situat la o mie două sute de metri, în punctul în care se bifurcă drumul departamental de la Oran la Mascara.

Cinci kilometri mai departe, după ce lăsase în dreapta vechea redută Abd el Kader, trenul se opri în staţia Valmy, unde calea ferată taie drumul indicat mai sus.

În stânga, se desfăşoară un larg segment al marelui lac sărat de la Sebgha, a cărui altitudine atinge aproape nouăzeci şi doi de metri deasupra nivelului mediteranean.

Din colţurile pe care le ocupau în compartimentul lor, Clovis Dardentor şi Louise Elissane nu zăriră acest lac decât în parte. În orice caz, oricât de vast ar fi fost, el n-ar fi obţinut decât o privire dispreţuitoare din partea lui Jean Taconnat, căci apele

lacului erau foarte scăzute la această dată, şi curând aveau să sece în întregime sub arşiţa anotimpului cald.

Până atunci, direcţia liniei de cale ferată fusese sud-est; dar ea urcă spre târguşorul Tlelat, unde trenul se opri în curând.

Clovis Dardentor se înarmase cu un plan de buzunar întărit cu pânză şi împăturit în dreptunghi, cuprinzând itinerarul călătoriei. Asta n-ar trebui să ne mire din partea unui om atât de practic şi de prevăzător. Adresându-se tovarăşilor săi, le spuse:

— Aici este locul unde începe calea ferată secundară de la Sidi-bel-Abbes, care o să ne readucă la Oran la întoarcerea din excursia noastră.

— Dar, întrebă Dèsirandelle, oare această linie nu se prelungeşte până la Tlemcen?...

— Ar trebui să se prelungească, după ce s-a bifurcat la Boukhanéfès, răspunse domnul Dardentor, dar nu este încă terminată.

— Poate că lucrul acesta e neplăcut, făcu observaţia doamna Elissane. Dacă am fi putut...

— Doamne sfinte, scumpă doamnă, exclamă Clovis Dardentor, ar fi însemnat să renunţăm la mersul în caravană! Din interiorul unui vagon nu vezi mai nimic sau prea puţin, şi te fierbi ca într-un cazan. De aceea ard de nerăbdare să ajungem la Saida!... Nu-i şi părerea dumitale, domnişoară Louise?...

Cum ar fi putut tânăra fată să nu fie de părerea domnului Dardentor?

Începând de la Tlelat, drumul de fier luă de-a dreptul direcţia est, traversând micile cursuri de apă şerpuitoare şi susurătoare ale *ued*-urilor, afluenţi credincioşi ai lui Sig. Trenul coborî iar spre Saint-Denis, după ce trecu peste fluviul care, sub numele de Maeta, merge să se verse într-un vast golf între Arzeu şi Mostaganem.

Călătorii sosiră la Saint-Denis la ora unsprezece şi câteva minute. În acest loc coborî majoritatea celor ce făceau călătoria turistică.

Dealtminteri, programul particular al domnului Dardentor cuprindea o zi şi o noapte petrecute în acest târguşor, de unde s-ar pleca a doua zi către ora şase. Întrucât însoţitorii lui i se adresau cu privire la amănuntele călătoriei, el era hotărât să urmeze punct cu punct deviza sa: *transire videndo*[1].

Perpignanezul nostru fu primul care părăsi vagonul, neîndoindu-se că avea să fie urmat de Agathocle, care s-ar grăbi să-i ofere mâna Louisei Elissane spre a coborî pe peron.

---

[1] *Transire videndo* — să străbaţi văzând. (în limba latină în text.) (n.t.)

Dar acest băiat de plâns avea să fie depăşit de tânăra fată care, cu ajutorul domnului Dardentor, sări cu sprinteneală.

— Ah! făcu ea, scoţând un mic ţipăt în momentul în care se întorcea.

— Te-ai lovit, domnişoară?... întrebă Clovis Dardentor.

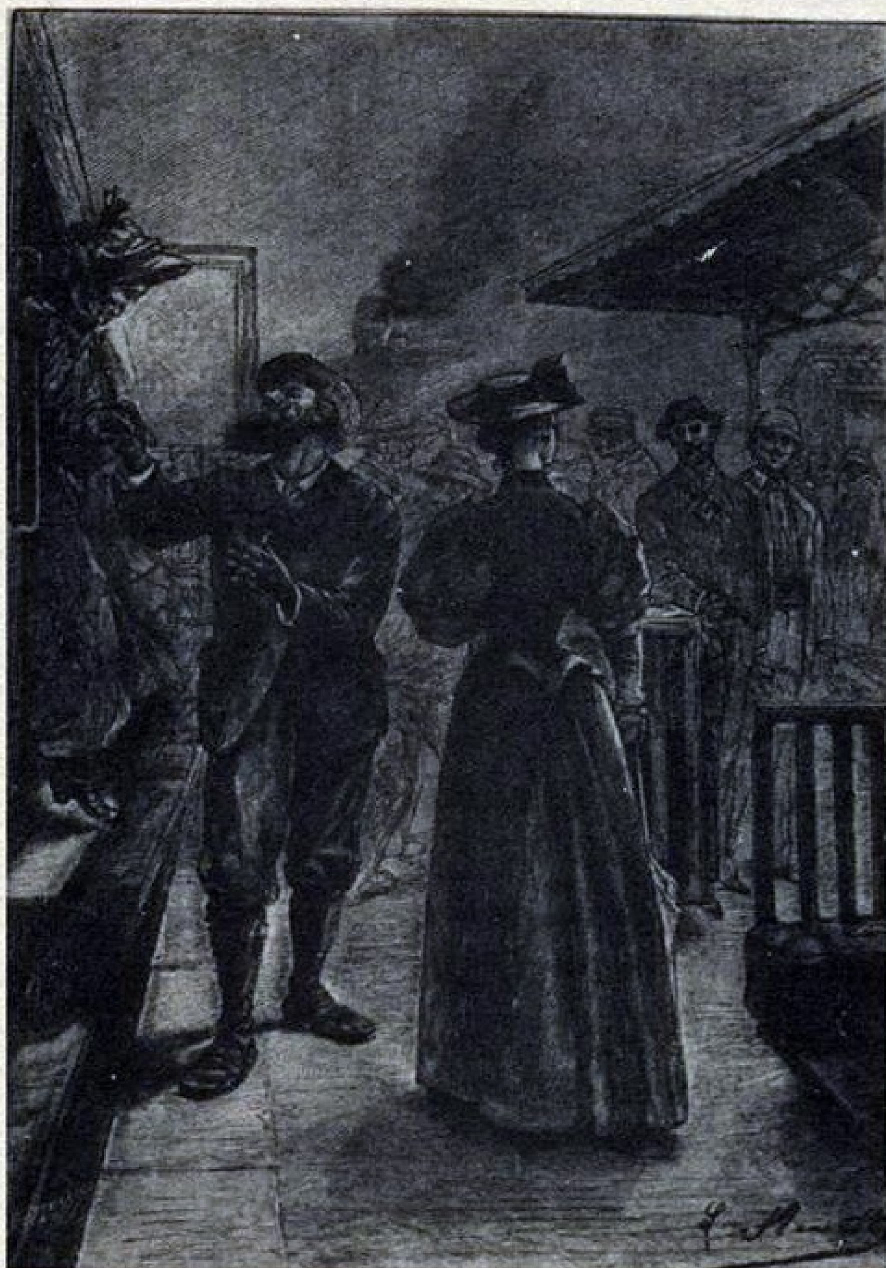
— Nu... nu... răspunse Louise, vă mulţumesc, domnule... dar credeam... că...

— Credeai?...

— Credeam... că domnii Lornans şi Taconnat nu vin în excursie...

— Ei doi? strigă Clovis Dardentor cu o voce răsunătoare. Şi, întorcându-se, se pomeni în prezenţa amicilor săi, cărora le deschise braţele, în vreme ce tinerii le salutau pe doamna Elissane şi pe fiica ei.

— Ah! făcu ea, scoţînd un mic ţipăt

— Voi... voi?... repeta el.
— Noi în persoană! replică Jean Taconnat.
— Şi înrolarea la şapte vânători?...
— Ne-am gândit că o să fie tot atât de valabilă şi peste cincisprezece zile... spuse Marcel Lornans, şi, ca să folosim acest timp...
— Ni s-a părut că o călătorie în circuit... adăugă Jean Taconnat.
— Ah, excelentă idee, exclamă domnul Dardentor, şi ce bucurie ne face tuturor!
Tuturor?... Poate că acest cuvânt era exagerat. Fără a mai vorbi de Louise, cum priveau incidentul doamna Elissane şi familia Dèsirandelle?... Cu o reală neplăcere. De aceea, saluturile adresate celor doi parizieni fură reci din partea femeilor, ţepene din partea bărbaţilor. Cât despre Clovis Dardentor, fără îndoială că el era de bună credinţă când îi spusese doamnei Elissane că nici Marcel Lornans şi nici Jean Taconnat nu aveau să-i însoţească. Nu era deci un motiv de reproş. Cu toate acestea, poate că se arăta cam prea satisfăcut.
— Uite ce noroc! strigă el.
— Trenul trebuia să plece, când am sosit ta gară, explică Jean Taconnat. Cu câtă greutate l-am convins pe Marcel... după cum şi el m-a convins tot atât de greu... Pe scurt... am şovăit până în ultimul moment...
Clovis Dardentor şi grupul lui se aflau la Saint-Denis du Sig, prima etapă a călătoriei, şi cei doi tineri fură primiţi în caravană. Acum trebuiau să se intereseze de un hotel în care ar putea să ia prânzul, cina şi să doarmă în condiţii omeneşti.
Nu s-ar mai separa... N-ar exista două grupuri, grupul Dardentor, deoparte, şi grupul Lornans-Taconnat de cealaltă. Nu, nici gând! Această hotărâre îi mulţumi, fără îndoială, pe unii, nemulţumindu-i pe alţii, dar nimeni n-o arătă.
— Hotărât, murmură Jean Taconnat, acest pirineian are faţă de noi simţăminte de tată!
Dacă turiştii ar fi debarcat la Saint-Denis du Sig cu patru zile mai devreme — duminică şi nu miercuri — ei ar fi dat acolo peste câteva mii de arabi. Într-adevăr, atunci ar fi fost o zi de târg şi problema hotelului nu s-ar fi rezolvat în condiţii atât de uşoare.
Hotelul odată găsit, luară prânzul într-o atmosferă plăcută, cu o nemărginită veselie, susţinută mai ales de domnul Dardentor. Cu gândul de a trece încetul cu încetul la o intimitate deschisă cu aceşti tovarăşi de drum, cărora, în definitiv, li se impuseseră cu forţa, cei doi parizieni hotărâră să înceapă printr-o atitudine rezervată.

— Ei haide, tinerii mei amici, observă chiar Clovis Dardentor, nu vă mai recunosc!... V-aţi schimbat firea pe drum!... Voi... atât de veseli...

— Nu mai e de noi veselia, domnule Darden or, răspunse Jean Taconnat. Nu mai suntem atât de tineri precum credeţi dumneavoastră...

— Ah, prefăcuţii! Ia stai... nu l-am zărit în gară pe domnul Oriental...

— Oare acest personaj planetar se afla în tren? întrebă Marcel Lornans.

— Da, şi fără îndoială voia să meargă la Saida.

— Drace! spuse Jean Taconnat. Un individ de felul lui face cât un nor de lăcuste, şi o să devoreze totul la trecerea lui!

După terminarea prânzului, deoarece nu urmau să plece decât a doua zi dimineaţa, la ora nouă, se conveni ca întreaga zi să fie folosită spre a vizita Saint-Denis du Sig. Este adevărat că aceste târguşoare algeriene seamănă leit cu capitalele de canton franceze, şi nimic nu le lipseşte — nici comisar de poliţie, nici judecător de pace, nici notar, nici perceptor de impozite, nici subinginer... şi nici jandarmi!

Saint-Denis du Sig posedă câteva străzi îndeajuns de frumoase, pieţe regulat desenate, plantaţii de arbori mari — de platani mai ales — o biserică drăguţă, în stilul gotic al secolului al XII-lea. În realitate, însă, împrejurimile oraşului, îndeosebi, merită să-i atragă pe turişti.

Se plimbară deci prin împrejurimi. Domnul Dardentor le făcu pe doamne, pe care nu le interesa deloc, şi pe cei doi veri, al căror spirit rătăcea aiurea — probabil în ceaţa viitorului — să admire pământuri de o excepţională fertilitate, vii superbe care tapetau masivul izolat de care se sprijină târguşorul, un fel de fortăreaţă naturală uşor de apărat. Perpignanezul nostru aparţinea acelei categorii de oameni care admiră orice doar pentru că nu se află la ei acasă, şi cărora n-ar trebui să li se încredinţeze alcătuirea unui *Ghid al călătorilor*.

În această plimbare de după-amiază s-au bucurat de o vreme după pofta inimii. Au mers, afară din oraş, pe malul râului Sig, în amont, până la barajul care sileşte apele să se reverse înapoi la patru kilometri mai sus, şi al căror volum este de patrusprezece milioane de metri cubi, destinaţi irigării culturilor industriale. Suszisul baraj a cedat uneori, şi o să mai cedeze, fără îndoială, şi altă dată. Dar inginerii veghează, şi din moment ce reprezentanţii acestui corp doct veghează, nu-i nimic de temut... de le dai crezare.

După această excursie prelungită, scuza oboselii era foarte admisibilă. De aceea, când Clovis Dardentor vorbi despre o excursie care ar cere un mers de mai multe ore, doamna

Elissane şi doamna Dèsirandelle, căreia se crezu dator să i se alăture soţul ei, cerură să fie scutite.

Louise trebui să-i însoţească la hotel, sub protecţia lui Agathocle. Ce prilej pentru acest pretendent să-i ofere braţul alesei sale... de nu le-ar fi avut amputate pe amândouă — în sens moral, se înţelege.

Marcel Lornans şi Jean Taconnat n-ar fi dorit altceva decât să se reîntoarcă cu aceste doamne, de n-ar fi trebuit să se resemneze să-l urmeze pe domnul Dardentor.

Acesta îşi băgase în cap să meargă să viziteze, la opt kilometri de acolo, o fermă de două mii de hectare, Union du Sig, a cărei origine datează din anul 1844. Din fericire, drumul putu fi străbătut pe spinarea măgarilor, fără prea mare întârziere şi oboseală. Şi, în vreme ce traversa această câmpie bogată şi liniştită, Jean Taconnat îşi zise:

„Este îngrozitor!... Acum vreo şaizeci şi patru de ani, poate... pe vremea când se dădeau bătălii prin savane, pentru a se pune stăpânire pe provincia oraneză... poate că aş fi izbutit..."

Pe scurt, nici un prilej de salvare nu se ivi... până la ora când toţi trei se întoarseră la hotel, pentru cină. Seara nu se prelungi. Fiecare se întoarse în camera lui încă de la ora nouă. Agathocle, care nu visa niciodată, n-o visă pe Louise, şi nici Louise, al cărei somn era întotdeauna înfrumuseţat de vise plăcute, nu-l visă pe Agathocle...

A doua zi, la ora opt, Patrice bătu la toate uşile cu o mică lovitură discretă. Călătorii ascultară de semnalul acestui servitor punctual, luară la micul dejun cafea sau ciocolată, fiecare după pofta lui, achitară notele de plată la hotel şi se îndreptară pe jos spre gară.

De data aceasta domnul Dardentor şi tovarăşii lui ocupară ei singuri cele opt locuri ale unui compartiment.

Dealtfel, nu aveau de parcurs decât un drum scurt, de la Saint-Denis du Sig, până la staţia Perregaux.

După o scurtă oprire la Mocta-Douz, un cătun european, situat la şaptesprezece kilometri de Saint-Denis, trenul se opri cu opt kilometri mai departe.

Perregaux, un simplu târguşor cu trei mii de locuitori, dintre care o mie şase sute de indigeni, este udat de Habra, în mijlocul unei câmpii de treizeci şi şase de mii de hectare, de o fecunditate deosebită. În acest loc se întretaie drumul de fier de la Oran la Alger cu cel de la Arzeu, un port de pe coasta septentrională, a cărui linie coboară până la Saida. Trasat din nord până în sud de-a curmezişul provinciei, deservind imense teritorii pe care se recoltează alfa, drumul de fier se va prelungi până la Ain-Safra, aproape de frontiera marocană.

Turiştii trebuiră, aşadar, să schimbe trenul în această mică staţie, şi, la douăzeci şi unu de kilometri mai departe, să se oprească la halta Creve-Coeur.

Într-adevăr, linia de la Arzeu la Saida lasă Mascara la stânga. Insă, ,,a-ţi da foc la valiză", cum se spune, sărind peste această capitală de arondisment, poate că ar fi corespuns stării sufleteşti a lui Jean Taconnat, mereu în căutare de incendii. Dar Clovis Dardentor ar fi protestat din răsputeri, căci programul în circuit cuprindea Mascara. De aceea, pentru cei douăzeci de kilometri pe care îi aveau de străbătut, vehicule pregătite de Companie se aflau înaintea gării, la dispoziţia călătorilor.

Acelaşi omnibuz primi grupul lui Dardentor, şi hazardul, care este un viclean orânduitor al lucrurilor, făcu astfel încât Marcel Lornans se pomeni lângă Louise Elissane. Nu, niciodată cei douăzeci de kilometri nu i s-au părut atât de scurţi! Şi, totuşi, omnibuzul mersese încet, având în vedere că drumul se ridică până la cota de o sută treizeci şi cinci de metri deasupra nivelului mării.

În sfârşit, scurt sau nu, ultimul kilometru se termină către ora trei şi jumătate. Conform planului adoptat, trebuiau să petreacă la Mascara seara de 11, noaptea, apoi ziua de 12, după care să plece spre Saida.

— De ce n-am lua trenul chiar din seara asta?... întrebă doamna Elissane.

— Oh, scumpă doamnă, răspunse domnul Dardentor, nici dumneavoastră n-aţi vrea-o, şi chiar de aţi vrea-o, şi de-aş avea slăbiciunea să vă ascult, tot dumneavoastră mi-aţi reproşa-o toată viaţa...

— Mamă, spuse Louise râzând, poţi tu să-l expui pe domnul Dardentor să-şi atragă reproşuri atât de lungi?...

— Şi atât de justificate? adăugă Marcel Lornans, a cărui intervenţie păru să-i placă domnişoarei Elissane.

— Da... justificate, continuă domnul Dardentor, căci Mascara este unul din cele mai drăguţe oraşe ale Algeriei, şi timpul pe care i-l vom consacra nu va fi pierdut! Să mă ia toţi dracii...

— Hm!... făcu Patrice.

— Eşti răcit?... îl întrebă stăpânul său.

— Nu... Am vrut doar să gonesc la timp dracii domnului...

— Caraghiosule!

Pe scurt, mica trupă se supuse dorinţelor şefului său, care semănau teribil cu nişte ordine.

Mascara este un oraş-cetate. Întins pe versantul meridional al primului lanţ al Atlasului, la poalele lui Chareb-er-Rih, el domină spaţioasa câmpie Eghris. Trei cursuri de apă se unesc aici — *ued*-ul Toudman, Ain Beida, Ben-Arrach. Luat prin luptă, în l835, de către ducele de Orleans şi mareşalul Clausel, părăsit

apoi aproape imediat, el n-a mai fost recucerit decât în l84l de către generalii Bugeaud şi Lamorcière.

Înaintea cinei, turiştii trebuiră să admită că domnul Dardentor nu exagerase. Mascara se află într-o poziţie minunată, în terase, pe cele două coline între care curge ued-ul Toudman. Plimbarea se făcu prin cele cinci cartiere ale oraşului dintre care patru sunt înconjurate de un bulevard plantat cu arbori şi de amintitul meterez găurit de şase porţi, apărat de zece turnuri şi opt bastioane. În sfârşit, vizitatorii se opriră în piaţa armelor.

— Ce fenomen!... strigă domnul Dardentor, când se aşeză, cu picioarele îndepărtate, cu braţele ridicate spre cer, în faţa unui arbore enorm, de două sau de trei ori centenar.

— El singur e o pădure! răspunse Marcel Lornans.

Era un dud, ce ar fi meritat să-şi aibă legenda lui şi peste care trecuseră, fără a-l doborî, mai multe secole. Clovis Dardentor vru să ia o frunză din el.

— Această primă rochie cu trenă a elegantelor paradisului terestru... rosti Jean Taconnat.

— Şi care se confecţionează fără croitorese! ripostă domnul Dardentor.

În sfârşit, o copioasă şi excelentă cină le redete convivilor forţele. Nu se făcu deloc economie de vinul de Mascara, care ocupă un colţ respectabil în pivniţa amatorilor de peste mare. Apoi, ca şi în ajun, doamnele se retraseră devreme. Nu li se putea cere să fie în picioare din zori. Domnii Dèsirandelle, tată şi fiu, puteau chiar şi ei să se scoale mai târziu. Cu toţii aveau să se revadă la ora prânzului. După-amiaza va fi consacrată vizitării principalelor edificii ale oraşului, într-un singur grup.

În urma acestei hotărâri, a doua zi la ora opt, cei trei amici nedespărţiţi fură zăriţi în cartierul comercial. Vechile lui instincte de negustor şi de industriaş îl atrăseseră acolo pe fostul dogar din Perpignan. Privirea linguşitoare a lui Jean Taconnat i le stârnea, spre marea plictiseală a lui Marcel Lornans pe care morile de ulei şi de făină, fabricile indigene nu-l interesau câtuşi de puţin. Ah, dacă domnişoara Elissane ar fi fost încredinţată grijii părinteşti a domnului Dardentor!... Dar ea nu se afla acolo, şi, la ora aceea, de-abia de-şi deschisese frumoşii ei ochi.

În timpul plimbării de-a lungul străzilor din acest cartier, Clovis Dardentor făcu câteva cumpărături — printre altele o pereche din acele burnusuri negre, cunoscute sub numele dc „zerbani", cu care socotea să se îmbrace la ocazii, aşa cum o fac arabii din Africa de Nord.

Spre amiază, trupa vizitatorilor se refăcu în întregime. Ea merse la cele trei moschei ale oraşului — prima cea a lui Ain-

Beida, care datează din l76l şi în care Abd el Kader predica războiul sfânt, a doua transformată în biserică pentru fabricarea pâinii sufletului, a treia în magazin de grâu pentru fabricarea pâinii trupului (textual, după Jean Taconnat). După piaţa Gambetta, împodobită cu o elegantă fântână cu bazin de marmură albă, se vizita pe rând *beilic*-ul, care este un fost palat în arhitectură arabă, biroul arab, de construcţie maură, grădina publică, întinzându-se pe fundul secat al *ued*-ului Toudman, bogatele pepiniere, plantaţiile de măslini şi de smochini ale căror fructe slujesc la fabricarea unui fel de pastă comestibilă. La cină, domnul Dardentor comandă o felie mare din această pastă pe care o declară excelentă, şi pe care Jean Taconnat se crezu dator s-o gratifice cu acelaşi epitet... la superlativ.

Către ora opt, omnibuzul îşi luă iar călătorii din ajun şi părăsi Mascara. De data aceasta, vehiculul, în loc să revină la Creve-Coeur, urcă din nou spre staţia Tizi, traversând câmpia Eghris, ale cărei vii produc un vin alb foarte renumit.

Trenul plecă la ora unsprezece. În seara aceea, deşi Clovis Dardentor semănase piese de patruzeci de bani peste tot pe unde treceau conductorii, grupul său se despărţi.

Într-adevăr, trenul, compus din patru vagoane, era aproape ticsit. Astfel că doamna Dèsirandelle, doamna Elissane şi fiica ei nu putură să găsească loc decât în compartimentul rezervat doamnelor, şi deja ocupat de două persoane bătrâne de sexul lor. Domnul Dèsirandelle, ajuns cu sufletul la gură, încercă din răsputeri să fie primit acolo; dar, la opunerea celor două călătoare de neînduplecat, pe care vârsta înaintată le făcea feroce, trebui să caute loc în altă parte.

Clovis Dardentor îl făcu să se urce împreună cu el în compartimentul fumătorilor, bombănind întruna;

— Ce ţi-e şi cu companiile astea!... În Africa e la fel de prost ca şi în Europa!... Economii de vagoane, fără să mai vorbim de economia de salariaţi!

Întrucât acest compartiment cuprindea deja cinci călători, mai rămânea un loc după ce domnii Dardentor şi Dèsirandelle se aşezaseră unul în faţa celuilalt.

— Crede-mă, îi zise Jean Taconnat vărului său, prefer să fiu cu el...

Marcel Lornans nu trebuia să mai întrebe cui i se aplica acest pronume personal, şi-i răspunse râzând:

— Ai dreptate... Urcă-te lângă el... Nu se ştie niciodată... Cât despre el, nu era supărat să se instaleze într-un vagon mai puţin ocupat, în care ar putea să viseze în voie. Ultimul compartiment al trenului cuprindea doar trei călători, şi el se aşeză acolo.

Noaptea era întunecoasă, fără lună, fără stele, orizontul învăluit în ceaţă. Dealtminteri, ţinutul nu oferea nimic deosebit pe acest parcurs, care traversează teritorii ale colonizatorilor. Nimic altceva decât ferme, *ued*-uri, numai o reţea lichidă.

Marcel Lornans, rezemat în colţul lui, se lăsă în voia acelor vise pe care le ai fără să dormi. El se gândea la Louise Elissane, la farmecul conversaţiei sale, la graţia persoanei sale... Ca ea să devină soţia acestui Agathocle, nu! asta nu era cu putinţă... Întreg universul ar protesta... şi domnul Dardentor el însuşi ar sfârşi prin a deveni purtătorul de cuvânt al universului...

— Froha... Froha!...

Numele acesta, care păru un ţipăt de corb, fu scos de glasul strident al conductorului. Nici un călător nu coborî din compartimentul în care tânărul se legăna în visările lui. El o iubea... Da, o iubea pe această fată încântătoare... Chiar din clipa când o văzuse pentru întâia oară pe puntea vasului *Argèlès*... Era ca acea faimoasă lovitură de trăsnet, care loveşte chiar şi atunci când cerul e fără nori...

— Thiersville... Thiersville! se strigă după douăzeci de minute. Numele acestui om de stat, dat unei staţii pierdute — un cătun cu câteva case arabe — nu-l trezi pe Marcel Lornans din visarea lui.

Trenul mergea cu mică viteză, urcând către staţia Traria, pe *ued*-ul cu acelaşi nume, la o altitudine de o sută douăzeci şi şase de metri. În această staţie coborâră cei trei tovarăşi ai lui Marcel Lornans, care rămase singur în compartiment.

Din poziţia verticală, el putu aşadar să treacă la poziţia orizontală, în vreme ce trenul, după târguşorul Charrier, mergea de-a lungul poalelor munţilor împăduriţi până în creştet. Pleoapele i se lăsară grele pe ochi, deşi încerca să se împotrivească nevoii de somn, care poate că ar fi şters imaginea din reveria lui. Dar fu învins, şi numele Franchetti fu ultimul pe care i se păru că-l aude.

Câtă vreme dormi, şi de ce, pe jumătate trezit, simţea că începe să se sufoce?... Din piept îi ieşeau neîntrerupt gemete... Se înăbuşea... I se tăia respiraţia. Un fum acru umplea compartimentul... Se amestecau în el fâlfâiri de flăcări şi funingine, care creşteau pe dedesubt, înteţite de viteza trenului...

Marcel Lornans vru să se ridice, pentru a sparge unul din geamuri... Dar căzu, pe jumătate asfixiat...

Şi, după o oră, când tânărul parizian îşi recapătă cunoştinţa în gara de la Saida, graţie îngrijirilor ce-i fură date, când redeschise ochii, îi zări pe domnul Darden or, pe Jean Taconnat... şi de asemenea pe Louise Elissane...

Focul îi cuprinsese vagonul, şi îndată ce trenul oprise în sfârşit la semnalul conductorului, Clovis Dardentor nu şovăise o clipă să se arunce în mijlocul flăcărilor, riscându-şi viaţa spre a o salva pe cea a lui Marcel Lornans.

— Ah, domnule Dardentor! şopti acesta cu glas recunoscător.

— Bine... bine!... răspunse perpignanezul. Crezi oare că aveam să te las să te prăjeşti ca o găinuşă îndopată!... Amicul tău Jean sau tu aţi fi făcut la fel pentru mine...

— Desigur! strigă Jean Taconnat. Dar iată... de data asta, dumneavoastră sunteţi cel care... şi nu-i acelaşi lucru!

Şi mai încet, la urechea vărului său:

— Hotărât... n-am noroc!

XI CARE NU ESTE DECÂT UN CAPITOL PREGĂTITOR AL CAPITOLULUI URMĂTOR

Venise în sfârşit ora când diferitele persoane ale grupului Dardentor aveau să alcătuiască o caravană. Nu mai exista linie ferată ca să mergi de la Saida la Sidi-bel-Abbes, nu mai exista transport în vagoane trase de o locomotivă care gâfâie. Drumurile carosabile luau locul căilor ferate.

Mai erau de făcut trei sute cincizeci de kilometri, sau vreo sută de leghe „în cele mai plăcute condiţii", repeta domnul Dardentor. Se mergea călare pe cal, pe catâr, pe cămilă sau în trăsură, prin teritoriile exploatate de cultivatorii de alfa, prin nesfârşitele păduri sud-oraneze, care, pe hărţile colorate, apar ca nişte coşuri cu verdeaţă, scăldate de reţeaua *ued*-urilor din această regiune muntoasă.

De la plecarea din Oran, pe când se străbăteau aceşti o sută şaptezeci şi şase de kilometri, se vedea bine că moştenitorul Dèsirandelle-ilor, ţinut locului de prostia lui vădită, nu se apropiase nici cu o iotă de ţinta spre care îl împingea familia lui. Pe de altă parte, oare doamna Elissane nu băga de seamă că Marcel Lornans căuta prilejuri de a se întâlni cu fiica ei, să facă, într-un cuvânt, tot ceea ce nu făcea, deşi ar fi avut dreptul s-o facă, acest imbecil de Agathocle?... Că Louise era sensibilă la atenţiile tânărului, da! poate... dar nimic altceva, doamna Elissane răspundea pentru asta. Şi, la urma urmelor, ea nu era o femeie capabilă să-şi calce cuvântul... Niciodată Louise, pe care ar dojeni-o la nevoie, n-ar îndrăzni să-şi refuze consimţământul la căsătoria plănuită.

Cât despre Jean Taconnat, avea el motive să fie satisfăcut?...

— Ei bine... nu! strigă el în dimineaţa aceea.

Marcel Lornans se mai afla în camera de la hotel unde fusese transportat în ajun, şi chiar întins încă pe patul lui, în deplină stăpânire, ce-i drept, a facultăţilor lui respiratorii.

— Nu!... repetă Jean, şi se pare că toate ghinioanele din lume se adună...

— Nu împotriva mea, îi atrase atenţia vărul său.

— Ba şi împotriva ta, Marcel!

— Câtuşi de puţin, căci eu n-am avut niciodată intenţia să devin fiul adoptiv al domnului Dardentor.

— Pe naiba, vorbeşte îndrăgostitul din tine!

— Cum... îndrăgostitul!...

— Şiretule!... E limpede ca lumina zilei că o iubeşti pe domnişoara Louise Elissane..

— Sst... Jean!... Te-ar putea auzi cineva...

— Şi chiar de m-ar auzi, ar afla oare ceva care nu se ştie încă?... Oare nu se vede de departe?... E nevoie de luneta domnului Oriental ca să te vadă lumea gravitând în jurul ei?... De ce a început să se neliniştească doamna Elissane?... Oare Dèsirandelle-ii, tată, mamă şi fiu, n-ar vrea să te la toţi dracii?

— Exagerezi, Jean!...

— Deloc!... Numai domnul Dardentor nu ştie nimic, şi poate că şi domnişoara Elissane...

— Ea?... Crezi tu asta?... întrebă cu îngrijorare Marcel Lornans.

— Nu... calmează-te, domnule fost asfixiat! Oare o tânără se poate înşela când anumite bătăi uşoare îi agită inimioara?...

— Jean!

— Cât despre dispreţul pe care îl resimte pentru această capodoperă a Dèsirandelle-ilor care răspunde la numele de Agathocle...

— Ştii tu, dragă Jean, că sunt îndrăgostit nebuneşte de domnişoara Louise?...

— Nebuneşte, ăsta-i cuvântul, căci unde o să te ducă asta?... Că domnişoara Elissane este încântătoare, e un lucru evident, şi aş fi adorat-o şi eu tot atât de mult ca şi tine! Dar este logodită, şi, dacă nu există o înclinare naturală pentru această căsătorie, convenienţele există, şi de asemenea banii grei, şi dorinţa părinţilor atât dintr-o parte cât şi din cealaltă! Este un edificiu ale cărui temelii au fost puse încă din copilăria logodnicilor, şi tu îţi închipui că o să-l răstorni dintr-o suflare...

— Eu nu-mi închipui nimic şi las lucrurile să meargă...

— Păi... faci o greşeală, Marcel.

— Care?

— Greşeala de a renunţa la primele noastre planuri.

— Prefer să-ţi las locul liber, Jean!

— Şi totuşi, Marcel, mai reflectează! De-ai izbuti să te faci adoptat...

— Eu?...

— Da... tu!... Nu te vezi tu curtând-o pe domnişoara Elissane... şi având în mână un sac greu în loc de galoanele de cavalerist de înaltă clasă, zdrobindu-l astfel pe Agathocle cu superioritatea ta pecuniară?... Fără a mai vorbi de influenţa prin care noul tată, care este fermecat de domnişoara Louise, te-ar putea favoriza!... Ah, el n-ar şovăi s-o facă fiica lui adoptivă, dacă providenţa ar vrea ca ea să-l scape dintr-o luptă, din valuri sau din flăcări!

— Aiurezi!

— Aiurez cu toată seriozitatea unei raţiuni pozitive, şi-ţi dau un sfat bun.

— Haide, Jean, mărturiseşte, cel puţin, că am început-o tare rău! Că, iată, izbucneşte un incendiu în tren, şi nu numai că nu-s eu cel care-l salvează pe domnul Dardentor, ci domnul Dardentor e cel ce mă salvează pe mine...

— Aşa e, Marcel, nenorocul... nenorocul naibii!... Şi, când mă gândesc bine, tu eşti acela care se află acum în situaţia cerută spre a-l adopta pe perpignanez!... De fapt, ar fi acelaşi lucru!... Adoptă-l, şi el îşi va înzestra tatăl...

— Imposibil! declară Marcel Lornans râzând.

— De ce?

— Pentru că trebuie, în toate cazurile, ca adoptantul să fie mai în vârstă decât adoptatul, măcar cu câteva zile.

— Ah! ce ghinion, dragă Marcel, cum ne merge totul pe dos, şi cât e de greu să-ţi procuri o paternitate prin mijloace juridice!

În acest moment, se auzi o voce sonoră pe culoarul în care se deschidea camera.

— El e! zise Jean Taconnat.

Clovis Dardentor apăru în prag, cu glasul lui vesel, cu gesturile lui largi şi, dintr-un salt, fu lângă patul lui Marcel Lornans.

— Cum, strigă el, nu te-ai sculat încă?... Eşti cumva bolnav?... Respiraţia e slabă şi neregulată?... Trebuie să-ţi suflu aer în plămâni?... Să nu te jenezi!... Pieptul mi-e plin cu un oxigen superior, al cărui secret eu singur îl posed!

— Domnule Dardentor... salvatorul meu!... spuse Marcel Lornans ridicându-se.

— Ba nu... ba nu!...

— Ba da...ba da! ripostă Jean Taconnat. Fără dumneavoastră, se asfixia!... Fără dumneavoastră, ar fi fost acum fiert, copt, ars, incinerat!... Fără dumneavoastră n-ar mai fi rămas din el decât un pumn de cenuşă, şi n-aş fi mai avut altceva de făcut decât să-l pun într-o urnă.

— Bietul băiat!... Bietul băiat!... repetă domnul Dardentor ridicând braţele spre cer.

Apoi adăugă:

— Este totuşi adevărat că l-am salvat!

Îl privi cu ochii plini de bunătate, tulburaţi, şi-l îmbrăţişa într-un adevărat acces de ,,perrichonism[1]" acut, care putea trece în stare cronică.

Stătură de vorbă.

Cum izbucnise focul în compartimentul în care Marcel Lornans era cufundat într-un somn atât de adânc?... Probabil că o scânteie zburată din locomotivă; proiectată prin geamul coborât... Apoi pernele arse de flacără... incendiul înteţit datorită vitezei trenului...

— Şi doamnele?... întrebă Marcel Lornans.

— Se simt bine acum, căci şi-au revenit din spaimă, scumpul meu Marcel...

,,A şi devenit «scumpul meu Marcel»", păru să spună Jean Taconnat dând din cap.

— Căci eşti ca şi copilul meu... de acum încolo! insistă Clovis Dardentor.

— Copilul lui! murmură vărul.

— Şi, continuă acest bărbat serios, de ai fi văzut-o pe domnişoara Elissane, când s-a oprit în sfârşit trenul, repezindu-se spre vagonul vuind de flăcări... da... tot atât de repede ca şi mine!... Şi, când te-am culcat pe jos, dacă ai fi văzut-o luându-şi batista şi vărsând pe ea câteva picături dintr-un flacon cu săruri, ca să-ţi umezească buzele!... Ah! i-ai provocat o spaimă atât de straşnică de am crezut că-şi pierde cunoştinţa!...

Marcel Lornans, mai emoţionat decât voia să pară, îi cuprinse mâinile domnului Dardentor şi-i mulţumi pentru tot ceea ce făcuse pentru el... pentru îngrijirile lui... pentru batista domnişoarei Louise! Bun! Iată-l acum pe perpignanezul nostru cum se înduioşează, cum i se umezesc ochii.

„O picătură de ploaie între două raze de soare!" îşi zise Jean Taconnat, care contempla acest tablou mişcător cu un aer puţin ironic.

— În sfârşit, scumpul meu Marcel, n-ai de gând să te scoli odată din pat?... întrebă domnul Dardentor.

— Tocmai mă sculam, când aţi intrat.

— Dacă pot să-ţi ajut...

— Mulţumesc... mulţumesc!... Dar Jean este aici...

— Nu trebuie să mă cruţi! continuă domnul Dardentor. Acum îmi aparţii!... Cred că am dreptul să-ţi acord îngrijiri...

---

[1] Perrichon — tip de burghez ridicol, creat de dramaturgul francez E. Labiche (l8l5—l888). (n.t.)

— Părinteşti, îi suflă Jean.

— Părinteşti, cât se poate de părinteşti, de nu-şi bagă dracul coada!...

Din fericire, Patrice nu se afla acolo.

— Să ne grăbim, prieteni!... Vă aştept pe amândoi în sufragerie... Bem câte o ceaşcă cu cafea, şi apoi o să mergem la gară unde doresc să văd cu ochii mei dacă nu lipseşte nimic în organizarea caravanei. Pc urmă o să parcurgem oraşul... Oh, asta o s-o facem repede! Apoi, împrejurimile!... Şi mâine, între opt şi nouă, la drum, ca arabii!... La drum, turişti!... La drum, excursionişti!.... O să vedeţi dacă n-am o înfăţişare grozavă, drapat în *zerbani*-ul meu. Un şeic... un adevărat şeic din Şeicardia!

În sfârşit, după ce-l răsplăti pe Marcel Lornans cu o strângere de mână atât de puternică încât îl ridică din pat, ieşi fredonând un refren din munţii Pirinei.

Când fu afară:

— Hm! făcu Jean Taconnat. Unde mai găseşti un altul asemenea lui, şi alta asemenea ei — unul cu *zerbani*-ul lui african... cealaltă cu batista ei parfumată!

— Jean, zise Marcel, puţin supărat, îmi pari de o veselie excesivă!

— Tu ai vrut să fiu vesel... şi iată-mă că sunt! răspunse Jean Taconnat făcând o piruetă.

Marcel Lornans începu să se îmbrace, puţin palid încă, dar asta avea să-i treacă repede.

— Şi, dealtfel, urmă vărul lui, oare n-o să fim expuşi la multe alte aventuri, când vom figura în regimentul 7 vânători... hei, ce perspectivă! Căderile de pe cal, loviturile de copită ale acestui nobil animal, şi, în timpul bătăliei, un picior lipsă, un braţ pierdut, pieptul găurit, nasul dispărut, capul zburat, şi imposibilitatea de a reclama împotriva brutalităţii proiectilelor de doisprezece centimetri... şi chiar de mai puţin!

Marcel Lornans, văzându-l în vervă, preferă să nu-l întrerupă şi-l aşteptă să-şi oprească şuvoiul glumelor, ca să-i spună:

— Glumeşte şi ia-o razna, amice Jean! Dar să nu uiţi că am renunţat la orice încercare de a mă face adoptat de către cel ce m-a salvat, salvându-l la rândul meu! Manevrează, combină, operează în voie! Îţi urez mult succes!

— Mulţumesc, Marcel.

— N-ai pentru ce, Jean... Dardentor!

După o jumătate de oră, amândoi intrau în sufrageria hotelului, un simplu han ţinut curat şi cu un aspect primitor. Familiile Elissane şi Dèsirandelle erau grupate în faţa ferestrei.

— Iată-l... iată-l! strigă Clovis Dardentor. Iată-l întreg, în toate facultăţile lui respiratorii şi stomacale... proaspăt scăpat de la prăjeală!

Patrice întoarse puţin capul, căci acest cuvânt supărător, „prăjeală", i se părea de natură să evoce unele comparaţii regretabile.

Doamna Elissane îl primi pe Marcel Lornans cu câteva cuvinte amabile, şi-l felicită de a fi scăpat din această primejdie îngrozitoare...

— Graţie domnului Dardentor, răspunse Marcel Lornans. Fără abnegaţia lui...

Patrice văzu cu satisfacţie că stăpânul său se mulţumi să-i strângă mâna tânărului, fără a-i răspunde nimic.

În ceea ce-i priveşte pe Dèsirandelle-i, cu buzele strânse, cu un aer sever, cu chipul îndârjit, de-abia de se înclinară la intrarea celor doi parizieni.

Cât despre Louise Elissane, ea nu rosti nici o vorbă; dar privirea ei se încrucişă cu privirea lui Marcel Lornans, şi poate că ochii ei vorbiră mai mult decât ar fi putut-o face buzele.

După-prânz, domnul Dardentor le rugă pe doamne să se pregătească de plecare şi să-l aştepte. Apoi, cei doi tineri şi el, împreună cu domnii Dèsirandelle tată şi fiu, se îndreptară spre gară.

Aşa precum s-a spus, drumul de fier de la Arzeu la Saida se opreşte în acest din urmă oraş, care reprezintă punctul său terminus. Dincolo de el, prin terenurile cu alfa ale Societăţii franco-algeriene, Compania sud-oraneză şi-a deschis linia prin Tafararoua până la staţia de la Kralfalla, de unde pleacă trei linii ferate secundare: una, dată în exploatare, coboară prin Kreider până la Mecheria şi Ain-Sefra; a doua, în construcţie, va deservi regiunea din est, în direcţia Zraguet; a treia, în proiect, trebuie, prin Ain-Sfissifa, să se prelungească până la Geryville, a cărui altitudine atinge aproape o mie patru sute de metri deasupra nivelului mării.

Dar călătoria în circuit nu cuprindea o pătrundere atât de adâncă spre sud. De la Saida turiştii aveau să înainteze spre vest până la Sebdou, apoi să urce spre nord până la Sidi-bel-Abbes, unde ar fi reluat drumul spre Oran.

Aşadar, dacă Clovis Dardentor se duse la gara din Saida, o făcu spre a examina mijloacele de transport puse la dispoziţia excursioniştilor şi avu motiv să fie satisfăcut.

Care lungi, cu bănci, acoperite şi trase de catâri, cai, măgari, cămile cu două cocoaşe, nu aşteptau decât bunul plac al călătorilor spre a porni la drum. Dealtminteri, nici unui din ceilalţi turişti plecaţi de la Oran nu părăsise încă Saida, şi era de preferat ca personalul caravanei să fie mai numeros pentru

această excursie de-a curmezişul teritoriilor din sud, cu toate că nu era nici o primejdie de temut din partea triburilor nomade.

Marcel Lornans şi Jean Taconnat, călăreţi desăvârşiţi, aleseră doi cai ce li se părură buni — din acei cai de Berberia, rezistenţi, liniştiţi şi răbdători, care vin de pe podişurile din provincia Oran. Domnul Dèsirandelle, după ce reflectă îndelung, se hotărî să ia loc într-unul din care, în societatea celor trei doamne. Agathocle, nesigur în scara şeii, găsind că mersul cailor este prea iute, îşi îndreptă alegerea spre un catâr, de care, gândea el, n-ar avea decât să se mândrească. Clovis Dardentor, călăreţ excelent şi el, privi caii ca un cunoscător ce era, dădu din cap şi nu se pronunţă.

Se înţelege de la sine că conducerea caravanei era încredinţată unui agent al Companiei. Acest agent, numit Derivas, avea sub ordinele sale un ghid cu numele de Moktani şi mai mulţi servitori arabi. O căruţă trebuia să transporte provizii în cantităţi suficiente, provizii ce s-ar putea reînnoi la Daya, la Sebdou şi la Tlemcen. Pe lângă aceasta, nici nu se punea problema de a înnopta sub cerul liber. Spre a respecta datele prevăzute, caravana n-ar avea de străbătut mai mult de vreo zece leghe pe zi, şi, la venirea serii, ea s-ar opri în satele sau cătunele risipite pe itinerarul ei.

— Este perfect, declară domnul Dardentor, şi organizarea îi face cinste directorului Căilor ferate algeriene. Nu putem decât să-l felicităm pentru măsurile luate. Mâine, la ora nouă, întâlnirea la gară, şi, întrucât avem o zi de plimbare, la drum, prieteni, şi să vizităm frumoasa Saida!

În momentul în care ieşeau, domnul Dardentor şi tovarăşii săi zăriră la o sută de paşi de ei pe o cunoştinţă a lor.

Domnul Eustache Oriental venea la gară pentru acelaşi motiv care îi adusese acolo şi pe ei.

— Pe cine zăresc când nici nu gândesc! rosti perpignanezul pe un ton declamator, fără a bănui că vorbeşte în versuri.

Un nou salut al preşedintelui Societăţii de Astronomie din Montélimar, dar nici un cuvânt nu fu schimbat cu el. Domnul Eustache Oriental părea că vrea să stea deoparte, aşa cum făcuse şi la bordul lui *Argèlès*.

— Aşadar, va face parte din grupul nostru?... întrebă Marcel Lornans.

— Da... şi o să se plimbe ţinându-se după noi! replică Clovis Dardentor.

— Mă gândesc, adăugă Jean Taconnat, că şi-o fi luat alimente în plus Compania...

— Glumeşte, domnule Taconnat, glumeşte! îi replică Clovis Dardentor. Şi, totuşi, cine ştie dacă acest astronom n-o să ne fie

de folos în călătorie... Să presupunem că se rătăceşte caravana; oare nu ar aduce-o el pe drumul bun... numai consultând astrele?...

În sfârşit, s-ar profita, deci, de prezenţa acestui savant, dacă împrejurările, ar cere-o.

Aşa cum propusese domnul Dardentor, dimineaţa şi după-amiaza fură consacrate plimbărilor în centrul şi în afara oraşului.

Trebuie să recunoaştem că frumoasa Saida nu oferea altceva turiştilor decât o copie a lui Saint-Denis du Sig şi a Mascarei, cu organizarea ei modernă încă amestecată cu obiceiurile indigene, cu nelipsitul judecător de pace, perceptorul impozitelor domeniilor şi al contribuţiilor, agentul supraveghetor al pădurilor, cu tradiţionalul birou arab. Şi nici un monument, nimic artistic de semnalat, nici o rămăşiţă de culoare locală, ceea ce n-ar trebui să mire, deoarece este vorba de un oraş de o fondare relativ recentă.

Domnul Dardentor nu se gândi deloc să se plângă. Curiozitatea lui fu satisfăcută, sau mai degrabă instinctele sale de industriaş puseră din nou stăpânire pe el în faţa morilor şi a joagărelor, al căror tic-tac ascuţit şi ale căror scârţâituri stridente îi fermecară auzul. Tot ceea ce putu să regrete fu că nu a sosit la Saida într-o miercuri, zi de mare târg arab pentru lânuri. Pe deasupra, înclinarea lui către *tot admirari*[1] nu avea să slăbească în timpul excursiei, şi aşa cum îl vedeai la începutul călătoriei, tot astfel avea să se arate şi la sfârşitul ei.

Împrejurimile Saidei, din fericire, oferă privelişti plăcute, peisaje parcă rânduite spre încântarea ochilor, vederi pitoreşti făcute să ispitească paleta unui pictor. De asemenea, acolo cresc vii îmbelşugate, pepiniere bogate în care înfloresc toate varietăţile florei algeriene. În sfârşit, la fel ca în toate cele trei provincii ale coloniei franceze, câmpia saidiană îşi revela calităţile productive. Cinci sute de mii de hectare din ea erau destinate culturii de alfa. Pământurile sunt aici de prima calitate, şi barajul de la *ued*-ul Meniarin le dă din belşug apa necesară. În felul acesta sunt asigurate rezultatele superbe ale acestui sol pe care natura, pe de altă parte, l-a dăruit cu bogate cariere de marmură cu vine gălbui.

Grupul Dardentor se întoarse la hotel la ora cinci, şi, după-masă, fiecare merse în respectiva lui cameră spre a-şi termina pregătirile în vederea plecării.

Dacă Jean Taconnat a trebuit să-şi mai petreacă această zi cu profituri şi pierderi, Marcel Lornans putu să-şi înscrie un punct

---

[1] *Tot admirari* — să admiri atât de mult. (în limba latină în text.) (n.t.)

fericit la activul său. Într-adevăr, el avusese prilejul să vorbească cu Louise Elissane, să-i mulţumească pentru îngrijirile ei...

— Ah, domnule, îi răspunsese tânăra, când v-am văzut neînsufleţit, de-abia respirând, am crezut că... Nu, n-am s-o uit niciodată...

Trebuie să admitem că aceste câteva vorbe aveau cu totul altă semnificaţie decât „spaima straşnică" despre care vorbise domnul Dardentor.

XII ÎN CARE CARAVANA PĂRĂSEŞTE SAIDA ŞI SOSEŞTE LA DAYA

A doua zi, cu o oră înaintea plecării, personalul şi bagajele caravanei aşteptau în gară sosirea turiştilor. Agentul Derivas dădea ultimele ordine. Trei care şi o căruţă, rânduite în fundul curţii, cu vizitiii pe capră, erau gata să se avânte în galopul atelajelor lor. O duzină de cai şi de catâri fornăiau şi tropăiau, în vreme ce două cămile paşnice, cu căpestrele înzorzonate, stăteau culcate pe pământ. Cinci indigeni, angajaţi pentru toată durata excursiei, stând pe vine într-un colţ, cu braţele încrucişate, nemişcaţi sub humusurile lor albe, pândeau semnalul şefului.

Împreună cu grupul Dardentor, reprezentat de nouă persoane, caravana trebuia să se compună din şaisprezece excursionişti. Şapte călători plecaţi din Oran — domnul Oriental fiind printre ei — descinşi de două zile la Saida, aveau să efectueze această excursie în circuit, organizată în cele mai bune condiţii. Nici o călătoare nu li se alăturase, astfel încât doamna şi domnişoara Elissane şi doamna Dèsirandelle vor fi singurele care să reprezinte contingentul feminin.

Clovis Dardentor şi prietenii săi, cărora Patrice le-o luase înainte, sosiră printre primii la gară. Rând pe rând apărură şi ceilalţi turişti, majoritatea oranezi, dintre care câţiva o cunoşteau pe doamna Elissane.

Domnul Eustache Oriental, cu luneta pe spate, cu sacul de călătorie în mână, îi salută pe cei doi ex-pasageri de pe *Argèlès*, care îi răspunseră la salut. De data aceasta, domnul Dardentor merse direct la el, cu mâna întinsă, cu gura surâzătoare.

— Dumneavoastră sunteţi?... întrebă el.

— Eu sunt, răspunse preşedintele Societăţii de Astronomie din Montèlimar.

— Constat că nu v-aţi uitat luneta. Cu atât mai bine, căci ar fi cazul să deschidem ochii... dacă ghizii noştri ar da bir cu fugiţii!

Patrice îşi întoarse chipul sever, în vreme ce perpignanezul şi montèlimarezul îşi scuturau antebraţul cu putere.

Între timp, Marcel Lornans le despovăra pe doamna şi pe domnişoara Elissane de micile obiecte pe care le ţineau în mână, domnul Dèsirandelle supraveghea ca bagajele să fie aşezate cu grijă în car, Agathocle îşi sâcâia prosteşte catârul pe care-l alesese şi ale cărui urechi lungi se ridicau în chip de furie. Jean Taconnat, gânditor, se întreba ce avea să-i ofere acest viitor de cincisprezecece zile, la care se limita călătoria prin ţinuturile oraneze.

Caravana se alcătui repede. Primul car, prevăzut cu perne moi, adăpostit sub perdelele coviltirului său, îi primi pe doamna Elissane şi pe fiica ei, pe domnul Dèsirandelle şi pe soţia sa. Al doilea şi al treilea car luară fiecare câte cinci turişti, care preferau liniştea acestui mod de transport în locul agitaţiei călăritului.

Cei doi parizieni, dintr-o săritură, îşi încălecară caii ca nişte călăreţi pentru care echitaţia nu mai avea secrete. Cât despre Agathocle, el se căţără foarte anevoie pe catârul său.

— Ai face mai bine să te urci în carul nostru, în care taică-tu ţi-ar putea ceda locul său... îi strigă doamna Dèsirandelle.

Şi domnul Dèsirandelle era gata să primească acest schimb, care ar fi avut avantajul să-l aducă pe fiul său aproape de Louise Elissane. Fireşte că Agathocle nici nu vru s-audă şi se încăpăţână să-şi călărească animalul, care, tot pe-atât de încăpăţânat, era hotărât, pesemne, să-i joace vreo festă.

Agentul Derivas era în şa pe calul lui, şi doi din turişti în ale lor, când toate privirile se îndreptară spre Clovis Dardentor.

Acest personaj uimitor, ajutat de servitorul său, tocmai îşi aruncase pe umeri *zerbani*-ul african. Este adevărat că-i lipsea fesul sau turbanul pe fruntea încununată de casca albă a excursioniştilor; dar jambierele de piele închipuiau cizma arabă, şi el avea o înfăţişare grozavă sub această deghizare, aprobată dealtminteri de Patrice. Poate că servitorul spera că stăpânul lui nu s-ar mai exprima decât în termeni aleşi şi cu o eleganţă cu adevărat orientală.

Apoi domnul Dardentor se duse să încalece între cocoaşele uneia din cele două cămile culcate, în vreme ce ghidul Moktani se aşeza pe spatele celeilalte. Pe urmă cele două cămile se ridicară maiestuos, şi perpignanezul îşi salută graţios tovarăşii de călătorie.

— Niciodată nu-i pasă de nimeni! zise doamna Dèsirandelle.

— Numai de nu i s-ar întâmpla vreun accident! şopti tânăra.

— Grozav om, îi repeta Jean Taconnat vărului său, şi cine nu s-ar simţi onorat să fie fiul său...

— Şi în acelaşi timp să-l aibă ca tată! îi replică Marcel Lornans, al cărui pleonasm fu primit cu un hohot de râs de vărul său.

Patrice, foarte demn, încălecase pe catârul său, şi agentul Derivas dădu semnalul plecării.

Caravana se formase în ordinea următoare: în frunte, pe calul său, agentul Derivas, apoi, pe cămilele lor, ghidul Moktani şi domnul Dardentor, cei doi tineri şi alţi doi turişti pe cai, Agathocle în echilibru instabil pe catârul lui, cele trei care care urmau şi dintre care unul îl ducea pe domnul Eustache Oriental, în sfârşit, căruţa ce-i transporta pe indigenii cu proviziile, cu bagajele şi armele, în afară de doi dintre ei urcaţi pe scăriţa din spate.

Drumul de la Saida la Daya nu depăşea o sută de kilometri. Itinerarul, studiat cu grijă, indica un cătun la mijlocul drumului, în care trebuiau să sosească spre ora opt seara, unde aveau să-şi petreacă noaptea şi de unde ar fi plecat a doua zi, spre a ajunge la Daya seara. Cu o leghe pe oră, în medie, călătoria s-ar transforma într-o plimbare de-a curmezişul acestor pământuri atât de variate ca înfăţişare.

Plecând din Saida, caravana părăsi imediat terenul de colonizare, pentru a intra pe teritoriul Beni-Meniarin. Un drum de mare trafic, ce se prelungeşte până la Daya, se deschidea înaintea turiştilor în direcţia vest. Nu aveai decât să-l urmezi.

Cerul era presărat cu nori, pe care-i mâna repede o briză de la nord-est. Temperatura se menţinea la o medie foarte suportabilă, graţie răcoririi atmosferei. Soarele nu trimitea decât atâtea raze câte trebuiau pentru a produce contraste de umbră şi lumină şi pentru a pune în valoare peisajele. Călătoria se făcea în trapul uşor al atelajelor, căci drumul urcă de la cota de nouă sute la cota de o mie patru sute.

După câţiva kilometri, caravana lăsă nişte ruine la dreapta şi străbătu marginea pădurii de la Doui-Thabet, îndreptându-se spre izvoarele *ued*-ului Hounet. O luă apoi de-a lungul pădurii Djeffra-Cheraga, a cărei suprafaţă numără pe puţin douăzeci şi unu de mii de hectare.

În nord se întindeau vaste exploatări ale cultivatorilor de alfa, cu întreprinderile şi atelierele lor prevăzute cu prese hidraulice spre a comprima *stipa tendrissima*, „alfa" în arabă. Această graminee, care rezistă la secetă şi la căldură, serveşte la hrana cailor şi a altor animale, şi frunzele ei rotunde sunt folosite la fabricarea împletiturilor, a rogojinilor, a funiilor, a covoarelor, a încălţămintei şi a unei hârtii foarte trainice.

— În afară de aceasta, îi atrase atenţia agentul domnului Dardentor, de-a lungul drumului nostru se vor mai succede imense câmpuri cu alfa, păduri uriaşe, munţi din care se

extrage minereul de fier, cariere care furnizează piatra şi marmura.

— Şi nu vom avea de ce să ne plângem... replică Clovis Dardentor.

— Mai ales dacă priveliştile sunt pitoreşti, adăugă Marcel Lornans, gândindu-se la cu totul altceva.

— Cursurile de apă abundă în această parte a provinciei?... întrebă Jean Taconnat.

— Cât despre *ued*-uri, continuă ghidul Moktani, există mai multe decât vinele din corpul omenesc.

— Prea multe vine, la plural, murmură Jean Taconnat, şi prea puţine la singular![1]

Regiunea pe care o străbăteau ţinea de Tell, nume dat acestei fâşii înclinate spre Mediterana. Este partea cea mai favorizată din provincia Oran, unde căldura este excesivă, superioară celei din vechea Berberie. Totuşi temperatura este aici suportabilă, în vreme ce pe Podişurile înalte, ale păşunilor şi ale lacurilor sărate, apoi dincolo de ele, în Sahara, unde aerul se încarcă cu un praf orbitor, regnul vegetal şi regnul animal sunt devorate de arşiţa soarelui african.

Dacă climatul provinciei Oran este cel mai cald din Algeria, el este şi cel mai sănătos totodată. Această salubritate depinde de frecvenţa brizelor din nord-vest. Poate că această porţiune din Tell-ul oranez, pe care avea s-o străbată caravana, este mai puţin muntoasă decât Tell-ul din provinciile Alger şi Constantine. Fiind mai bine irigate, aceste câmpii sunt mai prielnice vegetaţiei, solul lor fiind de prima calitate. De asemenea ele sunt bune pentru toate culturile, şi mai ales pentru cultura de bumbac, atunci când sunt impregnate cu sare, şi există trei sute de mii de hectare care se află în aceste condiţii.

Dealtminteri, la adăpostul acestor păduri imense, caravana trebuia să călătorească fără a se teme deloc de căldura verii, deja sufocantă în luna mai. Şi ce vegetaţie variată, puternică, luxuriantă, se oferea privirilor! Ce aer bun respirai, în care atâtea plante înmiresmate îşi amestecau parfumurile! Peste tot, desişuri dc jujubi, roşcovi, pomi de fistic, palmieri pitici, în boschete, cimbru, mirt, levănţică şi crânguri dese din întregul şir de stejari de o atât de mare valoare forestieră — stejari-lieges, stejari-zeeni, stejari cu ghinde dulci, stejari-verzi — apoi arborele vieţii *tuya*, cedri, ulmi, frasini, măslini sălbatici, ienuperi, lămâi, eucalipţi, atât de prosperi în Algeria, pini din

[1] Joc de cuvinte, în limba franceză: „vână" înseamnă la singular şi „noroc", (n.t.)

Alep, cu miile, fără să mai vorbim de multe alte esenţe răşinoase!

Foarte încântaţi, foarte veseli, în acea stare sufletească deosebită la începutul oricărei călătorii, excursioniştii făcură cu plăcere prima etapă a intinerarului. Păsările cântau la trecerea lor, şi domnul Dardentor pretindea că amabila Companie a drumurilor de fier algeriene organizase acest concert. Dromaderul lui îl ducea cu menajamentele cuvenite unui personaj atât de înalt, şi, deşi uneori un trap mai repede il izbea de cele două cocoaşe ale rumegătorului, el afirma că nu aflase niciodată un animal de încălecat mai blajin şi mai cumpănit.

— Este mult superior unei mârţoage! afirmă el.

„Cal... nu mârţoagă!" ar fi spus Patrice, dacă ar fi fost lângă stăpânul lui.

— Oare într-adevăr, domnule Dardentor, îl întrebă Louise Elissane, animalul acesta nu vi se pare prea dur?...

— Nu, scumpă domnişoară... ci mai degrabă el trebuie să mă găsească de o duritate... ca o marmură din Pirinei, zău aşa!

În acest moment, călăreţii se apropiaseră iar de care şi schimbau diferite păreri. Marcel Lornans şi Jean Taconnat putură să vorbească cu doamna Elissane şi cu fiica ei, spre marea neplăcere a Desirandelle-ilor care îl supravegheau întruna pe Agathocle, în dispută uneori cu catârul lui.

— Vezi să nu cazi! îl dăscălea mama lui, când catârul se arunca într-o parte printr-o săritură bruscă.

— De-o cădea, o să se ridice! răspundea domnul Dardentor. Haide, Agathocle, încearcă să nu te desprinzi din şa...

— Aş fi preferat să-l văd stând în car, repeta domnul Dèsirandelle.

— Dar bine... unde se duce? ţipă deodată perpignanezul nostru. Se întoarce la Saida?... Hei! Agathocle... ai greşit drumul, băiete!

Într-adevăr, cu toate sforţările călăreţului său, catârul, luând-o la fugă cu pas săltăreţ şi sălbatic, făcea calea întoarsă, fără să vrea să asculte de nimeni.

Au trebuit să se oprească un timp, şi Patrice fu trimis de stăpânul său cu ordinul să aducă îndărăt animalul.

— Cui i se aplică acest calificativ?... întrebă Jean Taconnat cu jumătate de glas, călăreţului, sau animalului pe care-l călăreşte?...

— Amândurora, murmură Marcel Lornans.

— Domnilor... domnilor... un pic de indulgenţă! răspunse domnul Dardentor, abia stăpânindu-se să nu râdă.

Dar cu siguranţă că Louise îi auzise vorbele, şi nu-i cu neputinţă ca un zâmbet uşor să-i fi înflorit pe buze.

În sfârşit, neliniştea doamnei Dèsirandelle se potoli, Patrice îl ajunsese repede pe Agathocle şi-l readucea pe recalcitrantul animal.

— Nu-i vina mea, zise nerodul, degeaba îl ţineam...

— Tu nu te ţineai! ripostă domnul Dardentor, ale cărui vorbe răsunătoare risipiră oaspeţii înaripaţi dintr-un tufiş des de pomi de fistic.

Către ora zece şi jumătate, caravana străbătuse graniţa care desparte Beni-Meniarin de Djafra-ben-Djafour. Trecerea prin vad a unei mici ape ce se varsă în Hounet, care alimentează *ued*-urile regiunii septentrionale, se petrecu fără dificultăţi. Tot aşa fu câţiva kilometri mai departe, la Fenouan, care izvorăşte din cel mai adânc desiş al pădurii Cheraga. Atelajele de-abia de avură apa până la gleznă.

Mai rămâneau douăzeci de minute până ca soarele să atingă punctul culminant al amiezii, când Moktani dădu semnalul de oprire. Loc plăcut pentru un popas de prânz, la marginea pădurii, sub umbrarul stejarilor verzi pe care nici cele mai arzătoare raze nu l-ar putea străbate, pe malul *ued*-ului Fenouan, cu o apă atât de rece şi de limpede!

Călăreţii coborâră de pe cai şi de pe catâri, fiindcă aceste animale n-au obiceiul să se întindă pe pământ. Cei doi dromaderi îndoindu-şi genunchii, îşi întinseră capetele lor lungi pe iarba care acoperea drumul. Clovis Dardentor şi ghidul debarcară — expresie destul de potrivită, întrucât cămila, după spusa arabilor, este ,,corabia deşertului".

Aceste diverse animale se duseră să pască la câţiva paşi mai departe, sub supravegherea indigenilor. Masa le era servită din abundenţă, cu alfa, diss, chiehh, în apropierea unui masiv de terebinthes, nişte magnifice eşantioane ale esenţelor forestiere din Tell.

Căruţa fu descărcată de proviziile luate din Saida, diverse conserve, cărnuri reci, pâine proaspătă, fructe apetisante în coşurile lor cu verdeaţă, banane, pere exotice, smochine, moşmoane de Japonia, pere, şermolii, curmale. Şi ce poftă de mâncare, atât de puternic deschisă de aerul curat, aveau cu toţii!

— De data asta, observă Jean Taconnat, n-o să mai avem un căpitan Bugarach care să-şi bage vasul în adâncul valurilor la ora prânzului!

— Cum aşa, căpitanul lui *Argèlès* ar fi îndrăznit asta?... întrebă domnul Dèsirandelle.

— Ba bine că nu, scumpul meu, a îndrăznit, strigă domnul Dardentor... şi a făcut-o în interesul acţionarilor Companiei! Dividendele înainte de orice, nu-i aşa? şi pasagerii sunt cei ce o păţesc!... Cu atât mai bine de cei care se ţin zdravăn şi care nu

se sinchisesc de scrânciobul marin, nici cât un marsuin de un talaz!

Patrice strâmbase din nas de trei ori.

— Dar aici, continuă domnul Dardentor, podeaua nu se mişcă şi n-avem nevoie de o masă amarată!

Patrice ciuli urechea.

Masa fusese intinsă pe iarbă. Nu lipsea nimic, tăvi, farfurii, pahare, furculiţe, linguri, cuţite — totul era de o curăţenie îmbucurătoare.

Se înţelege de la sine că turiştii luară această masă în comun, ceea ce le îngădui să se cunoască mai bine. Fiecare se aşeză unde pofti. Marcel Lornans nu prea aproape de domnişoara Elissane, din discreţie, dar nici prea departe de ea, alături de salvatorul său, care-l adora de când îl smulsese „flăcărilor învolburate dintr-un vagon arzând în pălălaie!" frază superbă, pe care o repeta bucuros domnul Dardentor, şi pe care o saluta Patrice în trecere.

De astă dată, masa câmpenească nu mai avea un capăt „bun" şi un capăt „prost". Felurile nu soseau dintr-o parte, ca să plece pe cealaltă. Domnul Eustache Oriental nu avu aşadar motiv să-şi aleagă un loc anume, cu acea lipsă de jenă de care dăduse de atâtea ori dovadă la bordul pachebotului. Cu toate acestea, el rămase puţin deoparte, şi, datorită privirii agere cu care era înzestrat, bucăţile bune nu-i scăpară. Este adevărat că Jean Taconnat izbuti să-i „sufle" câteva cu dibăcia unui prestidigitator. De aceea, domnul Oriental îşi luă un aer de om supărat, pe care nu şi-l ascunse deloc.

Această primă masă luată în aer liber fu foarte veselă. Nu erau întotdeauna de o voioşie contagioasă cei pe care îi prezida perpignanezul nostru, cu buna lui dispoziţie revărsându-se ca un torent din munţi? Conversaţia nu întârzie să se înfiripe. Se vorbi despre călătorie, despre neprevăzutul pe care li-l mai rezerva ea, fără îndoială, despre peripeţiile unui atare itinerar, în acest ţinut interesant. La aceste cuvinte, doamna Elissane întrebă totuşi dacă nu aveau a se teme cumva de fiarele sălbatice din regiune.

— Fiare sălbatice? răspunse Clovis Dardentor. Pff! Dar noi nu suntem atâţia?... Oare carul cu bagaje nu duce carabine, revolvere şi muniţii destule?... Oare tinerii mei amici, Jean Taconnat şi Marcel Lornans, nu sunt obişnuiţi cu armele de foc, deoarece au făcut armata?... Şi, printre tovarăşii noştri, nu sunt unii care au şi luat premii la tragere?... În ce mă priveşte, fără să mă laud, nu mi-ar fi greu să trag un glonte, conic sau nu, de la patru sute de metri, taman în fundul castronului meu!...

— Hm! făcu Patrice, căruia nu-i plăcea deloc acest mod de a numi o pălărie.

— Doamnelor, spuse atunci agentul Derivas, puteţi fi liniştite în ce priveşte fiarele sălbatice. Nu sunt atacuri de temut, deoarece nu călătorim decât ziua. Leii, panterele, gheparzii, hienele numai noaptea îşi părăsesc vizuinile. Or, la venirea serii, caravana noastră o să fie întotdeauna la adăpost în vreun sat european sau arab.

— Puah! continuă Clovis Dardentor, îmi pasă mie de panterele voastre tot atâta cât de-o mâţă moartă; cât despre leii voştri, adăugă el, ochind un animal imaginar cu braţul întins în chip de carabină, pac!... pac!... la cutiuţă!

Patrice se grăbi să se ducă să caute o farfurie pe care nimeni nu i-o ceruse.

Dealtfel, agentul spunea adevărul: atacul animalelor sălbatice era puţin de temut în timpul zilei. Cât despre celelalte vieţuitoare ale acestor păduri, şacali, maimuţe cu sau fără coadă, vulpi, berbeci sălbatici, gazele, struţi, ar fi inutil să-ţi faci griji, nici chiar de scorpioni şi de viperele cu corn, care sunt rare în Tell.

Ar fi de prisos să menţionăm că această masă fu stropită cu gustoasele vinuri din Algeria, îndeosebi cu vinul alb de Mascara, fără să mai pomenim de cafea şi de lichiorurile de la desert.

La ora unu şi jumătate, marşul reîncepu în aceeaşi ordine. Drumul pătrunse mai adânc prin pădurea de la Tendfeld, şi astfel pierdură din vedere întinsele culturi de alfa. În dreapta se arătau înălţimile cunoscute sub numele de Munţii de Fier, din care se extrage un minereu excelent. Nu departe, dealtminteri, există încă puţurile de origină romană, care serveau la extragerea lui.

Potecile care brăzdează zona forestieră a provinciei erau bătute de muncitorii folosiţi în mine sau în întreprinderile alfa. Majoritatea lor prezentau tipul maur, în care se amestecă sângele anticilor libieni, berberi, arabi, turci, orientali. Se vedea şi tipul celor ce locuiesc în câmpiile joase, precum şi al celor ce trăiesc în munţi, pe Podişurile înalte, la marginea deşertului. Ei treceau în cete, şi, dinspre partea lor, nu aveai motiv să te temi de atacurile visate de Jean Taconnat.

Seara, către ora şapte, turiştii ajunseră la încrucişarea drumului mare cu drumeagul carosabil al cultivatorilor de alfa, ce se desprinde din drumul de la Sidi-bel-Abbes la Daya şi se prelungeşte în sud până la posesiunile Companiei franco-algeriene.

Acolo apăru un cătun în care, potrivit itinerarului său, caravana trebuia să-şi petreacă noaptea. Trei case, ţinute îndeajuns de curate, fuseseră pregătite spre a-i primi. După cină, paturile fură împărţite după placul fiecăruia, şi acest prim

popas, după o duzină de leghe, oferi călătorilor zece ore de somn zdravăn.

A doua zi de dimineaţă caravana o porni din nou la drum, şi merse astfel încât străbătu în cursul zilei cea de-a doua etapă care se oprea la Daya.

Dar, mai înainte de a pleca, domnul Dardentor, luându-i deoparte pe doamna şi pe domnul Dèsirandelle, avusese cu ei următoarea conversaţie:

— Ah, da, bunii mei prieteni! Dar fiul dumneavoastră... dar domnişoara Louise?... Mi se pare că treaba nu merge deloc!... La naiba! Trebuie să se mişte odată!

— Ce vrei, Dardentor, îi răspunse domnul Dèsirandelle, este un băiat atât de discret... el îşi rezervă la sfârşit...

— Ce sfârşit! strigă perpignanezul, care prinse vorba din zbor. Haida-de! Nu este nici măcar la început! Ia să vedem, oare el, leneşul, n-ar trebui să fie mereu lângă trăsura voastră, şi, în timpul popasurilor, să se ocupe de logodnica lui, să-i vorbească amabil, să-i facă complimente, spunându-i ce veselă e şi ce bine arată... în sfârşit, sumedenia de nimicuri pe care le înşiri fetelor tinere?... Dar el nu-şi deschide pliscul, acest afurisit de Agathocle!...

— Domnule Dardentor, îi replică doamna Dèsirandelle, vrei să-ţi spun ceva... tot ce am pe suflet?...

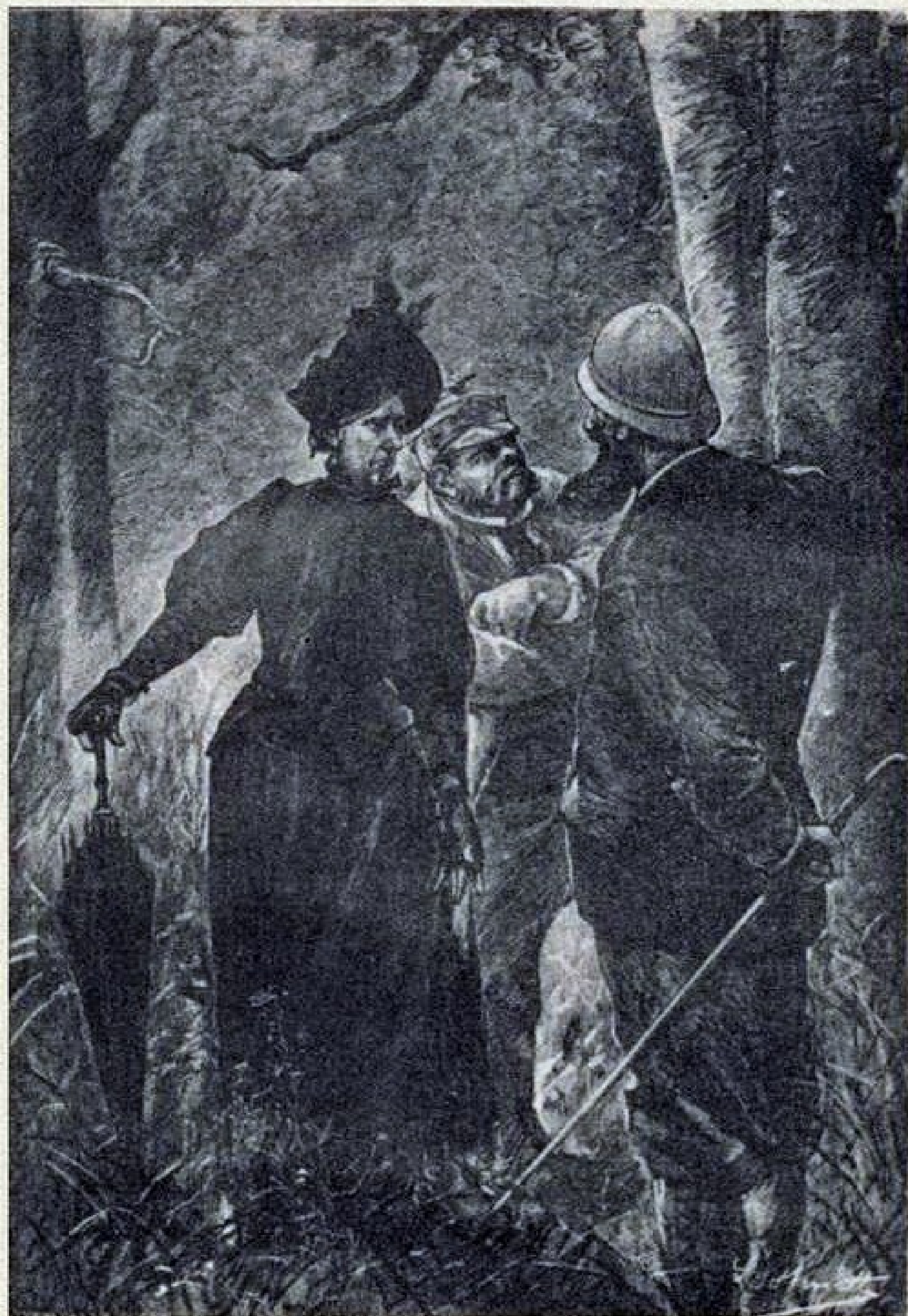
— Daţi-i drumul, scumpă doamnă!...

— Fie, n-ai făcut bine că i-ai adus cu dumneata pe aceşti doi parizieni.

— Pe Jean şi pe Marcel?... răspunse perpignanezul. Mai întâi, nu i-am adus deloc, au venit singuri!... Nimeni nu putea să-i împiedice...

— Cu atât mai rău, căci lucrul este foarte supărător!

— N-ai făcut bine că i-ai adus cu dumneata pe aceşti doi parizieni

— Şi de ce?...

— Pentru că unul dintre ei este mai atent decât se cuvine cu Louise... Şi doamna Elissane a băgat de seamă această comportare!...

— Şi care din ei?...

— Acest domn Lornans... acest înfumurat... pe care nu-l pot suferi!

— Nici eu! adăugă domnul Dèsirandelle.

— Cum, exclamă Dardentor, amicul meu Marcel... cel pe care l-am smuls din flăcările învolburate!...

Dar îşi păstră sfârşitul frazei *in petto*.

— Lăsaţi, prieteni, continuă el, povestea nu stă în picioare!... Marcel Lornans nu se ocupă mai mult de scumpa noastră Louise decât s-ar ocupa un hipopotam de un buchet de violete!... Excursia odată sfârşită, Jean Taconnat şi cu el se vor reîntoarce la Oran, unde ei doi trebuie să se înroleze în regimentul 7 de vânători!... Aţi visat toate astea!... Şi apoi, dacă Marcel n-ar fi venit, eu n-aş fi avut prilejul să...

Şi fraza lui se sfârşi cu aceste trei cuvinte: „arzând în pălălaie!"

Într-adevăr, acest demn bărbat era de bună credinţă, şi cu toate acestea, dacă „treaba nu mergea cu Agathocle", era cu neputinţă de negat că „mergea cu Marcel"!

Către ora nouă, caravana intră în cea mai vastă pădure a regiunii, în pădurea Zegla, pe care drumul mare o traversează în diagonală, coborând spre Daya. Ea numără nu mai puţin de şaizeci şi opt de mii de hectare.

La amiază, a doua etapă se sfârşi şi, aşa precum se făcuse în ajun, se luă prânzul la umbra răcoroasă a arborilor, pe malurile *ued*-ului Sefioum.

Starea de spirit a domnului Dardentor îl făcea ca nici măcar să nu bage de seamă dacă Marcel Lornans se arăta atent sau nu faţă de domnişoara Elissane.

În timpul acestui prânz, Jean Taconnat observă că domnul Eustache Oriental scotea din sacul lui diverse dulciuri din care nu oferi nimic nimănui, şi pe care părea să le savureze ca un fin cunoscător. Ca întotdeauna, el ochise în timpul mesei cele mai bune bucăţi.

— N-are nevoie de lunetă ca să le descopere, îi spuse Jean Taconnat domnului Dardentor.

După-amiază, spre ora trei, trăsuri, cai, cămile şi catâri se opriră în faţa minelor berbere de la Taourira, care îi interesară îndeosebi pe doi din turişti, mai arheologi decât ceilalţi.

Urmându-şi drumul spre sud-vest, caravana pătrunse pe teritoriul Djafra-Thouama şi Mehamid, udat de *ued*-ul Taoulila.

Nu fu nevoie nici măcar să se deshame atelajele spre a-l trece prin vad.

Ghidul, dealtminteri, se dovedea tare deştept — acea deşteptăciune care prevede bacşişuri bune, când călătoria s-a încheiat spre satisfacţia generală.

În sfârşit, târguşorul Daya, la capătul păduricii cu acest nume, apăru în penumbra crepusculului, către ceasul opt seara.

Un han destul de bun dădu ospitalitate întregului grup, puţin cam obosit.

Înainte de a se culca în pat, unul din parizieni îi spuse celuilalt:

— În sfârşit, Marcel, dacă am fi atacaţi de fiare sălbatice şi dacă am avea norocul să-l salvăm pe domnul Dardentor din ghearele unui leu sau ale unei pantere, oare asta n-ar conta?...

— Ba da, răspunse Marcel Lornans, care tocmai aţipea. Te previn totuşi că, într-un atac de acest fel, nu pe el m-aş gândi să-l salvez...

— Zău? făcu Jean Taconnat.

Şi, odată culcat, auzi nişte răgete de leu răsunând în apropierea târguşorului.

— Tăceţi, animale proaste, care vă petreceţi ziua dormind! ţipă el.

Apoi, mai înainte de a închide ochii:

— E scris, pesemne, să nu izbutesc să devin fiul acestui om minunat... nici măcar nepotul lui!

XIII ÎN CARE RECUNOŞTINŢA ŞI DEZAMĂGIREA LUI JEAN TACONNAT SE AMESTECĂ ÎN DOZĂ EGALĂ

Daya, vechea Sidi-bel-Kheradji a arabilor — acum un oraş înconjurat de un zid crenelat, apărat de patru bastioane — domină aici intrarea spre Podişurile înalte oraneze.

Spre a se odihni turiştii de oboseala primelor două zile, programul prevăzuse douăzeci şi patru de ore de popas în această capitală anexă. Caravana nu trebuia aşadar să plece din nou decât a doua zi.

Dealtminteri, n-ar fi existat nici un inconvenient să se prelungească şederea aici, căci climatul acestui târguşor, la altitudinea de aproape o mie patru sute de metri, în coasta munţilor împăduriţi, în mijlocul unei păduri de pini şi de stejari, întinsă pe o mie patru sute de hectare, se bucură de o salubritate excepţională, care este pe bună dreptate foarte căutată de către europeni.

În acest oraş de o mie şase sute până la o mie şapte sute de locuitori, aproape în totalitate indigeni, francezii se reduc la ofiţerii şi soldaţii unui post militar.

Nu s-a ivit nici un motiv care să prelungească popasul pe care excursioniştii l-au făcut la Daya. Doamnele nu s-au plimbat în afara oraşului. Bărbaţii s-au aventurat puţin mai departe pe panta munţilor, în mijlocul pădurilor frumoase. Câţiva coborâră chiar spre şes, până la pădurile din mlaştini, care poartă acelaşi nume ca şi târguşorul şi în care cresc betumi, arbuşti de fistic, jujubi sălbatici.

Admirând şi îndemnând întruna, domnul Dardentor fu cel ce-i trase după el pe tovarăşii săi în tot cursul acestei zile. Poate că Marcel Lornans ar fi preferat să rămână cu doamna şi cu domnişoara Elissane, chiar de-ar fi trebuit să suporte insuportabila prezenţă a Dèsirandelle-ilor. Dar salvatorul nu se putea separa de cel salvat. Cât despre Jean Taconnat, locul lui nu era tocmai indicat lângă perpignanez, de care nu se îndepărtă, totuşi, nici cu un pas.

Unul singur nu luă parte la această excursie, şi acesta fu Agathocle, graţie intervenţiei lui Clovis Dardentor, care-i dojenise pe doamna şi pe domnul Dèsirandelle. Trebuia ca fiul lor să rămână lângă Louise Elissane, întrucât doamnele nu-i însoţeau... O explicaţie deschisă ar lămuri situaţia celor doi logodnici... Venise momentul de a provoca această explicaţie... etc. Şi, constrâns, Agathocle rămăsese.

Avusese loc această explicaţie?... Nu se ştie. Cu toate acestea, în aceeaşi seară, domnul Dardentor, luând-o pe Louise deoparte, o întrebă dacă era pe deplin odihnită, astfel încât să plece din nou a doua zi...

— Chiar şi la prima oră, domnule Dardentor, îi răspunse tânăra, al cărei chip reflecta însă o oarecare plictiseală.

— Agathocle v-a ţinut companie toată ziua, scumpă domnişoară!... Veţi fi putut vorbi mai pe îndelete... Mie îmi datoraţi...

— Ah! Dumneavoastră deci, domnule Dardentor!...

— Da... eu am avut această excelentă idee, şi nu mă îndoiesc că sunteţi mulţumită...

— Oh, domnule Dardentor!

Acest „ah!" şi acest „oh!" spuneau multe, atât de multe încât chiar şi o conversaţie de două ceasuri n-ar fi fost mai grăitoare. Totuşi, perpignanezul nostru nu se mulţumi cu atât; n-o slăbi pe Louise cu întrebările şi-i smulse mărturisirea că nu-l putea suferi pe Agathocle.

„Drace, murmură el plecând, văd că nu merge de la sine! Ei aş! Nu s-a spus încă ultimul cuvânt!... De nepătruns este inima

tinerelor fete, şi câtă dreptate am avut să nu mă arunc cu capul înainte într-unul din aceste puţuri care este căsnicia!"

Astfel cugetă Clovis Dardentor, dar nu-i trecu prin minte că Marcel Lornans i-ar fi putut căşuna vreun rău fiului Dèsirandelle. După părerea lui, prostia evidentă, stupiditatea inconştientă a pretendentului său erau suficiente spre a explica dispreţul domnişoarei Louise Elissane.

A doua zi, târguşorul Daya fu lăsat în urmă chiar de la ora şapte. Animale şi oameni, toţi erau proaspeţi şi bine dispuşi. Un timp cât se poate de favorabil — cer ceţos la răsăritul zorilor, dar care în curând avea să se limpezească. Pe lângă acestea, nu se anunţa ploaie. Norii se condensează atât de rar la suprafaţa provinciei oraneze, încât, în decurs de douăzeci de ani, media căderii ploilor a fost sub un metru, jumătate din cât a căzut în celelalte provincii ale Algeriei. Din fericire, dacă apa nu vine din cer, ea vine din sol, graţie multiplelor ramificaţii ale *ued*-urilor.

Distanţa dintre Daya şi Sebdou este cam de şaptezeci şi patru de kilometri, urmând drumul carosabil care duce de la Ras-el-Ma la Sebdou, prin El-Gor. Această distanţă este prelungită cu cinci leghe de la Daya la Ras-el-Ma. Totuşi, cel mai bun lucru este să accepţi această prelungire, mai degrabă decât să te aventurezi în linie dreaptă prin plantaţiile de alfa de la vest şi prin culturile indigene. Această regiune occidentală nu le mai oferă călătorilor umbra salutară a pădurilor limitrofe din sud.

De la Daya, drumul coboară spre Sebdou. Plecând dis-de-dimineaţă, într-un mers mai rapid al atelajelor, caravana conta să ajungă la El-Gor seara. Lungă etapă, fără îndoială, întreruptă doar de masa de la amiază, şi de care dromaderii, caii şi catârii singuri s-ar fi putut plânge, dar ei nu se plâng.

Aşadar, înşiruirea obişnuită fu menţinută în mijlocul unei regiuni în care abundă izvoarele, Ain-Sba, Ain-Bahiri, Ain-Sissa, afluenţii *ued*-ului Messoulen. şi de asemenea ruinele berbere, romane, moscheile arabe. În primele două ore, turiştii străbătură cei douăzeci de kilometri până la Ras-el-Ma, o staţie de cale ferată în construcţie, pe care Sidi-bel-Abbes o trimitea spre regiunea Podişurilor înalte. Era cel mai sudic punct pe care trebuiau să-l atingă în această călătorie în circuit.

Nu mai rămânea decât să se urmeze lunga curbă care leagă Ras-el-Ma de El-Gor, care nu trebuie confundat cu o staţie a numitului drum de fier.

Se făcu un scurt popas în acest loc, unde munceau pe atunci muncitori de la calea ferată, care de aici, de la staţia Magenta, merge de-a lungul ţărmului stâng al *ued*-ului Hacaiba, urcând de la cota de nouă sute cincizeci şi cinci la cota de o mie o sută paisprezece.

Pătrunseră mai întâi într-o mică pădure de patru mii de hectare, pădurea de la Hacaiba, pe care acest *ued* o separă de pădurea de la Daya, şi ale cărui ape sunt oprite de un baraj, în amont de Magenta.

La ora unsprezece şi jumătate, se opriră pe marginea opusă a pădurii.

— Domnilor, spuse agentul Derivas, după ce se sfătuise cu ghidul Moktani, vă propun să prânzim în acest loc.

— O propunere care este întotdeauna bine primită, când mori de foame! răspunse Jean Taconnat.

— Şi noi chiar murim, adăugă domnul Dardentor. Îmi chiorăie maţele!...

— Iată tocmai un râu ce ne va da o apă limpede şi rece, observă Marcel Lornans, şi de le-ar conveni cât de cât doamnelor...

— Propunerea lui Moktani, continuă domnul Derivas, trebuie să fie acceptată, cu atât mai mult cu cât până la pădurea de la Ourgla, adică pe parcursul a doisprezece până la cincisprezece kilometri prin plantaţiile de alfa, o să ne lipsească umbra...

— Primim, răspunse domnul Dardentor, aprobat de tovarăşii lui. Dar doamnele să nu se sperie de o bucăţică de drum în plin soare. Ele vor fi adăpostite în carele lor... Cât despre noi, va fi de ajuns să privim în faţă astrul zilei pentru a-l face să-şi plece ochii...

— Mai puternici decât vulturii! adăugă Jean Taconnat.

Se prânzi, ca în ajun, cu proviziile din căruţă, dintre care o parte fusese reînnoită la Daya şi care asigurau călătoria până la Sebdou.

O mai mare intimitate se instituise între diverşii membri ai caravanei, cu excepţia domnului Eustache Oriental, care se ţinea mereu deoparte. Nu puteau decât să se bucure, dealtfel, de felul în care se desfăşura excursia şi să felicite Compania care prevăzuse totul, spre desăvârşita satisfacţie a clientelei sale.

Marcel Lornans se distinse prin atenţiile sale. Instinctiv, domnul Dardentor se simţea mândru de el, precum un tată ar fi fost mândru de fiul său. El căuta chiar să-l pună în valoare, şi-i scăpă din inimă acest strigăt:

— Hehei, doamnelor, am fost bine inspirat să-l salvez pe acest scump Marcel, să-l smulg...

— Din flăcările învolburate ale unui vagon arzând în pălălaie! nu se putu împiedica să nu adauge Jean Taconnat.

— Perfect!... Perfect! strigă domnul Dardentor. De mine este creată această frază, care se desfăşoară în cuvinte sonore şi superbe! E pe placul tău, Patrice?

Patrice răspunse cu un zâmbet:

— Fraza are într-adevăr o ţinută frumoasă, şi când domnul se exprimă în acest chip academic...

— Haideţi, domnilor, spuse perpignanezul ridicând paharul, în sănătatea acestor doamne... şi în a noastră de asemenea! Să nu uităm că ne aflăm în ţara „binecuvântează şi pompează întruna"!

— Nu putea să-l ţină mult! murmură Patrice plecându-şi capul.

De prisos să menţionăm că doamna şi domnul Desirandelle îl găseau pe Marcel Lornans din ce în ce mai insuportabil, un închipuit, un intrigant, un afectat, un înfumurat, şi îşi tăgăduiau să-i deschidă ochii domnului Dardentor asupra lui, lucru greu, fără îndoială, dat fiind gradul de naivitate în care se afla acest bărbat expansiv.

La douăsprezece şi jumătate, coşurile, sticlele, vesela fură aşezate din nou în căruţă, şi cu toţii se pregăteau să plece.

Dar, în acest moment, se observă absenţa domnului Eustache Oriental.

— Nu-l mai văd pe domnul Oriental... zise agentul Derivas. Nimeni nu zărea acest personaj, cu toate că el luase parte la masă cu exactitatea şi apetitul lui obişnuit. Ce i se întâmplase?...

— Domnule Oriental!... strigă Clovis Dardentor cu vocea lui puternică. Unde a plecat oare individul ăsta, cu telescopul lui de buzunar?... Hei, domnule Oriental!

Nici un răspuns.

— Nu putem totuşi să-l părăsim pe acest domn, spuse doamna Elissane...

Evident, nu se putea. Începură deci să-l caute, şi în curând, pe după pădure, îl zăriră pe astronom cu luneta îndreptată spre nord-vest.

— Să nu-l tulburăm, îi sfătui domnul Dardentor, întrucât este pe cale să interogheze orizontul... Să ştiţi că individul ăsta e în stare să ne facă servicii mari!... Luând înălţimea soarelui, dacă ghidul nostru s-ar rătăci, el ne-ar readuce în direcţia...

— Cămării... încheie Jean Taconnat.

— Chiar aşa!

O vastă exploatare de alfa ocupa această parte a teritoriului Oued-Balagh pe care excursioniştii o traversau urcând spre El-Gor. Drumul, mărginit de graminee desfăşurându-se cât vezi cu ochii, de-abia de lăsa trecere carelor. Nu se putu înainta decât în şir indian.

O căldură apăsătoare domnea peste aceste spaţii largi. A trebuit să fie trase perdelele carelor, şi dacă vreodată Marcel Lornans blestemă astrul strălucitor, fu chiar în ziua aceea, deoarece drăguţul chip al Louisei Elissane dispăru în dosul lor.

Cât despre Clovis Dardentor, spre marea pagubă a glandelor lui sudoripare, încălecat între cele două cocoaşe ale dromaderului său, „beduinând ca un adevărat fiu al lui Mahomed", se pare că nu putuse face soarele să-şi plece ochii şi, ştergându-şi craniul, poate că regreta *taburka* arabă ce l-ar fi apărat împotriva razelor de foc.

— Doamne, strigă el, s-a încălzit până la saturaţie această sobă mobilă care se plimbă de la un capăt la altul al orizontului! Şi iată, cum mă mai loveşte în scăfârlie!

— În cap... vă rog, domnule! îi atrase atenţia Patrice.

Spre nord-vest se rotunjeau înălţimile împădurite ale codrului de la Ourgla, în vreme ce în sud apărea enormul masiv al Podişurilor înalte.

La ora trei au ajuns la pădurea în care, sub tavanul de nepătruns al stejarilor-verzi, caravana avea să regăsească un aer saturat de miresme proaspete şi dătătoare de puteri.

Această pădure de la Ourgla este una din cele mai întinse din regiune, întrucât ea măsoară nu mai puţin de şaptezeci şi cinci de mii de hectare. Drumul o străbate pe o lungime de unsprezece-doisprezece kilometri. Larg croit de cărăuşia pe care o efectuează guvernământul în epoca tăierilor, el îngădui turiştilor să se adune după pofta lor. Perdelele trăsurilor fură ridicate, călăreţii se apropiară. Se schimbară vorbe amabile între un grup şi altul. Şi domnul Dardentor începu să repete întruna, umblând după felicitări pe care nimeni nu i le refuza în afară de Dèsirandelle-i, mai posaci ca oricând:

— Spuneţi, prieteni, cine-i omul de treabă care v-a îndemnat la această călătorie plăcută?... Sunteţi mulţumită, doamnă Elissane, şi dumneata, scumpă domnişoară Louise?... Şovăiaţi destul de mult. totuşi, să vă părăsiţi locuinţa din strada Vieux-Château!... Spuneţi drept!... Oare această magnifică pădure nu bate toate străzile Oranului?... Se pot pune cu ea bulevardul Oudinot sau promenada de la Letang?...

Nu, ele nu s-ar fi putut „pune" — o, Patrice! — cu atât mai mult cu cât, în acest moment, o trupă de maimuţele îi escorta ţopăind printre arbori, sărind din cracă în cracă, ţipând şi strâmbându-se care mai de care. Or, iată că domnul Dardentor, dornic să-şi arate îndemânarea — şi era tare îndemânatic, lăsând lauda la o parte — îşi exprimă dorinţa să doboare cu o descărcătură de carabină unul din aceste animale graţioase. Însă, cum şi alţii ar fi vrut să-l imite, fără îndoială că asta ar fi însemnat masacrarea întregii cete de maimuţe. Dar doamnele interveniră şi nimeni nu-şi află puterea de a-i rezista domnişoarei Louise Elissane, care cerea cruţarea acestor drăguţe eşantioane ale faunei algeriene!

— Şi apoi, murmură Jean Taconnat, care se săltă în scări până la urechea domnului Dardentor, ţintind o maimuţă, aţi risca să-l nimeriţi pc Agathocle!...

— Oh, domnule Jean! îi răspunse perpignanezul... îl copleşeşti pe acest băiat!... Asta nu-i frumos!

Şi în vreme ce-l privea pe fiul Dèsirandelle, pe care catârul lui, printr-o săritură bruscă, tocmai îl aruncase din şa la patru paşi îndărăt, fără a-i face mare rău, el adăugă:

— Dealtminteri, o maimuţă n-ar fi căzut...

— E adevărat, replică Jean, şi le cer scuze cvadrumanelor pentru comparaţia mea!

Era necesar, dacă voiau să ajungă la El-Gor înaintea nopţii, să grăbească zdravăn animalele, în ultimele ceasuri ale acestei după-amiezi.

Atelajele fură aşadar pornite la trap, un mers care provocă numeroase scuturături. Dacă drumul era carosabil pentru transporturile cultivatorilor de alfa sau ale pădurarilor, el lăsa de dorit pentru o caravană cu turişti. Cu toate acestea. în ciuda zdruncinăturii carelor şi a alunecării animalelor pe un sol brăzdat de urme de roţi sau răscolit de rădăcini, nu se auzi nici o plângere.

Doamnele, în primul rând, erau grăbite să sosească la El-Gor, adică într-un loc în care ar fi în siguranţă. Gândul de a trece printr-o pădure după apusul soarelui nu le surâdea deloc. Dacă ar fi întâlnit doar cete de maimuţe, turme dc antilope sau de gazele, ar fi fost un lucru încântător. Dar, uneori, răsunaseră urlete îndepărtate, şi când vizuinele dau drum liber animalelor sălbatice în mijlocul tenebrelor...

— Doamnelor, spuse Clovis Dardentor cu intenţia de a le linişti, nu vă înspăimântaţi de ceva ce nu are nimic înspăimântător! Dacă am fi surprinşi de întuneric în mijlocul pădurii, ce să zic, mare nenorocire! V-aş întocmi o tabără la adăpostul carelor şi ne-am culca sub cerul liber!... Sunt sigur că nu ţi-ar fi frică, domnişoară Louise!...

— Cu dumneavoastră... nu, domnule Dardentor.

— Ca să vedeţi... Cu domnul Dardentor! Hehei, doamnelor!... Acest scump copil are încredere în mine... şi are dreptate.

— Oricâtă încredere am putea avea în capacităţile dumneavoastră, răspunse doamna Dèsirandelle, preferăm să nu fim siliţi să le punem la încercare!

Şi mama lui Agathocle rosti aceste vorbe pe un ton aspru, care avu aprobarea tacită a soţului ei.

— Să n-aveţi nici o teamă, doamnelor, spuse Marcel Lornans. În caz de nevoie, domnul Dardentor ar putea să se bizuie pe noi toţi, şi noi ne-am da viaţa mai înainte ca...

— Grozav avans, ripostă domnul Dèsirandelle, dacă noi ne-am pierde viaţa pe urmă!

— Faci prea multă logică, prietene! strigă Clovis Dardentor. În sfârşit, nu-mi imaginez ce primejdie...

— Primejdia de a fi atacaţi de o bandă de răufăcători?... întrebă doamna Dèsirandelle.

— Cred că n-avem nimic de temut dinspre partea asta, afirmă agentul Derivas.

— De unde ştiţi? continuă doamna, care nu voia să se dea bătută. Dealtminteri. aceste animale sălbatice care colindă noaptea...

— Nici din partea lor n-avem nimic de temut! strigă domnul Dardentor. Ne-am păzi cu santinele postate la colţurile taberei, cu focuri ţinute aprinse până în revărsatul zorilor... I-am da carabina Castibelza lui Agathocle şi l-am aşeza...

— Vă rog să-l lăsaţi pe Agathocle unde este! ripostă acru doamna Dèsirandelle.

— Fie, să rămână acolo! Dar domnul Marcel şi domnul Jean ar face o gardă bună...

— Deşi nu ne îndoim de asta, conchise doamna Elissane, lucrul cel mai bun ar fi să ajungem cât mai repede la El-Gor.

— Atunci, înainte, cai, catâri şi dromaderi! îndemnă Clovis Dardentor. Să pornească în trap milităresc!

,,Niciodată omul ăsta nu poate să încheie o vorbă în chip potrivit!" gândi Patrice. Şi îşi plesni catârul cu o biciuşca, cu care nu i-ar fi displăcut să-şi gratifice stăpânul.

Caravana merse într-un trap atât de bun, încât, pe la ora şase şi jumătate, se oprea pe marginea opusă pădurii de la Ourgla. Numai cinci-şase kilometri o mai despărţeau de El-Gor, unde avea să ajungă înainte de căderea nopţii.

În acest loc se afla o trecere a râului, puţin mai grea decât vadurile precedente.

Un *ued* destul de lat tăia drumul. Sâr-ul, care se varsă în *ued*-ul Slissen. avusese o creştere de ape, datorită fără îndoială revărsării unui baraj prea plin, situat câţiva kilometri mai sus. Vadurile pe care le străbătuse până atunci caravana, între Saida şi Daya, de-abia de udau picioarele animalelor, ca să nu spunem de-a dreptul că erau secate. De astă data, apa era de optzeci-nouăzeci de centimetri, dar lucrul acesta nu-l încurca pe ghid, care cunoştea acest vad.

Moktani alese aşadar un loc în care povârnişul plajei le permitea carelor şi căruţei să se încumete să meargă de-a curmezişul albiei *ued*-ului. Întrucât apa nu avea să depăşească deloc butucul roţilor, carele n-aveau să fie nici măcar atinse, şi călătorii erau siguri că vor fi transportaţi fără neajunsuri pe malul stâng, la o distanţă cam de o sută de metri.

Ghidul o luă înainte, urmat de agentul Derivas şi de Clovis Dardentor. Din înaltul giganticului său animal, acesta domina suprafaţa râului, asemănător unui monstru acvatic din epoca antediluviană.

De cele două părţi ale carului în care stăteau aşezate doamnele, călăreau Marcel Lornans, în stânga, şi Jean Taconnat, în dreapta. Urmau celelalte două care, pe care turiştii nu le părăsiseră. Indigenii, urcaţi în căruţă, formau partea de dinapoi a caravanei.

Trebuie spus că, dând ascultare dorinţei mamei sale, insistent formulate. Agathocle trebuise să-şi lase catârul şi să se caţăre în car. Doamna Dèsirandelle nu voia ca fiul ei să fie expus neplăcerii unei băi silite în Sâr, în cazul în care recalcitrantul animal s-ar fi dedat vreunei cavalcade fanteziste, a cărei victimă ar fi fost cu siguranţă călăreţul său.

Traversarea decurgea fără greutate în direcţia pe care o ţinea Moktani. Deoarece albia se adâncea treptat, animalele se înfundau tot mai mult. Totuşi apa nu li se urcă până la pântec, nici chiar când ajunseră la mijlocul *ued*-ului. Călăreţii îşi ridicau picioarele, în schimb domnul Dardentor şi ghidul, cocoţaţi pe dromaderi, n-aveau de ce să-şi ia această precauţie.

Jumătate din distanţă fusese deci străbătută, când se auzi un ţipăt. Ţipătul acesta îl scosese Louise Elissane când îl văzuse dispărând pe Jean Taconnat, al cărui cal alunecase deodată pe toate cele patru picioare.

Într-adevăr, în dreapta vadului se săpa o depresiune, adâncă de cinci-şase metri, pe care ghidul ar fi trebuit s-o evite, apucând-o mai în amont.

La ţipătul domnişoarei Elissane, caravana se opri.

Jean Taconnat, bun înotător, n-ar fi riscat nici o primejdie, dacă s-ar fi eliberat din scări. Dar, surprins de cădere, el nu mai avu vreme şi fu răsturnat într-o parte a calului, care se zbătea cu violenţă.

Marcel Lornans îşi împinse cu putere calul spre dreapta, în momentul în care vărul său dispărea.

— Jean... strigă el. Jean!...

Şi, deşi nu ştia să înoate, avea să încerce să-i dea ajutor, cu riscul de a se îneca el însuşi, când văzu că un altul i-o luase înainte. Acest altul era Clovis Dardentor.

De pe spatele dromaderului său, după ce-şi scosese *zerbani*-ul care îl înfăşura, perpignanezul tocmai se aruncase în Sâr şi înota spre locul în care apa mai spumega încă.

Nemişcaţi, înspăimântaţi, cu răsuflarea tăiată, toţi îl priveau pe curajosul salvator... Nu se încrezuse prea mult în puterile lui?... Nu aveau să numere două victime în loc de una?...

După câteva secunde, Clovis Dardentor apăru iar, trăgându-l pe Jean Taconnat, pe jumătate sufocat, pe care izbutise să-l scoată din scări. Îl ţinea de guler înălţându-i capul deasupra apei, în vreme ce, cu mâna liberă, îl aducea spre vad.

Câteva clipe mai târziu, caravana urca pe malul opus. Oamenii coborau din care şi de pe cai şi se îngrămădeau în jurul tânărului, care nu întârzie să-şi recapete cunoştinţa, pe când Clovis Dardentor se scutura ca un câine terra-nova, ieşit ud ciuciulete dintr-o acţiune de salvare.

Jean Taconnat înţelese atunci ce se petrecuse, cui îi datora viaţa, şi întinzându-i mâna salvatorului său, în locul mulţumirii pe drept cuvenite, zise:

— N-am avut noroc!

Acest răspuns nu fu înţeles decât de amicul Marcel.

Apoi, în spatele unui grup de arbori, la câţiva paşi de mal, Clovis Dardentor şi Jean Taconnat, cărora Patrice le adusese câteva veşminte scoase din valizele lor, se schimbară din cap până în picioare.

Caravana o porni iar la drum după un scurt popas, şi, la ora opt şi jumătate seara, îşi sfârşea lunga ei etapă în cătunul El-Gor.

XIV ÎN CARE TLEMCEN NU ESTE VIZITAT CU GRIJA PE CARE O MERITĂ ACEST ORAŞ FERMECĂTOR

Sebdou o comună cu o mie şase sute de locuitorii şi abia cu câteva duzini de francezi, este situată în mijlocul unei regiuni a cărei poziţie este de toată frumuseţea, climatul de o salubritate excepţională, câmpia de o fertilitate incomparabilă. Se spune chiar că ea a fost Tafraoua indigenilor!... Şi, totuşi, lui Jean Taconnat puţin îi păsa de asta, „cât unui nisetru de o scobitoare", precum ar fi putut să spună Clovis Dardentor cu riscul de a supăra sensibilitatea credinciosului său Patrice.

Într-adevăr, bietul Jean nu-şi revenise nici la sosirea la El-Gor, şi nici la sosirea la Sebdou. În restul zilei pe care caravana îl petrecu în acest târguşor, fu cu neputinţă să fie scos din camera sa. Marcel Lornans trebui să-l lase în apele lui. El nu voia să vadă sau să primească pe nimeni. Recunoştinţa pe care o datora, în definitiv, curajosului perpignanez, se considera incapabil s-o simtă şi cu atât mai puţin s-o exprime. Dacă ar fi sărit de gâtul salvatorului său, ce poftă feroce ar fi avut să-l sugrume!

Rezultă de aici că numai domnul Dardentor şi Marcel Lornans, fără a mai vorbi de alţi câţiva turişti, credincioşi programului călătoriei, vizitară cu conştiinciozitate Sebdou-ul. Doamnele, nerefăcute încă pe deplin după emoţie şi oboseală, luaseră hotărârea să-şi consacre ziua aceasta odihnei, hotărâre de care fu foarte amărât Marcel Lornans, căci n-o întâlni pe Louise Elissane decât la prânz şi la cină.

Pe lângă aceasta, Sebdou nu prezenta nimic din cale afară de remarcabil, şi un ceas ar fi fost de ajuns spre a străbate târguşorul. Cu toate acestea, Clovis Dardentor găsi aici contingentul obişnuit de cuptoare pentru calcinarea varului, de fabrici de olane, de mori, care funcţionează aproape în toate oraşele provinciei oraneze. El şi cu tovarăşii lui făcură înconjurul zidului cu bastioane ce împrejmuieşte târguşorul, care a fost vreme de câţiva ani un post înaintat al coloniei franceze.

Dar cum, în ziua aceea, joi, se ţinea acolo un mare târg arab, perpignanezul nostru îşi află un viu interes în această forfotă comercială.

Pe scurt, caravana plecă a doua zi l9 mai, dis-de-dimineaţă, spre a străbate repede cei patruzeci de kilometri care separă Sebdou de Tlemcen. Trecând de *ued*-ul Merdja, un afluent al Tafnei, caravana merse de-a lungul unei întinse exploatări de alfa, traversă pâraie cu ape limpezi, străbătu păduri nu prea mari, făcu un popas pentru prânz într-un caravanserai situat la o mie cinci sute de metri altitudine, apoi, prin satul Terni şi prin Munţii Negri, dincolo de *ued*-ul Sakaf, ajunse la Tlemcen.

După această etapă anevoioasă, un bun hotel primi toată această lume, care avea să rămână aici treizeci şi şase de ceasuri.

În timpul drumului, Jean Taconnat stătuse deoparte, de-abia răspunzând demonstraţiilor cvasi-paterne ale domnului Dardentor. În dezamăgirea lui se amesteca o anumită doză de ruşine. El să fie obligatul celui pe care voia să-l oblige! De aceea, în dimineaţa asta, după ce stătuse îmbufnat în ajun, sări jos din pat şi-l trezi pe Marcel Lornans, adresându-i-se în acest chip:

— Ei bine... ce mai zici de întâmplarea asta?

Somnorosul nu putea zice nimic, pentru motivul că nici gura nu-i era mai deschisă decât ochii.

Şi vărul lui se plimba de colo-colo, gesticula, îşi încrucişa braţele, se istovea în imputări patetice. Nu, el n-o să mai ia lucrurile în glumă, cum o făgăduise! Era hotărât să le ia în tragic.

În sfârşit, la întrebarea care-i fu pusă din nou, Marcel, ridicându-se, nu găsi altceva să-i răspundă decât aceasta:

— Ceea ce zic, Jean, este să te calmezi! Când nenorocul se pronunţă atât de categoric, cel mai bun lucru este să te supui...

— Sau să-ţi dai demisia! ripostă Jean Taconnat. Cunosc eu vorba asta, dar n-am să-mi fac din ea o deviză! Nu, e prea din cale afară! Când mă gândesc că din cele trei condiţii cerute de cod, mi s-au oferit două, valurile şi flăcările! Şi acest incalificabil Dardentor care ar fi putut fi învăluit de flăcările trenului, care ar fi putut să dispară în valurile Sâr-ului şi pe care poate că tu sau eu l-am fi salvat... el e cel care a jucat rolul de salvator!... Şi pe tine, Marcel, incendiul, iar pe mine, Jean, înecul ne-au ales drept victime!...

— Vrei să ştii părerea mea, Jean?...

— S-o auzim, Marcel.

— Ei bine, găsesc că totul e caraghios.

— Ah!... Găseşti că-i caraghios?...

— Da... şi mă gândesc că dacă s-ar produce al treilea incident, de pildă, o luptă în timpul ultimei părţi a călătoriei, sau mă înşel tare, sau ar fi domnul Dardentor cel care ne-ar salva pe amândoi deodată!

Jean Taconnat bătea din picior, împingea scaunele, ciocănea, gata să le spargă, geamurile de la fereastră — şi ceea ce o să pară destul de ciudat este că această furie era cu adevărat serioasă la un fantezist ca el!

— Vezi tu, dragă Jean, continuă Marcel Lornans, ar trebui să renunţi să te faci adoptat de către domnul Dardentor, după cum am renunţat şi eu dinspre partea mea...

— Niciodată!

— Cu atât mai mult cu cât acum, când te-a salvat, el o să te adore cum mă adoră şi pe mine, acest emul al nemuritorului Perrichon!

— N-am nevoie de adoraţia lui, Marcel, ci de adopţiunea lui, şi, să mă pedepsească Mahomed dacă nu găsesc eu mijlocul să-i devin fiu!

— Şi în ce chip ai s-o faci, întrucât norocul se declară în mod invariabil în favoarea lui?...

— O să-i pregătesc capcane... O să-l împing în primul torent pe care o să-l întâlnim... Voi pune, de-i nevoie, foc camerei lui, casei lui... O să recrutez o bandă de beduini sau de tuaregi care or să ne atace pe drum... În sfârşit, o să-i întind curse...

— Şi ştii tu ce-o să li se întâmple curselor tale, Jean?...

— O să se întâmple...

— Că tu ai să cazi în ele şi tu o să fii scos de domnul Dardentor, protejatul zânelor bune, favoritul providenţei, prototipul omului norocos, căruia i-a izbutit totul in viaţă şi pentru care roata doamnei soarte s-a întors întotdeauna în direcţia favorabilă...

— Fie, dar o să ştiu să apuc primul prilej ca să-i stric osia!

— Dealtfel, Jean, iată-ne la Tlemcen...

— Şi ce-i cu asta?...

— Păi bine, în trei-patru zile o să fim la Oran, şi lucrul cel mai înţelept pe care îl avem de făcut o să fie să aruncăm toate aceste veleităţi ale viitorului... la coşul cu obiecte uitate, şi să mergem să semnăm foaia de înrolare...

La pronunţarea acestei fraze, vocea lui Marcel Lornans şe schimbă vizibil.

— Dar ia spune-mi, bietul meu prieten, continuă Jean Taconnat, credeam că domnişoara Louise Elissane...

— Da... Jean... da!... Dar... la ce bun să visez?... Un vis ce n-ar putea niciodată să devină realitate!... Cel puţin o să păstrez despre această tânără fată o amintire de neuitat...

— Eşti atât de resemnat, Marcel?...

— Sunt...

— Aproape tot atât cât şi mine, să nu mai devin fiul adoptiv al domnului Dardentor! strigă Jean Taconnat. Şi, dacă vrei să-ţi spun tot ce gândesc, mi se pare că, din noi doi, tu ai avea mai mult noroc să reuşeşti...

— Eşti nebun!

— Nu... căci ghinionul nu s-a înverşunat împotriva ta, după câte ştiu, şi cred că i-ar fi mai uşor domnişoarei Elissane să devină doamna Lornans, decât lui Jean Taconnat să devină Jean Dardentor, deşi pentru mine n-ar fi vorba decât de o simplă schimbare de nume!

Pe când cei doi tineri se lăsau furaţi de o conversaţie care ţinu până la prânz, Clovis Dardentor, ajutat de Patrice, se ocupa de toaleta lui. Vizita târguşorului Tlemcen şi a împrejurimilor sale nu trebuia să înceapă decât după-amiază.

— Ei bine, Patrice, îşi întrebă stăpânul servitorul, ce crezi tu despre aceşti doi tineri?...

— Despre domnul Jean şi domnul Marcel?...

— Da.

— Gândesc că unul ar fi pierit în flăcări şi celălalt în valuri dacă domnul nu s-ar fi aruncat, cu riscul vieţii sale, spre a-i smulge unei morţi îngrozitoare!

— Şi ar fi fost păcat, Patrice, căci amândoi merită o existenţă lungă şi fericită! Cu caracterul lor amabil, cu buna lor dispoziţie, cu inteligenţa, cu spiritul lor, ei îşi vor croi un drum în lumea aceasta, nu-i aşa, Patrice?...

— Părerea mea este exact ca şi a domnului. Dar domnul îmi va îngădui o observaţie care-mi este inspirată de reflecţiile mele personale?

— Ţi-o îngădui... dacă nu-ţi încâlceşti prea mult frazele!

— Cum aşa?... Poate că domnul va contesta exactitatea observaţiei mele?...

— Dă-i drumul odată, fără atâta tocmeală, şi nu te mai tot învârti în jurul cozii!

— Cozii... cozii!... spuse Patrice, lovit neplăcut încă de la vorba „încâlceşti", care ţintea în frazele lui favorite.

— O să-i dai drumul odată?...

— Domnul va consimţi să-mi exprim părerea despre fiul doamnei şi domnului Dèsirandelle?...

— Agathocle?... Este un băiat de treabă... puţin cam... şi nu îndeajuns... şi mai ales prea... care nu aşteaptă totuşi decât s-o pornească cu stângul! Una din firile astea tinere care nu ies la lumină decât după căsătorie! Poate că este cam de lemn... Dă-mi pieptenele pentru mustaţă...

— Poftim pieptenele domnului.

— Dar din lemnul din care se fac cei mai buni soţi. I s-a ales o partidă excelentă, şi sunt sigur că fericirea este asigurată acestei căsnicii, în toate privinţele!... Apropo, n-am auzit încă observaţia ta, Patrice...

— Domnul o va auzi, fără doar şi poate, după ce va fi binevoit să-mi răspundă la a doua întrebare pe care îngăduinţa sa mă autoriză să i-o pun...

— Pune, propune şi depune!

— Ce gândeşte domnul despre domnişoara Elissane?...

— Oh! E fermecătoare, delicioasă şi bună, şi bine făcută, şi spirituală, şi inteligentă, totodată glumeaţă şi serioasă... îmi lipsesc vorbele... ca şi peria de cap!... Unde mi-a dispărut peria de cap?...

— Poftim peria de cap a domnului.

— Şi dacă aş fi însurat, aş vrea să am o asemenea...

— Perie?

— Nu, de trei ori neghiob ce eşti... o femeie ca această scumpă Louise!... Şi ţi-o repet, Agathocle o să poată să se laude că a avut norocul să tragă un loz grozav!

— Astfel, domnul crede că poate afirma că această căsătorie... este un lucru ca şi făcut?...

— Este ca şi cum eşarfa primarului i-ar fi legat pe unul de celălalt! Dealtminteri, noi n-am venit la Oran decât pentru asta! Fără îndoială, speram că cei doi viitori soţi s-ar fi apropiat mai mult în această călătorie. Bun! Lucrul se va aranja, Patrice! Fetele tinere mai şovăie oleacă... le stă în fire! Adu-ţi aminte ceea ce-ţi spun... mai înainte de trei săptămâni, o să dansăm la nuntă, şi dacă nu ţi-l înviorez eu pe cavalerul ăsta niţel cam deşelat!...

Patrice nu înghiţi fără o vizibilă repulsie această „deşelare" la o ceremonie atât de solemnă!

— Ei bine… sunt gata îmbrăcat, declară domnul Dardentor, şi nu ştiu încă nimic despre observaţia ta inspirată de reflecţiile tale personale…

— Personale, şi mă mir că această observaţie a putut scăpa perspicacităţii domnului…

— Dar, la naiba, spune odată, nu te mai codi!… Care-i observaţia ta?…

— Observaţia este atât de îndreptăţită încât domnul o s-o facă el însuşi… după o a treia întrebare…

— O a treia!

— Dacă domnul nu doreşte…

— Eh, treci odată la fapte, caraghiosule! S-ar zice că ţi-ai pus în gând să mă înnebuneşti.

— Domnul ştie că nu sunt în stare de nici o încercare de acest fel împotriva persoanei sale!

— Vrei să-i dai drumul odată la a treia întrebare?…

— Oare domnul n-a băgat de seamă felul de a se purta al domnului Marcel Lornans de la plecarea din Oran?…

— Scumpul de Marcel?… Într-adevăr, mi-a părut foarte recunoscător pentru micul serviciu pe care am fost destul de fericit să i-l fac… ca şi vărului său… mai puţin demonstrativ…

— Este vorba de domnul Marcel Lornans şi nu de domnul Jean Taconnat, răspunse Patrice. Domnul n-a constatat că domnişoara Elissane se pare că-i place la nebunie, că se ocupă de ea mai mult decât s-ar cuveni faţă de o tânără pe jumătate angajată prin logodnă, şi că doamna şi domnul Dèsirandelle au şi început să aibă o adevărată şi îndreptăţită nelinişte, nu lipsită de motiv?…

— Ai văzut tu asta, Patrice?…

— Să nu se supere domnul.

— Da… mi s-a şi vorbit despre asta… Mi-a spus-o, cred, buna doamnă Dèsirandelle!… Ei! E o simplă închipuire…

— Îndrăznesc să-i afirm domnului că doamna Dèsirandelle nu este singura care a băgat de seamă…

— Nu ştii ce spui, nici tu şi nici ceilalţi, ţipă Clovis Dardentor. Şi, dealtminteri, chiar de-ar fi aşa, la ce-ar mai folosi?… Nu, această căsătorie a lui Agathocle cu Louise am făgăduit s-o protejez, o s-o protejez şi o să se facă!

— Deşi îmi pare rău să-l contrazic pe domnul, trebuie să persist în modul meu de a vedea lucrurile…

— Persistă… şi cântă un cântec pe socoteala asta!

— Cine acuză oamenii că sunt orbi… observă cu răceală Patrice.

— Dar asta n-are sens, măi sucitule! Marcel… un băiat pe care l-am smuls din flăcările învolburate… să umble după Louise!…

E la fel de stupid ca şi când ai pretinde că mâncăciosul de Oriental are de gând să-i ceară mâna.

— N-am vorbit de domnul Eustache Oriental, răspunse Patrice, şi domnul Eustache Oriental n-are nimic de-a face cu această treabă, care-l priveşte în mod special pe domnul Marcel Lornans.

— Unde mi-e găina?...

— Găina domnului?!...

— Da... pălăria mea...

— Poftim pălăria domnului, şi nu... răspunse Patrice indignat.

— Şi ţine bine minte, Patrice, că nu ştii ce spui, că nu te pricepi câtuşi de puţin la asta şi că-ţi bagi singur degetele în ochi!

Apoi, domnul Dardentor, luându-şi pălăria, îl lăsă pe Patrice să-şi scoată cum putea, din ochi, degetele.

Cu toate acestea, poate că perpignanezul nostru se simţea puţin cam tulburat... Tembelul ăsta de Agathocle care nu înainta deloc... Dèsirandelle-ii care se apucau să-i facă reproşuri lui, ca şi cum ar fi fost răspunzător pentru gândurile lui Marcel Lornans, admiţând că ele ar fi fost astfel... Unele fapte mărunte care îi reveniră în minte... În sfârşit, el îşi propuse să deschidă bine ochii.

În dimineaţa aceea, în timpul mesei, Clovis Dardentor nu remarcă nimic suspect. Neglijându-l puţin pe Marcel Lornans, îşi îndreptă toate amabilităţile asupra lui Jean Taconnat, ultima lui „salvare", care îi răspundea molatic.

Cât despre Louise Elissane, ea se arătă foarte afectuoasă faţă de el, şi poate că bănui în sfârşit că fata era mult prea fermecătoare pentru acest neghiob pe care voiau să i-l dea de soţ... şi că ei doi păreau să se potrivească precum zahărul şi sarea...

— Domnule Dardentor... spuse doamna Dèsirandelle, când fură la desert.

— Da, excelentă prietenă... răspunse domnul Dardentor.

— Nu există cale ferată între Tlemcen şi Sidi-bel-Abbes?...

— Ba da... dar este în construcţie...

— Asta-i regretabil!

— Şi de ce?...

— Pentru că domnul Dèsirandelle şi cu mine am fi preferat să luăm trenul ca să ne reîntoarcem la Oran...

— Asta-i culmea! strigă Clovis Dardentor. Drumul până la Sidi-bel-Abbes este superb! Nici o oboseală de temut... nici o primejdie... pentru nimeni...

Şi-i surâse lui Marcel Lornans care nu-i văzu surâsul, şi lui Jean Taconnat, căruia îi scrâşniră dinţii de parcă ar fi avut poftă să-l muşte.

— Da, continuă doamna Dèsirandelle, noi ne resimţim foarte mult de această călătorie, şi este regretabil că nu se poate scurta... Doamna Elissane şi domnişoara Louise, ca şi noi de asemenea, ar...

Mai înainte ca fraza să fi fost sfirşită, Marcel Lornans o privise pe tânăra fată care-i întorsese privirea. De astă dată, domnul Dardentor trebui să-şi zică: aici e buba! Şi, reamintindu-şi încântătoarea cugetare a poetului, cum că „Dumnezeu i-a dat femeii gura pentru a vorbi şi ochii pentru a răspunde", se întrebă ce răspuns dăduseră ochii Louisei.

„Ei drăcia dracului!" murmură el. Apoi:

— Ce vreţi, prieteni, calea ferată nu funcţionează încă, şi nu se poate în nici un fel destrăma caravana!

— Nu s-ar putea să plecăm chiar astăzi?... continuă doamna Dèsirandelle.

— Astăzi! exclamă domnul Dardentor. S-o ştergem fără să fi vizitat magnificul Tlemcen, antrepozitele lui, citadela, moscheile, promenadele, împrejurimile lui, toate minunile pe care ni le-a semnalat ghidul nostru?... De-abia de ne-ar ajunge două zile...

— Doamnele sunt prea obosite ca să întreprindă această excursie, Dardentor, răspunse rece domnul Dèsirandelle, şi eu o să le ţin tovărăşie. O zi în oraş, e tot ce o să facem!... Eşti liber... ca şi aceşti domni pe care i-ai salvat din vârtejul valurilor şi al flăcărilor... să vizitaţi temeinic... magnificul Tlemcen!... Orice s-ar întâmpla, este stabilit că noi o să plecăm mâine, de la prima oră!

Era hotărât, şi Clovis Dardentor, puţin necăjit de aluziile domnului Dèsirandelle, văzu întunecându-se totodată chipul lui Marcel Lornans şi al Louisei Elissane. Simţind, dealtfel, că nu trebuia să mai insiste, le părăsi pe doamne, după ce-i aruncase o ultimă privire tinerei fete întristate.

— Vii, Marcel, vii, Jean?... le propuse el.

— Vă urmăm, răspunse unul din ei.

— O să sfârşească prin a ne tutui! murmură celălalt, nu fără oarecare dispreţ.

În aceste condiţii, nu le mai rămânea decât să se agaţe la remorca lui Clovis Dardentor. Cât despre fiul Dèsirandelle, el o şi ştersese, şi, în cursul acestei zile, putu fi văzut, în tovărăşia domnului Eustache Oriental, frecventând magazinele alimentare şi prăvăliile cu dulciuri. Fără îndoială că preşedintele Societăţii de astronomie din Montèlimar recunoscuse în el predispoziţiile naturale pentru preocupările fineţii gastronomice.

Cei doi tineri, dată fiind starea lor morală, nu se puteau interesa decât prea puţin de acest curios Tlemcen, Bab-el-

Charb al arabilor, situat în mijlocul bazinului Isser-ului, în semicercul Tafnei. Şi cu toate acestea, el este atât de fermecător, încât e numit Grenada africană. Vechea Pomaria a romanilor, părăsită în sud-est şi înlocuită de către Tagrart la vest, a devenit modernul Tlemcen. Dar, cu *Joanne*-ul în mână, domnul Dardentor repeta zadarnic că oraşul era înfloritor încă din secolul al XV-lea, industrial, comercial, artistic, ştiinţific, sub influenţa popoarelor berbere, că număra pe atunci douăzeci şi cinci de mii de familii, că este actualmente al cincilea oraş al Algeriei, cu populaţia lui de douăzeci şi cinci de mii de locuitori, că, după ce fusese luat de turci în l553, de către francezi în l836, apoi cedat lui Abd el Kader, a fost definitiv reluat în l842, că era o capitală de district de mare însemnătate strategică la frontiera marocană, căci, în ciuda tuturor eforturilor sale, de-abia de fu ascultat şi nu obţinu decât răspunsuri vagi.

Şi demnul bărbat ajunse să se întrebe dacă n-ar fi făcut mai bine să-i lase pe cei doi ,,amărâţi" să moară de urât în colţul lor!... Dar nu! El îi iubea şi-şi interzise să le arate proasta lui dispoziţie.

Sigur, de mai multe ori, domnul Dardentor avu poftă să-l chestioneze pe Marcel Lornans, să-l pună cu spatele la zid, să-i strige:

„Este adevărat?... Este ceva serios?... Deschide-ţi odată inima, ca să citesc în ea!...".

Dar n-o făcu. La ce bun?... Acest tânăr fără avere pe care nu l-ar accepta niciodată practica şi interesata doamnă Elissane!... Şi apoi... el... prietenul Dèsirandelle-ilor...

Din toate acestea, rezultă că perpignanezul nostru nu obţinu ceea ce se aştepta de la acest oraş, situat într-o poziţie cu adevărat admirabilă, pe un platou la altitudinea de opt sute de metri, în coasta tăiată perpendicular a muntelui Terni, care se desprinde din masivele Nador-ului. De aici, de unde vederea se întinde deasupra câmpiilor Isser şi Tafna, pe ale căror văi inferioare, după livezi, urmează grădinile, se desfăşoară o zonă de verdeaţă de doisprezece kilometri, bogată în sere de portocali şi în plantaţii de măslini. Se mai afla acolo, o adevărată pădure de nuci seculari, de terebinţi bogat înfloriţi, fără a mai vorbi de varietatea arborilor fructiferi, de plantaţiile de sute de mii de măslini.

Inutil să adăugăm că toate rotiţele administraţiei franceze funcţionau la Tlemcen cu regularitatea unei maşini Corliss. În ceea ce priveşte întreprinderile lui industriale, domnul Dardentor ar fi putut să aleagă între morile de făină, fabricile de uleiuri şi ţesătorii, îndeosebi cele ce fabrică stofa

burnusurilor negre. El cumpără chiar şi o pereche de papuci delicioşi dintr-un magazin din piaţa Cavaignac.

— Mi se par cam mici pentru dumneavoastră, observă Jean Taconnat pe un ton zeflemitor.

— Zău?

— Şi cam scumpi.

— Am bani!

— Atunci sunt destinaţi cuiva?... întrebă Marcel Lornans.

— Unei persoane drăguţe, răspunse domnul Dardentor cu un uşor, foarte uşor clipit din ochi.

Iată ceva ce nu şi-ar fi putut îngădui Marcel Lornans, şi, cu toate acestea, el ar fi fost fericit să-şi risipească toţi banii călătoriei în cadouri pentru tânăra fată.

Dacă la Tlemcen se întâlneşte comerţul din vest şi al triburilor marocane, de grâne, animale, piei, ţesături, pene de struţ, oraşul oferă de asemenea amatorilor de antichităţi amintiri preţioase. Ici şi colo, numeroase rămăşiţe ale arhitecturii arabe, ruinele celor trei vechi împrejmuiri pe care le înlocuieşte zidul modern de patru kilometri, străpuns de nouă porţi, cartiere maure cu ulicioare boltite, câteva exemplare din cele şaizeci de moschei pe care el le poseda altădată. Trebui fireşte ca cei doi tineri să arunce o privire asupra venerabilei citadele Mechouar, fost palat al secolului al XI-lea, şi de asemenea asupra Kissariei, devenită cazarmă de spahii, unde se strângeau odinioară negustori genovezi, pisani, provensali. Apoi, moscheile cu risipa lor de minarete albe, cu micile lor coloane în mozaic, cu picturile şi faianţele lor — moscheia Djema-Kebir, cea a lui Abdul-Hassim, ale cărei trei bolţi se sprijină pe stâlpi de onix şi în care micii ştrengari arabi învaţă pe rupte cititul, scrisul şi socotitul, chiar în locul în care a murit Boabil, ultimul din regii Grenadei.

Pe urmă cei trei prieteni străbătură străzi şi trecură prin pieţe regulat desenate, printr-un cartier hibrid în care contrastau case indigene şi europene, şi prin alte cartiere moderne. Şi peste tot fântâni, dintre care cea mai drăguţă era cea din piaţa Saint-Michel. În sfirşit, veni la rând esplanada Mechouar, umbrită de trei rânduri de arbori, care le oferi turiştilor, până în momentul reîntoarcerii la hotel, o incomparabilă vedere a câmpiei înconjurătoare.

Cât despre împrejurimile Tlemcen-ului, cătunele lui agricole, *koub-bas*-urile de la Sidi-Daoudi şi de la Sidi-Abd-es-Salam, răsunătoarea cascadă de la El-Ourit, prin care Saf-Saf se aruncă de la optzeci de metri, şi atâtea alte atracţii, Clovis Dardentor trebui să se mărginească să le admire în textul oficial al *Joanne*-ului său.

Da, ar fi trebuit mai multe zile spre a studia Tlemcen-ul şi împrejurimile sale. Dar să propui această prelungire unor oameni care nu aşteptau decât să plece cât mai repede şi pe drumul cel mai scurt, ar fi însemnat timp pierdut. Oricâtă autoritate ar fi avut perpignanezul nostru asupra tovarăşilor lui de călătorie, autoritate micşorată, dealtfel, acum, el nu îndrăzni să facă această propunere.

— Acum, scumpul meu Marcel şi scumpul meu Jean, ce gândiţi despre Tlemcen?...

— Un oraş frumos, se mulţumi să răspundă primul, distrat.

— Frumos... da... adăugă al doilea din vârful buzelor.

— Ei, voinicii mei, am făcut bine să vă trag pe dumneata, Marcel, de guler, şi pe dumneata, Jean, de mânecă! Câte lucruri superbe, pe care nu le-aţi mai fi văzut niciodată...

— Dumneavoastră v-aţi riscat viaţa, domnule Dardentor, spuse Marcel Lornans, şi vă rugăm să credeţi că recunoştinţa noastră...

— Ah da, domnule Dardentor, întrebă Jean Taconnat, curmându-i vorba vărului său, este oare obiceiul dumneavoastră să-i salvaţi pe...

— Ei, lucrul ăsta mi s-a întâmplat de mai multe ori, şi aş putea să-mi atârn de piept un frumos colier de medalii! Aşa se face că, în ciuda dorinţei mele de a deveni un tată adoptiv, precum o ştiţi, n-am putut niciodată să adopt pe nimeni!

— În schimb dumneavoastră îndeplineaţi toate condiţiile, observă Jean Taconnat, pentru a fi...

— Precum o spui, puiule! ripostă Clovis Dardentor. Dar acum trebuie să o ştergem...

Se întoarseră ta hotel. Cina fu plictisitoare. Comesenii aveau aerul unor oameni ce şi-au încuiat valizele şi pe care-i aşteaptă trenul. La desert, perpignanezul se hotărî să ofere drăguţii papucei destinatarei lor.

— Ca amintire de la Tlemcen, scumpă domnişoară! spuse el.

Doamna Elissane nu putu decât să primească cu un surâs plăcuta atenţie a domnului Dardentor, în vreme ce, în grupul Dèsirandelle, doamna îşi muşca buzele şi domnul ridica din umeri.

Cât despre Louise, chipul i se lumină, un aer de mulţumire îi străluci în ochi, şi zise:

— Mulţumesc, domnule Dardentor. Vreţi să-mi permiteţi să vă sărut?...

— Zău... nu i-am cumpărat decât pentru asta!... Câte un sărut de fiecare papuc!...

Şi tânăra fată îl sărută din toată inima pe domnul Dardentor.

XV ÎN CARE UNA DINTRE CELE TREI CONDIŢII IMPUSE DE ARTICOLUL 345 DIN CODUL CIVIL ESTE ÎN SFÂRŞIT ÎNDEPLINITĂ

La drept vorbind, poate că era timpul să se încheie această călătorie, atât de bine organizată de Compania drumurilor de fier algeriene. Bine începută, ea ameninţa s-o sfârşească rău, cel puţin pentru grupul Dardentor.

Părăsind Tlemcen-ul, caravana se redusese la jumătate. Mai mulţi turişti doriseră să-şi prelungească cu câteva zile acest popas într-un oraş care merita să-i reţină. Agentul Derivas rămânând cu ei, domnul Dardentor şi ai săi, sub călăuzirea ghidului Moktani, luaseră direcţia spre Sidi-bel-Abbes, din zorii zilei de 2l mai.

Se cuvine să menţionăm, pe lângă aceştia, prezenţa domnului Eustache Oriental, care se grăbea, fără îndoială, să se întoarcă la Oran. Că ar avea intenţia să redacteze vreun referat ştiinţific asupra acestei excursii, asta i-ar fi mirat pe domnul Dardentor şi pe ceilalţi. Într-adevăr, el nu se servise niciodată decât de luneta lui spre a determina poziţii, şi celelalte instrumente rămăseseră pe fundul valizei sale.

Caravana nu se mai compunea aşadar decât din două care. Primul le ducea pe doamne şi pe domnul Dèsirandelle. Al doilea îl conţinea pe domnul Oriental, pe Agathocle, obosit de puţin îngăduitorul lui catâr, pe doi indigeni pentru serviciu, bagajele şi proviziile de rezervă. În definitiv, nu mai era vorba decât de un prânz între Tlemcen şi târguşorul Lamoricière, unde s-ar face popas peste noapte, şi, a doua zi, de un prânz între Lamoricière şi Sidi-bel-Abbes, unde ghidul conta să sosească spre orele opt seara. Acolo s-ar sfârşi călătoria cu caravana, şi drumul de fier ar readuce la Oran avangarda excursioniştilor.

Se înţelege de la sine că domnul Dardentor şi Moktani nu se despărţiseră de dromaderii lor, animale excelente de care ei nu aveau a se plânge, precum nici cei doi parizieni de caii lor, pe care n-aveau să-i părăsească fără vii regrete.

Între Tlemcen şi Sidi-bel-Abbes, o şosea naţională traversează această parte a arondismentului şi-o întâlneşte la Tlelat pe cea care pune Oranul în comunicaţie cu Algerul. De la Tlemcen la Sidi-bel-Abbes, distanţa este de nouăzeci şi doi de kilometri, care pot fi străbătuţi cu uşurinţă în două zile.

Caravana mergea deci printr-un ţinut mai variat decât regiunea sud-oraneză de la Saida la Sebdou. Mai puţine păduri, dar vaste exploatări agricole, terenuri de colonizare şi

capricioasa reţea de afluenţi a Chouly-ului şi a Isser-ului. Acesta din urmă este unul din marile fluvii ale Algeriei, artera care-i dă viaţă, al cărui curs de două sute de kilometri se continuă până la mare, urmând o vale unde bumbacul prosperă, graţie revărsărilor din Podişurile înalte şi a Tell-ului.

Dar ce schimbare în moralul acestor turişti, atât de uniţi la plecarea din Oran pe drumul de fier, ca şi la plecarea din Saida cu caravana! O răceală făţişă le îngheţa relaţiile. Dèsirandelle-ii şi doamna Elissane vorbeau deoparte în carul lor, şi Louise trebuia să audă lucruri ce nu puteau să-i placă. Marcel Lornans şi Jean Taconnat, lăsându-se pradă gândurilor triste, mergeau în urma perpignanezului, de-abia răspunzându-i, când el se oprea ca să-i aştepte.

Sărmanul Dardentor! Toată lumea părea acum să-i reproşeze ceva: Dèsirandelle-ii, pentru că n-o implora pe Louise să-l placă pe Agathocle, doamna Elissane pentru că n-o determina pe fiica ei la această căsătorie convenită de multă vreme. Marcel Lornans, pentru că socotea că el ar fi trebuit să intervină în favoarea celui pe care îl salvase, Jean Taconnat, pentru că-l salvase, în loc să-i fi dat lui prilejul unei salvări!

În sfârşit, Clovis Dardentor nu mai era decât un ţap ispăşitor, urcat pe o cămilă. Îi mai rămânea doar credinciosul Patrice, care părea să-i spună:

„Da... iată cum stau lucrurile, şi servitorul dumneavoastră nu s-a înşelat!"

Dar el nu formula acest gând, nu-i dădea o expresie literară, de teama unei replici dardentoriene de care toată făptura lui s-ar fi înfiorat.

Ei bine, dacă-i aşa, până la urmă, Clovis Dardentor o să-i dea naibii pe toţi!

„Să vedem, Clovis, îşi zicea el, oare tu le datorezi ceva acestor caraghioşi?... Oare o să-ţi baţi tu capul fiindcă treaba nu merge după pofta lor?... Este vina ta că Agathocle nu este decât un nătărău, iar tatăl şi mama lui îl privesc ca pe o minune, că Louise l-a judecat până la urmă pe acest neisprăvit la justa lui valoare, căci, în sfirşit, trebuie să recunoşti că acesta-i adevărul!... Că Marcel o iubeşte pe fată, asta încep s-o bănuiesc!... Dar, pe Dumnezeul meu, nu pot totuşi să le strig amândurora: veniţi, copii, să vă binecuvântez!... Şi până şi acest vesel Jean, care şi-a pierdut întreaga bună dispoziţie, înecată parcă în apa Sâr-ului!... S-ar zice că-mi poartă pică fiindcă l-am scos din ea!... Parcă ar fi toţi nebuni de legat!... Zău aşa!"

Patrice tocmai coborâse din car cu intenţia să-i vorbească stăpânului său, şi-i spuse:

— Mi-e teamă, domnule, să nu se strice vremea, să nu înceapă să plouă, şi poate că ar fi mai bine...

— E mai bine o vreme rea decât nici una!

— Decât nici una?... replică Patrice, devenit visător la această axiomă fantezistă. Aşadar, dacă domnul...

— Clanţa!

Îngrozit de această expresie de mahala, Patrice se urcă din nou în car, mai repede decât coborâse.

În timpul dimineţii, pe o ploaie caldă care curgea şiroaie din norii vijelioşi, făcură cei doisprezece kilometri care despart Tlemcen-ul de Ain-Fezza. Apoi, după încetarea aversei, prânziră la locul de popas, într-o trecătoare împădurită, răcorită de numeroasele cascade din împrejurimi, un prânz lipsit de intimitate, la care domnea o jenă vizibilă. Ai fi zis că-s comeseni la o masă de hotel cu preţ fix şi la oră fixă, care nu se văzuseră niciodată mai înainte de a se aşeza înaintea farfuriei lor şi care nu se vor mai revedea niciodată după ce-şi vor fi golit farfuria. Sub ochii plini de fulgere ai Dèsirandelle-ilor, Marcel Lornans evita privirea Louisei Elissane. În ce-l privea pe Jean Taconnat, nemaicontând pe hazardurile drumului, acum fiind pe o şosea naţională, cu taluzurile în bună stare, cu borne la fiecare mie de metri, cu grămezile de pietriş bine aliniate, cu cantonierii la locul lor, el blestema nenorocita de administraţie care civilizase acest ţinut.

În mai multe rânduri, totuşi, Clovis Dardentor încercă să reacţioneze; el vru să reia legătura ruptă, izbucni de câteva ori în râs, dar artificiile lui, de parcă s-ar fi resimţit de aversă, nici nu se aprinseră.

„Hotărât lucru, indivizii ăştia mă plictisesc!" şopti el.

O porniră din nou la drum către ora unsprezece, trecură un pod peste Chouly, un afluent repede al Isser-ului, merseră de-a lungul unei pădurici, a unor cariere de piatră, a ruinelor de la Had-jar-Roum şi, fără vreun incident, ajunseră către ora şase seara la suburbia lui Lamoricière.

După o atât de scurtă şedere la Tlemcen, nu putea fi vorba acum să rămână în acest Ouled-Mimoun cu două sute de locuitori, care poartă numele ilustrului general. Loc remarcabil îndeosebi prin valea lui răcoroasă şi fertilă, unde turiştii nu aflară nici un confort în singurul han de aici. Mâncară ouă fierte, care ar fi putut fi puse la frigare. Din fericire, agentul, domnul Derivas, nu se afla acolo, ceea ce evită reproşurile justificate. În schimb, turiştii fură onoraţi cu o serenadă indigenă. Poate că ei ar fi refuzat acest concert; dar, la insistenţele domnului Dardentor, căruia ar fi fost imprudent să-i aţâţi prea mult proasta dispoziţie, se resemnară.

Această serenadă fu cântată în sala mare a hanului, şi merita osteneala de a fi ascultată.

Era o *nouba* redusă la trei feluri de instrumente arabe, *tebeul*, un tambur mare pe care-l făceau să răsune, pe dubla lui faţă, două baghete subţiri de lemn, *rheita*, un flaut în parte metalic, a cărui sonoritate este comparabilă cu cea a cimpoiului breton, *nouara*, compus din două jumătăţi de tigvă, acoperite cu o piele uscată. De obicei, *nouba* este însoţită de dansuri graţioase; în seara aceea, însă, dansurile nu figurară în program.

Când mica serbare se sfârşi:

— Încântat... sunt încântat! declară domnul Dardentor cu o voce sfidătoare.

Şi, nimeni neîndrăznind să aibă o părere contrarie, el îi felicită, prin Moktani, pe aceşti muzicanţi indigeni, cărora le dădu un bacşiş foarte gras.

Perpignanezul nostru fusese oare atât de satisfăcut pc cât îi asigura el? Asta este o întrebare. A existat, în orice caz, unul dintre auditori a cărui satisfacţie se poate afirma că a fost desăvârşită. Da! în timp ce răsuna *nouba*, unul din cei doi veri — ghiciţi uşor care — se putuse aşeza mai aproape de domnişoara Elissane. Şi cine ştie dacă nu-i destăinui atunci cele două cuvinte săpate în adâncul inimii sale, care-şi găsiră ecou în inima tinerei fete?...

A doua zi, devreme, avea loc plecarea turiştilor, nerăbdători să ajungă la capătul călătoriei. De la Lamoricière şi până la Ain-Tellout, se urmă, pe o lungime de zece kilometri, traseul căii ferate aflate în proiect. La acest punct, şoseaua o părăseşte şi urcă din nou direct spre nord-est, unde taie, la câţiva kilometri de Sidi-bel-Abbes, drumul de fier în construcţie, care coboară spre sudul ţinutului oranez.

Turiştii avură de traversat mai întâi întinse exploatări de alfa şi vaste câmpuri de cultură, care se întindeau până la orizont. Frecvent se întindeau de-a lungul şoselei puţuri, deşi primele ape ale *ued*-urilor Mouzen şi Zehenna erau de pe acum abundente. Vehiculele şi caii mergeau cât puteau de repede, spre a face această etapă de patruzeci şi cinci de kilometri într-o singură zi. Nu mai era vorba să întârzii în conversaţii vesele, şi, dealtfel, nu era nimic deosebit de văzut pe acest parcurs, nici măcar ruine romane sau berbere.

Temperatura aerului era ridicată. Din fericire, o perdea de nori potolea arşiţa soarelui, care ar fi fost de nesuportat la suprafaţa acestei regiuni despădurite. Peste tot, ogoare fără arbori, câmpii fără umbră. Mereu acelaşi drum, care se prelungi astfel până la popasul de prânz.

Era ora unsprezece, când caravana se opri la semnalul ghidului Moktani. De-ar mai fi mers câţiva kilometri spre

stânga, liziera pădurii de la Ouled-Mimoun le-ar fi oferit un loc propice. Dar nu era recomandabil să se lungească drumul cu acest ocol.

Au fost scoase proviziile din coşuri. Se aşezară la marginea şoselei în grupuri diverse. S-a format grupul Dèsirandelle-Elissane, şi trebuia negreşit ca Louise să aparţină acestui grup. Apoi, grupul Jean-Marcel, şi tânărul, necăutând să se apropie de tânăra fată, arătă o discreţie pentru care aceasta pesemne că i-a fost recunoscătoare. De la Lamoricière, este probabil că amândoi parcurseseră mai multă cale decât caravana, şi spre o ţintă care nu era tocmai Sidi-bel-Abbes...

În sfârşit, s-a format grupul Dardentor, care nu s-ar fi compus decât din personajul cu acest nume, dacă perpignanezul nostru n-ar fi acceptat, în lipsă de ceva mai bun, compania domnului Oriental.

Se treziră unul lângă celălalt, şi vorbiră. Despre ce?... Despre toate... Despre călătoria care avea să se sfârşească, şi, în realitate, fără greutăţi... Fără întârzieri sau incidente grave, de la plecare... Sănătatea turiştilor perfectă, poate puţin obosiţi... îndeosebi doamnele... încă cinci-şase ceasuri de mers până la Sidi-bel-Abbes, şi nu vor mai avea altceva de făcut decât să se urce într-un vagon de clasa întâi, cu destinaţia Oran.

— Şi dumneavoastră sunteţi mulţumit, domnule Oriental?... întrebă Clovis Dardentor.

— Foarte mulţumit, domnule Dardentor, răspunse montèlimarezul. Călătoria a fost bine organizată, şi problema hranei a fost rezolvată într-un mod foarte acceptabil, până şi în cele mai mici sate.

— Această problemă mi se pare că a ocupat un loc important în mintea dumneavoastră?...

— Foarte important, într-adevăr, şi mi-am putut procura diverse eşantioane de produse comestibile, a căror existenţă o ignoram...

— Cât despre mine, domnule Oriental, aceste preocupări de ghiftuială...

— Hm!... făcu Patrice, care îşi servea stăpânul.

— Îmi lasă aproape indiferentă burta, continuă Clovis Dardentor.

— După părerea mea, ele trebuie, dimpotrivă, să ocupe primul loc în existenţă, continuă domnul Oriental.

— Ei bine, scumpe domn, permiteţi-mi să vă mărturisesc că dacă ne-am fi aşteptat de la dumneavoastră la unele servicii, ele n-ar fi fost servicii culinare, ci astronomice.

— Astronomice?... repetă domnul Oriental.

— Da... de pildă, dacă ghidul nostru s-ar fi rătăcit... dacă ar fi trebuit să recurgem la unele observaţii spre a regăsi drumul...

graţie dumneavoastră, care aţi fi luat înălţimea soarelui...

— Aş fi luat înălţimea soarelui?...

— Fără îndoială... În timpul zilei... sau cea a stelelor în timpul nopţii... Dumneavoastră ştiţi bine... declinaţiile...

— Ce declinaţii?... Roza, al rozei, rozei?...

— Ah, încântător! exclamă domnul Dardentor.

Şi izbucni într-un râs zgomotos, care nu avu însă nici o repercusiune la celelalte grupuri.

— În sfirşit... continuă el, vreau să spun că prin mijlocirea instrumentelor dumneavoastră... sextantul dumneavoastră... ca marinarii... sextantul care se află în valiza dumneavoastră...

— Am eu un sextant... în valiza mea?

— Aşa cred... căci luneta este bună pentru peisaje... Dar când este vorba de trecerea soarelui la meridian?...

— Nu înţeleg...

— Dar nu sunteţi preşedintele Societăţii de astronomie din Montélimar?

— Gastronomie, scumpe domn. Societatea de gastronomie! răspunse cu mândrie domnul Oriental. Şi acest răspuns, care explica multe lucruri inexplicabile până atunci, izbuti să-l înveselească pe Jean Taconnat, după ce domnul Dardentor îl repetă.

— Dar caraghiosul ăsta de Patrice aşa ne-a spus, la bordul lui *Argèlès*... strigă el.

— Cum, domnul nu este astronom? întrebă demnul servitor.

— Nu... gastronom... ţi s-a spus: gastronom!

— L-oi fi înţeles greşit pe şeful de sală, replică Patrice, şi asta i se poate întâmpla oricui, să înţeleagă greşit!

— Şi... am putut să cred... strigă perpignanezul nostru, am putut să-l iau pe domnul Oriental drept... în vreme ce era un... Adevărat!... Să crăpi de râs, nu alta!... Haide, ia-ţi catrafusele, Patrice, şi cară-te!

Patrice plecă, ruşinat peste măsură de greşeala lui, şi încă mai umilit de săpuneala necuviincioasă pe care i-o trăsese stăpânul său, în termeni atât de vulgari. „Să crăpi de râs"... Era pentru prima oară când stăpânul său întrebuinţa în faţa lui o asemenea expresie... O să fie ultima, sau Patrice o să plece din serviciu şi o să-şi caute un loc la un membru al Academiei franceze, cu un limbaj îngrijit, nu la domnul Zola[1], de pildă... dacă vreodată...

Jean Taconnat se apropie.

— Iertaţi-l, domnule Dardentor, zise el.

— Şi pentru ce?...

---

[1] Zola, Emile — scriitor francez (l840—l902).

— Pentru că nu-i o vină pentru care să spânzuri un om. La urma urmei, un gastronom e un astronom împodobit cu penele lui *g*.

Şi Clovis Dardentor râse în hohote la această glumă, de era cât pe-aci să-şi strice digestia.

— Ah, parizienii ăştia, jos pălăria!... Te dau gata!... exclamă el. Nu, niciodată n-ai fi auzit asta la Perpignan, şi, totuşi, nu sunt proşti nici perpignanezii! Asta nu!

„De acord, îşi spuse *in petto* Jean Taconnat, dar au prea mult darul salvării!"

Care şi animale o porniră din nou la drum. După exploatările de alfa urmaseră terenurile de colonizare. Spre ora două, în trapul atelajelor, au ajuns la cătunul Lamtar, aflat la încrucişarea cu o mică cale ferată secundară care leagă drumul de mare trafic de la Ain-Temouchent cu şoseaua naţională de la Sidi-bel-Abbes. La ora trei, au sosit la podul de la Mouzen, în locul în care *ued*-ul cu acest nume se uneşte cu unul din afluenţii săi, apoi, la ora patru, la răspântia unde cele două şosele numite mai sus se întâlnesc puţin mai jos de Sidi-Kraled, la numai câţiva kilometri de Sidi-Lhassen, după ce au urmat cursul Mokorrei, nume pe care îl poartă Sig-ul în această regiune.

Sidi-Lhassen nu este decât o aşezare cam de şase sute de locuitori, majoritatea germani şi indigeni, şi nu se punea problema de a face popas acolo.

Deodată — era ora patru şi jumătate — ghidul care mergea în faţă se opri brusc printr-o săritură înapoi a dromaderului său. Zadarnic îl îmboldi el cu glasul, animalul refuză să înainteze şi se aruncă din nou îndărăt.

Aproape îndată, caii celor doi tineri începură să sforăie de spaimă; se ridicau în două picioare, scoteau un nechezat de groază, şi, în ciuda loviturii de pinten, în ciuda frâului, se dădeau îndărăt spre care, ale căror atelaje dădeau semne de groază identice.

— Ce se întâmplă? întrebă Clovis Dardentor.

Animalul său, sforăind şi trăgând pe nas nişte emanaţii îndepărtate, se lăsase în genunchi.

Acestei întrebări îi răspunseră două răgete formidabile, asupra naturii cărora nu te puteai înşela. Aceste răgete răsunaseră cam la o sută de paşi, în pădurea de pini.

— Lei! ţipă ghidul.

Ne închipuim uşor de ce spaimă, pe deplin justificată, fu cuprinsă caravana. Aceste fiare sălbatice în apropiere, în plină zi, aceste fiare sălbatice care se pregăteau să sară asupra lor, fără doar şi poate...

Doamna Elissane, doamna Dèsirandelle, Louise, înspăimântate, săriră jos din carul lor, ai cărui catâri căutau să rupă curelele, ca să fugă.

Primul gând — numai din instinct — care le veni celor două doamne, domnilor Dèsirandelle tată şi fiu, domnului Eustache Oriental fu de a face calea întoarsă şi să se refugieze în ultimul cătun, la mai mulţi kilometri de acolo...

— Rămâneţi toţi pe loc! strigă Clovis Dardentor, cu un glas atât de poruncitor încât obţinu o supunere imediată.

Dealtminteri, doamna Dèsirandelle îşi pierduse cunoştinţa. Cât priveşte caii şi cămilele, călăuza şi indigenii îi împiedicaseră într-o clipită, ca să nu poată să fugă prin câmpie. În ce-l priveşte pe Marcel Lornans, el se aruncase spre al doilea car; apoi, ajutat de Patrice, aduse de acolo armele, carabine şi revolvere, care fură încărcate imediat.

Domnul Dardentor şi Marcel Lornans luară carabinele, Jean Taconnat şi Moktani puseră mâna pe revolvere. Cu toţii stăteau grupaţi la marginea unei mici dumbrăvi de terebinţi, pe taluzul din stânga şoselei.

Pe această câmpie pustie nu te puteai aştepta la nici un ajutor.

Răgetele răsunară iarăşi, şi, aproape în aceeaşi clipă, apăru la marginea pădurii o pereche de fiare sălbatice.

Erau un leu şi o leoaică, de o mărime colosală, a căror piele gălbuie se contura viu pe verdele întunecat al pinilor de Alep.

Aceste animale aveau oare să se arunce asupra caravanei pe care o priveau cu ochii lor strălucitori?... Sau poate, neliniştite de numărul oamenilor, or să reintre în păduri şi or să-i lase să treacă?...

Mai întâi, leii făcură câţiva paşi, fără să se grăbească, nemaitulburând aerul decât cu mârâituri surde.

— Nimeni să nu se mişte, repetă domnul Dardentor, şi să ne lăsaţi să acţionăm!

Marcel Lornans aruncă o privire către Louise. Tânăra fată, cu chipul palid, cu trăsăturile crispate, dar stăpânindu-se, încerca să-şi liniştească mama. Apoi, Jean Taconnat şi cu el veniră să se alăture lui Clovis Dardentor şi lui Moktani, la zece paşi în faţa micii dumbrăvi de terebinţi.

După un minut, întrucât cele două fiare sălbatice se apropiaseră, răsuna o primă detunătură. Perpignanezul trăsese asupra leoaicei, dar, de astă dată, dibăcia lui nu-l slujise, şi animalul, numai atins la gât, se năpusti scoţând răgete răguşite. Şi, deoarece în aceeaşi clipă se repezea şi leul, Marcel Lornans, rezemându-şi de umăr carabina, trase.

„Neîndemânatic ce sunt!" ţipase domnul Dardentor, în urma tragerii lui nereuşite.

Marcel Lornans nu trebui să-şi facă un asemenea reproş, căci leul fu atins în partea moale a umărului. Este drept că glonţul fu amortizat de coama deasă, astfel că nu-l lovi mortal, şi, cu o furie îndoită, fiara se repezi pe şosea, fără să se oprească înaintea a trei gloanţe trase cu revolverul de Jean Taconnat.

Totul se petrecuse în câteva secunde, şi cele două carabine nu putuseră fi reîncărcate când fiarele sălbatice se năpustiră din nou spre mica dumbravă de terebinţi.

Marcel Lornans şi Jean Taconnat fură răsturnaţi de către leoaică, ale cărei gheare se ridicau deasupra lor, când un glonte al lui Moktani întoarse dintr-o dată din drum animalul care, după o clipă, reînnoind atacul, se năpusti peste cei doi tineri culcaţi la pământ.

Carabina domnului Dardentor răsună a doua oară. Glonţul găuri pieptul leoaicei, fără a-i traversa inima, şi dacă cei doi veri nu s-ar fi dat iute în lături din bătaia carabinei, n-ar fi scăpat teferi şi nevătămaţi.

Totuşi leoaica, deşi grav rănită, era încă de temut. Leul, care o ajunsese, se repezi împreună cu ea spre grupul în care spaima cailor şi a atelajelor se adăuga dezordinii şi groazei.

Moktani, apucat de leu, fu târât vreo zece paşi, plin tot de sânge. Jean Taconnat, cu revolverul în mână, Marcel Lornans, cu carabina reîncărcată, se reîntoarseră spre taluz. Dar în acest moment, două gloanţe, trase aproape unul după altul, o dădură gata pe leoaică; aceasta căzu neînsufleţită, după o ultimă tresărire bruscă.

Leul, înfuriat la culme, dintr-o săritură de douăzeci de paşi, se pomeni căzând peste Clovis Dardentor, care neputându-se folosi de arma lui, rostogolit la pământ, risca să fie strivit sub greutatea animalului...

Jean Taconnat alergă spre el, la trei paşi de leu — şi fiţi siguri că în clipa aceea nu se gândea deloc la condiţiile impuse de Codul civil pentru adoptare — apăsă pe trăgaciul revolverului, a cărui ultimă descărcare dădu greş...

În clipa aceasta, caii şi atelajele, în paroxismul spaimei, rupând piedicile, o luară la fugă prin câmpie. Moktani, în imposibilitate de a-şi folosi arma, se târâse până la taluz, în vreme ce domnul Dèsirandelle, domnul Oriental şi Agathocle stăteau în faţa doamnelor...

Clovis Dardentor nu se putuse ridica şi laba leului era gata să-l lovească peste piept, când răsună o detunătură...

Enorma fiară sălbatică, cu ţeasta sfărâmată, îşi dete capul pe spate şi căzu moartă alături de perpignanez...

Louise Elissane, după ce ridicase revolverul lui Moktani, trăsese gloanţele, unul după altul, asupra animalului.

— Salvat... salvat de ea!... strigă domnul Dardentor. Şi leii ăştia nu aveau blană de miel, şi nici rotiţe la labe!

Apoi el se ridică dintr-o săritură pe care n-ar fi dezaprobat-o acest rege al animalelor culcat la pământ.

Astfel, ceea ce nu putuseră face nici Jean Taconnat, nici Marcel Lornans, făcuse această tânăra fată! Este adevărat că forţele ei o părăsiră deodată, şi, cuprinsă de slăbiciune, ar fi căzut, dacă Marcel Lornans n-ar fi prins-o în braţe ca s-o readucă lângă mama ei.

Orice pericol dispăruse, şi ce altceva ar mai fi putut rosti domnul Dardentor decât primele cuvinte ce-i ieşiră din inimă la adresa Louisei Elissane?...

De asemenea, ajutat de indigeni, perpignanezul nostru se ocupă, împreună cu Patrice, să adune catârii şi caii fugiţi. Izbuti să facă asta în scurt timp, căci animalele acestea, calmate după moartea fiarelor sălbatice, se reîntorseseră singure pe şosea.

Moktani, destul de grav rănit la şold şi la braţ, fu aşezat într-unul din care, şi Patrice trebui să-i ia locul între cele două cocoaşe ale dromaderului său, unde se arătă un sportsman tot atât de distins pe cât ar fi fost de-ar fi călărit un pursânge arab.

Când Marcel Lornans şi Jean Taconnat se urcară din nou pe cai, cel de al doilea îi spuse primului:

— Ei bine... ne-a salvat încă o dată pe amândoi, acest terra-nova din Pirineii orientali!... Hotărât, nu-i nimic de făcut cu un astfel de om!

— Nimic! răspunse Marcel Lornans.

Caravana o porni din nou la drum. O jumătate de oră mai târziu, ea ajunse la Sidi-Lhasssen, şi la ora şapte trăgea la cel mai bun hotel de la Sidi-bel-Abbes.

Mai întâi fu chemat un medic spre a-i da îngrijire lui Moktani, şi medicul îi asigură că rănile ghidului nu vor avea urmări grave.

La ora opt cinară în comun, o cină tăcută, în timpul căreia, ca printr-un acord tacit, convivii nu făcură nici o aluzie la atacul fiarelor sălbatice.

Dar la desert domnul Dardentor se ridică adresându-i-se Louisei pe un ton serios ce nu i se cunoscuse până atunci, deloc:

— Scumpă domnişoară, zise el, m-ai salvat...

...cînd răsună o detunătură

— Oh, domnule Dardentor, îi răspunse tânăra fată, ai cărei obraji se îmbujorară puternic.

— Da... salvat... şi salvat într-o luptă în care, fără intervenţia dumitale, mi-aş fi pierdut viaţa!... De aceea, cu permisiunea mamei dumitale, întrucât îndeplineşti condiţiile cerute de articolul 345 din Codul civil, cea mai vie dorinţă a mea ar fi să te adoptez...

— Domnule... replică doamna Elissane, cam buimăcită de această propunere...

— Fără obiecţii, replică perpignanezul, căci, dacă dumneavoastră nu consimţiţi...

— Dacă nu consimt?...

— Mă căsătoresc cu dumneavoastră, scumpă doamnă, şi domnişoara Louise tot o să devină fiica mea!

XVI ÎN CARE UN DEZNODĂMÂNT POTRIVIT ÎNCHEIE ACEST ROMAN DUPĂ PLACUL DOMNULUI DARDENTOR

A doua zi, la ora nouă dimineaţa, trenul de la Sidi-bel-Abbes ducea grupul din această caravană care, după o călătorie de paisprezece zile, avea să revină la punctul ei de plecare.

Acest grup cuprindea pc domnul Clovis Dardentor, pe doamna şi pe domnişoara Elissane, pe soţii Dèsirandelle şi pe fiul lor Agathocle, pe Jean Taconnat şi pe Marcel Lornans, fără a-l număra şi pe Patrice, care dorea să-şi reia viaţa liniştită şi ordonată în casa din piaţa De la Loge, din Perpignan.

Rămâneau la Sidi-bel-Abbes, din interes sau de nevoie, ghidul Moktani, care avea să fie conştiincios îngrijit după ce fusese răsplătit regeşte de către domnul Dardentor, şi indigenii din serviciul Companiei drumurilor de fier algeriene.

Şi domnul Eustache Oriental?... Ei bine, preşedintele Societăţii de gastronomie din Montèlimar nu era omul care să părăsească Sidi-bel-Abbes fără să fi studiat, din punct de vedere comestibil, un oraş căruia i se dăduse porecla de „Biscuitville"[1].

Oricum ar fi fost şi în ciuda atâtor motive de atracţie, de data asta domnul Dardentor fu cel care arătă cea mai mare grabă să plece. Nu, niciodată nu se simţise atât de dornic să se reîntoarcă la Oran!

Într-adevăr, nu ne-am mira dacă cererea pe care el i-o făcuse doamnei Elissane de a-i adopta fiica ar fi fost acceptată în

[1] Oraş al biscuiţilor. (n.t.)

principiu, şi fără ca această excelentă doamnă să aibă obligaţia de a deveni soţia domnului Dardentor. Un tată adoptiv bogat, cu două milioane, hotărât să rămână celibatar, una ca asta nu se refuză la nici una din latitududinile lumii noastre sublunare... Fără îndoială, puţină rezistenţă arătase doamna Elissane de formă şi din discreţie, dar asta nu durase mult. Cât despre tânăra fată, degeaba îi spusese:

— Mai reflectaţi, domnule Dardentor!

— Am reflectat la tot, scumpul meu copil, i se răspunse.

— Dumneavoastră nu puteţi sacrifica astfel...

— O pot şi o vreau, fetiţo!

— O să vă căiţi...

— Niciodată, fetiţa tatii!

Şi, până la urmă, doamna Elissane, femeie practică, înţelegând avantajele combinaţiei — ceea ce nu era greu de înţeles — îi mulţumise din toată inima domnului Dardentor.

Dealtminteri, Dèsirandelle-ii nu mai puteau de bucurie. Ce zestre mare o să-i aducă Louise soţului ei!... Ce avere câştigată într-o singură zi!... Ce moştenitoare!... Şi toate astea pentru Agathocle, căci — acum ei nu se îndoiau de asta — prietenul lor, compatriotul lor Clovis Dardentor n-ar putea face altfel decât să-şi pună influenţa paternă în serviciul acestui băiat de treabă!... Ăsta trebuia să-i fie gândul secret... şi fiul lor va deveni ginerele bogatului perpignanez...

Aşadar, toată lumea era de acord să se întoarcă la Oran în cel mai scurt timp. În ce-i priveşte pe Jean Taconnat şi pe Marcel Lornans, iată ce mai era de zis:

Mai întâi, primul, definitiv reîntors din ţara visurilor unde îl atrăsese imaginaţia, exclamă în dimineaţa aceea:

— Zău, trăiască Dardentor, şi, întrucât nu noi devenim fiii săi, sunt încântat ca fermecătoarea Louise să devină fiica sa!... Dar tu, Marcel?...

Tânărul nu răspunse.

— Dar, continuă Jean Taconnat, oare asta contează din punct de vedere legal?...

— Ce?...

— O luptă cu leii...

— Fie că este cu fiarele sălbatice sau cu oamenii, o luptă este întotdeauna o luptă, şi nu se poate tăgădui că domnişoara Elissane l-a salvat pe domnul Dardentor.

— Ei, mă gândesc, Marcel, că avem noroc că nici tu, nici eu n-am participat împreună cu domnişoara Louise Elissane la salvarea acestui om brav...

— Şi de ce?...

— Pentru că poate că el ar fi vrut să ne adopte pe toţi trei... În acest caz, ea ar fi devenit sora noastră... şi tu nu te-ai fi putut gândi...

— Într-adevăr, răspunse Marcel Lornans agasat, legea opreşte căsătoria între... Dealtfel nici... nu mă mai gândesc la asta...

— Biet prieten!... Biet prieten!... O iubeşti mult?...

— Da... Jean... din tot sufletul!...

— Ce nenorocire că nu l-ai salvat tu pe acest bi-milionar!... El te-ar fi ales ca fiu... şi atunci...

Da, ce nenorocire, şi cei doi tineri nu mai conteneau să fie destul de trişti, când trenul, după ce ocolise prin nord importantul masiv de la Tessala, luă direcţia spre Oran cu toată viteza.

Aşadar, domnul Dardentor nu văzuse nimic din Sidi-bel-Abbes, nici morile lui de apă şi de vânt, nici carierele lui de ipsos, nici tăbăcăriile, nici cărămidăriile. El nu explorase nici cartierul civil, nici cartierul militar din oraş, nici nu hoinărise de-a lungul străzilor în unghiuri drepte, plantate cu platani superbi, nici nu băuse din numeroasele şi răcoritoarele fântâni, nici nu trecuse prin cele patru porţi ale zidului înconjurător, nici nu-i vizitase magnifica pepinieră de la poarta Daya!

Pe scurt, după ce merse de-a lungul Sig-ului vreo douăzeci de kilometri, după ce trecu prin cătunul Trembles şi prin târguşorul Saint-Lucien, după ce întâlni, la Sainte-Barbe du Tlelat, linia de la Alger la Oran, locomotiva, la capătul drumului străbătut, de şaptezeci şi opt de kilometri, se opri către amiază în gara capitalei districtului.

Se terminase în sfârşit această călătorie în circuit, la care s-au adăugat câteva incidente pe care Compania drumurilor de fier algeriene nu putuse câtuşi de puţin să le prevadă în programul ei şi a căror amintire, pentru turişti, n-avea să se şteargă niciodată.

Şi, în vreme ce domnul Dardentor şi cei doi parizieni se reîntorceau la hotelul lor din piaţa Republicii, doamna Elissane, fiica ei şi Dèsirandelle-ii reintrau în locuinţa din strada Vieux-Château, după paisprezece zile de absenţă.

Cu domnul Dardentor, lucrurile „nu se lungeau", fie-ne îngăduit să folosim această locuţiune îndeajuns de vulgară, oricât i-ar displace lui Patrice. El duse la bun sfârşit această afacere de adoptare, ale cărei formalităţi sunt complicate. Dacă n-avea cincizeci de ani, dacă nu-i făcuse servicii Louisei în timpul minoratului ei, era un fapt sigur că Louise Elissane îl scăpase într-o luptă, conform cu articolul 345 al Codului civil. Deci, condiţiile impuse adoptantului şi adoptatului erau îndeplinite.

Şi, în timpul acestei perioade, deoarece perpignanezul nostru era neîncetat chemat în strada Vieux-Château, el găsi că-i mai practic să accepte să se instaleze la doamna Elissane.

Cu toate acestea, se putu observa că, în această perioadă, Clovis Dardentor, atât de expansiv, atât de comunicativ până atunci, deveni mai rezervat, aproape taciturn. Dèsirandelle-ii se neliniştiră din cauza asta, cu toate că nu puteau pune la îndoială dorinţa de a fi serviabil a prietenului lor. Dealtminteri, la ordinul tatălui şi mamei sale, Agathocle se arăta prevenitor faţă de o tânăra moştenitoare care poseda într-o singură zi mai multe sute de mii de franci decât anii pe care îi avea pe atunci, şi el n-o mai părăsea deloc.

Totuşi, din această stare de lucruri, rezultă că Marcel Lornans şi Jean Taconnat fură neglijaţi în mod ciudat de fostul lor salvator. De când acesta se mutase de la hotel, ei nu-l mai vedeau decât rar, când îl întâlneau pe străzi, întotdeauna ocupat, cu o servietă sub braţ, cu teancuri de hârtii voluminoase. Da, fără îndoială că „perrichonismul" lui Clovis Dardentor faţă de cei doi parizieni era în declin. Pirineianul părea să nu-şi mai amintească de faptul că-i salvase, de două ori, în mod individual, din valurile tumultuoase şi din flăcările învolburate, şi o dată, împreună, într-o luptă împotriva fiarelor sălbatice.

De unde urmează că, într-o bună zi, Jean Taconnat se simţi obligat să se exprime în modul următor:

— Dragul meu Marcel, trebuie să ne hotărâm! Întrucât noi am venit aici ca să fim soldaţi, atunci să fim soldaţi!... Când vrei tu să mergem la biroul subintendentului şi apoi la biroul de recrutare?...

— Mâine, răspunse Marcel Lornans.

Şi a doua zi, când Jean Taconnat îşi reînnoi propunerea, primi acelaşi răspuns.

Ceea ce-l întrista cel mai mult pe Marcel Lornans era faptul că-i lipseau prilejurile de a o revedea pe domnişoara Elissane. Tânăra fată nu ieşea deloc. Recepţiile în casa din strada Vieux-Château încetaseră. Se anunţa ca apropiată căsătoria domnului Agathocle Dèsirandelle şi a domnişoarei Louise Elissane. Marcel Lornans era deznădăjduit. Într-o dimineaţă, Clovis Dardentor veni la hotel să le facă o vizită celor doi tineri.

— Ei bine, prieteni, îi întrebă el fără vreun alt preambul, şi înrolarea voastră?...

— Mâine, răspunse Marcel Lornans.

— Da... mâine, adăugă Jean Taconnat, mâine, neapărat, scumpe şi stimate domnule Dardentor!

— Mâine?... continuă acesta. Ba nu... ba nu... ce dracu!... Aveţi tot timpul să vă băgaţi în regimentul 7 vânători!...

Aşteptaţi... nu-i nici o grabă!.. Vreau să luaţi parte amândoi la serbarea pe care o voi da...

— Pentru căsătoria domnului Dèsirandelle şi a domnişoarei Elissane?... întrebă Marcel Lornans, care se schimbă la faţă în mod vizibil.

— Nu, răspunse domnul Dardentor, serbarea adoptării, înaintea căsătoriei... Contez pe voi... Bună seara!

Si zicând acestea îi părăsi, atât de grăbit era.

Într-adevăr, perpignanezul nostru trebuise să-şi aleagă un domiciliu în cantonul Oran, al cărui judecător de pace avea să redacteze actul de adoptare. Apoi se înfăţişaseră, dinaintea numitului judecător, părţile: doamna şi domnişoara Elissane de-o parte, domnul Clovis Dardentor de cealaltă parte, înarmaţi cu actele lor de naştere şi cu acte dovedind îndeplinirea condiţiilor cerute pentru adoptant şi pentru adoptat.

Judecătorul de pace, după ce primise consimţămintele, redactase contractul. În decurs de zece zile, se făcu o copie dc către grefierul judecătoriei de pace. I se adăugară acesteia actele de naştere, de consimţământ, certificatele care se refereau la asta, şi în sfârşit dosarul ajunse în mâinile procurorului Republicii, prin mijlocirea unui avocat.

„Ce de mai du-te-vino, ce de fleacuri, ce de ocolişuri, repeta Dardentor. Să-ţi iei lumea în cap, nu alta!"

Apoi, la vederea actelor, tribunalul, în primă instanţă, se pronunţă că exista motiv de înfiere. Pe urmă, hotărârea şi dosarul fură transmise Curţii din Alger a cărei hotărâre declară de asemenea că exista motiv de înfiere.

Şi, pentru toate astea, săptămâni, săptămâni! Şi cei doi parizieni care treceau în fiecare dimineaţă prin faţa biroului militar, fără să intre în el...

„Haida-de, îşi repeta bucuros domnul Dardentor, cel mai scurt drum, ca să ai un copil, tot să te însori este!"

În sfârşit, adoptarea odată admisă, hotărârea Curţii fu afişată în anumite locuri indicate şi într-un anumit număr de exemplare pe care zisa hotărâre îl indica, prin grija părţii celei mai grăbite — Clovis Dardentor în speţă — care făcu această publicare prin copii pe formulare tipărite, învestite cu timbru fiscal.

În sfârşit, în sfârşit, în sfârşit, expedierea hotărârii la ofiţerul stării civile al primăriei din Oran, care îl înscrise în registrul naşterilor la data prezentării lui, formalitate care trebuie să fie îndeplinită în termen de trei luni, în lipsa căreia înfierea ar fi ca neavenită.

Nu se aşteptă să treacă trei luni, nici chiar trei zile, puteţi fi siguri!

„Gata!" exclamă domnul Dardentor.

Totul costă o taxă cam de trei sute de franci şi domnul Dardentor ar fi consimţit să verse dublul sau triplul sumei, numai ca lucrurile să meargă mai repede.

Pe scurt, sosi şi ziua ceremoniei, şi petrecerea anunţată avu loc în marele salon al hotelului. În sufrageria doamnei Elissane n-ar fi încăput toţi invitaţii.

Acolo se regăsiră Jean Taconnat, Marcel Lornans, prietenii, cunoştinţele, şi chiar domnul Eustache Oriental, reîntors la Oran, şi căruia perpignanezul nostru îi adresase o invitaţie specială, care fu primită precum o merita.

Dar, spre cea mai mare surpriză a unora şi spre cea mai mare satisfacţie a altora, Dèsirandelle-ii nu figurau în numărul convivilor. Nu! Din ajun, descumpăniţi, furioşi, blestemându-l pe domnul Dardentor până-n a şaptea generaţie care ar fi alcătuit descendenţa fiicei lui adoptive, ei plecaseră la bordul vasului *Argèlès*, unde căpitanul Bugarach şi doctorul Bruno nu trebuiră să se ruineze din cauza lor cu hrana, căci până şi Agathocle îşi pierduse pofta de mâncare.

Mai e nevoie să spun că ospăţul a fost magnific, plin de veselie şi de voie bună, că Marcel Lornans o regăsi acolo pe Louise Elissane în toată splendoarea frumuseţii sale, că Jean Taconnat a compus un cântec de jale despre plecarea „Micului Gagathocle", dar pe care nu îndrăzni să-l cânte, din bună-cuviinţă, că domnul Eustache Oriental, înconjurat tot de bucate, mâncă din toate, dar cu moderaţie, şi că bău din toate, dar cu discreţie?

Da, a fost splendidă şi remarcabilă alocuţiunea domnului Dardentor înaintea desertului. Cât de bine inspiraţi fuseseră Dèsirandelle-ii îmbarcându-se în ajun, şi ce figură ar fi făcut ei în această clipă solemnă!...

— Doamnelor şi domnilor, vă mulţumesc că aţi binevoit să luaţi parte la această ceremonie care a încununat cea mai scumpă dorinţă a mea.

Patrice putu să spere, prin începutul său, ca această cuvântare să se termine într-un chip cuviincios.

— Să ştiţi, dealtminteri, că dacă dineul vi s-a părut bun, desertul va fi şi mai bun, şi asta, graţie apariţiei unui fel nou care nu figurează în meniu!

Patrice începu să simtă o oarecare nelinişte. „Ah! ah!... Un fel nou!"... îşi zise domnul Eustache Oriental, lingându-şi buzele.

— Nu trebuie, continuă domnul Dardentor, să v-o prezint pe fermecătoarea noastră Louise, pe care excelenta ei mamă mi-a îngăduit s-o adopt, şi care, deşi rămânând fiica sa, a devenit şi a mea...

Aici aplauze unanime, şi de asemenea câteva lacrimi în ochii feminini ai auditoriului.

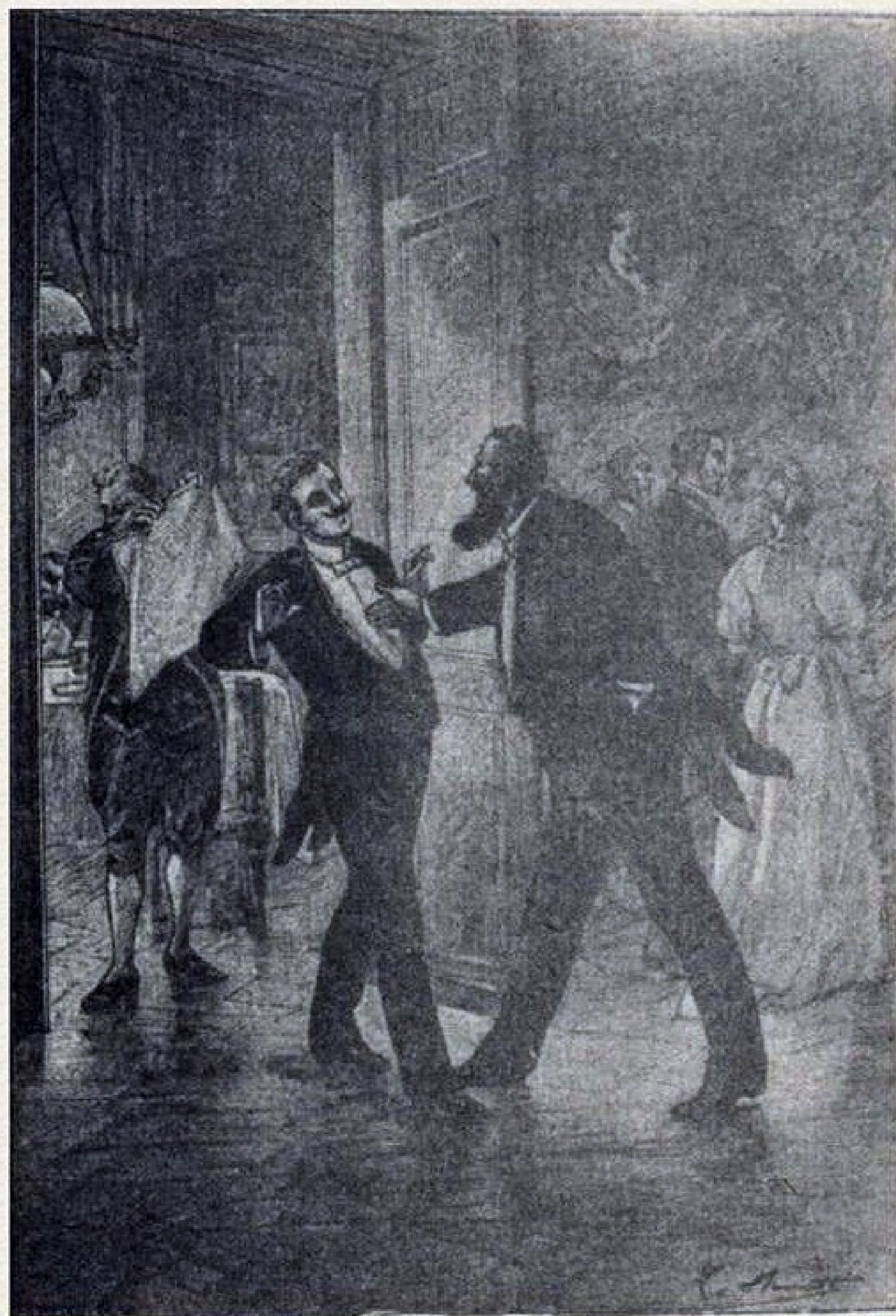
— Or, cu consimţămintul mamei sale, eu o ofer pe Louise la desert, ca pe un fel la masa zeilor…

Înfrângere a domnului Eustache Oriental, care îşi băgă limba în gură.

— Şi cui, prieteni?... Unuia din convivii noştri... bravului băiat Marcel Lornans, care, prin acest fapt, va deveni fiul meu...

— Dar eu?... nu se putu abţine să strige Jean Taconnat.

— Tu o să fii nepotul meu, flăcăule!

— Tu o să fii nepotul meu, flăcăule! Şi acum, muzica, daţi-i drumul! Tra... la... la... la... la!... şi toate pocniturile de artificii ale unei nopţi de pomină!

Patrice îşi acoperi faţa cu şervetul.

Mai e nevoie să adăugăm că Marcel Lornans se căsători în săptămâna următoare, cu mare pompă, cu Louise Elissane, şi că niciodată nici numele lui şi nici cel al lui Jean Taconnat n-au figurat în registrele regimentului 7 vânători din Africa?...

Dar, se va spune, toate astea se sfârşesc ca un vodevil... Dar bine, ce este această povestire, dacă nu un vodevil fără cuplete, şi cu deznodământul obligatoriu al căsătoriei în clipa în care se lasă cortina?...

SECRETUL LUI WILHELM STORITZ

I

,,...Şi vino cât poţi de repede, scumpul meu Henri. Te aştept cu nerăbdare. Dealtminteri, ţara este minunată şi această regiune a Ungariei de Jos este de natură să intereseze pe un inginer ca tine. De n-ar fi decât din acest punct de vedere, şi n-ai să regreţi această călătorie.

Al tău cu toată dragostea,

MARC VIDAL"

Astfel se sfârşea scrisoarea pe care am primit-o de la fratele meu, la 4 aprilie l757.

Nici un semn prevestitor nu mi-a arătat sosirea acestei scrisori, care mi-a parvenit ca de obicei, adică prin mijlocirea succesivă a poştaşului, a portarului şi a valetului care, fără să bănuiască importanţa gestului său, mi-a întins-o pe o tavă cu liniştea lui obişnuită.

Şi tot aşa de liniştit am fost şi eu, în vreme ce deschideam plicul şi citeam scrisoarea până la capăt, până la ultimele rânduri care conţineau totuşi în germene evenimentele extraordinare în care aveam să fiu amestecat.

Aşa-i orbirea oamenilor! În felul acesta se ţese neîncetat, fără ca ei s-o ştie, urzeala misterioasă a destinului lor!

Fratele meu spunea adevărul. Nu regret această călătorie. Dar am motiv s-o povestesc? Nu face ea parte din acele lucruri pe care e mai bine să le treci sub tăcere? Cine o să dea crezare unei istorii atât de ciudate, pe care până şi cei mai îndrăzneţi poeţi nu s-ar fi încumetat vreodată, fără îndoială, s-o scrie?

Ei bine, fie! Voi înfrunta riscul. De voi fi sau nu crezut, cedez unei nevoi irezistibile de a retrăi acest şir de întâmplări extraordinare, al căror prolog îl constituie, întrucâtva, scrisoarea fratelui meu.

Fratele meu Marc, pe atunci în vârstă de douăzeci şi opt dc ani, obţinuse deja succese remarcabile ca pictor de portrete. Cea mai delicată şi mai adâncă afecţiune ne lega pe unul de altul. Din partea mea era puţin şi-o dragoste paternă, căci eram cu opt ani mai mare decât el. Noi rămăsesem, încă de foarte tineri, orfani de ambii părinţi, şi eu, ca frate mai mare, a trebuit să-i fac educaţia lui Marc. Întrucât el dovedea aptitudini

deosebite pentru pictură, îl îndemnasem spre această carieră în care avea să cunoască, pe bună dreptate, succese atât de răsunătoare.

Acum iată că Marc era în ajunul căsătoriei sale.

De mai multă vreme el locuia la Ragz, un important oraş din Ungaria meridională. După mai multe săptămâni petrecute în capitală, la Budapesta, unde pictase un anumit număr de portrete foarte izbutite, foarte bine plătite, el putuse să-şi dea seama de primirea de care se bucură artiştii în Ungaria. Apoi, după terminarea şederii la Budapesta, coborâse de aici, pe Dunăre, până la Ragz.

Printre cele mai de vază familii din acest oraş se număra şi cea a doctorului Roderich, unul din cei mai renumiţi medici din întreaga Ungarie. Unui patrimoniu considerabil, el îi mai adăuga o avere importantă dobândită prin practicarea artei sale. În timpul vacanţelor pe care şi le acorda în fiecare an şi pe care le petrecea în călătorii împinse uneori până în Franţa, în Italia sau în Germania, bolnavii bogaţi îi regretau mult absenţa. Şi săracii tot aşa, căci el nu le refuza niciodată îngrijirile şi, în marea lui bunătate, nu-i neglija până şi pe cei mai umili, ceea ce-i atrăgea stima tuturor.

Familia Roderich se compunea din doctor, din soţie, din fiu, căpitanul Haralan, şi din fiică, Myra. Marc nu putuse frecventa această casă ospitalieră fără să fie cucerit de graţia şi de frumuseţea tinerei fete, ceea ce-i prelungise din cale afară de mult şederea la Ragz. Dar dacă Myra Roderich îi plăcuse, nu greşim deloc spunând că şi el îi plăcuse tot atât de mult Myrei Roderich. Dealtfel o şi merita pe deplin, căci Marc era — şi este încă, slavă domnului! — un băiat admirabil, fermecător, de statură înaltă, cu ochii albaştri foarte vii, cu părul castaniu, cu fruntea unui poet, cu fizionomia fericită a omului căruia viaţa i se oferă sub cele mai surâzătoare aspecte, cu un caracter suplu, cu temperamentul unui artist îndrăgostit fanatic de tot ce e frumos.

Cât despre Myra Roderich, n-o cunoşteam decât din scrisorile înflăcărate ale lui Marc şi ardeam de dorinţa s-o văd. Fratele meu dorea şi mai mult încă să mi-o prezinte. El mă ruga să vin la Ragz ca şef al familiei, şi nu admitea ca şederea mea acolo să dureze mai puţin de o lună. Logodnica sa — cum nu înceta să mi-o repete — mă aştepta cu nerăbdare. Îndată după sosirea mea, se va stabili data căsătoriei: Dar, mai înainte, Myra voia să-l vadă, cu ochii ei, pe viitorul ei cumnat, despre care i se vorbea atât de bine în toate privinţele — într-adevăr, aşa se exprimase ea, după cât se pare!... Chiar şi după acest mic amănunt îi poţi judeca pe membrii unei familii în care vei intra.

Desigur, ca nu va rosti hotărâtorul „da" decât după ce Henri îi va fi prezentat de către Marc...

Toate astea, fratele meu mi le povestea în nenumăratele lui scrisori, cu multă bucurie, şi eu îl simţeam îndrăgostit nebuneşte de Myra Roderich.

Am spus că n-o cunoşteam decât din frazele entuziaste ale lui Marc. Şi totuşi, deoarece fratele meu era pictor, desigur că i-ar fi fost uşor s-o ia ca model şi s-o transpună pe pânză, sau cel puţin pe hârtie, într-o atitudine graţioasă, îmbrăcată în cea mai frumoasă rochie a ei. Aş fi putut s-o admir *de visu*, ca să spun aşa. Myra nu voise însă acest lucru. Ea voia să-mi apară în persoană înaintea ochilor mei înmărmuriţi, susţinea Marc care, gândesc eu, nu voise nici el să insiste ca s-o facă să-şi schimbe hotărârea. Căci amândoi voiau să obţină ca inginerul Henri Vidal să-şi lase deoparte ocupaţiile şi să vină să se prezinte în saloanele casei Roderich în calitate de invitat de onoare.

Era nevoie de atâtea motive spre a mă convinge? Nu, desigur, şi nici eu nu l-aş fi lăsat pe fratele meu să se căsătorească fără să fiu prezent la căsătoria lui. Într-un răstimp destul de scurt, voi apărea deci în faţa Myrei Roderich, mai înainte ca ea să fi devenit cumnata mea.

Dealtfel, aşa precum mi-o arăta scrisoarea, aş fi simţit o mare plăcere şi aş fi avut un mare profit să vizitez această regiune a Ungariei.

Cât despre călătorie, iată în ce condiţii am hotărât s-o fac: jumătate cu poştalionul şi jumătate pe Dunăre la dus, şi numai cu poştalionul la întors. Era foarte indicat acest fluviu magnific, pe care n-aveam să mă îmbarc decât la Viena. Deşi n-aş parcurge toate cele şapte sute dc leghe ale cursului său, aş vedea cel puţin o interesantă parte a lui, trecând prin Austria şi Ungaria, până la Ragz. aproape de frontiera sârbească[1]. Acolo ar fi punctul meu terminus. Mi-ar lipsi timpul spre a vizita oraşele pe care Dunărea le udă cu apele ei bogate, acolo unde desparte Valahia şi Moldova de Turcia, după ce a străbătut faimoasele Porţi de Fier. Aceste oraşe sunt: Vidin, Nicopole, Rusciuc, Silistra, Brăila, Galaţi, până la întreita sa gură de la Marea Neagră.

Mi s-a părut că trei luni aveau să-mi ajungă pentru călătorie, aşa cum o plănuiam. Aş face o lună de la Paris la Ragz. Myra Roderich va binevoi să nu se impacienteze peste măsură şi o să-i acorde această păsuire călătorului. După o şedere de o durată

[1] Deşi cu unele aproximaţii, autorul are în vedere, în acest roman, situaţia politică din această parte a Europei, la data când îşi plasează acţiunea (sfârşitul sec. l8).

egală în noua patrie a fratelui meu, restul timpului l-aş consacra întoarcerii în Franţa.

După ce am pus în ordine câteva afaceri urgente şi după ce mi-am procurat actele cerute de Marc, m-am pregătit deci de plecare.

Preparativele mele, foarte simple, nu reclamau decât puţin timp şi nu ţineam să mă încarc cu bagaje. N-aveam să iau cu mine decât o singură valiză lunguiaţă, conţinând costumul de ceremonie impus de evenimentul solemn care mă aducea în Ungaria.

N-aveam să mă neliniştesc deloc de limba ţării, germana fiindu-mi familiară dintr-o călătorie prin ţinuturile de nord. Cât despre limba maghiară, poate că n-aş întâmpina prea mare greutate s-o înţeleg. Dealtminteri, franceza este vorbită în mod curent în Ungaria, cel puţin în societatea aleasă, şi nici fratele meu nu fusese niciodată stingherit, în această privinţă, dincolo de frontierele austriece.

I-am scris aşadar lui Marc, răspunzându-i la ultima lui scrisoare, şi l-am rugat s-o asigure pe Myra Roderich că nerăbdarea mea era egală cu a ei şi că viitorul cumnat ardea şi el de dorinţa să-şi cunoască viitoarea cumnată. Adăugam că voi pleca peste puţin timp, dar că nu puteam să precizez ziua sosirii mele la Ragz, ea fiind expusă hazardurilor călătoriei. Îl asiguram totuşi pe fratele meu că nu voi întârzia, desigur, pe drum. Dacă deci familia Roderich voia, putea, fără să mă mai aştepte, să fixeze data căsătoriei în ultimele zile ale lunii mai. „Cu rugămintea să nu fiu copleşit de reproşuri, încheiam eu, dacă fiecare din etapele mele nu va fi indicată prin trimiterea unei scrisori care să-mi ateste prezenţa în cutare sau cutare oraş. Voi scrie uneori, atât cât să-i permită domnişoarei Myra să stabilească numărul de leghe care mă vor mai separa încă de oraşul ei natal. Dar, în orice caz, voi anunţa în timp util data sosirii mele, la ceas, şi, dacă e cu putinţă, chiar la minut."

În ajunul plecării, la 13 aprilie, m-am dus la biroul locotenentului de poliţie, cu care eram în relaţii de prietenie, ca să-mi iau rămas bun şi să-mi ridic paşaportul. Întinzându-mi-l, el îi transmise multe complimente fratelui meu, pe care îl cunoştea atât din reputaţie cât şi personal şi despre ale cărui planuri de căsătorie aflase între timp.

— Ştiu, în afară de asta, adăugă el, că familia doctorului Roderich, în care o să intre fratele dumneavoastră, este una din cele mai onorabile din Ragz.

— Vi s-a vorbit despre ea? am întrebat eu.

— Da, chiar ieri, la serata de la ambasada Austriei, la care mă aflam şi eu.

— Şi de la cine deţineţi informaţiile?

— De la un ofiţer din garnizoana de la Budapesta, care s-a împrietenit cu fratele dumneavoastră în timpul unei şederi în capitala ungară şi care i-a adus cel mai mare elogiu. Succesul repurtat acolo a fost foarte mare şi primirea de care se bucurase la Budapesta a regăsit-o la Ragz, ceea ce n-ar putea să vă surprindă, scumpul meu Vidal.

— Şi, am insistat eu, acest ofiţer a fost mai puţin elogios în ceea ce priveşte familia Roderich?

— Desigur că nu. Doctorul este un savant în toată puterea cuvântului. Renumele lui este universal în regatul austro-ungar. I-au fost acordate toate distincţiile şi, de fapt, fratele dumneavoastră face o căsătorie frumoasă, căci se pare că domnişoara Myra Roderich este o persoană tare drăguţă.

— N-o să vă mire, scumpe prieten, i-am răspuns, dacă afirm că şi Marc o găseşte aşa şi că mi se pare că-i foarte îndrăgostit de ea.

— Cu atât mai bine, dragul meu Vidal, şi o să binevoiţi să-i transmiteţi felicitările şi urările mele fratelui dumneavoastră, care va avea suprema satisfacţie ca fericirea lui să-i facă pe mulţi oameni geloşi... Dar, se întrerupse interlocutorul meu şovăind, nu ştiu dacă nu săvârşesc o indiscreţie... spunându-vă...

— O indiscreţie?... am zis, mirat.

— Fratele dumneavoastră nu v-a scris niciodată că înainiea sosirii sale la Ragz, cu câteva luni...

— Înaintea sosirii sale?... am repetat eu.

— Da... Domnişoara Myra Roderich... La urma urmei, scumpul meu Vidal, s-ar putea ca fratele dumneavoastră să nu fi ştiut nimic.

— Explicaţi-vă, dragă prietene, căci nu văd absolut deloc la ce faceţi aluzie.

— Ei bine, se pare — ceea ce n-ar putea să surprindă — că domnişoara Roderich fusese deja foarte curtată şi în mod insistent de un personaj care, dealtmintcri, nu este nici el un fitecine. Aşa, cel puţin, mi-a povestit ofiţerul de la ambasadă, care acum cinci săptămâni se mai afla încă la Budapesta.

— Şi acest rival?...

— A fost respins de către doctorul Roderich.

— Prin urmare, nu există motiv să ne mai preocupăm de asta. Dealtfel, dacă Marc şi-ar fi cunoscut vreun rival, mi-ar fi vorbit despre el în scrisorile sale, însă el n-a suflat o vorbă despre asta. Aşadar, lucrul este fără importanţă.

— Într-adevăr, scumpul meu Vidal, şi totuşi pretenţiile acestui personaj la mâna domnişoarei Roderich au făcut oarecare vâlvă la Ragz şi e mai bine, în definitiv, să fiţi informat despre asta...

— Fără îndoială, şi aţi făcut bine să mă preveniţi, deoarece nu este vorba aici de o simplă bârfeală.

— Nu, informaţia este foarte serioasă...

— Dar afacerea asta nu mai există, i-am răspuns, şi ăsta-i principalul.

Când eram gata să plec:

— Fiindcă veni vorba, dragă prietene, l-am întrebat, ofiţerul dumneavoastră n-a pronunţat în faţa dumneavoastră numele acestui rival refuzat?

— Ba da.

— Cum se numeşte?...

— Wilhelm Storitz.

— Wilhelm Storitz?... Fiul chimistului, sau mai degrabă al alchimistului?

— Întocmai.

— Dar bine! Ăsta-i un nume!... Al unui savant pe care descoperirile sale l-au făcut celebru.

— Şi de care Germania este foarte mândră pe bună dreptate, scumpul meu Vidal.

— N-a murit?

— Ba da, acum câţiva ani, dar fiul său este în viaţă şi chiar, potrivit spuselor interlocutorului meu, acest Wilhelm Storitz ar fi un om neliniştitor.

— Neliniştitor?... Ce înţelegeţi prin acest epitet, dragă prietene?

— N-aş putea să spun sigur... Dar, de l-ai crede pe ofiţerul de la ambasadă, Wilhelm Storitz n-ar fi ca toată lumea.

— Pe naiba, am exclamat eu glumeţ, treaba devine de un interes palpitant! Îndrăgostitul nostru refuzat ar avea oare trei picioare, sau patru braţe, sau doar un al şaselea simţ?

— N-a precizat, mi-a răspuns râzând interlocutorul meu. Totuşi, sunt înclinat să presupun că această apreciere se referea mai degrabă la persoana morală decât la persoana fizică a lui Wilhelm Storitz, de care, dacă am înţeles bine, s-ar cuveni să te fereşti...

— Ne vom feri, scumpe prieten, cel puţin până în ziua în care domnişoara Myra Roderich va deveni doamna Marc Vidal.

Spunând acestea şi fără să mă neliniştesc peste măsură de informaţia primită, i-am strâns cu cordialitate mâna locotenentului de poliţie şi m-am întors acasă, spre a-mi sfârşi pregătirile de plecare.

II

Am părăsit Parisul la l4 aprilie, la ora şapte dimineaţa, într-o berlină închiriată pentru acest drum. În vreo zece zile, aveam să sosesc în capitala Austriei.

Voi trece repede peste prima parte a călătoriei mele. Ea n-a fost marcată de nici un incident şi regiunile pe care le străbăteam încep să fie prea binecunoscute ca să mai merite o descriere în regulă.

Strasbourg a fost primul meu popas mai lung. La ieşirea din acest oraş, m-am aplecat pe geamul portierei. Marea săgeată a catedralei din Münster îmi apăru scăldată toată în razele soarelui, care băteau dinspre sud-est.

Am petrecut mai multe nopţi legănat de cântecul roţilor ce striveau pietrişul drumului, legănat de această monotonie zgomotoasă care, mai mult decât tăcerea, sfârşeşte prin a te adormi. Am trecut pe rând prin Oos, Bad, Karlsruhe şi prin alte câteva oraşe. Apoi am lăsat îndărăt Stuttgart şi Ulm în Würtemberg, Augsburg şi München in Bavaria. Aproape de frontiera austriacă, am făcut un popas mai prelungit şi m-am oprit la Salzburg. În sfârşit, la 25 aprilie, la ora şase şi treizeci şi cinci seara, caii, scoţând aburi, pătrundeau în curtea celui mai bun han din Viena.

N-am rămas decât treizeci şi şase de ore, dintre care două nopţi, în această capitală. La întoarcere socoteam s-o vizitez în amănunţime.

Viena nu este nici străbătută şi nici mărginită de Dunăre. A trebuit să fac cu trăsura un ocol cam de o leghe ca să ajung la ţărmul fluviului ale cărui ape domoale aveau să mă ducă până la Ragz.

În ajun, îmi oprisem un loc într-o gabară, *Dorothée*, amenajată pentru transportul pasagerilor. La bordul acestei gabare existau oameni cam de toate neamurile, înţelegând prin asta germani, austrieci, unguri, ruşi, englezi. Pasagerii ocupau pupa, căci mărfurile umpleau prova până într-atât, încât nimeni nu şi-ar mai fi găsit loc acolo.

Prima mea grijă a fost să-mi găsesc o cuşetă pentru noapte în dormitorul comun. Să-mi bag valiza în acest dormitor, nici nu mă puteam gândi. A trebuit s-o aşez sub cerul liber, aproape de o bancă pe care contam să stau mult timp în cursul călătoriei, supraveghindu-mi în acelaşi timp, cu coada ochiului, bagajul.

Sub dublul impuls al curentului şi al unui vânt îndeajuns de puternic, gabara cobora repede, despicând cu etrava ei apele gălbui ale frumosului fluviu, căci ele păreau pictate mai degrabă cu ocru decât cu ultramarin, orice ar zice despre el legenda. Ne încrucişam cu numeroase vase cu pânzele întinse de briză, ce transportau produsele câmpiei care se întinde cât vezi cu ochii pe cele două ţărmuri ale fluviului. Am trecut de

asemenea pe lângă una din acele plute imense, trenuri de lemne formate dintr-o pădure întreagă, pe care sunt aşezate sate plutitoare, construite la plecare, dărâmate la sosire, şi care amintesc minunatele jangadas braziliene de pe Amazon. Apoi insulele se urmează unele după altele, presărate în chip capricios, mari sau mici, majoritatea de-abia apărând la suprafaţă, şi atât de joase uneori încât o creştere a apei de câteva degete le-ar fi inundat. Privirea se desfăta văzându-le atât de înverzite, atât de răcoroase, cu şirurile lor de sălcii, de plopi tremurători, cu ierburile lor umede împestriţate cu flori de culori vii.

Mergeam dc asemenea de-a lungul satelor acvatice, ridicate chiar la marginea ţărmului. Vârtejul de apă stârnit de vase pare că le face să se clatine pe piloţii lor. De mai multe ori am trecut pe sub o frânghie întinsă de la un ţărm la altul, cu riscul de a ne-o agăţa de catargul nostru. Era fringhia vreunui bac pe care o susţineau doua prăjini, deasupra cărora se ridica steagul naţional.

În timpul zilei am urmărit cu privirea Fischamenan, Rigelsbrun şi *Dorothée* a făcut popas seara la vărsarea apei March. Acesta este un afluent de pe partea stângă, care coboară din Moravia aproape de frontiera regatului maghiar. Am petrecut acolo noaptea de 27 spre 28 aprilie, spre a pleca din nou dimineaţa în zori. În sfârşit, după ce am făcut escală la Petronel, la Altenburg, la Hainburg, după ce am străbătut defileul Porţii Ungariei, după ce podul plutitor s-a deschis în faţa ei, gabara a sosit la cheiul de la Presburg.

Un popas de douăzeci şi patru de ore, impus de transportarea mărfurilor, mi-a permis să vizitez acest oraş, demn de atenţia călătorilor. El are cu adevărat aerul de a fi zidit pe un promontoriu. De s-ar întinde la picioarele lui marea şi de i-ar uda temelia valurile ei învolburate, în locul apelor calme ale unui fluviu, n-ai avea motiv să fii surprins. Deasupra liniei magnificelor lui cheiuri ies la iveală siluetele caselor construite cu o regularitate deosebită, într-un stil frumos.

Am admirat catedrala, a cărei cupolă se sfârşeşte printr-o coroană aurită, şi numeroase alte clădiri, uneori palate, care aparţin aristocraţiei ungureşti. Apoi m-am urcat pe colina pe care se înalţă castelul şi am vizitat această vastă construcţie patrulateră, apărată la colţuri de turnuri, asemeni unor ruini feudale. S-ar putea să regreţi că te-ai urcat până acolo, dacă privirea nu ţi s-ar întinde până departe, deasupra viilor superbe şi a câmpiei nesfârşite pe care curge Dunărea.

În aval de Presburg, în dimineaţa dc 30 aprilie, *Dorothée* trecea prin pustă. Această pustă este totodată stepa rusească şi savana americană, câmpii imense ce se întind în întreaga

Ungarie centrală. Este un teritoriu extrem de ciudat, cu păşunile al căror sfârşit nu-l afli, pe care le străbat uneori, într-o galopadă nebunească, nenumărate herghelii de cai, şi care hrănesc cirezi de boi şi de bivoli numărând mii de capete.

Acolo se desfăşoară în multiplele ei zigzaguri adevărata Dunăre ungurească. Mărită de puternicii afluenţi veniţi din Carpaţii mici sau din Alpii Styrieni, ea îşi ia aici aerele unui mare fluviu, după ce nu fusese decât un simplu râu la trecerea sa prin Austria.

Îi urcam cursul cu închipuirea, până la izvorul ei îndepărtat, până aproape de frontiera franceză, în Marele Ducat de Bad, limitrof cu Alsacia, şi mă gândeam că ploile Franţei îi aduceau primele ei ape.

Ajunsă seara la Raab, gabara fu legală de chei şi rămase aici peste noapte, a doua zi şi noaptea următoare. Douăsprezece ore mi-au fost de ajuns ca să vizitez acest oraş, mai mult fortăreaţă decât oraş.

La câteva leghe mai jos de Raab, am putut, a doua zi, fără să mă opresc acolo, să zăresc celebra cetăţuie Kromorn, creată în întregime în secolul al XV-lea de către Matei Corvin.

Nimic nu poate fi mai frumos decât să te laşi în voia curgerii Dunării în această parte a teritoriului maghiar. Apar mereu meandre capricioase, se produc întorsături bruşte care schimbă peisajul, se ivesc insule joase, pe jumătate înecate, deasupra cărora zboară cocori şi berze. Este pusta în toată măreţia ei, când cu livezi luxuriante, când cu coline ce unduiesc la orizont. Acolo prosperă viile cu cele mai bune soiuri din Ungaria. Se poate socoti la mai mult de un milion de butoaie de 400 de litri, în care Tokay-ul îşi are partea lui, producţia acestei ţări care vine după Franţa înaintea Italiei şi Spaniei, pe lista regiunilor viticole. Această recoltă, zice-se, este aproape în întregime consumată pe loc. N-o să ascund că mi-am oferit câteva sticle din astea în hanurile de pe ţărm.

E de reţinut că metodele de cultură se îmbunătăţesc în pustă din an în an. Dar mai rămâne încă mult de tăcut. Ar trebui să se creeze o reţea de canale de irigaţii care i-ar asigura o fertilitate extremă, să se planteze mii de arbori şi să fie rânduiţi în perdele lungi şi dese, ca o piedică în calea vânturilor aspre. În felul acesta, cerealele n-ar întârzia să-şi dubleze şi chiar să-şi tripleze producţia.

Din nefericire, proprietatea nu este îndeajuns de bine împărţită în Ungaria. Pământurile înţelenite sunt aici considerabile, cutare domeniu, de pildă, este de douăzeci şi cinci de mile pătrate, încât proprietarul n-a putut niciodată să-l exploreze pe toată întinderea lui, în vreme ce micii cultivatori nu deţin nici măcar un sfert din acest vast teritoriu.

Această stare de lucruri, atât de prejudicioasă ţării, se va schimba treptat, de n-ar fi decât prin logica imanentă a viitorului. Dealtminteri, ţăranul ungur nu este deloc refractar progresului. El este plin de bunăvoinţă, de curaj şi de inteligenţă. Poate că este puţin prea mulţumit de el însuşi, mai puţin totuşi decât este ţăranul german. Între ei, există diferenţa că dacă primul crede că poate să înveţe totul, al doilea crede că ştie deja totul.

La Gran, pe malul drept, am remarcat o schimbare în aspectul general. Câmpiilor pustei le urmară coline lungi şi dese, ramificaţii extreme ale Carpaţilor şi ale Alpilor Norici care strâng tare fluviul şi-l obligă să traverseze defileuri strâmte.

Gran este sediul episcopatului primat al Ungariei şi fără îndoială cel mai râvnit dintre toate episcopatele de pe glob, dacă bunurile acestei lumi au vreo atracţie pentru un prelat catolic. Într-adevăr, titularul acestui sediu, cardinal, primat, legat, prinţ al imperiului şi cancelar al regatului, este înzestrat cu un venit care poate să depăşească un milion de livre.

În aval de Gran, reîncepe pusta. Trebuie să recunoaştem că natura este o iscusită artistă. Ea aplică în mare legea contrastelor, dealtminteri, ca în tot ceea ce face. Aici natura a vrut ca peisajul, după aspectele atât de variate dintre Presburg şi Gran, să fie trist, mohorât, monoton.

În acest loc *Dorothée* a trebuit să aleagă unul din cele două braţe care formează insula Sfântul Andrei şi care, dealtfel, sunt amândouă practicabile pentru navigaţie. Ea îl luă pe cel din stânga, ceea ce îmi permise să zăresc oraşul Waitzen, dominat de o jumătate de duzină de clopotniţe, printre care o biserică, ridicată chiar pe ţărm, se reflectă în ape între mari mase de verdeaţă.

De aici încolo înfăţişarea ţării începe să se schimbe. Pe câmpie se rânduiesc culturi de zarzavaturi, pe fluviu lunecă ambarcaţii mai numeroase. Animaţia urmează calmului. Se vede bine că ne apropiem de o capitală. Şi ce capitală! Dublă ca anumite stele, şi chiar dacă aceste stele nu sunt de prima mărime, ele luminează strălucitor în constelaţia ungară.

Gabara a înconjurat o ultimă insulă împădurită. Mai întâi apare Buda, pe urmă Pesta, şi în aceste două oraşe, inseparabile ca nişte surori siameze, între 3 şi 6 mai aveam să-mi iau un scurt repaus, obosindu-mă însă peste măsură ca să le vizitez în mod amănunţit.

Între Buda şi Pesta, trec flotile de bărci ce alcătuiesc cărăuşia pe luntre în amont şi în aval, un fel de galiote care au în faţă un catarg cu pavilion şi sunt prevăzute cu o cârmă lată a cărei bară se alungeşte în chip nemăsurat. Atât unul cât şi celălalt ţărm sunt transformate în cheiuri, pe care le mărginesc clădiri

cu aspect arhitectural, deasupra cărora se înalţă săgeţi şi clopotniţe.

Buda este situată pe ţărmul drept, Pesta pe ţărmul stâng, şi Dunărea, mereu presărată cu insule înverzite, formează coarda semi-circumferinţei ocupate de Pesta. În partea Pestei este câmpie pe care oraşul a putut şi va mai putea să se întindă în voie. Înspre partea Budei se află un şir de coline cu fortificaţii, pe care le încunună citadela.

Buda, fiind mai mult militară decât comercială, este lipsită de animaţia afacerilor. Să nu te miri dacă iarba creşte pe străzi şi-i mărgineşte trotuarele. Ca locuitori, are mai ales soldaţi. Ai zice că ei circulă printr-un oraş în stare de asediu. În multe locuri se înalţă drapelul naţional ale cărui falduri fâlfâie în bătaia vântului. Este, într-un cuvânt, un oraş cam monoton, căruia îi ţine piept Pesta, atât de vie. Aici s-ar putea zice că Dunărea curge între viitor şi trecut.

Cu toate acestea, dacă Buda posedă un arsenal şi dacă nu-i lipsesc deloc cazărmile, poţi să vizitezi aici de asemenea mai multe palate care au o înfăţişare foarte impunătoare. Am avut o puternică impresie înaintea unor biserici bătrâne, înaintea catedralei, care a fost preschimbată în moschee în timpul dominaţiei otomane. Am mers pe o stradă lată ale cărei case, în terase ca în Orient, sunt prevăzute cu zăbrele. Am străbătut sălile primăriei, încinsă cu o împrejmuire pestriţă, galbenă şi neagră. Am contemplat mormântul lui Gull-Baba pe care îl vizitează pelerinii turci.

Dar s-a întâmplat cu mine ca şi cu majoritatea străinilor, şi Pesta mi-a răpit cel mai mult timp. Timpul acesta n-a fost deloc pierdut, puteţi să mă credeţi, căci, într-adevăr, două zile nu-s de ajuns ca să vizitezi capitala ungară, cu nobila ei cetate universitară.

Se cuvine, mai întâi, să urci colina situată la sudul Budei, la extremitatea cartierului Taban, spre a avea vederea completă a celor două oraşe. Din acest punct se zăresc cheiurile Pestei şi pieţele ei mărginite de palate şi de alte clădiri, cu o frumoasă aşezare arhitectonică. Ici şi colo, domuri cu ciubucuri aurite, săgeţi îndrăzneţ aţintite spre cer. Înfăţişarea Pestei este desigur grandioasă, şi nu fără motiv a fost uneori preferată celei a Vienei.

Pe câmpia înconjurătoare, presărată cu vile, se întinde imensul şes de la Rakos unde, odinioară, cavalerii unguri îşi ţineau cu mare zarvă adunările lor.

Nu poţi apoi să neglijezi de a vizita cu grijă Muzeul cu pânzele şi statuile lui, sălile de istorie naturală şi de antichităţi preistorice, inscripţiile, monezile, colecţiile etnografice de mare valoare pe care le conţine. Pe urmă, trebuie vizitată insula

Margareta, cu boschetele, pajiştile şi băile ei alimentate de un izvor termal. Merită să fie vizitată şi grădina publică, Stadtwaldchen, udată de un râuleţ navigabil pentru ambarcaţiile uşoare, cu frumoasele ei umbrare, cu corturile, cu jocurile ei şi în care se distrează o mulţime vie, mândră, în care se întâlnesc în mare număr tipuri remarcabile de bărbaţi şi de femei.

În ajunul plecării mele, am intrat într-unul din principalele hanuri ale oraşului spre a mă odihni o clipă. Băutura favorită a maghiarilor, vin alb amestecat cu o apă feruginoasă, mă răcorise într-un chip agreabil şi aveam să-mi continui cursele prin oraş, când privirile îmi căzură pe o gazetă desfăcută. Am luat-o în mână maşinal, şi acest titlu cu litere gotice, groase: „Comemorarea Storitz" mi-a atras îndată atenţia.

Acest nume era cel pe care îl pronunţase locotenentul de poliţie, cel al faimosului alchimist german şi de asemeni al pretendentului refuzat la mâna Myrei Roderich. Nu putea să existe îndoială în această privinţă.

Iată ce am citit:

Acest titlu mi-a atras atenția

„Peste douăzeci de zile, la 25 mai, va fi celebrată la Spremberg comemorarea lui Otto Storitz. Se poate afirma că populaţia va merge *in corpore* la cimitirul oraşului natal al celebrului savant.

După cum se ştie, acest om extraordinar a adus glorie Germaniei prin minunatele sale lucrări, prin uimitoarele sale descoperiri, prin invenţiile sale care au contribuit atât la progresele ştiinţelor fizice."

Autorul articolului nu exagera, într-adevăr, Otto Storitz era pe drept cuvânt celebru în lumea ştiinţifică. Dar ceea ce m-a pus cel mai mult pe gânduri au fost rândurile următoare:

„Nimeni nu ignoră că, în timpul vieţii sale, Otto Storitz a fost luat puţin drept vrăjitor de către anumite spirite înclinate către supranatural. Cu un secol sau două mai înainte, nu este prea sigur că n-ar fi fost arestat, condamnat, ars în piaţa publică. Noi vom adăuga că, după moartea lui, numeroşi oameni, evident din cale afară de creduli, îl consideră mai mult ca oricând un făcător de farmece şi de descântece, posedând o putere supraomenească. Ceea ce îi linişteşte, este gândul că şi-a dus cu el în mormânt secretele sale. Nu trebuie să ne bizuim pe faptul că aceşti oameni cumsecade îşi vor deschide vreodată ochii, şi pentru ei Otto Storitz va rămâne tot un cabalist, un vrăjitor, chiar un om posedat de diavol."

„Fie el orice veţi voi, m-am gândit, important este că fiul său a fost respins în mod definitiv de către doctorul Roderich. Cât despre rest, puţin îmi pasă!"

Gazeta încheia în aceşti termeni:

„Există deci motiv să credem că mulţimea va asista în număr considerabil, ca în toţi anii, la ceremonia comemorării, fără a mai vorbi despre prietenii serioşi, rămaşi credincioşi amintirii lui Otto Storitz. N-ar fi exagerat să ne gândim că populaţia din Spremberg, cum nu se poate mai superstiţioasă, se aşteaptă la vreo minune şi doreşte să fie martoră la ea. După cele ce se repetă întruna în oraş, cimitirul ar urma să fie teatrul celor mai de necrezut şi mai extraordinare fenomene. Nimeni nu s-ar mira dacă, în mijlocul groazei generale, piatra de pe mormânt s-ar ridica şi dacă fantasticul savant ar învia în toată gloria lui.

După părerea unora, Otto Storitz nici n-ar fi murit, şi i s-ar fi făcut funeralii false.

N-o să zăbovim să discutăm astfel de fleacuri. Dar, cum o ştie fiecare, superstiţiile n-au nimic de-a face cu logica, şi vor mai trece mulţi ani până ca bunul simţ să distrugă aceste legende ridicole."

Această lectură îmi sugeră unele reflecţii pesimiste. Că Otto Storitz a murit şi a fost îngropat, nimic nu era mai sigur. Că mormântul lui avea să se deschidă la 25 mai şi că el avea să

apară înaintea privirilor mulţimii, asta nu merita să-i dai atenţie nici o clipă. Dar dacă decesul tatălui nu era de contestat, nu era mai puţin adevărat că el avea un fiu în viaţă şi bine sănătos, pe acest Wilhelm Storitz respins de către familia Roderich. Nu exista oare motiv de teamă ca el să-i pricinuiască supărări lui Marc, să creeze greutăţi căsătoriei sale?...

„Bine! mi-am zis aruncând gazeta, iată-mă că spun prostii. Wilhelm Storitz a cerut mâna Myrei... i-a fost refuzată... Şi pe urmă? Storitz n-a mai fost revăzut, şi întrucât Marc nu mi-a suflat niciodată o vorbă despre această afacere, nu văd pentru ce i-aş mai acorda eu vreo importanţă."

Am cerut să mi se aducă hârtie, toc, cerneală şi i-am scris fratelui meu spre a-l anunţa că aveam să părăsesc Pesta a doua zi şi că o să sosesc în după-amiaza zilei de ll mai, căci nu mai eram decât la cel mult şaptezeci şi cinci de leghe de Ragz. Îi semnalam că până aici călătoria mea se făcuse fără nici un incident şi fără întârzieri şi că nu aveam nici un motiv să cred că ea n-o să se sfârşească la fel. N-am uitat să-mi prezint omagiile domnului şi doamnei Roderich şi am adăugat la ele, pentru domnişoara Myra, asigurarea afectuoasei mele simpatii, pe care Marc ar binevoi să i-o transmită.

A doua zi, la ora opt, *Dorothée* părăsi locul dc acostare amenajat de-a lungul cheiului şi-o porni pe curent.

Se înţelege de la sine că, de la Viena înainte, la fiecare escală se făcuse o schimbare în lumea pasagerilor. Unii debarcaseră la Presburg, la Raab, la Gran, la Budapesta; alţii se îmbarcaseră la plecarea din amintitele oraşe. Nu erau printre ei decât cinci sau şase englezi care, luând vaporul în capitala austriacă, trebuiau să coboare până la Marea Neagră.

La Pesta, ca şi în escalele din amont, *Dorothée* primise aşadar noi pasageri. Unul dintre aceştia îmi atrase în mod deosebit atenţia, atât de ciudată mi s-a părut purtarea lui.

Era un bărbat cam de treizeci şi cinci de ani, voinic, de un blond aprins, cu chipul mohorât, cu privirea poruncitoare, în totul, o figură din cele mai antipatice. Atitudinea lui indica un bărbat semeţ şi dispreţuitor. În mai multe rânduri el se adresă personalului de pe bord, ceea ce-mi îngădui să-i aud vocea aspră, dezagreabilă şi tonul tăios cu care punea întrebările.

Acest pasager părea că nu vrea să aibă de-a face cu nimeni. Puţin îmi păsa, deoarece până atunci eu însumi păstrasem o rezervă extremă faţă de tovarăşii mei de călătorie. Patronul *Dorothéei* era singurul căruia îi cerusem câteva informaţii asupra drumului.

Judecându-l bine pe acest personaj ciudat, aveam motiv să gândesc că era un german, foarte probabil originar din Prusia. Asta se simţea, cum se zice, şi totul în el purta marca teutonă.

Cu neputinţă să-l confunzi cu aceşti maghiari simpatici, prieteni ai Franţei.

Gabara, părăsind Budapesta, nu mergea deloc mai repede decât curentul. Briza, foarte uşoară, nu-i dădea decât o mică viteză. De aici decurgea uşurinţa de a observa în amănunţime peisajele oferite privirilor noastre. După ce dublul oraş a fost lăsat în urmă. *Dorothée*, sosind ta insula Czepel care desparte Dunărea în două braţe, o luă pe cel din stânga.

Poate că cititorul se miră — admiţând că voi avea vreodată cititori! — de totala banalitate a unei călătorii despre care am început prin a-i lăuda ciudăţenia. Dacă-i aşa, să aibă răbdare. Nu va trece mult şi va avea atâtea lucruri stranii câte poate să-şi dorească.

În momentul în care *Dorothée* tocmai înconjura insula Czepel, s-a produs primul incident a cărui amintire am păstrat-o. Un incident din cele mai neînsemnate, dealtfel. Dar am oare dreptul să numesc „incident" un fapt de o atât de mică importanţă şi pe deasupra cu totul imaginar, aşa precum am avut îndată dovada? Oricum ar fi, iată faptul.

Mă aflam la pupa vasului lângă valiza mea, pe capacul căreia era prinsă o hârtie pe care oricine voia putea să-mi citească numele, prenumele, adresa şi profesia. Sprijinit cu coatele de parapet, îmi lăsam privirea să rătăcească fericită peste pusta care se întinde în aval de Pesta, şi mărturisesc că nu mă gândeam la nimic. Deodată am avut senzaţia confuză că se află cineva în spatele meu.

Oricine cunoaşte, dacă a încercat-o vreodată, acea stinghereală nelămurită pe care o simţim, când suntem priviţi fără ştirea noastră de cineva a cărui prezenţă o ignorăm. Este un fenomen puţin sau deloc explicat şi, dealtfel, îndeajuns de misterios. Ei bine, în acel moment am avut o stinghereală de acest fel.

M-am întors brusc. În imediata mea vecinătate nu se afla nimeni.

Impresia fusese atât de puternică, încât am rămas câteva minute uluit, constatând că eram singur. Dar, în sfârşit, trebuia să mă supun evidenţei şi să recunosc că mai mult de zece stânjeni mă separau de pasagerii cei mai aproape de mine.

Dojenindu-mă aspru pentru nervozitatea mea prostească, mi-am reluat aşadar poziţia de mai înainte, şi e foarte sigur că n-aş mai fi păstrat nici o amintire despre acest incident neînsemnat, dacă nişte evenimente, la care pe atunci nu mă aşteptam câtuşi de puţin, nu m-ar fi făcut să mi-l amintesc din nou.

În tot cazul, pe moment, am încetat îndată să mă mai gândesc la asta, şi privirea mi s-a reîntors spre pustă, care se desfăşura dinainte-mi cu ciudatele ei efecte de miraj, cu întinsele ei

câmpuri, cu înverzitele ei păşuni, cu culturile ei mai dese, mai bogate în apropierea marelui oraş. Pe fluviu se vedea mereu acel şirag de insule joase, acoperite de sălcii, ale căror creştete apăreau la suprafaţă ca nişte tufe groase de un cenuşiu palid.

În cursul zilei de 7 mai am făcut aproape douăzeci de leghe, urmând nenumăratele şerpuiri ale fluviului, sub un cer nesigur care ne dărui mai multe ceasuri umede decât uscate. Odată cu venirea serii, ne-am oprit peste noapte între Duna Pentele şi Duna Foldrar. A doua zi a fost la fel din toate punctele de vedere şi din nou am făcut popas pe teren şes, la vreo zece leghe mai sus de Batta.

La 9 mai, timpul înseninându-se, am plecat fiind siguri că vom sosi la Mohacs înaintea serii.

Către ora nouă, în momentul în care intram în ruf, pasagerul german ieşea din el. Eram cât pe-aci să ne ciocnim şi am fost surprins de privirea ciudată pe care mi-a aruncat-o. Era pentru prima oară că hazardul ne apropia pe unul de altul, şi totuşi nu numai că era insolenţă în această privire dar — visam fără îndoială! — aş fi jurat că exista ură în ea.

Ce-mi reproşa acest individ? Mă ura doar pentru că eram francez? M-am gândit, într-adevăr, că poate că-mi citise numele pe capacul valizei sau chiar pe eticheta sacului meu de călătorie, aşezat pe una din băncile rufului. De aceea poate că mă privea aşa.

Ei bine, dacă-mi ştia numele, eram hotărât să-l ignor pe al lui, căci personajul mă interesa tare puţin.

Dorothée a făcut escală la Mohacs, dar destul de târziu pentru ca din acest oraş îndeajuns de important eu să nu văd decât două săgeţi ascuţite, deasupra unei mase înecate în umbră. Am coborât totuşi şi, după o excursie de o oră, m-am reîntors la bord.

A avut loc îmbarcarea câtorva pasageri şi plecarea vasului, în zorii zilei de 10 mai.

În timpul acestei zile, individul cu pricina s-a încrucişat cu mine de câteva ori pe punte, părând să mă privească cu un aer care, hotărât lucru, îmi displăcea. Nu-mi place să caut ceartă oamenilor, dar nici să fiu observat cu o astfel de stăruinţă supărătoare. Dacă avea ceva de spus, de ce nu mi-o spunea deschis impertinentul ăsta? În acest caz, nu vorbeşti cu privirea, şi dacă nu pricepea franceza, aş fi putut prea bine să-i răspund în limba lui.

Totuşi, dacă aş fi ajuns să-l întreb pe teuton, ar fi fost mai bine să fi obţinut, în prealabil, unele informaţii în privinţa lui.

L-am oprit pe patronul gabarei şi l-am întrebat dacă îl cunoştea pe acest pasager.

— Îl văd pentru prima oară, mi-a răspuns el.

— Este un german? am continuat eu.

— Nu există nici o îndoială în această privinţă, domnule Vidal, şi chiar mă gândesc că trebuie să fie prusac.

După-amiază vasul plutea prin dreptul Zombor-ului, prea îndepărtat de malul stâng al fluviului pentru a fi cu putinţă să-l zăreşti. El este un oraş foarte important, aşezat, ca şi Seghedinul, în vasta peninsulă formată de cele două cursuri, al Dunării, şi al Tisei — unul din cei mai importanţi afluenţi ai fluviului.

A doua zi, urmând numeroasele sinuozităţi ale Dunării, *Dorothée* s-a îndreptat spre Vukovar, clădit pe malul drept. Am mers apoi de-a lungul frontierei Slavoniei, unde fluviul îşi modifică direcţia nord-sud, spre a o lua spre est. Acolo se întindea şi teritoriul Hotarelor Militare. Din distanţă în distanţă se vedeau, puţin în spatele malului, numeroase corpuri de gardă, mereu în comunicaţie printr-un du-te-vino al santinelelor care ocupă gherete de lemn şi cabane întocmite din ramuri de copaci.

Acest teritoriu este administrat milităreşte. Toţi locuitorii, purtând numele de *grenzer*, sunt acolo soldaţi. Provinciile, districtele, parohiile dispar spre a face loc regimentelor, companiilor acestei armate speciale. Sub denumirea de Hotare Militare se înţelege o întindere de şase sute zece mile pătrate, de la ţărmurile Adriaticii până în munţii Transilvaniei, a cărei populaţie, adică mai mult de un milion o sută de mii de suflete, este supusă unei severe discipline. Această instituţie datează dinainte de actuala domnie a Mariei Tereza şi are raţiunea de a fi nu numai împotriva turcilor, dar totodată şi ca un cordon sanitar, împotriva ciumei. Acesta este un rău la fel de pustiitor ca şi celălalt.

Începând de la Vukovar, nu l-am mai găsit pe german la bord. Fără îndoială că debarcase în acest oraş. Am fost astfel scăpat de prezenţa lui, ceea ce m-a scutit de orice explicaţie cu el.

Acum, dealtfel, alte gânduri îmi frământau mintea. În câteva ore vasul va ajunge la Ragz. Ce bucurie să-mi revăd fratele de care eram despărţit de mai bine de un an, să-l strâng în braţe, să vorbim amândoi despre lucruri interesante pentru noi, să fac cunoştinţă cu noua lui familie!

Către ora cinci după-amiază, pe ţărmul stâng, între sălciile de pe mal şi îndărătul unei perdele de plopi, au apărut câteva biserici, unele încoronate de turle, celelalte dominate de săgeţi, ce se desprindeau pe fondul cerului pe care lunecau nori repezi. Acestea erau primele semne ale unui mare oraş, era Ragz-ul. La ultima cotitură a fluviului, oraşul a apărut în întregime, aşezat pitoresc la poalele colinelor înalte, dintre

care una susţinea vechiul castel feudal, acropolea tradiţională a bătrânelor cetăţi ale Ungariei.

Împinsă de briză, gabara se apropie de debarcader. Ea acostă. Precis în această clipă se produse al doilea incident al călătoriei mele. Merită, de astă dată, să fie povestit?... Vă las să judecaţi.

Eram în picioare, aproape de bastingajul babordului, privind linia cheiurilor, în vreme ce majoritatea pasagerilor se îndrepta spre coborâre. La debarcader se aflau numeroase grupuri şi nu mă îndoiam că şi Mark era într-unul din ele.

Însă, în timp ce căutam să-l găsesc, am auzit lângă mine, pronunţate distinct în limba germană, aceste cuvinte neaşteptate:

„Dacă Marc Vidal se căsătoreşte cu Myra Roderich, va fi vai de ea şi vai de el!"

M-am întors iute... Mă aflam singur în acest loc. Totuşi cineva îmi vorbise! Da, mi se vorbise şi, voi merge chiar mai departe, vocea nu-mi era necunoscută!...

Cu toate acestea nu era nimeni, o repet, nimeni!... Evident, mă înşelasem crezând că aud această frază ameninţătoare... Avusesem un fel de halucinaţie, nimic altceva... Pesemne că nervii îmi erau într-o stare jalnică, ca să-mi joace astfel de feste la interval de două zile!... Stupefiat, am privit iarăşi în jurul meu... Nu, nu era nimeni... Ce puteam să fac altceva decât să ridic din umeri şi să debarc, pur şi simplu?

Ceea ce am făcut, într-adevăr, croindu-mi cu greutate drum prin mijlocul mulţimii asurzitoare care umplea debarcaderul.

III

Marc mă aştepta, după cum bănuiam, la debarcader şi-mi deschise braţele. Ne-am strâns la piept.

— Henri... scumpul meu Henri! repeta el cu vocea emoţionată, cu ochii umezi, deşi faţa lui exprima fericirea.

Apoi, după primele manifestări dc bucurie:

— Haidem! La drum! am exclamat. Mă duci la tine, cred?

— Da, la hotel, la hotelul *Temesvar*, la zece minute de aici, pe strada Prinţul Miloch... dar mai întâi să te prezint viitorului meu cumnat.

Nu remarcasem un ofiţer care stătea puţin mai în spatele lui Marc. Era un căpitan. Purta uniforma ofiţerilor de infanterie din Hotarele Militare. Avea cel mult douăzeci şi opt de ani, o înălţime peste cea mijlocie, o ţinută frumoasă, cu mustaţa şi bărbuţa de culoare şatenă, cu aerul mândru şi aristocratic al

maghiarului, dar cu ochii prietenoşi, cu gura surâzătoare, dintru început foarte simpatic.

— Căpitanul Haralan Roderich, rosti Marc.

Am strâns mâna pe care mi-o întindea căpitanul Haralan.

— Domnule Vidal, îmi spuse el, suntem fericiţi să vă vedem şi nici nu vă puteţi imagina câtă plăcere o să producă întregii mele familii sosirea dumneavoastră, aşteptată cu atâta nerăbdare.

— Şi de către domnişoara Myra? am întrebat.

— Te cred şi eu, exclamă fratele meu, şi nu-i deloc vina ei, dragă Henri, dacă *Dorothée* nu şi-a făcut cu regularitate cele zece leghe pe oră de la plecarea ta din Viena!

Trebuie să spun că şi căpitanul Haralan vorbea curent franceza, ca şi tatăl, mama şi sora sa care călătoriseră in Franţa. Pe de altă parte, deoarece Marc şi cu mine cunoşteam perfect limba germană cu un oarecare colorit de maghiară, chiar din ziua aceea, precum şi în cele următoare, am putut să conversăm indiferent în care din aceste diverse limbi, ce se amestecau uneori între ele.

Am pus bagajul într-o trăsură. Căpitanul Haralan, Marc şi cu mine ne-am urcat în ea şi după câteva minute trăsura a oprit în faţa hotelului *Temesvar*.

După ce am fixat pentru a doua zi prima mea vizită la familia Roderich, am rămas singur cu fratele meu, într-o cameră îndeajuns de confortabilă, vecină cu cea pe care o ocupa el, încă de la instalarea lui la Ragz.

Conversaţia noastră se prelungi până la ora cinci.

— Scumpul meu Marc, i-am spus, iată-ne în sfârşit împreună, amândoi sănătoşi, nu-i aşa?... Dacă nu mă înşel, despărţirea noastră a durat un an încheiat.

— Da, Henri, şi timpul mi s-a părut lung, deşi prezenţa scumpei mele Myra i-a scurtat multişor ultimele luni... Dar iată-te în sfârşit, şi absenţa nu m-a făcut să uit că tu eşti fratele meu mai mare.

— Cel mai bun prieten al tău, Marc.

— De aceea, Henri — tu înţelegi asta — căsătoria mea nu se putea celebra fără ca tu să nu fii aici, lângă mine!... Nu trebuia, dealtfel, să-ţi cer consimţământul?

— Consimţământul meu?

— Da, precum i l-aş cere tatălui nostru dacă s-ar afla aici. Dar, ca şi el, tu n-ai fi putut să mi-l refuzi, şi când o vei cunoaşte...

— O şi cunosc din scrisorile tale şi ştiu că eşti fericit.

— Mai mult decât aş putea să-ţi spun. Când o s-o vezi, ai s-o apreciezi şi ai s-o iubeşti, sunt sigur de asta! Îţi voi da o cea mai bună soră.

— Şi pe care eu o voi primi cu multă bucurie, dragă Marc, ştiind dinainte că nu poţi face decât o alegere excelentă. Dar de ce să nu-i facem o vizită doctorului Roderich chiar în scara asta?

— Nu, mâine... Nu credeam că vaporul o să sosească aşa devreme şi nu te aşteptam decât seara. Numai dintr-un exces de prudenţă am venit, Haralan şi cu mine, pe chei şi bine am făcut, întrucât am asistat la debarcare. Ah, de ar fi ştiut şi scumpa Myra!... Cât o să regrete!... Dar, ţi-o repet, tu nu eşti aşteptat decât mâine. Doamna Roderich şi fiica ei şi-au şi făcut programul pentru astă-seară, şi mâine se vor scuza faţă de tine.

— Ne-am înţeles, Marc, i-am răspuns, şi deoarece astăzi dispunem de câteva ore, să le folosim făcând conversaţie şi vorbind despre trecut şi viitor, spre a ne împărtăşi toate amintirile pe care le putem avea noi, fraţii, după un an de despărţire.

Astfel Marc îmi povesti călătoria lui de când părăsise Parisul, toate popasurile marcate de succese, şederea lui la Viena, la Presburg, unde i se deschiseseră larg porţile lumii artistice. În definitiv, nu mi-a spus nimic nou. Un portret semnat de Marc Vidal nu poate fi decât foarte căutat, foarte disputat, şi cu acelaşi interes, atât de către austriecii bogaţi, cât şi de către maghiarii avuţi.

— Nu mai pridideam, dragă Henri. Cereri peste cereri din toate părţile! Ce vrei, prinsese o vorbă spusă de un burghez cumsecade din Presburg: „Marc Vidal le face mai asemănătoare decât natura". De aceea, adăugă fratele meu, glumind, nu mi se pare cu neputinţă să fiu răpit într-o bună zi spre a picta portretele tuturor celor de la Curtea din Viena.

— Fii atent, Marc, fii atent! Asta ţi-ar putea pricinui o încurcătură, dacă ar trebui să părăseşti acum Ragz-ul ca să te duci la Curte!

— As refuza invitaţia în modul cel mai respectuos cu putinţă, dragă. În prezent nu poate fi vorba de portrete... sau, mai bine zis, tocmai l-am terminat pe ultimul.

— Al ei, nu-i aşa?

— Al ei, şi fără îndoială că nu-i dintre cele mai rele pe care le-am făcut.

— Cine ştie? am exclamat. Când un pictor este preocupat mai mult de model decât de portret...

— În sfârşit, Henri, o să vezi tu! Ţi-o repet: mai asemănător decât natura!... Se pare că ăsta-i genul meu... Da, toată vremea cât mi-a pozat draga mea Myra, ochii nu mi se puteau desprinde de la ea. Dar ea nu glumea. Nu logodnicului, ci pictorului înţelegea să-i consacre aceste ceasuri mult prea scurte... Şi pensula îmi fugea, de-a dreptul, pe pânză... Cu câtă

pasiune!... Uneori mi se părea că portretul o să se însufleţească, o să capete viaţă, ca statuia Galateei...

— Fii calm, Pigmalion, fii calm. Spune-mi mai degrabă cum ai intrat în relaţii cu familia Roderich.

— Era scris să se întâmple aşa.

— Nu mă îndoiesc, dar totuşi...

— Mai multe saloane din Ragz îmi făcuseră cinstea să mă invite încă din primele zile ale sosirii mele. Nimic nu-mi putea fi mai plăcut decât să-mi petrec în ele serile, care-ţi par, altminteri, aşa de lungi într-un oraş străin. Frecventam cu asiduitate aceste saloane în care eram bine primit, şi într-unul din ele am reînnoit cunoştinţa cu căpitanul Haralan.

— Reînnoit?... am întrebat eu.

— Da, Henri, căci îl întâlnisem de mai multe ori la Pesta. Un ofiţer de cea mai mare valoare, destinat unui viitor frumos, şi în acelaşi timp cel mai amabil dintre oameni, şi căruia nu i-ar fi lipsit, spre a se dovedi un erou în luptele lui Matei Corvin...

— Decât să se fi născut în această epocă! i-am răspuns eu râzând.

— Precum o spui, reluă Marc pe acelaşi ton. Pe scurt, aici ne-am văzut în fiecare zi, şi relaţiile noastre, la început un pic indiferente, s-au schimbat treptat într-o strânsă prietenie. El a vrut să mă prezinte familiei sale şi am primit cu atât mai bucuros, cu cât o întâlnisem deja pe Myra la câteva recepţii şi...

— Şi, am continuat eu, sora nefiind mai puţin fermecătoare decât fratele, vizitele tale în casa doctorului Roderich s-au îndesit...

— Da, Henri, de trei luni n-am lăsat să treacă o seară fără să mă duc acolo. Dar, când vorbesc de scumpa mea Myra, poate crezi că exagerez...

— Ba nu, dragă, ba nu! Nu exagerezi. Sunt sigur că n-ar fi cu putinţă să exagerezi vorbind despre ea. Şi chiar, dacă vrei să-mi cunoşti părerea sinceră, o să-ţi mărturisesc că te găsesc moderat.

— Ah, dragă Henri, cât o iubesc!

— Asta se şi vede. Pe de altă parte, sunt încântat când mă gândesc că o să intri în cea mai onorabilă dintre familii...

— Şi cea mai onorată, adăugă Marc. Doctorul Roderich este un medic foarte stimat şi confraţii lui fac cel mai mare caz de el. În acelaşi timp este şi cel mai bun dintre oameni şi foarte demn să fie tatăl...

— Fiicei sale, am zis, precum doamna Roderich este la fel de demnă, fără îndoială, să-i fie mamă.

— Este o femeie admirabilă! exclamă Marc. Adorată de toţi ai ei, pioasă, caritabilă, ocupându-se cu faptele bune...

— O perfecţiune! Şi care o să fie o soacră cum nu se mai află în Franţa, nu-i aşa, Marc?

— Glumeşte!... Glumeşte!... Mai întâi, Henri, aici nu ne aflăm în Franţa, ci în Ungaria, în această ţară în care moravurile au păstrat ceva din severitatea de altădată, în care familia mai este încă patriarhală...

— Haide, viitor patriarh, căci la rândul tău vei fi...

— Este o situaţie socială care preţuieşte cât şi o alta!

— Da, povestea ta mi se pare că n-are nimic extraordinar. Ai fost introdus, graţie căpitanului Haralan, în această familie, şi ea ţi-a făcut cea mai bună primire, ceea ce nici nu mă miră, tu fiind aşa precum te cunosc; n-ai putut s-o vezi pe domnişoara Myra fără să fii cucerit de calităţile ei fizice şi morale...

— Precum o spui, frate!

— Calităţile morale îl priveau pe logodnic. Calităţile fizice, pe pictor, şi acestea nu se vor mai şterge de pe pânză, precum nici celelalte din inima ta... Ce spui despre fraza mea?

— Umflată, dar justă, dragă Henri!

— Justă de asemenea şi aprecierea ta şi, spre a încheia: după cum Marc Vidal n-a putut s-o vadă pe domnişoara Roderich fără să fie impresionat de graţia ei, tot aşa domnişoara Myra Roderich n-a putut să-l vadă pe Marc Vidal fără să fie impresionată de...

— Nu spun asta, Henri!

— Dar ţi-o spun eu, de n-ar fi decât din respect faţă de realitatea adevărată... Domnul şi doamna Roderich, după ce au băgat de seamă ce se petrece, nu s-au neliniştit deloc. Şi Marc n-a întârziat să i se destăinuie căpitanului Haralan. Iar căpitanul Haralan n-a văzut asta deloc cu ochi răi. El a vorbit despre această mică chestiune părinţilor săi şi aceştia i-au vorbit fetei lor despre ea. Apoi, Marc Vidal şi-a făcut în mod oficial cererea care i-a fost primită, şi acest roman o să se sfârşească la fel ca atâtea altele...

— Ceea ce tu numeşti sfârşitul, dragă Henri, îl întrerupse Marc, este, după părerea mea, de-abia începutul.

— Ai dreptate, Marc, şi sunt sigur că nu mai cunosc valoarea cuvintelor... Pe când căsătoria?

— Se aştepta sosirea ta pentru a-i fixa definitiv data.

— Ei bine, când o să vreţi... peste şase săptămâni... peste şase luni... peste şase ani...

— Dragă Henri, îi răspunse Marc, o să binevoieşti să-i spui doctorului că timpul unui inginer este foarte preţios şi că de ţi-ai prelungi peste măsură şederea la Ragz, funcţionarea sistemului solar, nemaifiind supusă savantelor tale calcule, s-ar putea tulbura.

— Într-un cuvânt, că eu aş fi răspunzător de cutremurele de pământ, de inundaţii, de valuri seismice şi de alte cataclisme?

— Întocmai... Că nu se mai poate, aşadar, amâna ceremonia mai târziu de...

— Mâine după-amiază sau chiar în seara asta, nu-i aşa?... Fii liniştit, dragă Marc, o să spun tot ce trebuie, deşi în realitate calculele mele nu sunt atât de necesare, pe cât o presupui tu, bunei ordini a universului, ceea ce îmi va permite să petrec o lună încheiată lângă soţia ta şi lângă tine.

— Asta ar fi minunat.

— Dar, dragă Marc, care-ţi sunt planurile? Ai intenţia să părăseşti Ragz-ul îndată supă căsătorie?

— Asta-i ceva ce nu s-a hotărât încă, răspunse Marc, şi mai avem timp să studiem chestiunea. Eu nu mă ocup decât de prezent. Cât despre viitor, el se mărgineşte pentru mine la căsătoria mea. Nu mai există nimic în afară de asta pentru mine.

— Trecutul nu mai este, am strigat, viitorul nu e încă, doar prezentul există! Asta-i un *concetto*[1] italian pc care toţi îndrăgostiţii îl recită la lumina stelelor.

Conversaţia continuă pe acest ton până la ora cinci. Apoi Marc şi cu mine, fumându-ne ţigara, ne-am dus să facem câţiva paşi luând-o pe cheiul care merge de-a lungul malului stâng al Dunării.

Această primă plimbare nocturnă nu putea să-mi dea nici măcar o vagă imagine a oraşului. Dar, a doua zi şi în zilele următoare, aveam tot timpul să-l vizitez în amănunţime, mai probabil în compania căpitanului Haralan decât a lui Marc.

Se înţelege de la sine că subiectul conversaţiei noastre nu se schimbase şi că Myra Roderich nu încetă o clipă să fie acest subiect.

Un cuvânt, nu ştiu care, îmi reaminti ce-mi spusese la Paris, în ajunul plecării mele, locotenentul de poliţie. Nimic din vorbele fratelui meu nu arăta că idila lor ar fi fost tulburată nici măcar o zi. Şi totuşi, dacă Marc nu avea rival, acest rival cel puţin existase, întrucât Myra Roderich fusese cerută de către fiul lui Otto Storitz. Nimic de mirare, dealtfel, de a-i fi cerut mâna unei tinere fete desăvârşite şi cu o frumoasă situaţie materială.

Natural, îmi reveniră atunci în minte vorbele pe care crezusem că le aud în momentul în care debarcam. Continuam să cred că fusesem victima unei iluzii. Dealtminteri, admiţând că ele fuseseră cu adevărat rostite, ce concluzie puteam să trag, întrucât nu ştiam cui să le atribui? Aş fi fost îndeajuns de înclinat să-l acuz pe antipaticul german, care se îmbarcase la

[1] Vorbă de spirit (în lb. italiană în text).

Pesta. Dar trebuia să renunţ la asta, deoarece acest impertinent părăsise vasul la Vukovar. Rămânea deci, în acest caz, numai ipoteza unui glumeţ de prost-gust.

Fără a-i face cunoscut acest incident fratelui meu, am crezut de datoria mea să-i strecor un cuvânt despre ceea ce aflasem relativ la Wilhelm Storitz.

Marc răspunse mai întâi printr-un gest de dispreţ din cele mai caracteristice. Apoi îmi zise:

— Într-adevăr, Haralan mi-a vorbit despre acest individ. Este, pare-se, unicul fiu al acelui savant Otto Storitz căruia, în Germania, i s-a dus faima de vrăjitor, faimă nejustificată dealtminteri, căci el a ocupat în mod real un loc considerabil în ştiinţele naturii şi a făcut descoperiri importante în chimie şi în fizică. Dar cererea fiului său a fost respinsă.

— Cu mult înainte ca a ta să fi fost primită, nu-i aşa?

— Cu patru sau cinci luni mai înainte, dacă nu mă înşel, răspunse fratele meu.

— Cele două fapte n-au deci nici o legătură între ele?

— Nici una.

— Domnişoara Myra a ştiut că Wilhelm Storitz aspirase la cinstea de a-i deveni soţ, cum se zice în cântec?

— Nu cred.

— Şi, de atunci, el n-a mai făcut niciodată vreun demers?

— Niciodată. A trebuit să înţeleagă că n-are nici o şansă.

— De ce? Oare din cauza reputaţiei lui?...

— Nu. Wilhelm Storitz este un original a cărui existenţă este îndeajuns de misterioasă şi care trăieşte foarte retras...

— La Ragz?

— Da, la Ragz, într-o casă izolată de pe bulevardul Tékéli, în care nu pătrunde nimeni. Este luat drept un bărbat bizar, asta-i totul.

— Tu l-ai întâlnit vreodată?

— De câteva ori, şi într-o zi, la muzeu, mi l-a arătat căpitanul Haralan fără ca el, se pare, să ne observe.

— În acest moment este la Ragz?

— Nu pot să-ţi răspund cu exactitate, Henri, dar cred că n-a mai fost văzut pe aici de două-trei săptămâni.

— Ar fi fost mai bine ca el să fi părăsit oraşul.

— Bun, zise Marc, să-l lăsăm pe acest om acolo unde o fi, şi dacă vreodată va exista o doamnă Wilhelm Storitz, poţi fi sigur că aceasta nu va fi Myra Roderich, deoarece...

— Da, i-am răspuns, deoarece ea va fi doamna Marc Vidal! Plimbarea noastră continuă pe chei până la podul plutitor care uneşte ţărmul unguresc de ţărmul sârbesc. Aveam un scop prelungind-o astfel. De câteva clipe, mi se părea că suntem

urmăriţi de un individ ce venea în spatele nostru ca şi cum ar fi vrut să ne audă conversaţia. Voiam să fiu sigur de asta.

Ne-am oprit câteva minute pe pod, admirând marele fluviu care, în această noapte limpede, reflecta miile de astre ale cerului asemenea unor peşti cu solzi luminoşi. Am profitat de această oprire spre a inspecta cheiul de pe care veneam. La oarecare depărtare am zărit un bărbat de înălţime mijlocie şi, judecând după mersul lui apăsat, oarecum în vârstă.

Dealtfel, am încetat curând să mă mai gândesc la asta. Copleşit de întrebări de către Marc, a trebuit să-i dau informaţii despre propriile mele afaceri, să-i dau veşti despre prietenii noştri comuni, despre lumea artistică cu care aveam raporturi frecvente. Am vorbit mult despre Paris, unde el avea să se reîntoarcă spre a se stabili după căsătorie. Myra, pare-se, simţea o mare bucurie să revadă acest Paris pe care îl cunoştea, şi să-l revadă la braţul unui soţ.

L-am informat pe Marc că adusesem toate actele pe care mi le cerea în ultima lui scrisoare. Putea fi liniştit, nici unul din paşapoartele cerute pentru marea călătorie matrimonială n-avea să-i lipsească.

Pe scurt, conversaţia revenea neîncetat spre această stea de prima mărime, strălucitoarea Myra, precum acul magnetic spre Steaua Polară. Marc nu mai contenea vorbindu-mi întruna despre ea, şi nici eu nu mă mai săturam să-l ascult. Era atâta vreme de când voia să-mi spună toate aceste lucruri!... Totuşi, trebuia să pun capăt conversaţiei noastre, căci altfel ar fi durat până la ziuă.

Ne-am reluat aşadar drumul spre hotel. La sosire, am aruncat o ultimă privire îndărăt. Cheiul era pustiu. Admiţind că urmăritorul ar fi existat cu adevărat, nu numai în imaginaţia mea, el dispăruse.

La ora zece şi jumătate, Marc şi cu mine ne aflam în camerele noastre de la hotel. M-am băgat în pat şi eram gata să aţipesc...

M-am ridicat deodată zguduit. Vis?... Coşmar?... Obsesie?... Cuvintele pe care crezusem că le aud pc bordul vasului *Dorothée* mi s-a părut că le aud iar, fiind pe jumătate adormit, cuvintele care-i ameninţau pe Marc şi pe Myra Roderich!

IV

A doua zi — e o zi mare — fac vizita oficială familiei Roderich.

Locuinţa doctorului se înalţă la extremitatea cheiului Batthyani, la colţul bulevardului Tékéli, care sub diferite nume face ocolul oraşului. Este o casă modernă, în interior cu o

ornamentaţie bogată şi severă, mobilată cu un gust care dă dovadă de un simţ artistic foarte rafinat.

Printr-o poartă principală, având alături o portiţă de serviciu, se intră într-o curte pavată care dă într-o grădină vastă înconjurată de ulmi, de salcâmi, de castani şi de fagi, ale căror vârfuri trec peste zidul de împrejmuire. În faţa acestor două porţi se află dependinţele, acoperite de curcubeţică şi de viţă sălbatică şi legate de corpul principal al locuinţei printr-un culoar cu vitralii şi care se termină la baza unui turn rotund, înalt de vreo şaizeci de picioare, cu o scară în spirală.

În faţă, locuinţa are o galerie cu vitralii, din care se deschid mai multe uşi drapate cu vechi tapiţerii. Aceste uşi duc în cabinetul doctorului Roderich, în saloane şi în sufragerie. Toate aceste camere primesc lumină atât de pe cheiul Batthyani, prin cele şase ferestre ale faţadei, cât şi de pe bulevardul Tékéli.

Primul şi al doilea etaj au aceeaşi împărţire. Deasupra marelui salon şi a sufrageriei se află camerele domnului şi doamnei Roderich; la etajul al doilea cea a căpitanului Haralan, iar deasupra cabinetului doctorului, camera domnişoarei Myra şi cabinetul ei de toaletă.

Am văzut şi am admirat portretul domnişoarei Myra...

Eu cunoşteam această casă mai înainte chiar de a o fi vizitat. În cursul conversaţiei noastre din ajun, Marc nu-i uitase nici un amănunt. Mi-o descrisese cameră cu cameră, inclusiv scara originală având deasupra un foişor şi o terasă circulară, de unde domini oraşul şi cursul Dunării. Ştiam, ba chiar în modul cel mai precis cu putinţă, care era locul preferat al domnişoarei Myra la masă sau în marele salon şi pe ce bancă îi plăcea să se aşeze în fundul grădinii, la umbra unui castan superb.

Către ora unu după-amiază, Marc şi cu mine am fost primiţi în vasta galerie cu vitralii, construită în faţa corpului principal al clădirii. În mijloc, o jardinieră de aramă cizelată, în care înfloreau, în toată bogăţia lor, flori de primăvară. Spre a împodobi colţurile galeriei, erau puşi câţiva arbuşti din zona tropicală; palmieri, drasene şi araucarii. Pe pereţi, mai multe pânze ale şcolilor de pictură ungară şi olandeză, a căror mare valoare Marc o preţuia în mod deosebit.

Pe un şevalet, am văzut şi am admirat portretul domnişoarei Myra, operă de o factură superbă, demnă de numele care o semna şi care-mi este cel mai scump de pe lume.

Doctorul Roderich atingea vârsta de cincizeci de ani, dar cu greu i-ai fi dat-o. Era de statură înaltă, cu trupul drept, cu părul des şi cărunt, cu tenul unei sănătăţi perfecte, de o constituţie viguroasă pc care nici o boală nu pune stăpânire. Se recunoştea în el adevăratul tip maghiar cu ochiul arzător, mersul hotărât, ţinuta nobilă şi, în toată persoana sa, un fel de mândrie naturală pe care i-o domolea expresia zâmbitoare a chipului. De îndată ce i-am fost prezentat, am simţit din calda strângere a mâinii sale că mă aflam în prezenţa celui mai bun om.

Doamna Roderich, la patruzeci şi cinci de ani, îşi păstrase importante resturi din marea sa frumuseţe de altădată, trăsături regulate, ochi de un albastru închis, un păr magnific care începea să albească, o gură fin desenată lăsând să i se vadă o dantură intactă, o talie încă elegantă.

Marc îmi făcuse un portret fidel al ei. Îţi dădea impresia unei femei admirabile, înzestrată cu toate virtuţile familiale, aflându-şi fericirea desăvârşită alături de soţul ei, adorându-şi fiul şi fiica cu toată tandreţea unei mame înţelepte şi prevăzătoare.

Doamna Roderich îmi dădu dovadă de multă prietenie, fapt de care am fost profund mişcat. Era pe deplin fericită de sosirea fratelui lui Marc Vidal în casa ei, cu condiţia ca el să binevoiască s-o considere ca şi a lui.

Dar ce să mai spun despre Myra Roderich? A venit spre mine surâzătoare, cu mâna sau mai bine-zis cu braţele deschise. Da, era chiar o soră pe care aveam s-o am în această tânără fată, o soră care m-a îmbrăţişat şi pe care am îmbrăţişat-o fără alte

ceremonii. Şi am motiv să cred că Marc, văzându-mă făcând asta, a simţit împunsătura invidiei.

— Eu n-am ajuns încă până acolo! suspină el, cu gelozie.

— Pentru că nu eşti fratele meu, explică glumeţ viitoarea mea cumnată.

Domnişoara Roderich era întocmai cum mi-o zugrăvise Marc, întocmai cum o înfăţişa pânza pe care o admirasem. O fată tânără cu capul fermecător încununat de un păr fin, blond, atrăgătoare, veselă, cu frumoşii ei ochi de un albastru întunecat strălucind de spirit, cu tenul cald al carnaţiei ungureşti, cu gura de un contur foarte pur, cu buzele roşii deschizându-se deasupra unor dinţi de o albeaţă sclipitoare. De o statură depăşind puţin pe cea mijlocie, cu mersul elegant, era graţia în persoană, de o distincţie desăvârşită, lipsită de orice afectare şi poză.

Într-adevăr, dacă se zicea despre portretele lui Marc că erau mai asemănătoare decât modelele lor, s-ar fi putut spune încă şi mai just că domnişoara Myra Roderich era mai naturală decât însăşi natura!

Ca şi mama ei, Myra Roderich purta costumul maghiar: şemizeta închisă la gât, mânecile strânse la încheietura mâinii prin broderii, corsajul împodobit cu nasturi de metal, cordonul încheiat cu un nod de panglici cu paiete de aur, fusta în cute fluturânde şi ajungându-i până la glezne, ghetuţele de saftian, în totul un ansamblu foarte plăcut, căruia nici cel mai delicat gust nu i-ar fi putut găsi nimic de reproşat.

Căpitanul Haralan se afla şi el acolo, superb în uniforma lui şi de o asemănare izbitoare cu sora sa. Îmi strânse mâna, mă trată şi el ca pe un frate, şi ne simţeam ca doi prieteni, cu toate că prietenia noastră data doar din ajun.

Aşadar, nu mai aveam de cunoscut nici un alt membru al familiei.

Conversaţia se desfăşură la întâmplare, trecând fără ordine de la un subiect la altul. Am vorbit despre călătoria mea, despre navigaţia la bordul vasului *Dorothée*, despre ocupaţiile mele din Franţa, despre timpul de care puteam să dispun, despre frumosul oraş Ragz pe care mi-l vor arăta în amănunţime. Am vorbit şi despre marele fluviu pe care ar trebui să cobor măcar până la Porţile de Fier, despre această magnifică Dunăre ale cărei ape par îmbibate cu raze de aur, despre toată această ţară maghiară atât de plină de amintiri istorice, despre faimoasa pustă care ar trebui să atragă vizitatori din lumea întreagă etc.

— Cu câtă bucurie vă vedem lângă noi, domnule Vidal! repeta Myra Roderich, împreunându-şi mâinile într-un gest graţios. Călătoria dumneavoastră se prelungea mereu şi eram

îngrijoraţi. Nu ne-am liniştit decât la primirea scrisorii trimise de la Pesta.

— Sunt foarte vinovat, domnişoară Myra, i-am răspuns, foarte vinovat că am întârziat pe drum. Aş fi fost de mult la Ragz, dacă de la Viena aş fi luat poştalionul. Dar nu m-aţi fi iertat să dispreţuiesc astfel Dunărea de care sunteţi, pe bună dreptate, atât de mândri şi care îşi merită reputaţia.

— Vă iertăm datorită ei, domnule Vidal, încuviinţă şi doamna Roderich, deoarece sunteţi în sfârşit aici şi acum nimic n-o să mai întârzie fericirea acestor doi copii.

În timp ce vorbea, doamna Roderich îi sorbea cu o privire înduioşată pe fiica sa şi pe Marc, deja uniţi in inima ei. Domnul Roderich făcea la fel. Cât despre cei „doi copii", ei se mâncau reciproc din ochi, cum se spune în mod familiar. Şi eu eram foarte mişcat de nevinovata mulţumire a acestei familii fericite.

Nu s-a pus prpblema de a ieşi în oraş în această după-amiază. Dacă doctorul a trebuit să se reîntoarcă la ocupaţiile lui obişnuite, doamna Roderich şi fiica ei n-aveau nici o treabă care să le atragă în oraş. În compania lor, am străbătut casa şi am admirat lucrurile frumoase pe care le cuprindea, tablouri şi bibelouri alese, bufetele din sufragerie încărcate cu veselă de argint, lăzile şi cuferele vechi din galerie.

— Dar turnul? exclamă Myra. Domnul Vidal îşi închipuie că prima sa vizită la noi o să se sfârşească fără să urce în turnul nostru?

— Ba nu, domnişoară Myra, ba nu! i-am răspuns. Nu există o singură scrisoare a lui Marc care să nu-mi vorbească de acest turn în termeni elogioşi şi, ca să spun tot adevărul, eu n-am venit la Ragz decât spre a mă urca în el.

— O s-o faceţi, deci, fără mine, zise doamna Roderich, căci este puţin cam sus pentru mine.

— Oh, mamă, doar o sută şaizeci de trepte!...

— La vârsta ta, asta nu înseamnă nici măcar patru trepte de an, zise căpitanul Haralan. Dar rămâi, dragă mamă, o să te regăsim în grădină.

— La drum spre cer! strigă Myra.

O porni sprintenă şi noi de-abia de puteam s-o urmăm în mersul ei repede. În două minute am ajuns în foişor, apoi pe terasă, de unde ni se oferi privirilor o panoramă superbă.

Spre vest, întreg oraşul cu diferitele lui cartiere, pe care îl domină colina Wolkang, încununată de bătrânul castel pe al cărui foişor fâlfâie faldurile steagului unguresc. Spre sud, cursul şerpuitor al Dunării, lat de o sută şaptezeci şi cinci de stânjeni, brăzdat de neîncetatul du-te-vino al ambarcaţiilor care îl urcă şi îl coboară, şi dincolo — munţii îndepărtaţi ai provinciei sârbeşti. La nord, pusta cu pădurile ei dese precum

boschetele unui parc, câmpiile, culturile, păşunile, precedate de o întreagă periferie de case de ţară şi de ferme ce se recunosc după porumbarele lor ascuţite.

Eram fermecat de această vedere admirabilă, cu aspecte atât de variate şi care pe această vreme frumoasă, cu raze de soare limpezi, se desluşea până la ultimele margini ale orizontului.

După o şedere destul de îndelungată pe terasa foişorului, am coborât în grădină unde ne aştepta doamna Roderich.

În ziua aceea, am cinat la masa familiei şi am petrecut seara între noi. În mai multe rânduri domnişoara Myra se aşeză la clavir şi se acompanie cântând cu un glas răsunător originale melodii ungureşti, ode, elegii, epopei, balade pe care nu le poţi asculta fară emoţie. A fost o încântare care s-ar fi prelungit până la un ceas înaintat al nopţii, de n-ar fi dat semnalul plecării căpitanul Haralan.

Când ne-am întors la hotelul Temesvar, în camera în care mă urmă Marc:

— Crezi că am exagerat, îmi spuse el, şi că mai există pe lume o altă tânără fată...

— O alta! îi răspunsei. Dar şi eu mă întreb nu de mai există o alta, ci dacă domnişoara Myra Roderich există în realitate!

— Ah, dragul meu Henri, cât o iubesc!

— La naiba! Asta-i ceva ce nu mă miră, dragă Marc! Nu te-aş mai recunoaşte de frate, de-ar fi altfel!

Apoi ne-am culcat, fără ca vreun nor să fi umbrit această zi fericită şi liniştită.

V

Am început de a doua zi să vizitez Ragz-ul în tovărăşia căpitanului Haralan. În vremea asta, Marc se ocupa de diverse demersuri relative la căsătorie a cărei dată se fixase la 1 iunie, adică peste douăzeci de zile. Căpitanul Haralan ţinea să-mi facă onorurile oraşului său natal, să mi-l arate în toate amănuntele. N-aş fi putut găsi un alt ghid mai conştiincios, mai erudit şi de o mai desăvârşită bunăvoinţă.

Oraşul Ragz este construit îndeajuns de regulat, în afară de partea de jos de pe malul fluviului. Cartierele de sus au chiar o regularitate aproape geometrică.

Căpitanul Haralan mă conduse pe cheiul şi pe strada Ştefan I, la târgul Coloman, la ora la care este cel mai frecventat.

În acest târg Coloman, în care abundau diversele produse ale ţării, am observat pe îndelete ţăranul în costumul lui tradiţional. El şi-a păstrat trăsăturile caracteristice — capul

mare, nasul puţin cârn, ochii rotunzi, mustaţa pe oală. În general, poartă pe cap o pălărie cu boruri late de sub care ies două şuviţe de păr. Vesta şi haina lui, cu nasturii de os, sunt din blană de oaie; pantalonii îi sunt făcuţi dintr-o pânză groasă ce ar aduce cu catifeaua reiată, obişnuită în satele noastre din nord, şi o curea de culoare variată îi strânge mijlocul; picioarele îi sunt încălţate cu cizme grele care uneori au pinteni.

Mi s-a părut că femeile — de un tip drăguţ, îmbrăcate cu o fustă scurtă în culori vii, cu bluza împopodită de broderii, cu pălăria ornată de o egretă şi cu borurile ridicate peste un păr bogat — aveau o înfăţişare mai vioaie decât bărbaţii.

După ce am plecat din târg, căpitanul Haralan mă duse să traversez un labirint de străzi înguste, mărginite de dughene cu firme verticale. Apoi cartierul se lărgi până ce dădu în piaţa Kurtz, care este una din cele mai mari pieţe ale oraşului.

În mijlocul acestei pieţe se înalţă o fântână drăguţă, din bronz şi marmură, al cărei bazin este alimentat de ţevi cu guri fanteziste. Deasupra se ridică statuia lui Matei Corvin, erou din secolul al XV-lea, rege la cincisprezece ani.

Este o piaţă cu adevărat frumoasă. De o parte, se înalţă palatul guvernatorului, cu acoperişurile înalte cu giruete, care şi-a păstrat caracterul vechilor construcţii ale Renaşterii. La clădirea principală duce o scară cu rampă de fier, şi o galerie, decorată cu statui de marmură, deserveşte primul etaj. Faţada este străpunsă de ferestre de piatră în formă de cruce, închise cu vechi vitralii. În centru se ridică un fel de donjon, terminat cu un dom cu lucarne, deasupra căruia fâlfâie faldurile drapelului naţional. Două clădiri formează avancorpul, unite printr-un grilaj a cărui poartă se deschide într-o curte vastă împodobită la colţuri cu desişuri înverzite.

Ne-am oprit puţin în piaţa Kurtz.

— Iată palatul, mi l-a arătat căpitanul Haralan. Acolo, peste douăzeci de zile, Marc şi Myra vor apărea înaintea guvernatorului şi-i vor solicita consimţământul înainte de a merge la catedrală.

— Să-i solicite consimţământul?... am repetat eu surprins.

— Da. Este un obicei local foarte vechi. Nici o căsătorie nu se poate oficia decât după ce s-a obţinut permisiunea celei mai înalte autorităţi a oraşului. Această autorizaţie, ea singură, constituie dealtminteri o legătură foarte puternică între cei cărora li s-a acordat. Ei nu sunt încă pe deplin soţi, dar nu mai sunt doar logodnici, şi, în cazul în care o piedică neaşteptată s-ar opune căsătoriei, le-ar fi cu neputinţă să mai contracteze alte angajamente matrimoniale.

În vreme ce-mi explica astfel acest obicei ciudat, căpitanul Haralan mă ducea pe strada Ladislas. Această stradă se sfârşeşte la catedrala Sfântul Mihail, un monument din secolul al XIII-lea, în al cărui stil lipsit de puritate se amestecă cel roman cu goticul. Totuşi, această catedrală are părţi frumoase care reţin atenţia cunoscătorilor, cu faţada ei având de o parte şi de alta câte un turn, cu săgeata ei aşezată la transeptul înalt de trei sute cincisprezece picioare, cu portalul ei central având bolţi foarte înalte, cu marea ei rozetă pe care o străbat razele soarelui în amurg şi tinda mare ce se luminează atunci din plin, în sfârşit, cu sanctuarul ei rotunjit între numeroşii stâlpi de susţinere.

— O să avem timp să-i vizităm mai târziu interiorul, îmi atrase atenţia căpitanul Haralan.

— Cum vreţi, i-am răspuns. Dumneavoastră mă conduceţi, scumpe căpitane, şi eu vă urmez...

— Ei bine, să ne urcăm până la castel; apoi vom ocoli oraşul prin marile bulevarde şi o să sosim la mama, chiar la ora prânzului.

Îndreptându-ne spre castel, a trebuit să străbatem un cartier îndeajuns de animat, în care se înghesuiau vânzători şi cumpărători. Şi, tocmai în clipa în care ajungeam într-o mică piaţă, se produse acolo o hărmălaie mai zgomotoasă decât obişnuita larmă a cumpărărilor şi vânzărilor.

Câteva femei, lăsându-şi mărfurile expuse, înconjurau un bărbat, un ţăran care căzuse la pământ şi se ridica cu greutate. Acest bărbat părea tare mânios:

— Vă spun că am fost lovit... că am fost împins şi că am căzut dintr-o dată!

— Cine oare te-ar fi putut lovi? întrebă una din aceste femei... Erai singur în acel moment... Te vedeam prea bine din dugheana mea... Nu se afla nimeni în acest loc...

— Ba da, afirma bărbatul, mi s-a dat un pumn, aici, drept în piept... l-am simţit zdravăn, ce naiba!

Căpitanul Haralan, care îl întrebă pe ţăran, primi de la el următoarea explicaţie: el mergea paşnic, când simţise deodată o zguduitură violentă, de parcă un om zdravăn l-ar fi lovit din faţă, o zguduitură atât de violentă încât fusese răsturnat. Dar să spună cine era agresorul îi era cu neputinţă, căci, ridicându-se, nu zărise pe nimeni pe aproape.

Câtă parte de adevăr conţinea această relatare? Ţăranul primise într-adevăr o lovitură pe cât de puternică pe atât de neaşteptată? Dar o îmbrâncitură nu se produce fără să existe cineva care să îmbrâncească, de n-ar fi decât vântul. Însă aerul era cu desăvârşire calm. Un singur lucru era aşadar sigur şi

anume, că avusese loc o cădere şi o cădere, de fapt, de ajuns de inexplicabilă.

De aceea se strânsese gloata.

Sigur, pesemne că bărbatul fusese pradă unei halucinaţii, sau că era beat! Un beţiv cade de la sine, numai în virtutea legii căderii corpurilor.

Aceasta a fost, fără îndoială, opinia generală, cu toate că ţăranul se apăra zicând că nu băuse şi, în ciuda protestelor lui, jandarmeria călare îl pofti, puţin cam aspru, să circule.

După încheierea incidentului, am mers pe unul din drumurile care suie, îndreptându-se spre restul oraşului. Există acolo o reţea de străzi şi de ulicioare, un adevărat labirint din care un străin n-ar putea ieşi singur.

În sfârşit am ajuns în faţa castelului, solid înfipt pe una din înălţimile colinei Wolkang.

Simţise deodată o zguduitură violentă...

Era fortăreaţa tipică a oraşelor ungureşti, acropolea, „Var"-ul, spre a folosi cuvântul maghiar, cetăţuia feudală, la fel de ameninţătoare atât pentru duşmanii din afară, cât şi pentru vasalii seniorului. Avea ziduri înalte, mărginite cu metereze prevăzute cu creneluri prin care se aruncă proiectile, flancate de turnuri groase, dintre care cel mai înalt, foişorul, domina întreaga regiune înconjurătoare.

Podul mobil, aruncat peste şanţul umplut de nenumăraţi arbuşti sălbatici, ne conduse la o fortificaţie subterană dintre două mortiere, scoase din uz. Deasupra se întindeau ţevi de tun.

Gradul căpitanul Haralan îi deschidea fireşte poarta acestei vechi fortăreţe, de o valoare militară neînsemnată acum. Cei câţiva soldaţi care o păzeau îi dădură onorurile militare la care avea dreptul şi, odată ajunşi pe platou, el îmi propuse să mă urc în foişorul care se afla într-unul din colţuri.

A trebuit să suim nu mai puţin de două sute patruzeci de trepte ale scării în spirală, care duce la platforma superioară. Mergând de-a lungul parapetului, privirile mele îmbrăţişară un orizont mai vast decât cel văzut din turnul casei Roderich. Am socotit cam la şapte leghe partea ce se vedea din Dunăre, al cărei curs o lua apoi oblic spre est, în direcţia lui Neusatz.

— După ce ne-aţi cunoscut în parte oraşul, scumpul meu Vidal, îmi zise căpitanul Haralan, iată-l acum desfăşurându-se în întregime la picioarele dumneavoastră.

— Şi ceea ce am văzut din el, până acum, am răspuns, mi s-a părut foarte interesant, chiar faţă de Budapesta şi faţă de Presburg.

— Sunt fericit să vă aud vorbind astfel, şi după ce o să sfârşiţi de vizitat Ragz-ul, după ce vă veţi familiariza cu moravurile, cu obiceiurile, cu originalităţile lui, nu mă îndoiesc că o să-i păstraţi o amintire excelentă... Noi, maghiarii, ne iubim oraşele cu o dragoste filială! În sfârşit, continuă căpitanul Haralan, noi locuim într-un oraş paşnic, pe care patimile politice nu-l mai tulbură sau nu-l tulbură deloc, foarte zelos totuşi faţă de drepturile şi de privilegiile lui, pe care şi le-ar apăra împotriva oricărei încălcări din partea puterii centrale. Eu nu le cunosc concetăţenilor noştri decât un defect...

— Anume?...

— Acela de a fi înclinaţi întrucâtva spre superstiţii şi de a crede prea uşor în supranatural. Legendele cu strigoi şi fantome, invocările şi apariţiile diavolului au darul să le placă mai mult decât se cuvine.

— Aşadar, zisei, nu doctorul Roderich — un medic trebuie, prin definiţie, să aibă capul solid — ci mama dumneavoastră... sora dumneavoastră?...

— Da, şi toată lumea odată cu ele. Împotriva acestei slăbiciuni, căci este cu adevărat o slăbiciune, nu izbutesc deloc să acţionez... O să mă ajute poate Marc.

— Numai dacă, zisei, n-o să-l influenţeze şi pe el domnişoara Myra...

— Acum, scumpul meu Vidal, aplecaţi-vă peste parapet... Îndreptaţi-vă privirile spre sud-est... acolo... la marginea oraşului, zăriţi terasa unui foişor?

— Da, răspunsei, şi mi se pare că trebuie să fie negreşit turnul casei Roderich.

— Nu vă înşelaţi. Dar în această casă există o sufragerie, şi în această sufragerie se va servi în curând un prânz. Însă, deoarece sunteţi unul din convivi...

— La dispoziţia dumneavoastră, scumpul meu căpitan.

— Ei bine, să coborâm, să lăsăm „Var"-ul însingurării sale feudale, pe care am întrerupt-o o clipă, şi să ne întoarcem pe bulevarde, ceea ce o să vă facă să traversaţi nordul oraşului.

După câteva minute trecusem de uşa tainică a fortificaţiei subterane. Dincolo de un cartier frumos care se întinde până la împrejmuirea Ragz-ului, bulevardele al căror nume se schimbă la fiecare din marile străzi care le întretaie, descriu, pe o lungime de mai bine de o leghe, cele trei sferturi ale unui cerc închis de către Dunăre. Ele sunt plantate cu un împătrit şir de arbori falnici — fagi, castani şi tei. Într-o parte se continuă parapetul bastioanelor, peste care se zăreşte câmpia; de cealaltă, se succed locuinţe luxoase, majoritatea precedate de câte o curte, în care înfloresc straturi cu flori şi a căror faţadă posterioară dă în grădini răcoroase, încântătoare, udate de apele fluviului.

La această oră, pe bulevarde treceau deja câteva echipaje frumos înhămate, şi pe aleea de alături, grupuri de călăreţi şi de amazoane în ţinută elegantă.

La ultima cotitură, am luat-o la stânga spre a coborî pe bulevardul Tékéli, în direcţia cheiului Batthyani.

Câţiva paşi mai departe am zărit o casă izolată în mijlocul unei grădini. Având o înfăţişare tristă, ca şi cum ar fi fost părăsită, cu ferestrele zăvorite cu obloane care probabil că nu se deschideau aproape niciodată, năpădită la temelie de lepra muşchiului şi de mărăcini, ea contrasta în chip ciudat cu celelalte clădiri de pe bulevard.

Printr-o poartă a grilajului, la baza căreia creşteau spini, pătrundeai într-o curticică, cu doi ulmi pe care bătrâneţea îi scorojise şi al căror trunchi, crăpat de lungi tăieturi, lăsa să i se vadă putregaiul dinăuntru.

La faţadă se deschidea o uşă decolorată de intemperii, de gerurile şi zăpezile iernii, până la care urcai trei trepte dărăpănate.
Deasupra parterului se ridica primul etaj, cu acoperişul din tăblii groase şi cu un foişor pătrat, ale cărui ferestre înguste erau acoperite cu perdele dese.
Se părea că această casă era nelocuită, admiţând că mai era locuibilă.
— Cui aparţine această casă? am întrebat eu.
— Unui original, mi-a răspuns căpitanul Haralan.
— Ea urâţeşte bulevardul, am zis eu. Oraşul ar trebui s-o cumpere şi s-o demoleze.
— Cu atât mai mult, scumpul meu Vidal, cu cât, odată casa demolată, proprietarul ei ar părăsi neîndoios oraşul şi s-ar duce la dracu', ruda lui cea mai apropiată, de dai crezare cumetrelor din Ragz.
— Aha!... Cine este oare acest personaj remarcabil?
— Un german.
— Cum se numeşte?...
În momentul în care căpitanul Haralan tocmai voia să-mi răspundă la întrebare, uşa casei se deschise. Ieşiră doi bărbaţi. Cel mai în vârstă, care părea să aibă vreo şaizeci de ani, rămase pe scară, pe când celălalt străbătea curtea şi ieşea pe poarta grilajului.
— Ia te uită! murmură căpitanul Haralan. Este aşadar aici?... Eu îl credeam plecat...
Individul, intorcându-se, ne zări. Îl cunoştea el pe căpitanul Haralan? Nu mă îndoiam de asta, căci amândoi schimbară o privire vrăjmaşă asupra căreia nu m-am putut înşela.
Dar, la rându-mi, şi eu îl recunoscusem, şi când se îndepărtă cu câţiva paşi:
— Este chiar el! am exclamat.
— L-aţi mai întâlnit pe acest om? m-a întrebat căpitanul Haralan, manifestând o oarecare surpriză.
— Desigur, i-am răspuns, am călătorit împreună cu el de la Budapesta la Vukovar pe vasul Dorothée. Nu mă aşteptam deloc, v-o mărturisesc, să-l reîntâlnesc la Ragz.
— Şi ar fi fost mai bine să nu fie aici! a exclamat căpitanul Haralan.
— Nu păreţi să fiţi în relaţii bune cu acest german, am observat eu.
— Cine ar putea să fie cu unul ca el?... Dealtminteri, eu am motive speciale să fiu în termeni răi cu dânsul. E mai bine să vă spun adevărul: a avut neruşinarea să ceară mâna surorii mele. Dar tatăl meu şi cu mine l-am refuzat într-un mod care să-i taie orice poftă de a-şi mai reînnoi cererea...

— Cum! Acesta-i omul?...
— Ştiaţi, aşadar?...
— Da, scumpe căpitan, şi mai ştiu că l-am văzut adineauri pe Wilhelm Storitz, fiul lui Otto Storitz, ilustrul chimist din Spremberg.

VI

Au trecut două zile, în care mi-am folosit toate ceasurile libere ca să colind oraşul. Mă opream de asemeni îndelung pe podul care uneşte cele două ţărmuri ale Dunării de insula Svendor şi nu mă mai săturam să admir acest fluviu magnific.

Trebuie să mărturisesc că numele lui Wilhelm Storitz îmi revenea adesea în minte, fără voia mea. Aşadar, locuia la Ragz şi, aşa precum am aflat curând, împreună cu un singur servitor cunoscut sub numele de Hermann, nici mai simpatic, nici mai apropiat, nici mai comunicativ decât stăpânul său. Mi s-a părut chiar că acest Hermann aducea prin ţinuta şi prin mersul lui cu omul care în ziua sosirii mele ne urmărise, pe fratele meu şi pe mine, în vreme ce mergeam de-a lungul cheiului Batthyani.

Am socotit că-i bine să nu-i spun nimic lui Marc despre întâlnirea pe care căpitanul Haralan şi cu mine o avusesem pe bulevardul Tékéli. Poate că l-ar fi neliniştit să ştie că Wilhelm Storitz se reîntorsese la Ragz. Pentru ce să-i întunec fericirea cu o umbră de nelinişte? Dar regretam că acest rival refuzat nu era absent din oraş, cel puţin până în ziua în care căsătoria, lui Marc şi a Myrei ar fi fost un fapt împlinit.

În ziua de l6, în cursul dimineţii, aveam să cobor pentru plimbarea mea obişnuită, pe care, în ziua aceea, intenţionam s-o prelungesc pe câmp, în împrejurimile oraşului Ragz, când intră în cameră fratele meu.

— Am o grămadă de lucruri de făcut, dragă, îmi zise el, aşa că n-o să te superi dacă te las singur.
— Du-te, dragă Marc, i-am răspuns, şi nu te îngriji de mine.
— Nu trebuie să vină să te ia Haralan?
— Nu, astăzi nu este liber. Dar n-are importanţă, o să mă duc să prânzesc singur în vreo cârciumă de pe celălalt mal al Dunării.
— Vezi mai ales, dragă Henri, să te întorci la ora şapte!
— Masa doctorului este prea bună ca s-o pot uita.
— Lacomule!... Sper că n-ai să uiţi, cu atât mai mult, serata care va fi dată poimâine la ei acasă. O să profiţi de ea spre a studia înalta societate din Ragz.
— E o serată de logodnă, Marc?

— Dacă vrei, dar mai degrabă de semnare a contractului. E multă vreme de când scumpa Myra şi cu mine suntem logodiţi... Mi se pare chiar că am fost logodiţi dintotdeauna.

— Da, de la naştere.

— Se prea poate!

— Adio, deci, tu, cel mai fericit dintre bărbaţi!

— Nu fi prea grăbit. O să-mi spui asta când logodnica îmi va fi soţie!

Marc se retrase după ce îmi strânse mâna, şi eram pe punctul de a ieşi, când apăru căpitanul Haralan. Am fost destul de mirat de asta, întrucât era stabilit că nu aveam să-l văd în ziua aceea.

— Dumneavoastră? am exclamat. Ei bine, dragă căpitane, asta-i o surpriză plăcută.

Poate mă înşelam, dar căpitanul Haralan mi s-a părut îngrijorat. S-a mărginit să-mi răspundă:

— Scumpul meu Vidal, tatăl meu doreşte să vă vorbească. Vă aşteaptă acasă.

— Sunt gata să merg, am răspuns tare surprins, neliniştit chiar, fără să ştiu prea bine pentru ce.

În vreme ce păşeam unul lângă altul pe cheiul Batthyani, căpitanul Haralan nu rosti o vorbă. Ce se petrecea oare şi ce comunicare voia să-mi facă doctorul Roderich? Era vorba de căsătoria lui Marc?

De îndată ce am sosit, servitorul ne-a introdus în cabinetul doctorului.

Doamna şi domnişoara Roderich plecaseră de acasă şi probabil că Marc avea să le întâlnească în cursul plimbării lor matinale.

Doctorul se afla singur în cabinetul său, aşezat înaintea mesei sale de lucru. Când se întoarse spre mine, mi se păru la fel de îngrijorat ca şi fiul său.

„Este ceva, gândeam eu, şi cu siguranţă că Marc nu ştia nimic despre asta când l-am văzut azi de dimineaţă".

M-am aşezat într-un fotoliu în faţa doctorului, în vreme ce căpitanul Haralan rămânea în picioare, sprijinit cu cotul de cămin, apoi am aşteptat cu nelinişte ca doctorul să-mi vorbească.

— Mai întâi de toate, domnule Vidal, îmi zise el, vă mulţumesc că aţi venit la mine.

— Sunt cu totul la dispoziţia dumneavoastră, domnule Roderich, i-am răspuns eu.

— Am dorit să vorbesc cu dumneavoastră în prezenţa lui Haralan.

— Este vorba despre căsătoria lui Marc şi a domnişoarei Myra?

— Într-adevăr.

— Ceea ce vreţi să-mi spuneţi este, aşadar, tare grav?

— Da şi nu, răspunse doctorul. Oricum ar fi, nici soţia mea, nici fiica mea şi nici fratele dumneavoastră nu sunt la curent. Am preferat să-i las să ignore ceea ce o să vă spun. Dumneavoastră o să puteţi, dealtfel, să judecaţi dacă am avut sau nu dreptate.

Instinctiv, am făcut legătură în mintea mea între această comunicare şi întâlnirea pe care căpitanul Haralan şi cu mine o avusesem în faţa casei de pe bulevardul Tékéli.

— Ieri după-amiază, continuă doctorul, pe când soţia mea şi cu Myra ieşiseră, la orele de consultaţie, servitorul mi-a anunţat un vizitator pe care aş fi dorit să nu-l primesc. Acest vizitator era Wilhelm Storitz... Dar poate că n-aţi aflat despre acest german?...

— Sunt la curent, am răspuns.

— Ştiţi, aşadar, că acum aproape şase luni, cu mult mai înainte de a fi fost făcută şi acceptată cererea fratelui dumneavoastră, Wilhelm Storitz a solicitat mâna fiicei mele. După ce mi-am consultat soţia şi fiul, care împărtăşeau refuzul meu faţă de o astfel de căsătorie, i-am răspuns lui Wilhelm Storitz că nu se putea da curs propunerii sale. În loc să se plece înaintea acestui refuz, el îşi reînnoi cererea în termeni formali şi eu i-am dat tot atât de formal răspunsul, într-un chip care să nu-i mai lase nici o speranţă.

În vreme ce doctorul Roderich vorbea, căpitanul Haralan se plimba prin cameră şi se oprea uneori la una din ferestre spre a privi în direcţia bulevardului Tékéli.

— Domnule Roderich, zisei, luasem cunoştinţă despre această cerere şi ştiam că ea fusese făcută anterior cererii fratelui meu.

— Cu aproape cu trei luni mai înainte, domnule Vidal.

— Astfel că, am continuat, Wilhelm Storitz şi-a văzut respinsă cererea în căsătorie nu fiindcă Marc fusese acceptat, ci numai pentru că această căsătorie nu intra în vederile dumneavoastră.

— Cu siguranţă. Noi n-am fi consimţit niciodată la această unire, care nu putea să ne convină sub nici un motiv şi căreia Myra i-ar fi dat un refuz categoric.

— Persoana, sau situaţia materială a lui Wilhelm Storitz v-a dictat această hotărâre?

— Situaţia lui este probabil destul de bună, răspunse doctorul Roderich. Se crede că, de bună seamă, tatăl lui i-a lăsat o avere considerabilă datorită unor descoperiri folositoare. În ce priveşte persoana lui...

— Îl cunosc, domnule Roderich.

— Îl cunoaşteţi?

I-am povestit în ce împrejurări îl întâlnisem pe Wilhelm Storitz pe vasul *Dorothée*, fără să bănuiesc atunci despre ce era vorba.

Vreme de patru zile, acest om îmi fusese tovarăş de călătorie între Budapesta şi Vukovar, unde bănuiam că debarcase, întrucât el nu se mai afla la bord la sosirea mea la Ragz.

— Şi în sfârşit, zilele astea, am adăugat eu, în timpul unei plimbări de-ale noastre, căpitanul Haralan şi cu mine am trecut pe dinaintea casei lui, şi l-am recunoscut pe acest Wilhelm Storitz în momentul în care ieşea din casă.

— Se vorbea însă că a părăsit oraşul acum câteva săptămâni, spuse doctorul Roderich.

— Aşa se credea şi este evident că a lipsit, întrucât Vidal l-a văzut la Budapesta, interveni căpitanul Haralan, dar acum este sigur că s-a întors.

Vocea căpitanului Haralan trăda o puternică enervare. Doctorul continuă cu aceste cuvinte:

— V-am răspuns, domnule Vidal, în ce priveşte situaţia lui Wilhelm Storitz. Cât despre modul lui de existenţă, nimeni nu s-ar putea lăuda că-l cunoaşte. Este cu desăvârşire enigmatic. El trăieşte în afara celorlalţi oameni.

— Nu-i în asta o oarecare exagerare? l-am făcut atent pe doctor.

— O oarecare exagerare fără îndoială că este, îmi răspunse el. Cu toate acestea, el aparţine unei familii destul de suspecte şi, înaintea lui, tatăl său, Otto Storitz, dădea loc celor mai ciudate legende.

— Care i-au supravieţuit, domnule doctor, dacă judec după ceea ce am citit într-o gazetă din Budapesta. Ceva în legătură cu comemorarea care este celebrată în fiecare an la Spremberg, în cimitirul oraşului. De-ar fi să crezi această gazetă, timpul n-a şters deloc legendele superstiţioase la care faceţi aluzie dumneavoastră. Savantul viu l-a moştenit pe savantul mort. Se zice că acesta era un vrăjitor care dispunea de o putere supranaturală. În fiecare an se aşteaptă, pare-se, să se vadă producându-se vreun fenomen extraordinar în preajma mormântului său.

— Aşadar, domnule Vidal, încheie doctorul Roderich, n-o să vă miraţi, dacă, potrivit celor ce se povestesc la Spremberg şi la Ragz, acest Wilhelm Storitz este privit ca un personaj straniu... Acesta este bărbatul care a cerut mâna fiicei mele şi care ieri a avut îndrăzneala să-şi reînnoiască cererea.

— Ieri? am exclamat eu.

— Iată cum s-au petrecut lucrurile, a continuat doctorul Roderich, e bine ca dumneavoastră s-o ştiţi. Când mi-a fost anunţat Wilhelm Storitz, am şovăit o clipă... Să-l las să intre, sau să-i trimit vorbă că nu pot să-l primesc?

— Poate că aşa ar fi fost mai bine, tată, spuse căpitanul Haralan, căci, după refuzul primului său demers, el ar fi trebuit

să înţeleagă că-i este interzis să mai pună piciorul aici, sub nici un pretext.

— Da, poate, zise doctorul, dar m-am temut să nu-l scot din răbdări şi că dacă se naşte vreun scandal...

— Căruia i-aş fi pus capăt pe loc, tată!

— Şi tocmai pentru că te cunosc, zise doctorul apucând mâna căpitanului Haralan, tocmai de aceea am preferat să procedez cu prudenţă... Cu privire la asta, orice s-ar întâmpla, fac apel la afecţiunea ta pentru mama, pentru mine, pentru sora ta a cărei situaţie ar fi cât se poate de neplăcută dacă i s-ar pronunţa numele, dacă acest Wilhelm Storitz ar face scandal...

Deşi nu-l cunoşteam pe căpitanul Haralan decât de puţină vreme, îl judecam ca pe un caracter foarte iute şi sensibil până la exces, în ceea ce-i privea familia. De aceea, consideram foarte regretabil faptul că rivalul lui Marc se reîntorsese la Ragz, şi mai ales că-şi reînnoise cererea.

Doctorul sfârşi prin a ne povesti în amănunţime această vizită. Ea avusese loc chiar în cabinetul în care ne aflam în acel moment. Wilhelm Storitz vorbise mai întâi pe un ton care vădea o stăruinţă neobişnuită. Domnul Roderich era mirat din cale afară că acesta voise să-l vadă ca să-i facă din nou cererea în căsătorie îndată după întoarcerea la Ragz, adică după numai patruzeci şi opt de ore. Zadarnic se arătase doctorul foarte hotărât în refuzul său, căci Wilhelm Storitz nu voise să se dea bătut şi ajunsese treptat la un ton mânios, declarând la sfârşit că logodna fratelui meu cu domnişoara Myra nu l-ar putea face să renunţe la pretenţiile lui, că o iubea pe tânără fată şi că, dacă nu era a lui, cel puţin n-avea să fie niciodată nici a altuia.

— Insolentul... mizerabilul! repeta căpitanul Haralan. A îndrăznit să vorbească astfel, şi eu nu mă aflam aici ca să-l zvârl afară!

„Sigur că, m-am gândit eu, dacă aceşti doi bărbaţi se vor afla unul în faţa celuilalt, va fi greu să se împiedice scandalul de care se teme atâta doctorul."

— După ce a rostit aceste cuvinte, a continuat doctorul, m-am ridicat şi l-am făcut să înţeleagă că nu mai voiam să aud nimic. Căsătoria Myrei era hotărâtă şi avea să fie celebrată peste câteva zile.

„Nici peste câteva zile, nici mai târziu", mi-a răspuns Wilhelm Storitz.

„Domnule, i-am zis arătându-i uşa, te poftesc să ieşi!"

Oricare altul ar fi înţeles că vizita nu se mai putea prelungi. Ei bine, el rămase, tonul i se linişti, încercă să obţină cu binele ceea ce nu obţinuse prin violenţă, să capete cel puţin promisiunea că va fi amânată căsătoria. Atunci mă dusei spre cămin spre a-l suna pe servitor. El îmi prinse braţul, îl cuprinse

din nou mânia, vocea îi răsună atât de tare încât pesemne că a fost auzită de afară. Din fericire, soţia şi fiica mea încă nu se întorseseră acasă. Wilhelm Storitz consimţi în sfârşit să se retragă, dar nu fără să rostească alte ameninţări nesăbuite. Myra n-o să se căsătorească cu Marc. Se vor ivi asemenea piedici, încât căsătoria va deveni cu neputinţă. Bărbaţii Storitz dispuneau de mijloace care puteau desfide orice putere omenească şi el n-ar şovăi să se slujească de ele împotriva imprudentei familii care îl respingea... Deschise apoi uşa cabinetului şi ieşi furios în mijlocul câtorva persoane ce aşteptau pe sală, lăsându-mă foarte speriat de aceste vorbe enigmatice.

Aşa precum ne-o repetă doctorul, nici un cuvânt din toată această scenă nu fusese relatat nici doamnei Roderich, nici fiicei sale, nici fratelui meu. Era mai bine să le fie cruţată această nelinişte. Dealtfel, şi eu îl cunoşteam destul dc bine pe Marc spre a mă teme că o să vrea să dea urmare acestei afaceri, tot aşa precum şi căpitanul Haralan. Acesta din urmă cedă totuşi până la urmă, în faţa motivelor serioase arătate de tatăl său.

— Bine, zise el, n-o să mă duc să-l pedepsesc pe acest insolent. Dar dacă vine el la mine?... Dacă se leagă dc Marc?... Dacă ne provoacă?

Doctorul Roderich nu ştiu ce să răspundă.

Conversaţia noastră luă sfârşit. În tot cazul, trebuia să mai aşteptăm. Incidentul n-ar avea nici o urmare, într-adevăr, şi ar rămâne ignorat de toţi, dacă Wilhelm Storitz n-ar trece de la vorbe la fapte. Dar ce putea face el? Ce mijloc avea ca să împiedice căsătoria? Oare să-l silească pe Marc, printr-o insultă publică, să se bată cu el?... Sau, mai degrabă, folosind vreo violenţă împotriva Myrei Roderich?... Dar cum ar izbuti să pătrundă în casa în care n-ar mai fi primit?... Nu-i stă în putere, îmi închipui, să sfarme uşile! Dealtfel, doctorul Roderich n-ar şovăi dacă ar trebui să înştiinţeze autorităţile, care ar putea prea bine să-l readucă la realitate pe acest individ.

Înainte de a ne despărţi, doctorul îl imploră încă o dată pe fiul său să nu se răfuiască cu acest personaj insolent şi, o repet, doar cu greu a cedat căpitanul Haralan.

Vizita noastră se prelungise îndeajuns pentru ca doamna Roderich, fiica şi fratele meu să aibă timp să se întoarcă acasă. A trebuit să rămân la ei la prânz, aşa încât am fost silit să amân pentru după-amiază excursia mea în împrejurimile Ragz-ului.

Se înţelege de la sine că am inventat un motiv plauzibil spre a explica prezenţa mea, în acea dimineaţă, în cabinetul doctorului. Marc nu avu nici o bănuială şi prânzul se desfăşură în mod foarte agreabil.

Când ne-am ridicat de la masă, domnişoara Myra îmi spuse:

— Domnule Henri, întrucât am avut plăcerea să vă găsim aici, n-o să ne mai părăsiţi toată ziua.

— Dar plimbarea mea? am obiectat eu.

— O s-o facem împreună.

— Dar socoteam să merg mai departe...

— O să mergem mai departe...

— Pe jos?

— Pe jos... Dar e nevoie să mergem atât de departe? Sunt sigură că n-aţi admirat încă în toată frumuseţea ei insula Svendor.

— Trebuia s-o fac mâine.

— Ei bine, o s-o faceţi astăzi.

Aşadar, am vizitat în tovărăşia acestor doamne şi a lui Marc insula Svendor, transformată în grădină publică, un fel de parc, cu boschete, case de lemn şi tot felul de distracţii.

Totuşi, mintea nu-mi era cu totul la această plimbare. Marc băgă de seamă asta şi a trebuit să-i dau nişte răspunsuri evazive.

Era oare teama de a-l întâlni pe Wilhelm Storitz în drumul nostru?... Nu, mă gândeam mai degrabă la ceea ce îi spusese el doctorului Roderich: Se vor ivi asemenea piedici, încât căsătoria va deveni cu neputinţă... Bărbaţii Storitz dispuneau de mijloace care puteau desfide orice putere omenească! Ce însemnau aceste cuvinte?... Trebuiau luate în serios?... Şi mi-am făgăduit să mă explic cu doctorul despre ele, când o să fim singuri.

Ziua aceasta şi cea următoare se scurseră fără alte incidente. Începeam să mă liniştesc. Wilhelm Storitz nu mai fusese văzut. Totuşi, el nu părăsise oraşul. Casa de pe bulevardul Tékéli era tot locuită. Trccând pe acolo, îl văzusem pe servitorul lui, Hermann, ieşind din casă. O dată chiar, Wilhelm Storitz se arătă la una din ferestrele terasei, cu privirea întoarsă către capătul bulevardului, în direcţia casei Roderich.

Aşa stăteau lucrurile când, în noaptea de l7 spre l8 mai, se întâmplă faptul următor:

Cu toate că poarta catedralei era încuiată şi că nimeni nu putuse să intre pe ea în timpul nopţii fără să fie văzut, afişul de căsătorie cu numele lui Marc Vidal şi al Myrei Roderich a fost smuls de pe panoul publicaţiilor. Dimineaţa s-au găsit bucăţile afişului rupte şi mototolite. Stricăciunea a fost reparată îndată. Dar o oră mai târziu, în plină zi de astă dată, noul afiş avu soarta celui precedent şi de trei ori la rând, în cursul acestei zile de l8 mai, se petrecu la fel fără a se izbuti să se pună mâna pe vinovat. Nemaiavând încotro, au trebuit să apere cu zăbrele puternice cadrul rezervat publicaţiilor.

Acest atentat stupid dădu de vorbit oamenilor câteva clipe, apoi ei nu se mai gândiră la asta. Dar doctorul Roderich, căpitanul Haralan şi cu mine i-am acordat o atenţie mai serioasă. N-am pus nici o clipă la îndoială că acesta era primul act al ostilităţilor anunţate, întrucâtva ca o încăierare de avangardă în războiul pe care ni-l declarase Wilhelm Storitz.

VII

Cine putea fi autorul acestui act incalificabil, într-adevăr, dacă nu doar cel ce avea interes să-l comită? Acest prim atac avea să fie urmat de alte acte mai grave? Nu era, aşa precum o gândeam, decât începutul represaliilor luate împotriva familiei Roderich?

Doctorul Roderich a fost informat despre incident din primul moment de către fiul său, care a venit apoi îndată la hotelul *Temesvar*.

Ne închipuim uşor în ce stare de enervare se afla căpitanul Haralan.

— Ticălosul ăsta a făcut-o! strigă el. Cum a izbutit, nu ştiu. Fără îndoială că nu se va mărgini la asta, dar n-o să-l las să mai facă şi altceva!

— Păstraţi-vă sângele rece, scumpul meu Haralan, i-am spus, şi nu faceţi vreo imprudenţă care ar putea să complice situaţia.

— Dragul meu Vidal, dacă tatăl meu m-ar fi prevenit mai înainte ca acest om să fi ieşit din casă, sau dacă, apoi, m-ar fi lăsat să acţionez, ne-am fi debarasat de el.

— Eu tot cred, scumpul meu Haralan, că e mai bine ca să nu-i daţi atenţie.

— Dar dacă va continua?

— O să fie timp să se ceară intervenţia poliţiei. Gândiţi-vă la mama dumneavoastră, la sora dumneavoastră.

— Nu vor afla şi ele ceea ce s-a petrecut?

— Nu li se va spune nici lor şi nici lui Marc. După căsătorie, o să vedem ce atitudine va trebui să se adopte.

— După?... răspunse căpitanul Haralan. Dar dacă este prea târziu?

În ziua aceea, acasă, oricare ar fi fost grijile ascunse ale domnului Roderich, soţia şi fiica lui nu se ocupau decât de serata contractului care avea să aibă loc chiar în acea seară. Ele voiseră „să nu facă nimic de mântuială", ca să folosim un fel de a vorbi cât mai popular. Doctorul, care nu număra decât prieteni în societatea ragziană, trimisese invitaţii într-un număr destul de mare. Aici, ca pe un teren neutru, aristocraţia

maghiară s-ar întâlni cu armata, cu magistratura şi cu funcţionarii superiori. Guvernatorul din Ragz acceptase invitaţia doctorului, de care îl lega o foarte veche prietenie.

Saloanele casei aveau să fie pe deplin suficiente spre a-i primi pe cei o sută cincizeci de invitaţi ce trebuiau să se strângă acolo în seara aceea. Cât despre supeu, el avea să fie servit în galerie, la sfârşitul seratei.

Nimeni nu se va mira că problema toaletei a preocupat-o pe Myra Roderich într-o mare măsură şi nici că Marc a vrut să-şi aducă contribuţia cu gustul său de artist, ceea ce mai făcuse privitor la portretul logodnicei sale. Dealtfel, Myra era maghiară, şi maghiarul, oricare i-ar fi sexul, are mare grijă de îmbrăcăminte. O are în sânge, precum dragostea pentru dans, dragoste ce merge până la patimă. De asemenea, ceea ce am spus despre Myra potrivindu-se tuturor doamnelor şi tuturor bărbaţilor maghiari, această serată făgăduia să fie foarte strălucită.

După-amiază, preparativele s-au terminat. Eu am rămas toată ziua la doctor, aşteptând ceasul ca să mă duc să mă ocup şi eu de toaleta mea, ca un adevărat maghiar.

Într-o clipă în care şedeam sprijinit cu cotul de pervazul uneia din ferestrele ce dau pe cheiul Batthyani, am avut extrema neplăcere să-l zăresc pe Wilhelm Storitz. Păşea pe chei de-a lungul fluviului, cu capul în jos, încet. Dar când se află în dreptul casei şi-l înălţă, ce privire îi scapără din ochi ! Trecu pe acolo de mai multe ori şi-l remarcă şi doamna Roderich. Ea i-l arătă doctorului, care se mulţumi s-o liniştească fără să-i spună nimic despre recenta vizită a enigmaticului personaj.

Voi mai adăuga că, atunci când Marc şi cu mine am ieşit spre a merge la hotelul *Temesvar*, acest bărbat ne-a întâlnit în Piaţa Maghiară. De îndată ce-l zări pe fratele meu, se opri cu o mişcare bruscă şi păru să şovăie, de parcă ar fi vrut să vină spre noi. Dar rămase nemişcat, cu faţa palidă, cu braţele ca într-o înţepeneală cataleptică... Avea oare să se prăbuşească? Ochii lui fulgerători ce privire îi mai aruncau lui Marc, care se făcea că nu-i dă atenţie! Şi după ce îl lăsasem cu câţiva paşi îndărăt:

— L-ai remarcat pe acest individ? mă întrebă fratele meu.

— Da, Marc.

— Este acel Wilhelm Storitz despre care ţi-am vorbit.

— Îl ştiu.

— Îl cunoşti, deci.

— Căpitanul Haralan mi l-a arătat o dată sau de două ori.

— Credeam că părăsise Ragz-ul? spuse Marc.

— Se pare că nu, sau, cel puţin, că s-a reîntors...

— Puţin importă, la urma urmei!

— Da, puţin importă, îi răspunsei.

Dar, după părerea mea, absenţa lui Wilhelm Storitz ar fi fost mai liniştitoare.

Către ora nouă seara, primele trăsuri se opriră înaintea casei Roderich şi saloanele începură să se umple. Doctorul, soţia şi fiica lui îşi primeau invitaţii la intrarea galeriei strălucind de lumina lustrelor. Guvernatorul din Ragz nu întârzie să fie anunţat; excelenţa sa prezentă familiei omagiile sale, cu mari semne de simpatie. Domnişoara Myra fu în mod deosebit obiectul atenţiei sale, tot aşa precum şi fratele meu. Dealtminteri, felicitările îi copleşiră din toate părţile pe logodnici.

Între orele nouă şi zece dădură buzna autorităţile oraşului, ofiţerii, camarazii căpitanului Haralan care, deşi chipul îi părea încă îngrijorat, îşi dădea multă osteneală să-i primească cum se cuvine pe invitaţi. Toaletele doamnelor străluceau în mijlocul uniformelor şi al hainelor de ceremonie. Toată lumea se plimba prin saloane şi prin galerie. Se admirau cadourile expuse în cabinetul doctorului, bijuteriile şi bibelourile de preţ, printre care cele oferite de fratele meu dovedeau un gust deosebit. Pe una din consolele din marele salon era aşezat contractul care avea să fie semnat în cursul seratei. Pe o altă consolă era aşezat un magnific buchet de trandafiri şi de flori de portocal, buchetul de logodnă şi, după obiceiul maghiar, lângă buchet, pe o pernă de catifea, se afla coroana nupţială pe care avea s-o poarte Myra în ziua căsătoriei, când avea să meargă la catedrală.

Serata cuprindea trei părţi — un concert şi un bal, separate de semnarea solemnă a contractului. Dansurile nu aveau să înceapă înainte de miezul nopţii, şi poate că majoritatea invitaţilor regretau că ora era atât de târzie, căci, o repet, nu există o altă distracţie la care să se dedea cu mai multă plăcere şi pasiune ungurii şi unguroaicele decât dansul.

Partea muzicală fusese încredinţată unei remarcabile orchestre de ţigani. Această orchestră, de mare renume în ţara maghiară, nu fusese încă auzită la Ragz. Muzicanţii şi şeful lor luară loc în sală la ora fixată.

Ţiganii îşi îmbrăcaseră costumele de origină boemiană. Nu mă mai săturam să observ aceste tipuri atât de curioase, chipurile pârlite de soare, ochii strălucitori sub sprâncenele groase, pomeţii ieşiţi în afară, dantura ascuţită şi albă pe care le-o descoperă buzele, părul negru ale cărui ondulaţii cădeau pe o frunte puţin teşită.

Repertoriul acestei orchestre produse un mare efect. Toată asistenţa asculta cu religiozitate, apoi se dezlănţui în aplauze furtunoase. Astfel au fost primite cele mai populare bucăţi pe

care ţiganii le-au executat cu o măiestrie în stare să deştepte toate ecourile pustei.

Timpul rezervat acestor audiţii se scursese. În ce mă priveşte, încercasem una din cele mai vii plăceri în acest mediu, în vreme ce, la unele tăceri ale orchestrei, murmurul îndepărtat al Dunării ajungea până la mine.

N-aş îndrăzni să afirm că Marc a gustat farmecul acestei muzici ciudate. Exista o alta mai dulce, mai intimă care îi îmbăta sufletul. Aşezat lângă Myra Roderich, privirile lor îşi vorbeau, ei îşi cântau acele romanţe fără vorbe care îmbată inima logodnicilor.

După ultimele aplauze, şeful ţiganilor se ridică şi tovarăşii lui îl imitară. Apoi, după ce doctorul Roderich şi căpitanul Haralan le-au mulţumit în termeni măgulitori, la care au părut foarte sensibili, ei s-au retras.

S-a trecut îndată după aceea la semnarea contractului, ceea ce s-a făcut cu toată solemnitatea cerută. Apoi a urmat ceea ce aş numi un antract, în care invitaţii şi-au părăsit locurile, s-au căutat reciproc şi au format grupuri după simpatii. Câţiva s-au risipit prin grădina luminată strălucitor, în vreme ce se serveau băuturi răcoritoare aduse pe tăvi.

Până în acest moment nimic nu stricase ordinea acestei petreceri şi, bine începută, nu exista nici un motiv ca ea să nu se sfârşească tot aşa. Într-adevăr, dacă în primele clipe putusem să mă tem de ceva, dacă în mintea mea se născuseră unele spaime, îmi recăpătasem apoi toată liniştea. De aceea, nu-mi precupeţeam felicitările aduse doamnei Roderich.

— Vă mulţumesc, domnule Vidal, mi-a răspuns ea, şi sunt încântată că invitaţii mei au petrecut aici un ceas agreabil. Dar în mijlocul tuturor acestor oameni veseli eu n-o văd decât pe scumpa mea fiică şi pe fratele dumneavoastră. Sunt atât de fericiţi!...

— Doamnă, i-am răspuns, este o fericire care vi se cuvenea. Cea mai mare fericire pe care o pot visa un tată şi o mamă nu este cea a copiilor lor?

Printr-o neaşteptată asociaţie de idei, această frază destul de banală mi-a adus aminte de Wilhelm Storitz. În orice caz, căpitanul Haralan nu părea să se mai gândească la el. Nepăsarea lui era firească, sau prefăcută? Nu ştiu, dar el mergea de la un grup la altul, însufleţind această petrecere cu veselia lui exuberantă şi, fără îndoială, multe din tinerele unguroaice îl priveau cu oarecare admiraţie. Astfel, el se bucura de simpatia pe care întregul oraş, se poate spune, voia s-o dovedească familiei sale în această împrejurare.

— Scumpe căpitan, i-am zis când trecu pe lângă mine, dacă sfârşitul seratei va fi la fel ca începutul...

— Să nu vă îndoiţi de asta! strigă el. Muzica e bună, dar dansul e şi mai bun!

— Ei, comedie! am continuat eu. Un francez nu se dă înapoi din faţa unui maghiar. Să ştiţi că sora dumneavoastră mi-a acordat al doilea vals.

— De ce nu primul?

— Primul?... Dar primul este al lui Marc de drept şi prin tradiţie!... Îl uitaţi oare pe Marc şi vreţi să-mi găsesc buclucul cu el?

— Aşa-i, scumpul meu Vidal. E dreptul celor doi logodnici să deschidă balul!

Orchestra de ţigani reapăru şi se instală în fundul galeriei. În cabinetul doctorului erau aşezate mese, astfel încât oamenii prea serioşi ca să-şi permită valsurile şi mazurcile să se poată deda plăcerilor jocului de cărţi. Însă orchestra era gata să înceapă, aşteptând să-i dea semnalul căpitanul Haralan, când dinspre galerie, a cărei uşă se deschidea în grădină, se auzi o voce încă îndepărtată, de o sonoritate puternică şi aspră. Era un cântec straniu, cu un ritm bizar, căruia îi lipsea tonalitatea, cu fraze pe care nu le unea nici o legătură melodică.

Perechile gata pentru primul vals se opriseră... Ascultau... Era vorba de vreo surpriză adăugată seratei?...

Căpitanul Haralan se apropiase de mine.

— Ce e oare? l-am întrebat.

— Nu ştiu, mi-a răspuns pe un ton în care răzbea o oarecare nelinişte.

— De unde vine acest cântec?... Din stradă?...

— Nu... nu cred.

Într-adevăr, cel a cărui voce ajungea până la noi trebuia să se afle în grădină, în drum spre galerie. Poate chiar că era gata să intre în ea.

Căpitanul Haralan mă prinse de braţ şi mă duse aproape de poarta grădinii.

În galerie nu se aflau decât vreo zece persoane, fără a socoti orchestra aşezată în fund, în spatele pupitrelor. Ceilalţi invitaţi formau grupuri în saloane şi pe sală. Cei ce se plimbaseră pe afară în timpul antractului intraseră în casă.

Căpitanul Haralan se duse să stea pe peron. L-am urmat şi privirile noastre putură îmbrăţişa grădina luminată pe toată întinderea ei...

N-am descoperit pe nimeni.

Domnul şi doamna Roderich ne ajunseră în acest moment şi doctorul îi spuse fiului său câteva cuvinte la care acesta răspunse printr-un gest negativ.

În vremea aceasta, vocea continua să se audă, mai puternică, mai poruncitoare, apropiindu-se întruna...

Marc, ţinând-o la braţ pe Myra, veni lângă noi în galerie, în timp ce doamna Roderich rămânea în mijlocul unor doamne care îi puneau întrebări, la care ea nu le putea răspunde.

— O să aflu îndată!... strigă căpitanul Haralan, coborând de pe peron.

Doctorul Roderich, mai mulţi servitori şi cu mine l-am urmat.

Deodată, pe când cântăreţul părea să nu mai fie decât la câţiva paşi de galerie, vocea amuţi.

Grădina a fost cercetată, desişurile au fost răscolite. Luminile puternice nelăsând nici un ungher în umbră, căutarea s-a putut face în mod minuţios... Şi totuşi, n-a fost găsit nimeni acolo...

Era cu putinţă să fie vocea vreunui trecător întârziat ce mergea pe bulevardul Tékéli?

Lucrul acesta părea puţin probabil şi, dealtminteri, se putu constata că bulevardul era absolut pustiu la această oră.

O singură lumină se zărea la cinci sute de paşi pe stânga, lumina de-abia vizibilă care venea de pe terasa casei Storitz.

De îndată ce am reintrat în galerie, nu le-am putut răspunde nimic altceva invitaţilor care ne întrebau, decât dând semnalul valsului.

Asta o făcu căpitanul Haralan şi îndată grupurile se formară din nou.

— Păi bine, mă întrebă Myra râzând, nu v-aţi ales încă partenera de vals?

— Partenera mea de vals eşti dumneata, domnişoară, dar numai pentru al doilea vals.

— Atunci, scumpul meu Henri, zise Marc, n-o să te facem să aştepţi!

Marc se înşela. Aveam să aştept mult mai multă vreme, decât o credea el, valsul pc care mi-l promisese Myra. Îl tot aştept mereu, la drept vorbind.

Orchestra sfârşise preludiul, când, fără să se vadă cântăreţul, vocea răsună din nou, şi de astă dată chiar în mijlocul salonului...

Tulburării invitaţilor i se adăugă atunci un puternic sentiment de indignare. Vocea lansa din toată puterea plămânilor *Cântecul urii* de Frederic Margrade.

Şi cel a cărui voce răsuna în mijlocul acestui salon... nu se vedea!... El se afla totuşi acolo, dar nimeni nu-l putea zări!

Dansatorii se risipiseră în sală şi în galerie. O adevărată panică îi cuprindea pe invitaţi, mai ales pe doamne.

Căpitanul Haralan mergea prin salon, cu ochii roşii, cu mâinile întinse, de parcă ar fi vrut să prindă fiinţa care ne scăpa privirilor...

În acest moment vocea amuţi odată cu ultimul refren al *Cântecului urii*.

Şi, atunci, am văzut... da! o sută de persoane au văzut ca şi mine ceea ce ele refuzau să creadă...

Îată că buchetul aşezat pe consolă, buchetul de logodnă, este brusc smuls, rupt, şi florile lui sunt ca şi călcate în picioare!... Iată că bucăţile contractului presară parchetul!...

De data aceasta groaza îi cuprinse pe toţi

De data aceasta groaza îi cuprinse pe toţi! Fiecare s-a grăbit să părăsească teatrul acestor întâmplări atât de ciudate. În ce mă priveşte, mă întrebam dacă eram cu mintea întreagă şi dacă trebuia să dau crezare acestor fapte neînţelese.

Căpitanul Haralan mă întâlni iar. Îmi spuse, palid de mânie:

— Ăsta-i Wilhelm Storitz!

Wilhelm Storitz?... Era nebun?...

Dacă el nu era, eu aveam să devin cu siguranţă. Eram treaz de-a binelea, nu visam, şi totuşi am văzut, da am văzut cu ochii mei, în acea clipă, coroana nupţială ridicându-se de pe perna pe care era aşezată, fără să se fi putut zări mâna care o ţinea, traversând salonul, apoi galeria şi dispărând în desişurile grădinii.

— Asta-i prea mult!... ţipă căpitanul Haralan, care ieşi repede din salon, străbătu ca o furtună vestibulul şi se repezi pe bulevardul Tékéli.

O luai la fugă după el.

Unul în urma celuilalt, am fugit înspre casa lui Wilhelm Storitz, la care una din ferestre de deasupra terasei lumina mereu slab, în noapte. Căpitanul apucă mânerul porţii şi-l zgudui cu putere. Fără să ştiu prea bine ce fac, mi-am unit sforţările cu ale lui. Dar poarta era solidă şi de-abia de izbuteam s-o clătinăm.

Ne căzneam zadarnic de câteva minute. În culmea mâniei, pierdusem orice răbdare...

Deodată, poarta scârţâi cu un zgomot surd în balamalele ei...

Căpitanul Haralan evident că se înşelase acuzându-l pe Wilhelm Storitz... Wilhelm Storitz nu-şi părăsise casa, întrucât chiar el era cel ce ne deschidea poarta, întrucât el în persoană se afla înaintea noastră.

VIII

Din primele ore ale zilei, zvonul întimplărilor al căror teatru fusese casa Roderich se răspândise în oraş. Mai întâi, aşa precum mă aşteptam, publicul nu voi să admită că aceste fenomene erau naturale. Cu toate acestea, ele erau, nu puteau să nu fie aşa. În ce priveşte găsirea unei explicaţii plauzibile, asta era altceva.

Nu-i nevoie să spun că serata luase sfârşit după scena pe care am povestit-o. Marc şi Myra păruseră dezolaţi de cele întâmplate. Buchetul de logodnă călcat în picioare, contractul rupt, coroana nupţială zburând sub ochii lor!... În ajunul căsătoriei, e semn rău!

În timpul zilei, grupuri numeroase zăboviră în faţa casei Roderich, sub ferestrele parterului care nu fuseseră deschise. Oamenii din popor, în majoritate femei, se revărsau pe cheiul Batthyani.

În aceste grupuri se vorbea cu o însufleţire extremă. Unii se lăsau pradă celor mai extravagante idei; alţii se mulţumeau să arunce priviri neliniştite asupra casei.

Nici doamna Roderich şi nici fiica ei nu ieşiseră în dimineaţa aceea potrivit obiceiului lor. Myra rămăsese lângă mama ei, teribil de impresionată de scenele din ajun şi având nevoie de repaus absolut.

La ora opt, Marc deschise uşa camerei mele. Îi aducea cu el pe doctor şi pe căpitanul Haralan. Aveam de vorbit, poate să hotărâm asupra unor măsuri urgente de luat şi era mai bine ca această convorbire să nu aibă loc în casa Roderich. Fratele meu şi cu mine ne reîntorsesem împreună noaptea şi a doua zi, foarte devreme, el se dusese să afle ştiri despre doamna Roderich şi despre logodnica sa. Apoi, la propunerea sa, doctorul şi căpitanul Haralan se grăbiseră să vină la mine.

Conversaţia începu îndată.

— Henri, îmi zise Marc, am dat ordin să nu fie lăsat nimeni să urce la noi. Aici nu ne poate auzi nimeni şi suntem singuri... absolut singuri... în această cameră.

În ce stare jalnică se afla fratele meu! Chipul său, strălucind de fericire în ajun, era acum desfigurat, înspăimântător de palid. Pe scurt, mi se păru mai distrus decât o justificau împrejurările.

Doctorul Roderich făcea sforţări spre a se stăpâni, foarte diferit de fiul lui care, cu buzele strânse, cu privirea tulbure, lăsa să se vadă obsesia căreia îi era pradă.

Mi-am propus să-mi păstrez pe deplin sângele rece.

Prima mea grijă a fost să mă informez despre starea doamnei Roderich şi a fiicei sale.

— Amândouă au fost greu încercate de incidentele de ieri, îmi răspunse doctorul, şi vor fi necesare câteva zile până să-şi poată reveni pe deplin. Totuşi Myra, foarte afectată la început, a făcut apel la tăria ei morală şi se străduieşte să-şi liniştească mama, mai impresionată chiar decât ea. Sper că amintirea acestei seri se va şterge curând din mintea ei, afară numai dacă aceste groaznice scene nu se repetă...

— Să se repete? spusei. Nu-i nici un motiv să ne temem de asta, domnule doctor. Împrejurările în care s-au produs aceste fenomene — pot să numesc altfel ceea ce s-a petrecut? — nu se vor mai repeta.

— Cine ştie? replică doctorul Roderich. Cine ştie? De aceea sunt foarte grăbit să se celebreze căsătoria, căci încep să cred că ameninţările ce mi-au fost făcute…

Doctorul nu sfârşi această frază al cărei sens era prea limpede pentru căpitanul Haralan şi pentru mine. Cât despre Marc, care nu ştia încă nimic de ultimele demersuri ale lui Wilhelm Storitz, păru că n-a auzit. Căpitanul Haralan îşi avea părerea lui. Totuşi, păstră o tăcere absolută, aşteptând fără îndoială ca eu să-mi dau părerea asupra evenimentelor din ajun.

— Domnule Vidal, continuă doctorul Roderich, ce gândiţi despre toate astea?

Am considerat că aveam de jucat mai degrabă rolul unui sceptic, care nu înţelege să ia în serios ciudăţeniile la care fusesem martori. Era mai bine să par că nu văd nimic extraordinar în ele chiar din pricina inexplicabilităţii lor, dacă mi se perniţe să inventez acest cuvânt. Dealtfel, ca să spun adevărul, întrebarea doctorului mă încurca dc-a binelea.

— Domnule Roderich, zisei, v-o mărturisesc, „toate astea", ca să folosesc expresia dumneavoastră, nu mi se par că merită să ne oprim prea mult asupra lor. Ce altceva pot să gândesc, decât că am fost victimele unei glume proaste? Un scamator s-a strecurat printre invitaţii dumneavoastră şi şi-a îngăduit să mai adauge la distracţiile seratei o demonstraţie de ventriloc, cu un efect atât de tulburător... Dumneavoastră ştiţi cu ce artă desăvârşită se fac astăzi aceste exerciţii...

Căpitanul Haralan se întorsese spre mine şi mă privea în ochi, spre a citi parcă mai adânc în gândurile mele. Privirea lui însemna în mod limpede:

„Nu ne aflăm aici spre a găsi astfel de explicaţii!"

Doctorul răspunse:

— O să-mi permiteţi, domnule Vidal, să nu cred în vreo scamatorie...

— Domnule doctor, i-am răspuns, cum aş putea să-mi imaginez altceva... în afară de un amestec pe care îl resping în mod categoric, un amestec supranatural...

— Natural, m-a întrerupt Haralan, dar datorit unor procedee al căror secret nu-l cunoaştem.

— Totuşi, am insistat eu, în ceea ce priveşte vocea auzită ieri, care era cu adevărat o voce omenească, de ce n-ar fi fost ea produsă de un ventriloc?

Doctorul Roderich clătina din cap ca un om absolut refractar la această explicaţie.

— Dacă accept, domnule Vidal, ideea că un scamator, sau mai degrabă un ticălos s-a putut introduce în casă şi că noi am fost victimele unei demonstraţii de ventriloc — ceea ce refuz să

cred — ce puteţi spune despre buchetul de flori şi despre contractul rupt, despre coroana înşfăcată de o mână invizibilă?

Într-adevăr, să atribui aceste două incidente vreunui scamator, oricât de îndemânatic ar fi fost, raţiunea refuza s-o creadă. Şi cu toate acestea, există vrăjitori atât de dibaci!

Căpitanul Haralan adăugă:

— Continuaţi, scumpul meu Vidal. Oare ventrilocul dumneavoastră a stricat acest buchet floare cu floare, a rupt acest contract în sute de bucăţi şi tot el a luat coroana, a plimbat-o prin saloane şi a şterpelit-o ca un hoţ:

Nu i-am răspuns.

— Aţi putea pretinde oare, continuă el însufleţindu-se, că am fost victimele unei iluzii?

Nu, cu siguranţă nu, iluzia nu era de admis, faptul se petrecuse în faţa a peste o sută de persoane!

După câteva clipe de tăcere pe care eu n-am căutat s-o rup, doctorul încheie:

— Să luăm lucrurile aşa cum sunt şi să nu căutăm să ne amăgim. Ne aflăm în prezenţa unor fapte care par să scape oricărei explicaţii naturale şi care nu pot fi tăgăduite. Totuşi, rămânând în domeniul realului, sa vedem dacă cineva, nu un glumeţ de prost-gust, ci un duşman, ar fi putut, din răzbunare, să tulbure această serată de logodnă.

Pe scurt, însemna să se pună problema pe adevăratul ei teren.

— Un duşman?... strigă Marc. Un duşman al familiei dumneavoastră sau al familiei mele, domnule Roderich? L-aţi cunoaşte?

— Da, afirmă căpitanul Haralan. Cel care înaintea dumitale, Marc, ceruse mâna sorei mele.

— Wilhelm Storitz?

— Wilhelm Storitz.

Marc a fost pus aunci la curent cu ceea ce nu ştia încă.

Doctorul îi povesti noua tentativă pe care o făcuse Wilhelm Storitz cu câteva zile mai înainte. Fratele meu află răspunsul atât de categoric al doctorului, apoi ameninţările rostite de rivalul lui împotriva familiei Roderich, ameninţări de natură să justifice întrucâtva bănuiala că acesta luase parte, într-un fel, la scenele din ajun.

— Şi dumneavoastră nu mi-aţi spus nimic despre toate astea!... exclamă Marc. De-abia astăzi, când Myra este ameninţată, mă avertizaţi!... Ei bine, mă duc să-l caut pe acest Wilhelm Storitz şi voi afla...

— Lasă-ne nouă grija asta, Marc, zise căpitanul Haralan. Casa tatălui meu a fost întinată de prezenţa lui...

— Pe logodnica mea a insultat-o! răspunse Marc, ce nu se mai putea stăpâni.

Evident, mânia îi zăpăcea pe amândoi. Ca Wilhelm Storitz să fi avut intenţia să se răzbune pe familia Roderich şi să-şi realizeze ameninţările în fapte, fie! Dar ca el să fi intervenit în scenele din ajun, ca el să fi jucat personal vreun rol, era cu neputinţă de stabilit. Nu pe simple presupuneri putea fi acuzat şi să i se spună: „Te aflai acolo ieri-seară, în mijlocul invitaţilor, când ne-ai insultat cu acel *Cântec al urii*. Ai rupt buchetul dc logodnă şi contractul şi ai luat coroana nupţială". Nimeni nu-l văzuse, nimeni.

Dealtfel, nu-l găsisem la el acasă? Nu ne deschisese chiar el poarta grilajului? Desigur, ne făcuse să aşteptăm un timp îndelungat, prea de ajuns, în tot cazul, spre a-i permite să se reîntoarcă de la casa Roderich; dar cum să admiţi că ar fi putut să facă acest drum fără să fie zărit nici de căpitanul Haralan şi nici de mine?

Toate astea le-am repetat şi am insistat pentru ca Marc şi căpitanul Haralan să ţină seama de observaţiile mele, a căror logică o recunoştea doctorul Roderich. Dar ei erau prea porniţi ca să mă mai asculte şi voiau să se ducă îndată la casa de pe bulevardul Tékéli.

În sfârşit, după o lungă discuţie, ne-am oprit la singura hotărâre raţională, cea pe care am propus-o în aceşti termeni:

— Prieteni, veniţi la primărie. Să-l punem pe şeful poliţiei la curent cu afacerea, dacă nu este încă. Să-i aducem la cunoştinţă care este situaţia acestui om faţă de familia Roderich, ce ameninţări a rostit împotriva lui Marc şi a logodnicei lui. Să-i spunem chiar că el pretinde că dispune de mijloace ce pot înfrunta orice putere omenească — curată lăudăroşenie din partea lui, dealtfel. O să depindă de şeful poliţiei să vadă dacă nu sunt de luat măsuri împotriva acestui individ.

Nu era ceea ce se putea face mai bine şi chiar tot ce se putea în această împrejurare? Poliţia poate să intervină mai eficace decât particularii. Dacă Marc şi căpitanul Haralan s-ar fi dus acasă la Storitz, poate că nu şi-ar fi deschis poarta înaintea lor. Ar fi încercat atunci să intre cu forţa?... Cu ce drept?... Însă poliţia avea acest drept. Ei, deci, ei singure se cuvenea să i se adreseze.

Căzând de acord asupra acestui punct, am hotărât că Marc se va întoarce în casa Roderich, în vreme ce doctorul, căpitanul Haralan şi cu mine o să mergem la primărie.

Era ora zece şi jumătate. Întreg Ragz-ul, aşa precum am spus-o, cunoştea la acea oră întâmplările din ajun. Văzându-i pe doctor şi pe fiul lui îndreptându-se spre primărie, se bănuiau cu uşurinţă motivele care-i mânau acolo.

Când am ajuns, doctorul se anunţă directorului poliţiei, care dădu ordin să fim introduşi imediat în cabinetul său.

Domnul Henrich Stepark era un bărbat mic de statură, cu o fizionomie energică, cu privirea iscoditoare, de o fineţe şi de o inteligenţă remarcabile, cu un spirit foarte practic, cu un fler foarte sigur.

În multe ocazii, dăduse dovadă de o mare dibăcie. Tot ceea ce ar fi cu putinţă de făcut spre a lămuri această obscură întâmplare din casa Roderich, puteau fi siguri că va face. Dar stătea oare în puterea lui să intervină cu folos în împrejurări atât de deosebite încât ele treceau dincolo de limitele verosimilului?

Şeful poliţiei era informat ca toată lumea despre amănuntele acestei afaceri, în afară de ceea ce nu era cunoscut decât de doctor, de căpitanul Haralan şi de mine.

— Mă aşteptam la vizita dumneavoastră, domnule Roderich, zise el întâmpinându-ne, şi dacă n-aţi fi venit dumneavoastră în cabinetul meu, aş fi venit eu să vă văd. Am aflat, chiar astă-noapte, că s-au petrecut lucruri ciudate în casa dumneavoastră şi cu privire la care invitaţii dumneavoastră au resimţit o groază destul dc firească, în definitiv. Adaug că această groază a cuprins întreg oraşul şi nu mi se pare că Ragz-ul ar fi acum gata să se calmeze.

Am înţeles, din această intrare directă în subiect, că cel mai bun lucru ar fi să aşteptăm întrebările domnului Stepark.

— O să vă întreb, mai înainte de orice, domnule doctor, dacă v-aţi atras ura cuiva, dacă gândiţi că, drept urmare a acestei uri, o răzbunare a putut fi făptuită împotriva familiei dumneavoastră şi tocmai privitor la căsătoria domnişoarei Myra Roderich cu domnul Marc Vidal?

— Cred că da, răspunse doctorul.

— Cine ar fi această persoană?

— Un anume Wilhelm Storitz.

Căpitanul Haralan rostise acest nume. Şeful poliţiei nu păru deloc surprins.

Doctorul îi comunică atunci domnului Stepark că Wilhelm Storitz ceruse mâna Myrei Roderich, că el îşi reînnoise cererea şi că după un nou refuz ameninţase să împiedice căsătoria prin mijloace care sfidau orice putere omenească.

— Da, da, spuse domnul Stepark, şi a început rupând publicaţia de căsătorie fără să fi putut fi observat.

Am fost cu toţii de aceeaşi părere.

Totuşi, unanimitatea noastră nu făcea fenomenul mai explicabil, afară doar dacă nu-l atribuiam vreunei vrăjitorii. Dar poliţia lucrează pe terenul realităţii. Ea prinde de guler cu mâna ei brutală oameni în carne şi oase. Ea nu obişnuieşte să

aresteze stafii sau fantome. Cel ce smulsese afişul, cel ce distrusese buchetul, hoţul coroanei era o fiinţă omenească pe care se putea perfect pune mâna. Nu mai rămânea decât să fie prinsă. Domnul Stepark recunoscu ceea ce era întemeiat în prezumpţiile noastre şi în bănuielile care se ridicau împotriva lui Wilhelm Storitz.

— Acest individ, spuse el, mi s-a părut întotdeauna suspect, deşi n-am primit niciodată plângeri cu privire la el. Duce o existenţă ascunsă. Nu se ştie prea bine cum trăieşte şi nici din ce trăieşte. Pentru ce a părăsit el Spremberg, oraşul său natal? Pentru ce s-a închis împreună cu un servitor bătrân în casa de pe bulevardul Tékéli, în care nu pătrunde nimeni niciodată? O repet, toată povestea este suspectă... foarte suspectă...

— Ce intenţionaţi să faceţi, domnule Stepark? îl întrebă căpitanul Haralan.

— Ceea ce este absolut indicat, răspunse şeful poliţiei; o să facem o percheziţie în această casă, în care vom găsi poate vreun document... vreun indiciu...

— Dar, pentru această percheziţie, întrebă doctorul Roderich, nu vă trebuie o autorizaţie a guvernatorului?

— Fiind vorba de un străin şi încă de un străin care v-a ameninţat familia, excelenţa sa va acorda această autorizaţie, să nu vă îndoiţi de asta.

— Guvernatorul se afla ieri la serata logodnei, atrăsei eu atenţia.

— O ştiu, domnule Vidal, şi el m-a şi chemat ca să-mi vorbească despre faptele la care a fost martor.

— Şi le explica în vreun fel? întrebă doctorul.

— Nu! Nu le găsea nici o explicaţie naturală.

— Dar, am spus eu, când va afla că Wilhelm Storitz este amestecat în această afacere...

— Va fi şi mai dornic s-o lămurească, răspunse domnul Stepark. Binevoiţi să mă aşteptaţi, domnilor. Mă duc direct la palat, şi în mai puţin de o jumătate de oră voi aduce autorizaţia de percheziţie a casei de pe bulevardul Tékéli.

— La care vă vom însoţi, zise căpitanul Haralan.

— Dacă asta vă convine, căpitane, şi dumneavoastră de asemenea, domnule Vidal, consimţi şeful de poliţie.

— Eu, spuse doctorul Roderich, o să vă las să vă duceţi cu domnul Stepark şi cu agenţii săi. Mă grăbesc să mă întorc acasă, unde o să reveniţi după terminarea percheziţiei.

— Şi după efectuarea arestării, dacă are loc, declară domnul Stepark, care mi se păru hotărât să ducă la bun sfârşit această afacere.

El plecă spre palat şi doctorul ieşi în acelaşi timp, ducându-se acasă unde aveam să-l întâlnim mai târziu.

Căpitanul Haralan şi cu mine am rămas în cabinetul şefului de poliţie. Am schimbat puţine cuvinte. Aveam deci să trecem dincolo de poarta acelei case... Proprietarul ei se găsea în ea în acel moment?... Mă întrebam cum se va putea stăpâni căpitanul Haralan când va fi în prezenţa lui.

Domnul Stepark reapăru după o absenţă de o jumătate de oră. Aducea autorizaţia de percheziţie şi avea mandat să ia toate măsurile ce i s-ar părea necesare.

— Acum, domnilor, ne zise el, binevoiţi să ieşiţi înaintea mea. Eu voi merge printr-o parte, agenţii mei prin altă parte şi în douăzeci de minute vom fi la casa Storitz. De acord?

— De acord, răspunse căpitanul Haralan.

Şi amândoi, părăsind primăria, am coborât spre cheiul Batthyani.

IX

Direcţia luată de domnul Stepark îl silea să treacă prin partea de nord a oraşului, în vreme ce agenţii lui, doi câte doi, străbăteau cartierele din centru. Căpitanul Haralan şi cu mine, după ce am ajuns la capătul străzii Ştefan I, am luat-o pe chei de-a lungul Dunării.

Vremea era mohorâtă. Norii cenuşii şi groşi goneau repede dinspre est. Sub briza răcoroasă, ambarcaţiile lăsau dâre adânci, brăzdând apele gălbui ale fluviului. Perechi de berze şi de cocori, ţinând piept vântului, scoteau ţipete ascuţite. Nu ploua, dar norii ameninţau să se prefacă în averse torenţiale.

Exceptând cartierul comercial, plin la această oră de o mulţime de orăşeni şi de ţărani, alţi trecători erau rari. Cu toate acestea, dacă şeful poliţiei şi agenţii săi ar fi venit cu noi, lucrul ar fi putut atrage atenţia şi era mai bine că ne despărţisem când am plecat de la primărie.

Căpitanul Haralan continua să păstreze tăcere. Eu mă temeam întruna că n-o să fie stăpân pe sine şi o să se dedea la vreun act de violenţă, dacă se va întâlni cu Wilhelm Storitz. De aceea aproape că regretam că domnul Stepark ne-a permis să-l însoţim.

Ne-a fost de ajuns un sfert de oră ca să sosim, la capătul cheiului Batthyani, la unghiul ocupat de casa Roderich. Nici una din ferestrele parterului nu era încă deschisă, precum nici cele de la camerele doamnei Roderich şi ale fiicei sale. Ce contrast cu animaţia din ajun!

Căpitanul Haralan se opri şi privirile i se aţintiră o clipă asupra obloanelor închise. Un suspin îi ieşi din piept, mâna îi schiţă un gest ameninţător, dar nu pronunţă nici un cuvânt.

După ce am dat colţul, am urcat din nou pe bulevardul Tékéli, şi ne-am oprit lângă casa Storitz.

Un bărbat cu mâinile în buzunare se plimba prin faţa porţii cu un aer indiferent. Era şeful poliţiei. Căpitanul Haralan şi cu mine l-am ajuns aşa precum fusese stabilit.

Aproape imediat, apărură şase agenţi în civil care, la un semn al domnului Stepark, se înşirară de-a lungul grilajului. Împreună cu ei se afla şi un lăcătuş, adus pentru cazul că nu s-ar deschide poarta.

Ferestrele casei Storitz erau închise ca de obicei. Perdelele terasei, trase în interior, făceau geamurile opace.

— Nu este nimeni, fără îndoială, îi spusei domnului Stepark.

— O s-o aflăm îndată, îmi răspunse el. Dar m-aş mira să fie goală casa. Uitaţi-vă la fumul care iese pe coş, la stânga.

Într-adevăr, un fir de fum funinginos se împrăştia deasupra acoperişului.

— Dacă stăpânul nu este acasă, adăugă domnul Stepark, servitorul probabil că este, şi puţin importă dacă ne deschide unul sau altul.

Cât despre mine, dată fiind prezenţa căpitanului Haralan, aş fi preferat ca Wilhelm Storitz să fie absent şi chiar să fi părăsit Ragz-ul.

Şeful poliţiei făcu să răsune ciocanul fixat pe una din tăbliile grilajului. Pe urmă am aşteptat ca să apară cineva sau ca poarta să fie deschisă din interior.

Se scurse un minut. Nimeni. O a doua lovitură de ciocan.

— Sunt surzi în casa asta, murmură domnul Stepark. Apoi, întorcându-se spre lăcătuş:

— Deschide, zise el.

Omul îşi scoase o unealtă din legătura lui. De îndată ce băgă pironul în zăvor, poarta cedă fără greutate.

Şeful poliţiei, căpitanul Haralan şi cu mine am intrat în curte. Patru din agenţi ne însoţeau, pe când ceilalţi doi au rămas afară.

În fund, pe un peron cu trei trepte, urcai la uşa de intrare a locuinţei, închisă ca şi poarta grilajului.

Domnul Stepark ciocăni de două ori cu bastonul.

Nu ni se răspunse. Nici un zgomot nu se auzi în interiorul casei.

Lăcătuşul urcă treptele peronului şi introduse o cheie de-a lui în broască. Era posibil ca aceasta să fie închisă de mai multe ori, şi chiar ca zăvoarele să fie trase pe dinăuntru, dacă

Wilhelm Storitz, zărindu-i pe agenţi, voia să-i împiedice să intre.

Nu se întâmplă nimic din toate astea. Broasca se mişcă. Uşa se deschise îndată.

— Să intrăm, zise domnul Stepark.

Coridorul era luminat de un geam cu zăbrele de deasupra uşii, şi în fund de geamurile altei uşi ce dădea în grădină.

Şeful poliţiei făcu câţiva paşi pe acest coridor şi strigă cu o voce puternică:

— E cineva aici?

Nici un răspuns, nici chiar după ce repetă această chemare. Nu se auzea nici un zgomot în interiorul casei. De-abia dacă, ciulind bine urechea, dându-ne toată osteneala, ni s-a părut că percepem un fel de lunecare într-una din camerele laterale... Dar era o iluzie, fără îndoială.

Domnul Stepark înaintă până în fundul coridorului. Eu mergeam în urma lui şi căpitanul Haralan venea după mine.

Unul din agenţi rămăsese de gardă pe peronul dinspre curte.

Odată poarta deschisă, s-a putut străbate dintr-o privire toată grădina. Era închisă cu un zid pe o suprafaţă cam de două sau trei mii de stânjeni. O pajişte care nu fusese cosită de multă vreme şi ale cărei ierburi înalte zăceau pe jumătate veştejite îi ocupa mijlocul. De jur împrejur se întindea o alee întortocheată, mărginită de tufişuri foarte dese. Dincolo de aceste tufişuri se zăreau arbori înalţi, plantaţi fără îndoială de-a lungul zidului şi ale căror vârfuri dominau parapetul fortificaţiilor.

Totul arăta delăsare şi părăsire.

A fost cercetată toată grădina. Agenţii n-au descoperit pe nimeni în ea, cu toate că aleile purtau urme recente de paşi.

Ferestrele din această parte erau închise cu obloane, în afară de ultima de la primul etaj, prin care se lumina scara.

— Oamenii ăia n-or să întârzie să se întoarcă, băgă de seamă şeful poliţiei, întrucât uşa era doar trasă şi nu închisă de două ori... afară numai dacă n-au stat la pândă şi au şters-o.

— Credeţi că au putut să afle despre venirea noastră?... am întrebat eu. Nu, eu cred mai degrabă că or să se reîntoarcă dintr-o clipă într-alta.

Domnul Stepark clătină din cap cu un aer de îndoială.

— Dealtfel, am adăugat eu, acest fum care iese pe unul din coşuri dovedeşte că există foc undeva.

— Să căutăm atunci focul, răspunse şeful poliţiei.

După ce s-a constatat că grădina ca şi curtea erau pustii şi că nimeni nu era ascuns acolo, domnul Stepark ne rugă să reintrăm în casă şi uşa coridorului a fost închisă în urma noastră.

Acest coridor deservea patru odăi. Una din ele, dinspre partea grădinii, era bucătăria. O alta nu era, la drept vorbind, decât casa scării care urca la primul etaj, apoi în pod.

Percheziţia începu cu bucătăria. Unul din agenţi se duse să deschidă fereastra şi împinse obloanele care aveau o deschizătură îngustă în formă de romb, ce nu lăsa să pătrundă destulă lumină.

Nimic mai simplu, mai rudimentar decât mobilierul acestei bucătării: o maşină de gătit, din fontă, al cărei burlan se pierdea în hornul unui şemineu lat, de fiecare parte un dulap, în mijloc o masă, două scaune de pai şi două de lemn fără spetează, diverse unelte atârnate de pereţi, într-un ungher un ceas cu tic-tacul regulat, şi ale cărui greutăţi arătau că fusese întors în ajun.

În maşină mai ardeau câteva bucăţi de cărbune care produceau fumul văzut de afară.

— Asta-i bucătăria, zisei, dar unde-i bucătarul?...

— Şi stăpânul lui?... adause căpitanul Haralan.

— Să ne continuăm cercetările, răspunse domnul Stepark. Celelalte două camere ale parterului, care primeau lumină din curte, au fost vizitate pe rând. Una, salonul, era mobilată cu mobile de lucrătură veche, cu vechi tapiţerii de origină germană, foarte uzate pe alocuri. Pe consola de marmură a sobei cu grătare groase de fier era aşezată o pendulă împodobită cu scoici, de un gust destul de îndoielnic. Limbile ei oprite şi praful depus pe cadran indicau că ea nu mai mergea de multă vreme. Pe unul din panouri, în faţa ferestrei, era atârnat un portret într-o ramă ovală, cu acest nume într-un mic cadru: OTTO STORITZ.

Priveam această pictură, cu un desen viguros, în culori tari, semnată de un artist necunoscut, o adevărată operă de artă.

Căpitanul Haralan nu-şi putea desprinde ochii de la această pânză.

Cât despre mine, chipul lui Otto Storitz îmi făcea o impresie profundă. Era oare starea mea de spirit care mă împingea la asta?... Sau mai degrabă sufeream, fără voia mea, influenţa mediului?... Oricum ar fi fost, aici, în acest salon părăsit, savantul îmi apărea ca o fiinţă fantastică. Cu capul mare, cu părul vâlvoi, cu fruntea nemăsurat de lată, cu ochii scăpărând ca jeraticul, cu gura cu buze fremătătoare, mi se părea că portretul era viu, că avea să se avânte, ieşind din ramă, şi să strige cu o voce cavernoasă:

„Ce faceţi voi aici?... Cum îndrăzniţi să-mi tulburaţi liniştea!"

Fereastra salonului, închisă cu jaluzele, filtra lumina prin ele. Nu fusese nevoie să fie deschisă şi, în această relativă

penumbră, poate că portretul sporea în ciudăţenie şi ne impresiona şi mai mult.

Şeful poliţiei păru izbit de asemănarea care exista între Otto şi Wilhelm Storitz.

— Făcând abstracţie de vârstă, observă el, acest portret ar putea să fie aproape tot aşa de bine al fiului ca şi al tatălui. Aceiaşi ochi, aceeaşi frunte, acelaşi cap aşezat pe umeri laţi. Şi aceeaşi fizionomie diabolică!... Ai fi ispitit să-i descânţi. ca să iasă demonii din ei.

— Da, am răspuns, asemănarea este nemaipomenită. Căpitanul Haralan părea ţintuit locului înaintea acestei pânze, de parcă originalul ar fi fost în faţa lui.

— Veniţi, căpitane? i-am zis.

Am trecut din salon în camera alăturată, traversând coridorul. Aceasta era cabinetul de lucru, în mare dezordine. Rafturi de lemn alb încărcate de volume, majoritatea nelegate, lucrări de matematică, de chimie şi de fizică, îndeosebi. Într-un colţ, mai multe instrumente, aparate, maşini, borcane, un cuptor portativ, câteva retorte şi alambicuri, diverse eşantioane de metale dintre care câteva îmi erau necunoscute, oricât aş fi fost eu de inginer. În mijlocul camerei, pe o masă încărcată de hârtii şi de obiecte de birou, trei sau patru volume din operele complete ale lui Otto Storitz. Alături de aceste volume, un manuscris. Aplecându-mă, am putut să constat că acest manuscris, semnat tot cu acest nume celebru, se referea la un studiu asupra luminii. Hârtii, volume şi manuscris au fost luate şi sigilate.

Percheziţia făcută în acest cabinet nu dădu nici un rezultat de natură să ne edifice în vreun fel. Eram aşadar gata să ieşim, când domnul Stepark băgă de seamă pe marginea sobei o fiolă de o formă ciudată, din sticlă albăstruie.

Fie spre a da ascultare unui sentiment de curiozitate, fie instinctului său de poliţist, domnul Stepark întinse mâna pentru a lua această fiolă ca s-o examineze mai de aproape. Dar probabil că a făcut o mişcare greşită, căci fiola, care era aşezată pe marginea sobei, căzu în momentul în care era s-o apuce şi se sparse pe pardoseala de lespezi.

O licoare foarte fluidă, de culoare gălbuie, se vărsă din ea. Extrem de volatilă, ea se prefăcu imediat în vapori cu un iz ciudat pe care n-aş putea să-l compar cu nici un altul, dar slab dealtfel, căci mirosul nostru n-a fost izbit decât prea puţin de el.

— Fiola asta, zise domnul Stepark, a căzut fără ca măcar s-o ating, zău aşa.

— Conţinea, fără îndoială, vreo compoziţie inventată de Otto Storitz, zisei eu.

— Fiul său trebuie să-i aibă formula şi va putea prea bine s-o refacă, răspunse domnul Stepark.

Apoi, îndreptându-se spre uşă:

— Urcăm la primul etaj, spuse el, poruncind ca doi din agenţii săi să rămână pe coridor.

În fund, în faţa bucătăriei, se afla casa unei scări cu rampă de lemn, ale cărei trepte scârţâiau sub picioare.

Pe palier dădeau două camere alăturate, ale căror uşi nu erau închise cu cheia, şi era de ajuns să apeşi pe mânerul de aramă ca să intri înăuntru.

Prima, de deasupra salonului, era pesemne camera de dormit a lui Wilhelm Storitz. Fa nu conţinea decât un pat de fier, o măsuţă de noapte, un dulap de stejar cu lenjerie, un lighean de toaletă aşezat pe un trepied de aramă, o canapea, un fotoliu de catifea groasă şi două scaune. Nu existau perdele la pat, nici la ferestre, ci doar un mobilier, după cum se vede, redus la strictul necesar. Nici o hârtie, nici pe sobă, nici pe o măsuţă rotundă aşezată într-un colţ. Cuvertura nu era încă aranjată la această oră matinală, dar că patul fusese ocupat în timpul nopţii, nu puteam decât s-o presupunem.

Totuşi, apropiindu-se de chiuvetă, domnul Stepark observă că ea conţinea apă cu câteva băşici de săpun la suprafaţă.

— Presupunând, zise el, că s-au scurs douăzeci şi patru de ore de când cineva s-a folosit de această apă, băşicile s-ar fi dizolvat. Dc unde, conchid că omul nostru şi-a făcut toaleta chiar aici, azi de dimineaţă, înainte de a ieşi.

— De aceea este posibil să se întoarcă, repetai eu, afară numai dacă nu-i observă pe agenţii dumneavoastră.

— Dacă el îi vede pe agenţii mei şi agenţii mei îl vor vedea pe el, ei au ordin să-l aducă la mine. Dar nu contez deloc c-o să se lase prins.

În acest moment se auzi un zgomot, ca scârţâitul unui parchet prost îmbinat, pe care calci. Acest zgomot părea să vină din odaia de alături, de deasupra cabinetului de lucru.

Între camera de culcare şi această odaie exista o uşă de comunicare, ceea ce ne scutea să ne întoarcem pe palier spre a trece dintr-una într-alta.

Luând-o înainte şefului poliţiei, căpitanul Haralan se avântă dintr-o mişcare spre această uşă, o deschise brusc…

Dar ne înşelasem. Nu era nimeni acolo.

Era posibil, la urma urmei, ca acest zgomot să fi venit de la etajul superior, adică din pod, de unde se ajungea pe terasă. Această a doua cameră era şi mai sumar mobilată decât prima: avea o somieră din benzi de pânză tare, o saltea foarte veche, cearşafuri groase, aspre, o cuvertură de lână, apoi două scaune desperecheate, o oală cu apă şi un lighean de gresie pe soba a

cărei vatră nu conţinea nici cea mai mică urmă de cenuşă, câteva veşminte de stofă groasă agăţate într-un cuier, un scrin sau mai degrabă o ladă de stejar, care servea totodată de dulap şi de comodă şi în care domnul Stepark a găsit un teanc destul de mare de lenjerie.

Era, evident, odaia bătrânului servitor Hermann.

Şeful poliţiei ştia, dealtminteri, din rapoartele agenţilor săi, că dacă fereastra primei camere de dormit era deschisă uneori pentru aerisire, cea a acestei a doua camere, dând de asemeni în curte, stătea în mod constant închisă. S-a putut constata asta în mod concret, examinându-i, cu mare greutate, cremona complicată şi ferecaturile obloanelor, mâncate de rugină.

În tot cazul, această cameră era goală — şi dacă era tot aşa în pod, în foişor şi în pivniţa situată sub bucătărie, însemna că, hotărât lucru, stăpânul şi servitorul părăsiseră casa, şi poate cu intenţia să nu se mai reîntoarcă.

— Nu credeţi, îl întrebai pe domnul Stepark, că Wilhelm Storitz a putut fi informat despre această percheziţie?

— Nu, afară numai dacă n-a stat ascuns în cabinetul meu, domnule Vidal, sau în cel al excelenţei sale, pe când vorbeam despre această afacere!

— Când am ajuns pe bulevardul Tékéli, este posibil să ne fi zărit.

— Fie! Dar cum de or fi ieşit?

— Ştergând-o prin spate.

— N-ar fi avut vreme să treacă peste zidurile grădinii, care sunt foarte înalte şi, de cealaltă parte, dealtfel, se află şanţul fortificaţiilor peste care nu se poate trece.

Părerea şefului poliţiei era deci că Wilhelm Storitz şi Hermann ieşiseră din casă înainte de venirea noastră.

Am ieşit din această cameră prin uşa de pe palier. Exact în clipa în care atingeam prima treaptă spre a ne urca la etajul al doilea, am auzit deodată trosnind cu putere scara ce unea primul etaj cu parterul, ca şi cum cineva ar fi urcat-o sau coborât-o cu paşi repezi. Aproape îndată se produse un zgomot de cădere, urmat de un ţipăt de durere.

Ne-am aplecat peste rampă şi l-am zărit pe unul din agenţii rămaşi să supravegheze pe culoar, cum se ridica frecându-şi şalele.

— Ce-i, Ludwig? întrebă domnul Stepark.

Agentul spuse că stătea în picioare pe treapta a doua a scării, când atenţia îi fusese atrasă de trosniturile pe care le auzisem. Întorcându-se atunci brusc pentru a afla cauza zgomotului, probabil că-şi calculase prost mişcările căci, alunecând, căzuse pe spate, lovindu-şi rău şalele. Omul nu putea să-şi explice căderea. El ar fi jurat că fusese tras de picioare sau împins, ca

să-l facă să-şi piardă echilibrul. Dar lucrul acesta nu se putea admite, întrucât era singur la parter şi colegul său rămăsese să supravegheze uşa principală ce dă în curte.

— Hm!... mormăi domnul Stepark cu un aer îngrijorat.

Într-un minut, am fost la etajul al doilea.

Etajul acesta nu cuprindea decât podul care se întindea de la un zid la celălalt, cu luminatoare înguste tăiate în acoperiş, şi a fost uşor să se constate dintr-o privire că nu se refugiase nimeni acolo.

În mijloc, o scară destul de anevoie de suit ducea la foişorul care domina podul şi în interiorul căruia intrai printr-un chepeng care se mişca cu ajutorul unei contragreutăţi.

— Acest chepeng este deschis, îi atrăsei atenţia domnului Stepark, care şi pusese un picior pe scară.

— Într-adevăr, domnule Vidal, şi pe aici vine un curent de aer. De aici provine acel zgomot pe care l-am auzit. Astăzi vântul este puternic şi girueta şuieră în vârful acoperişului.

— Totuşi, răspunsei eu, s-ar fi zis că era mai degrabă un zgomot de paşi.

— Cine oare să fi mers, întrucât nu este nimeni?

— Afară numai dacă acolo, sus, domnule Stepark?...

— În această nişă aeriană?...

Căpitanul Haralan asculta cuvintele schimbate între şeful de poliţie şi mine. El se mulţumi să spună arătând spre foişor.

— Să ne suim acolo.

Domnul Stepark se urcă cel dintâi pe scară, ţinindu-se de o sfoară groasă care atârna până la podea.

Căpitanul Haralan după el, şi apoi eu, ne-am căţărat şi noi. Trei persoane erau de ajuns să umple acest turnuleţ strâmt.

Într-adevăr, nu era decât un fel de cuşcă pătrată de opt picioare pe opt şi înaltă de vreo zece picioare.

Era destul de întuneric aici, cu toate că un geamlâc era amenajat între braţele scării solid proptite între bârnele acoperişului.

Această obscuritate era cauzată de perdelele de lână groasă lăsate în jos, aşa precum remarcasem de afară. Dar, de îndată ce ele fură ridicate, lumina pătrunse din plin prin geamlâc.

Prin cele patru feţe ale foişorului, privirea putea parcurge tot orizontul de la Ragz. Nimic nu stânjenea vederea, mai întinsă aici decât cea de pe terasa casei Roderich, mai mică totuşi decât cea din turnul Sfântul Mihail şi din donjonul castelului.

Am revăzut de acolo Dunărea la capătul bulevardului, oraşul întinzându-se spre sud, dominat de turnul primăriei, de săgeata catedralei, de donjonul de pe colina de la Wolkang şi, împrejur, vastele păşuni ale pustei, mărginite de munţii ei îndepărtaţi.

Mă grăbesc să spun că şi cu foişorul a fost ca şi cu restul casei. Nu se găsi acolo nimeni. Trebuia ca domnul Stepark să ia o hotărâre; această descindere a poliţiei nu avea să dea nici un rezultat şi nu aveam să aflăm nimic despre misterele casei Storitz.

Mă gândisem că foişorul slujea poate unor observaţii astronomice şi că el cuprindea aparate pentru studierea cerului. Greşeală. Ca mobilier, se afla acolo doar o masă şi un fotoliu de lemn.

Pe masă erau câteva hârtii şi, printre altele, un număr din gazeta din care aflasem, la Budapesta, despre apropiata comemorare a lui Otto Storitz. Aceste hârtii au fost luate, ca şi cele de mai înainte.

Fără îndoială că aici se odihnea fiul, la ieşirea din cabinetul său de lucru, sau, mai exact, din laboratorul lui. În tot cazul, el citise acest articol, care era însemnat, evident de mâna lui, printr-o cruce cu cerneală roşie.

Deodată se auzi o exclamaţie violentă, o exclamaţie de surpriză şi de mânie.

Căpitanul Haralan zărise, pe o policioară fixată la unul din usciori, o cutie de carton pe care o deschisese... Şi ce scosese din această cutie?...

Coroana nupţială luată în timpul seratei de logodnă din casa Roderich!

X

Astfel, nu mai exista nici o îndoială asupra amestecului lui Wilhelm Storitz. Eram acum în posesia unei dovezi materiale şi nu mai eram reduşi la simple prezumţii. Că el sau un altul era vinovatul, în orice caz, în profitul lui se săvârşise acest furt ciudat, al cărui mobil şi a cărui explicaţie ne scăpau, dealtminteri.

— Tot vă mai îndoiţi, dragă Vidal? strigă căpitanul Haralan, a cărui voce tremura de mânie.

Domnul Stepark păstra tăcere. În această afacere ciudată, mai exista încă o mare parte de necunoscut. Dacă vinovăţia lui Wilhelm Storitz era incontestabilă, se ignora însă ce mijloace folosise şi nici nu era sigur dacă se va reuşi vreodată să se afle aceste lucruri.

Eu, căruia căpitanul Haralan mi se adresa într-un fel mai direct, n-am răspuns. Într-adevăr, ce aş fi putut să răspund?...

— Nu-i acest mizerabil, continuă el, cel care a venit să ne insulte, dând glas în faţa noastră acelui *Cântec al urii*?

Dumneavoastră nu l-aţi văzut, dar l-aţi auzit!... El era acolo, chiar de scăpa privirilor noastre!... În ce priveşte această coroană pângărită de mâna lui, nu mai vreau să rămână nici o frunză din ea!...

Domnul Stepark îl opri, în momentul în care voia s-o rupă.

— Nu uitaţi că este o probă convingătoare, zise el, şi care poate să servească dacă, aşa precum cred, această afacere va avea urmări.

Căpitanul Haralan îi înapoie coroana şi am coborât scara după ce am vizitat încă o dată, în zadar, toate camerele casei.

Uşa peronului şi poarta grilajului au fost închise cu cheia, au fost puse pe ele sigilii şi casa rămase în aceeaşi stare de părăsire în care o găsisem. Totuşi, la ordinul şefului lor, doi agenţi rămaseră să supravegheze casa şi împrejurimile ei.

După ce ne-am luat rămas bun de la domnul Stepark, care ne ceru să păstrăm secretul asupra acestei percheziţii, căpitanul Haralan şi cu mine ne-am intors în casa Roderich, mergând pe bulevard.

Tovarăşul meu nu se putea stăpâni şi mânia i se revărsa în fraze şi în gesturi de mare violenţă. Zadarnic aş fi încercat să-l calmez. Speram, dealtminteri, că Wilhelm Storitz părăsise sau va părăsi oraşul când va afla că-i fusese percheziţionată locuinţa şi că poliţia poseda dovada rolului jucat de el în această afacere.

M-am mulţumit să spun:

— Dragul meu Haralan, vă înţeleg mânia, înţeleg că nu voiaţi să lăsaţi nepedepsite aceste insulte. Dar să nu uitaţi că domnul Stepark ne-a cerut să păstrăm secretul.

— Dar tatăl meu?... Dar fratele dumneavoastră?... Nu ne vor întreba despre rezultatul percheziţiei?

— Sigur că da, dar noi o să le spunem, pur şi simplu, că nu l-am întâlnit pe Wilhelm Storitz şi că el pesemne că nu se mai află la Ragz, ceea ce mi se pare probabil, dealtfel.

— N-o să le spunem nici că a fost găsită la el coroana?

— Ba da, e mai bine ca ei s-o ştie. Dar este inutil să le vorbiţi de asta mamei şi surorii dumneavoastră. La ce bun să le măriţi neliniştea? În locul dumneavoastră, eu aş spune că în grădina casei a fost găsită coroana nupţială şi i-aş reda-o surorii dumneavoastră.

Cu toată sila lui, căpitanul Haralan conveni că aveam dreptate şi se hotărî că o să mă duc să iau coroana de la domnul Stepark, care fără îndoială că n-o să refuze să mi-o dea.

Totuşi ardeam de nerăbdare să-mi revăd fratele, să-l pun la curent, dar şi mai mult ardeam de nerăbdare ca această căsătorie să aibă loc cât mai curând.

Îndată după sosirea noastră acasă, servitorul ne introduse în cabinetul unde doctorul ne aştepta împreună cu Marc. Nerăbdarea le era extremă şi am fost întrebaţi mai înainte chiar de a intra pe uşă.

Mare le-a fost surpriza şi indignarea auzind cele întâmplate în casa de pe bulevardul Tékéli! Fratele meu nu izbutea să se stăpânească. Ca şi căpitanul Haralan, voia să-l pedepsească pe Wilhelm Storitz mai înainte ca justiţia să intervină. În zadar îi obiectai că duşmanul lui cu siguranţă că părăsise oraşul.

— Dacă nu este la Ragz, strigă el, atunci este la Spremberg! Cu mare greutate l-am calmat şi a trebuit ca doctorul să-şi unească stăruinţa lui cu a mea.

— Dragă Marc, a zis doctorul, ascultă de sfaturile fratelui şi să lăsăm să se închidă această afacere atât de penibilă pentru familia noastră. Să lăsăm să se aştearnă tăcerea peste toate acestea, şi curând totul va fi dat uitării.

Fratele meu, cu capul între mâini, îţi facea milă să-l priveşti. Simţeam cât trebuia să sufere. Ce n-aş fi dat să fiu mai bătrân cu câteva zile, atunci când Myra Roderich ar fi fost în sfârşit Myra Vidal.

Doctorul adăugă că avea să-l vadă pe guvernatorul din Ragz. Wilhelm Storitz era străin şi excelenţa sa nu va şovăi să dea un ordin de expulzare împotriva lui. Era urgent să se împiedice ca faptele al căror teatru fusese casa Roderich să nu se mai repete, chiar de-ar trebui să se renunţe de a li se da o explicaţie satisfăcătoare. Cât despre afirmaţia că Wilhelm Storitz poseda, aşa precum se lăudase, o putere supraomenească, nimeni n-o putea crede.

În ceea ce o priveşte pe doamna Roderich şi pe fiica ei, am făcut să triumfe motivele care impuneau o tăcere absolută. Ele nu trebuiau să ştie nici că poliţia acţionase, nici că îl demascasc pe Wilhelm Storitz.

Propunerea mea relativ la coroană a fost primită. Marc a regăsit-o, chipurile din întâmplare, în grădina casei. Astfel se demonstra că totul provenea de la un glumeţ de prost-gust, pe care până la urmă îl vor descoperi şi-l vor pedepsi aşa cum o merita.

În aceeaşi zi, m-am reîntors la primărie, unde i-am cerut domnului Stepark coroana. El a consimţit să mi-o dea şi am adus-o acasă.

Seara, ne aflam reuniţi în salon, cu doamna Roderich şi cu fiica ei, când Marc, după ce lipsise un moment, intră zicând:

— Myra... scumpă Myra... priveşte ce-ţi aduc!...

— Coroana mea!... ţipă Myra, repezindu-se spre fratele meu.

— Da, răspunse Marc, era acolo... în grădină... am găsit-o în spatele unui tufiş unde căzuse.

— Dar cum aşa?... Cum?... repeta mereu doamna Roderich.

— Cum? răspunse doctorul. Un intrus se strecurase printre invitaţii noştri. Nu trebuie să ne mai gândim la această întâmplare absurdă.

— Mulţumesc, mulţumesc, dragă Marc, spuse Myra, în vreme ce o lacrimă îi pica din ochi.

Zilele ce urmară n-aduseră nici un alt incident. Oraşul îşi redobândea liniştea obişnuită. Nu transpirase nimic despre percheziţia făcută în casa de pe bulevardul Tékéli şi nimeni nu pronunţă încă numele lui Wilhelm Storitz. Nu mai era altceva de făcut decât să se aştepte cu răbdare — sau mai degrabă cu nerăbdare — ziua în care să se celebreze căsătoria lui Marc cu Myra Roderich.

Mi-am consacrat tot timpul pe care mi-l lăsa fratele meu diferitelor plimbări prin împrejurimile Ragz-ului. Câteodată, mă însoţea căpitanul Haralan. Atunci rareori se întâmpla să n-o luăm pe bulevardul Tékéli, spre a ieşi din oraş. În mod vizibil, îl atrăgea casa suspectă. Dealtminteri, asta ne permitea să vedem că ea era mereu pustie şi păzită întruna de doi agenţi. Dacă Wilhelm Storitz ar fi apărut, poliţia ar fi fost înştiinţată imediat despre întoarcerea lui şi l-ar fi arestat.

Dar am avut curând dovada absenţei lui şi certitudinea că nu se putea, cel puţin acum, să mai fie întâlnit pe străzile din Ragz. Într-adevăr, fiind convocat la 29 mai de către domnul Stepark, am aflat din gura lui că ceremonia de comemorare a lui Otto Storitz avusese loc, la 25, la Spremberg. Se pare că ceremonia atrăsese un număr considerabil de spectatori, nu numai populaţia din Spremberg, dar de asemeni mii de curioşi veniţi din oraşele învecinate şi chiar din Berlin. Cimitirul nu putuse cuprinde o atare mulţime. Din această cauză s-au produs mai multe accidente, câteva persoane s-au sufocat, şi-abia a doua zi şi-au aflat în cimitir un loc pe care nu şi-l putuseră găsi acolo în ziua aceea.

Otto Storitz nu fusese uitat, căci el trăise şi murise în plină legendă. Toţi aceşti superstiţioşi se aşteptau la vreo minune postumă. Ei credeau că fenomene fantastice trebuiau să se producă la această comemorare. Trebuia, cel puţin, ca savantul prusac să iasă din mormântul lui, şi n-ar fi fost surprinzător ca în acest moment ordinea universală să fie deranjată într-un mod ciudat. Pământul, modificându-şi mişcarea de rotaţie, ar fi început să se învârtească de la răsărit la apus, rotaţie anormală, ale cărei consecinţe ar fi adus o răsturnare universală a sistemului solar!... Etc. etc.

Acestea erau zvonurile care circulau prin mulţime. Totuşi, până la urmă, lucrurile se petrecuseră în modul cel mai obişnuit. Piatra de pe mormânt nu se ridicase. Mortul nu-şi

părăsise locuinţa sa sepulcrală, şi Pământul continuase să se mişte urmând regulile stabilite de la începutul lumii.

Dar, ceea ce ne interesa mai mult, era faptul că fiul lui Otto Storitz asistase, în persoană, la această ceremonie. Era dovada materială că el părăsise efectiv Ragz-ul. Speram, în ce mă priveşte, că o făcuse cu intenţia hotărâtă să nu se mai reîntoarcă acolo niciodată.

Mă grăbii să le comunic această ştire lui Marc şi căpitanului Haralan.

Cu toate acestea, deşi zvonul acestei afaceri se potolise în bună parte, guvernatorul din Ragz tot se mai nelinişte a. Că fenomenele miraculoase, cărora nimeni nu le putuse da o explicaţie plauzibilă, se datorau fie vreunei manopere dibace, minunat executate, fie vreunei alte cauze, ele tulburaseră totuşi oraşul şi se cuvenea să se împiedice repetarea lor.

Să nu ne mirăm deci că excelenţa sa a fost viu impresionată când şeful poliţiei i-a făcut cunoscută purtarea lui Wilhelm Storitz faţă de familia Roderich şi ce ameninţări rostise el.

De aceea, când guvernatorul a cunoscut rezultatele percheziţiei, a hotărât să pedepsească cu asprime pe acest străin, în definitiv, avusese loc un furt, un furt săvârşit de către Wilhelm Storitz, sau în favoarea lui de către un complice. Dacă deci el nu părăsise Ragz-ul, avea să fie arestat şi, odată închis între cele patru ziduri ale unei închisori, este puţin probabil să mai poată ieşi din ea fără să fie văzut, aşa precum intrase în saloanele casei Roderich.

Iată de ce la 30 mai avu loc următoarea conversaţie între excelenţa sa şi domnul Stepark.

— N-aţi aflat nimic nou?

— Nimic, domnule guvernator.

— Nu există nici un motiv să credem că Wilhelm Storitz are intenţia să se reîntoarcă la Ragz?

— Nici unul.

— Casa lui este mereu supravegheată?

— Zi şi noapte.

— A trebuit să scriu la Budapesta, continuă guvernatorul, cu privire la această afacere al cărei răsunet a fost mai mare decât îl merită, şi sunt invitat să iau măsuri spre a-i pune capăt.

— Atâta vreme cât Wilhelm Storitz nu va fi reapărut la Ragz, răspunse şeful poliţiei, nu va fi nimic de temut din partea lui, şi ştim din sursă sigura că el se afla la Spremberg la 25.

— Într-adevăr, domnule Stepark, dar el poate fi ispitit să reapară aici şi trebuie să împiedicăm asta.

— Nimic mai simplu, domnule guvernator. Cum este vorba de un străin, va fi de ajuns un mandat de expulzare...

— Un mandat, îl întrerupse guvernatorul, care-i va interzice nu numai oraşul Ragz, ci întreg teritoriul austro-ungar.

— De îndată ce voi avea acest mandat, domnule guvernator, răspunse şeful poliţiei, o să înştiinţez toate posturile de frontieră.

Mandatul a fost semnat pe loc şi întreg teritoriul regatului i-a devenit astfel interzis lui Wilhelm Storitz.

Măsurile luate erau de natură să-l liniştească pe doctor, familia sa şi pe prietenii săi. Dar noi eram departe de a fi pătruns secretele acestor întâmplări, ba mai mult, de a ne putea imagina peripeţiile pe care ni le mai rezervau.

XI

Data căsătoriei se apropia. Curând, la l iunie, dată definitiv aleasă, soarele acestei zile avea să se ridice la orizontul oraşului Ragz.

Eu constatam cu o vie satisfacţie că Myra, oricât de emotivă era, părea să nu-şi aducă aminte de inexplicabilele întâmplări. Este adevărat că numele lui Wilhelm Storitz nu mai fusese rostit niciodată nici în faţa ei şi nici în faţa mamei sale.

Eu îi eram confident. Ea îmi vorbea despre planurile lor de viitor, fără să ştie prea bine dacă ele aveau să se mai realizeze. Marc şi cu ea vor merge să se instaleze în Franţa? Da, dar nu îndată. Să se despartă atât de curând de tatăl şi de mama sa ar fi pentru ea o durere prea mare.

— Dar, zicea ea, acum nu este vorba decât să mergem pentru câteva săptămâni la Paris, unde o să ne întovărăşiţi, nu-i aşa?

— Sigur!... Afară numai dacă n-o să mă vreţi voi.

— Numai că mirii sunt nişte tovarăşi de călătorie destul de plictisitori.

— O să încerc să mă obişnuiesc şi cu asta, am răspuns pe un ton resemnat.

Doctorul aproba această plecare. Să părăsească Ragz-ul o lună sau două era mai bine pentru ei în toate privinţele. Neîndoios că doamna Roderich va resimţi profund absenţa fiicei sale, dar va găsi în ea puterea să se resemneze.

În ce-l privea pe Marc, în timpul ceasurilor pe care le petrecea aproape de Myra, el uita, sau mai degrabă se silea să uite. Dimpotrivă, când se afla singur cu mine, îi reveneau temerile pe care zadarnic mă străduiam să i le risipesc.

În mod invariabil, îmi spunea:

— Nu mai ştii nimic nou, Henri?

— Nimic, dragă Marc, îi răspundeam la fel de invariabil, şi ăsta era adevărul.

Într-o zi, se crezu dator să adauge:

— Dacă ai afla ceva în oraş sau de l-ai auzi pe domnul Stepark...

— Ţi-aş spune-o imediat, Marc.

— M-aş supăra pe tine de mi-ai ascunde, orice ar fi.

— Nu-ţi voi ascunde nimic, fii liniştit. Dar te asigur că nu se mai interesează nimeni de această întâmplare. Oraşul n-a fost niciodată mai liniştit ca acum. Unii îşi văd de treburile lor, alţii de distracţiile lor şi cursurile pieţii se menţin la o cotă foarte înaltă.

— Glumeşti, Henri...

— Pentru ca să-ţi dovedesc că nu mai am nici o teamă.

— Şi totuşi, zise Marc al cărui chip se întunecă, dacă acest om...

— Aş! Nu-i atât de prost. El bănuieşte prea bine că ar fi arestat de-ar pune piciorul pe teritoriul austro-ungar, şi în Germania există o mulţime de bâlciuri în care va avea prilejul să-şi exercite talentul de scamator.

— Aşadar, această putere despre care se vorbeşte...

— Asta-i o poveste de adormit copiii!

— Tu nu crezi în ea?

— Tot aşa cum nici tu nu crezi. Deci, dragă Marc, mulţumeşte-te să numeri orele şi minutele care te mai despart de ziua cea mare. N-ai altceva mai bun de făcut decât să reiei numărătoarea când ai terminat-o.

— Ah, prietene!... exclamă Marc cu tristeţe.

— Nu eşti rezonabil, Marc. Myra este mai liniştită ca tine.

— Pentru că ea nu ştie ce ştiu eu.

— Şi ce ştii tu?... Zău aşa! Ştii că personajul în chestiune nu se mai află la Ragz, că el nu se mai poate întoarce aici, că n-o să-l mai revedem niciodată, ţine bine minte! Dacă nici asta nu-ţi e de ajuns ca să te linişteşti!...

— Ce vrei, Henri, am presimţiri... Mi se pare...

— E absurd, bietul meu Marc! Ascultă-mă şi întoarce-te lângă Myra. Asta o să te facă să vezi viaţa mai în roz.

— Da, ai dreptate. N-ar trebui s-o părăsesc nici o clipă, niciodată!

Bietul meu frate! Îmi făcea rău să-l văd şi să-l aud. Spaima lui creştea pe măsură ce se apropia ziua căsătoriei sale. Şi, chiar şi eu, ca să spun adevărul, aşteptam această zi cu o nelinişte mai presus de voinţa mea.

Pe de altă parte, dacă nu puteam să mă bizui pe Myra, pe influenţa ei spre a-l calma pe fratele meu, nu mai ştiam nici ce metodă să folosesc în ce-l privea pe căpitanul Haralan.

În ziua în care aflase că Wilhelm Storitz se afla la Spremberg, cu greutate izbutisem să-i împiedic plecarea. Între Spremberg şi Ragz nu sunt decât cel mult două sute de leghe. Această distanţă poate fi străbătută în patru zile. În sfârşit, îl oprisem de data asta, dar, cu toate motivele pe care tatăl lui şi cu mine i le arătam, în ciuda folosului evident de a da uitării această neplăcută întâmplare, el readucea neîncetat vorba despre ea, şi mă temeam întruna să nu ne scape.

Într-o dimineaţă, el veni să mă viziteze, şi de la începutul conversaţiei am înţeles că se hotărâse să plece.

— N-o să faceţi asta, scumpul meu Haralan, i-am declarat, n-o s-o faceţi... O intâlnire între acest prusac şi dumneavoastră este cu neputinţă. Vă implor să nu părăsiţi Ragz-ul.

— Scumpul meu Vidal, îmi răspunse căpitanul pe un ton care arăta o hotărâre de neclintit, trebuie ca acest mizerabil să fie pedepsit.

— Şi o să fie, mai curând sau mai târziu, să nu vă îndoiţi de asta! am strigat eu. Dar singura mână care trebuie să se abată asupra lui este mâna poliţiei.

Căpitanul Haralan simţea că aveam dreptate. Totuşi, nu voia să se dea învins.

— Scumpul meu Vidal, răspunse el pe un ton care nu îngăduia vreo speranţă, noi nu vedem, nu puteam vedea lucrurile în acelaşi fel. Familia mea, care o să devină şi a fratelui dumneavoastră, a fost insultată şi eu să nu răzbun aceste insulte?

— Nu, justiţia trebuie să facă asta.

— Cum ar putea ea s-o facă dacă acest om nu se mai întoarce?... Căci guvernatorul a semnat azi de dimineaţă un mandat de expulzare care face cu neputinţă întoarcerea lui Storitz. Trebuie deci ca eu să mă duc acolo unde se află el, sau unde cel puţin trebuie să se afle, la Spremberg.

— Fie, replicai eu, ca ultim argument, dar aşteptaţi cel puţin căsătoria surorii dumneavoastră. Câteva zile de aşteptare încă şi apoi eu voi fi primul să vă sfătuiesc să plecaţi. Chiar o să vă întovărăşesc la Spremberg.

L-am convins cu atâta căldură încât convorbirea se sfârşi cu promisiunea lui formală că se va stăpâni, cu condiţia ca după celebrarea căsătoriei să nu mă mai împotrivesc planului său şi să plec cu el.

Ceasurile care ne mai despărţeau de 1 iunie aveau să-mi pară nesfârşite. Căci, la drept vorbind, deşi priveam ca o datorie liniştirea celorlalţi, nici eu nu eram lipsit de oarecare temeri. De asemenea, deseori mi se întâmpla să urc sau să cobor bulevardul Tékéli, împins de nu ştiu ce presimţire.

Casa Storitz era mereu aşa precum o lăsaseră după descinderea poliţiei: uşi încuiate, ferestre închise, curte şi grădină pustii. Pe bulevard, se aflau câţiva agenţi care se plimbau până la parapetul vechilor fortificaţii şi pe câmpia din apropiere. Nu încercase nimeni să intre în această casă, nici stăpânul şi nici servitorul. Şi totuşi, eram obsedat, căci, în ciuda tuturor celor ce le spuneam lui Marc şi căpitanului Haralan, în ciuda a ceea ce-mi spuneam mie însumi, de-aş fi văzut vreun fum ieşind pe coşul laboratorului, vreun chip apărând în dosul geamurilor foişorului, n-aş fi fost surprins.

În realitate, pe când populaţia din Ragz, revenită din prima ei spaimă, nu mai vorbea despre această afacere, fantoma lui Wilhelm Storitz îl obseda pe doctorul Roderich, pe fratele meu, pe căpitanul Haralan şi pe mine însumi.

În ziua aceea de 30 mai, după-amiază, spre a mă distrage, m-am îndreptat spre podul către insula Svendor, pentru a ajunge pe malul drept al Dunării.

Mai înainte de a sosi la pod, am trecut pe dinaintea debarcaderului în momentul în care o gabara de pasageri venea din amont.

Atunci îmi reveniră în minte incidentele călătoriei mele, întâlnirea mea cu acest individ, atitudinea lui provocatoare, sentimentul de antipatie pe care mi-l inspirase de la prima vedere, apoi, când îl credeam coborât la Vukovar, vorbele pe care le rostise. Căci chiar el rostise aceste vorbe ameninţătoare. Îi recunoscusem vocea în salonul casei Roderich. Aceeaşi pronunţie, aceeaşi duritate, aceeaşi asprime.

Sub stăpânirea acestor idei, priveam unul câte unul pasagerii care se opreau la Ragz. Căutam chipul palid, ochii stranii, fizionomia diabolică a acestui personaj... Dar, cum se spune, mi-am pierdut timpul degeaba.

La ora şase, m-am dus, ca de obicei, să iau loc la masa familiei. Doamna Roderich mi se păru mai sănătoasă, aproape pe deplin restabilită după emoţiile suferite. Fratele meu uita de toate lângă Myra, în ajunul zilei în care ea avea să-i devină soţie. Chiar şi căpitanul Haralan părea mai calm, deşi întunecat la chip.

Eram hotărât să fac tot posibilul ca să înveselesc această mică lume şi să împrăştii ultimii nori neplăcuţi ai amintirilor triste. Din fericire, am fost ajutat de Myra să dau farmec şi bucurie acestei seri, care se prelungi destul de târziu. Fără a se lăsa rugată, ea se aşeză la clavir şi ne cântă vechi cântece maghiare, spre a şterge din amintire acel ticălos *Cântec al urii*, care răsunase în acest salon.

În momentul când ne retrăgeam, ea îmi spuse surâzând:

— Mâine, domnule Henri, să nu uitaţi...

— Să nu uit, domnişoară?... răspunsei pe acelaşi ton glumeţ pe care îl avusese şi ea.
— Da, să nu uitaţi că este ziua de audienţă a guvernatorului, a „acordării licenţei", spre a folosi expresia consacrată.
— Ah, într-adevăr! Mâine este!...
— Şi că dumneavoastră sunteţi unul din martorii fratelui dumneavoastră...
— Faceţi bine că mi-o reamintiţi, domnişoară Myra. Martor al fratelui meu!... Nici nu mai ţineam minte.
— Nu mă miră. Am observat că uneori eraţi distrat...
— Mă condamn pentru asta, dar mâine nu voi mai fi distrat, v-o promit solemn... Numai de n-ar fi Marc mai distrat decât mine...
— De el răspund eu. Aşadar, la ora patru fix...
— La ora patru, domnişoară Myra?... Şi eu care credeam că e la ora cinci şi jumătate!... Să nu vă mai fie teamă. Voi fi acolo la ora patru fără zece.
— Bună seara! Seară bună fratelui lui Marc, care va deveni şi al meu.
— Bună seara, domnişoară Myra, bună seara!
A doua zi, Marc a avut de făcut câteva drumuri în cursul dimineţii. Mi s-a părut că-şi redobândise liniştea şi l-am lăsat să se ducă singur.
Cât despre mine, ca un surplus de prudenţă şi spre a avea, dacă era cu putinţă, certitudinea că Wilhelm Storitz nu fusese revăzut la Ragz, m-am dus la primărie.
L-am întrebat pe domnul Stepark, la care am fost introdus imediat, dacă avea vreo ştire nouă.
— Nici una, domnule Vidal, îmi răspunse, puteţi fi sigur că omul nostru n-a mai reapărut la Ragz.
— Este tot la Spremberg?
— Tot ce pot să afirm este că se mai afla acolo, acum patru zile.
— Aţi primit această înştiinţare?
— Da, printr-un curier al poliţiei germane, care îmi confirmă ştirea.
— Asta mă linişteşte.
— Dar pe mine asta mă plictiseşte, domnule Vidal. Acest diavol de om — căci diavol este cuvântul potrivit — nu mi se mai pare dornic să treacă vreodată frontiera noastră.
— Cu atât mai bine, domnule Stepark!
— Cu atât mai bine pentru dumneavoastră, dar eu, ca poliţist, aş fi preferat să-l apuc de guler şi să-l bag pe acest ticălos de vrăjitor între patru ziduri!... În sfârşit, mai târziu, poate...
— Oh! Mai târziu, după căsătorie, cât o să poftiţi, domnule Stepark.

M-am retras mulţumindu-i şefului poliţiei.

La ora patru după-amiază, ne aflam strânşi în salonul din casa Roderich. Două caleşti aşteptau pe bulevardul Tékéli, una pentru Myra, pentru tatăl şi mama ei şi pentru un prieten al familiei, judecătorul Neumann, cealaltă pentru Marc, pentru căpitanul Haralan, pentru unul din camarazii săi, locotenentul Armgard, şi pentru mine. Domnul Neumann şi căpitanul Haralan erau martorii miresei, locotenentul Armgard şi cu mine eram martorii lui Marc.

Aşa precum mă lămurise căpitanul Haralan, în ziua aceea nu era vorba să se purceadă la căsătoria propriu-zisă, ci la o ceremonie pregătitoare întrucâtva. Numai după ce va fi dată autorizaţia guvernatorului va putea fi celebrată căsătoria a doua zi, la catedrală. Până atunci, logodnicii, dacă nu erau căsătoriţi în sensul desăvârşit al cuvântului, aveau să rămână totuşi strâns legaţi unul de celălalt, întrucât, în cazul în care un obstacol neprevăzut ar împiedica unirea proiectată, ei ar fi condamnaţi la un celibat perpetuu.

În feudalitatea franceză ar fi posibil să se regăsească unele urme ale acestei cutume, care are ceva patriarhal în ea, întrucât şeful pare astfel să se considere tatăl cetăţenilor. Această cutumă se perpetuase la Ragz până în zilele noastre.

Tânăra logodnică purta o rochie fermecătoare şi de cel mai bun-gust, doamna Roderich o toaletă foarte simplă, deşi foarte bogată. Doctorul şi judecătorul erau, ca şi fratele meu şi cu mine, în haine de ceremonie, şi cei doi ofiţeri în uniformă de mare ţinută.

Câteva persoane, femei şi fete tinere din popor, cărora o căsătorie le deşteaptă întotdeauna curiozitatea, aşteptau pe bulevard ieşirea trăsurilor. Dar probabil că a doua zi, la catedrală, mulţimea avea să fie imens de mare, drept un cuvenit omagiu adus familiei Roderich.

Cele două caleşti ieşiră prin poarta principală a casei, întoarseră colţul bulevardului, o luară pe cheiul Batthyani, pe strada Prinţul Miloch, pe strada Ladislas şi ajunseră la grilajul palatului guvernatorului.

Curioşii se aflau în număr mai mare în piaţă şi în curtea palatului. Poate că, la urma urmei, îi atrăsese amintirea primelor incidente. Poate că se întrebau de nu se va mai produce vreun alt fenomen asemănător.

Trăsurile pătrunseră în curtea de onoare şi se opriră înaintea peronului.

După o clipă, domnişoara Myra, la braţul tatălui său, doamna Roderich, la braţul domnului Neumann, apoi Marc, căpitanul Haralan, locotenentul Armgard şi cu mine am luat loc în sala de ceremonii, luminată de ferestrele înalte cu vitralii colorate şi

căptuşită cu panouri sculptate, de mare valoare. În mijloc, o masa lată avea pe ea două coşuri de flori magnifice.

În calitatea lor de tată şi de mamă, domnul şi doamna Roderich veniră să se aşeze de fiecare parte a fotoliilor rezervate logodnicilor, în spate, au luat loc cei patru martori: domnul Neumann şi căpitanul Haralan la stânga, locotenentul Armgard şi cu mine, la dreapta.

Un maestru de ceremonii îl anunţă pe guvernator. Toată lumea s-a ridicat în picioare la intrarea lui.

Acesta se aşeză pe tronul său, apoi îi întrebă pe părinţi dacă ei consimţeau la căsătoria fiicei lor cu Marc Vidal. Pe urmă, guvernatorul le puse celor doi logodnici întrebările de rigoare:

— Marc Vidal, făgăduiţi s-o luaţi pe Myra Roderich de soţie?

— O jur, răspunse fratele meu, căruia i se spusese lecţia.

— Myra Roderich, făgăduiţi să-l luaţi pe Marc Vidal de soţ?

— O jur, răspunse domnişoara Myra.

— Noi, guvernator din Ragz, rosti atunci excelenţa sa, în virtutea puterilor care ne-au fost conferite de către împărăteasa-regină şi conform cu privilegiile seculare ale oraşului Ragz, hotărâm a le acorda licenţa de căsătorie lui Marc Vidal şi Myrei Roderich. O vrem şi ordonăm ca zisa căsătorie să fie celebrată chiar mâine, după toate formele, în catedrala oraşului.

Astfel se petrecură lucrurile, în simplitatea lor obişnuită. Nici un miracol nu tulbură asistenţa, şi deşi această idee îmi trecuse o clipă prin minte, nici actul pe care au fost puse semnăturile n-a fost rupt, nici penele de scris n-au fost smulse din mâinile mirilor sau ale martorilor.

Cu siguranţă, Wilhelm Storitz sau era la Spremberg — putea să rămână acolo, spre bucuria compatrioţilor săi! — sau, dacă se afla la Ragz, însemna atunci că îşi epuizase puterea.

Acum, de o voia sau nu acest vrăjitor lăudăros, Myra Roderich avea să fie soţia lui Marc Vidal, sau nu va fi a nimănui altuia.

XII

Eram în 1 iunie. Această zi aşteptată cu atâta nerăbdare păruse că n-o să mai sosească niciodată.

În sfârşit, venise. Câteva ore încă şi ceremonia căsătoriei avea să se săvârşească în catedrala din Ragz.

Neliniştea pe care putuse s-o lase în mintea noastră amintirea inexplicabilelor întâmplări, care se petrecuseră cu vreo douăsprezece zile mai înainte, se risipise în întregime după audienţa la guvernator.

M-am sculat devreme. Dar, oricât de grăbit aş fi fost, Marc fusese şi mai grăbit şi mi-o luase înainte. Nu sfârşisem să mă îmbrac când intră la mine.

Era în ţinută de mire. Strălucea de fericire şi nici o umbră nu-i întuneca această strălucire. M-a îmbrăţişat cu căldură şi, la rându-mi, l-am strâns la inima mea.

— Myra, zise el, m-a rugat să-ţi reamintesc...

— Că astăzi are loc ceremonia, i-am răspuns râzând. Bine, spune-i că dacă am ţinut minte ora audienţei la guvernator, o s-o ţin minte şi pe cea de la catedrală. Ieri mi-am îndreptat ceasul după cel din turn. Dar şi tu, dragă Marc, vezi să nu întârzii! Ştii doar că prezenţa ta este indispensabilă şi că nu s-ar putea începe ceremonia fără tine!

După plecarea lui, m-am grăbit să-mi termin toaleta, deşi era de-abia ora nouă dimineaţa.

Noi ne dădusem întâlnire acasă. De acolo trebuiau să plece caleştile. Poate că numai pentru a-mi evidenţia exactitatea am sosit mai devreme decât trebuia — ceea ce avea să-mi aducă un surâs drăguţ din partea miresei — şi am luat loc în salon.

Una după alta au început să sosească persoanele — sau mai bine zis personajele, dată fiind solemnitatea momentului — care figuraseră la ceremonia de la palat. Cu toţii erau, ca şi în ajun, în costume de gală. Cei doi ofiţeri purtau cruci şi medalii pe splendidele lor uniforme ale regimentului Hotarelor Militare.

Myra Roderich — şi de ce n-aş spune Myra Vidal, întrucât cei doi logodnici erau legaţi de fapt prin hotărârea guvernatorului? — Myra, în toaletă albă, rochie de moar cu trenă, cu corsajul brodat cu flori de portocal, era îmbrăcată fermecător. Lângă ea se etala buchetul de mireasă şi pe părul ei blond era aşezată coroana nupţială, de sub care cădea în cute voalul ei de tul alb.

Această coroană era cea pe care i-o inapoiase fratele meu. Ea nu voise o altă coroană.

Intrând în salon cu mama ei, a venit spre mine şi mi-a întins mâna. I-am strâns-o afectuos, fratern. Apoi, cu ochii plini de bucurie, ea mi-a zis:

— Ah, frate, cât sunt de fericită!

Astfel, nu mai rămânea nici o urmă din trecutele zile negre, din grelele încercări la care fusese supusă această familie cinstită. Până şi căpitanul Haralan părea că uitase totul. Dovada acestui fapt este că îmi spuse strângându-mi mâna:

— Nu... Să nu ne mai gândim la asta!

Iată care era programul acestei zile ce primise aprobarea generală. La ora zece fără un sfert, plecarea spre catedrală, unde guvernatorul din Ragz, autorităţile şi notabilităţile oraşului aveau să se afle la sosirea tinerilor soţi. Prezentări şi

felicitări, după serviciul religios al căsătoriei, la semnarea actelor în sacristia de la Sfântul Mihail. Întoarcerea pentru prânzul care trebuia să reunească vreo cincizeci de convivi. Seara, în saloanele casei Roderich, sărbătoarea, pentru care fuseseră trimise aproape două sute de invitaţii.

Caleştile au fost ocupate în acelaşi fel ca şi în ajun: prima de către mireasă, de doctor, de doamna Roderich şi de domnul Neumann; a doua de către Marc şi de ceilalţi trei martori. La întoarcerea de la catedrală, Marc şi Myra Vidal, uniţi pe veci, aveau să ia loc în aceeaşi caleaşca. Alte echipaje se duseseră să aducă persoanele care trebuiau să alcătuiască cortegiul.

La ora zece fără un sfert, trăsurile au părăsit casa Roderich şi au pornit pe cheiul Batthyani. După ce au ajuns în Piaţa Maghiară, au traversat-o şi au urcat din nou spre frumosul cartier din Ragz, prin strada Prinţul Miloch.

Vremea era superbă, cerul luminat de razele soarelui. Pe sub galeriile străzii, trecătorii, în mare număr, se îndreptau spre catedrală. Toate privirile erau atrase de prima trăsură, priviri de simpatie şi de admiraţie pentru tânăra mireasă, şi am constatat cu plăcere că şi scumpul meu Marc se bucura deopotrivă de ele. La ferestre se vedeau chipuri surâzătoare şi de pretutindeni veneau atâtea saluturi, încât era cu neputinţă să li se răspundă tuturor.

— Zău, am spus, că o să păstrez amintiri foarte plăcute despre acest oraş!

— Ungurii cinstesc în dumneavoastră Franţa, pe care ei o iubesc, domnule Vidal, mi-a răspuns locotenentul Armgard, şi sunt fericiţi de această căsătorie care face pe un francez să intre în familia Roderich.

Apropiindu-ne de piaţă, a trebuit să înaintăm la pas, atât de dificilă devenea circulaţia.

Din turnurile catedralei îşi lua zborul veselul dangăt al clopotelor pe care adierea dinspre răsărit îl făcea să vibreze puternic şi, puţin înainte de ora zece, concertul clopotelor din turnul de alarmă îşi amestecă notele ascuţite cu vocile sonore de la Sfântul Mihail.

Era exact ora zece şi cinci, când cele două caleşti ale noastre se opriră lângă trepte, înaintea portalului central, deschis din ambele părţi.

Doctorul Roderich a coborât primul, apoi fiica sa, care îl luă de braţ. Domnul Neumann îi oferi şi el braţul doamnei Roderich. Noi am sărit imediat jos şi am înaintat, în urma lui Marc, între şirurile de spectatori care erau aşezaţi, la diferite distanţe, de-a lungul pieţii din faţă.

În acest moment, răsunară în interior marile orgi şi, în sunetele maiestuoaselor lor acorduri, cortegiul pătrunse în biserică.

Marc şi Myra se îndreptară spre cele două fotolii aşezate unul lângă altul în faţa altarului cel mare. În spatele lor, părinţii şi martorii îşi găsiră scaunele care le erau rezervate.

Toate scaunele cu spetează şi jeţurile din strane ale corului erau deja ocupate de o numeroasă asistenţă compusă din guvernatorul din Ragz, din magistraţi, din ofiţerii garnizoanei, din judecător şi din sindici, din principalii funcţionari ai administraţiei, din prietenii familiei, din notabilităţile industriei şi ale comerţului. Doamnelor, în toalete splendide, le fuseseră rezervate de asemeni anumite locuri de-a lungul stranelor, de nu mai rămase astfel nici unul liber.

Îndărătul grilajelor corului, o capodoperă a lucrăturii artistice în fier din secolul al XIII-lea, se înghesuia mulţimea curioşilor. Cât despre persoanele care nu se putuseră apropia de grile, ele se aşezaseră în marele naos ocupând toate scaunele de acolo.

În pronaosurile transeptului, în părţile laterale, era îngrămădit norodul, care se revărsa până pe treptele tindei bisericii.

Dacă unii din cei prezenţi mai păstrau în acest moment amintirea întâmplărilor care tulburaseră oraşul, putea oare să le mai vină în minte că aveau să le vadă repetându-se în catedrală? Evident că nu, oricât de puţin le-ar fi atribuit amestecului diavolului, căci nu într-o biserică s-ar fi putut manifesta el.

Se produse o mişcare în dreapta corului şi mulţimea a trebuit să se dea în lături spre a face loc episcopului, diaconului, subdiaconului, paracliserului, copiilor din cor.

Episcopul se opri în faţa treptelor altarului, se înclină şi rosti primele fraze din *Introit*, în vreme ce dascălii intonau versetele din *Confiteor*.

Myra era îngenuncheată pe perna scăunelului de rugăciuni, cu capul plecat într-o atitudine plină de smerenie. Marc stătea în picioare lângă ea şi ochii lui n-o părăseau o clipă.

Liturghia fusese celebrată cu toată pompa de care biserica catolică a vrut să-şi înconjoare ceremoniile solemne. Orga alterna cu tradiţionala cântare bisericească *Kyrie* şi strofele *Gloria in Excelsis*, care răsunau sub bolţile înalte.

Se producea uneori un vag zgomot de mulţime în mişcare, de scaune deplasate, lăsate jos, care însoţeau paşii slujbaşilor bisericii veghind ca trecerea prin marele naos să rămână liberă pe toată lungimea ei.

De obicei, interiorul catedralei este cufundat într-o penumbră în care sufletul se lasă mai deplin în voia impresiilor religioase.

Prin vechile vitralii pe care se desenează în culori somptuoase silueta personajelor biblice, prin ferestrele strâmte ale stilului ogival din prima epocă, prin geamurile laterale pictate nu pătrunde decât o lumină slabă. De-i puţin mohorâtă vremea, marele naos, părţile laterale, absida, rămân întunecate, şi această obscuritate nu este luminată decât de punctele de foc care strălucesc în vârful luminărilor lungi de la altar.

Astăzi era însă altfel. Sub soarele magnific, ferestrele dinspre est şi rozeta transeptului parcă se aprindeau. Un fascicol de raze, trecând printr-un ochi de fereastră al absidei, cădea drept pe amvonul suspendat de unul din stâlpii naosului şi părea să însufleţească chipul chinuit al uriaşului care îl susţine pe umerii lui enormi.

Când se auzi clopoţelul, asistenţa se ridică în picioare şi, după miile de zgomote care se produseră, se aşternu tăcerea, în vreme ce diaconul citi, psalmodiind, Evanghelia Sfântului Matei.

Apoi episcopul, întorcându-se spre logodnici, le adresă o scurtă cuvântare. El vorbea cu o voce cam slabă, vocea unui bătrân cu părul alb. Spuse lucruri foarte simple care trebuiau să-i meargă la inimă Myrei, îi făcu elogiul virtuţilor familiale, ale familiei Roderich, ale devotamentului ei faţă de cei nefericiţi şi ale nemărginitei sale carităţi. El binecuvânta această căsătorie care unea un francez şi o maghiară şi invocă pronia cerească asupra noilor soţi.

După terminarea cuvântării, bătrânul preot se întoarse spre altar pentru rugăciunile dinaintea jertfei pâinii şi a vinului, în vreme ce diaconul şi subdiaconul îşi reluau locul alături de el.

Dacă notez pas cu pas amănuntele acestei liturghii nupţiale este pentru că ele au rămas gravate adânc în spiritul meu, pentru că amintirea lor nu avea să se mai şteargă niciodată nicicum, din memoria mea.

Atunci, din tribuna orgii se înălţă o voce superbă, acompaniată de un cvartet de instrumente de coarde. Un tenor foarte renumit în lumea maghiară cânta imnul ofrandei.

Marc şi Myra se ridicară din fotolii şi veniră să se aşeze înaintea treptelor altarului. Şi acolo, după ce subdiaconul a primit bogata lor milostenie, ei apropiară buzele sărutând potirul cu împărtăşania pe care li-l prezenta preotul. Apoi merseră să-şi reia locul păşind unul lângă altul. Niciodată, nu, niciodată Myra nu strălucise mai mult de frumuseţe şi nici nu fusese mai luminată de nimbul fericirii ca acum.

Veni apoi rândul fetelor ce fac chetă, să strângă banii pentru bolnavi şi săraci. Precedate de paraclisieri, ele se strecurară în mijlocul rândurilor de credincioşi din cor şi din naos, şi în

vreme ce se auzea zgomotul scaunelor mişcate din loc, foşnetul rochiilor şi freamătul mulţimii, mărunţişul cădea în cutia lor.

În sfârşit, episcopul, însoţit de cele două ajutoare ale lui, se îndreptă către logodnici. El se opri în faţa lor.

— Marc Vidal, întrebă cu vocea lui tremurătoare care totuşi fu auzită de toţi, într-atât de profundă era tăcerea, consimţiţi s-o luaţi de soţie pe Myra Roderich?

— Da, răspunse fratele meu.

— Myra Roderich, consimţiţi să-l luaţi de soţ pe Marc Vidal?

— Da, rosti Myra din toată inima.

Mai înainte de a pronunţa cuvintele sacramentale, epicopul luă verighetele pe care i le întinse fratele meu şi le binecuvântă. Apoi el se pregăti să pună una din ele în degetul tinerei soţii...

În acest moment se auzi un ţipăt puternic, un ţipăt de spaimă şi de groază.

Şi iată ce am văzut, ceea ce o mie de persoane au văzut ca şi mine:

Diaconul şi subdiaconul se dau înapoi clătinându-se, împinşi parcă de o forţă puternică; episcopul, cu gura tremurând, cu trăsăturile schimonosite, cu privirea pierdută, pare să se lupte cu o fantomă şi până la urmă se prăbuşeşte în genunchi...

Imediat după aceea, căci evenimentele s-au produs repede, ca o lovitură de trăsnet, încât nimeni n-a avut timp să intervină şi nici măcar să înţeleagă ce se petrece, fratele meu şi cu Myra căzură pe piatră, pe jumătate răsturnaţi...

Apoi verighetele zburară prin naos şi una din ele mă izbi cu violenţă în obraz...

Şi, în acest moment, iată ce am auzit. O mie de persoane au auzit, ca şi mine, aceste cuvinte rostite cu o voce teribilă, vocea pe care o cunoşteam bine, vocea lui Wilhelm Storitz:

— Nenorocire soţilor... nenorocire!..

La auzul acestui blestem venind parcă din lumea de dincolo, un fior de groază a străbătut mulţimea. Din toate piepturile a ţâşnit un vaiet surd şi Myra, care se ridica scoţând un ţipăt sfâşietor, căzu din nou leşinată în braţele lui Marc îngrozit.

XIII

Fenomenele la care asistasem în catedrala din Ragz şi cele al căror teatru fusese casa Roderich tindeau spre aceeaşi ţintă. Originea lor era aceeaşi. Wilhelm Storitz, el singur, era autorul lor. Se putea admite că ele se datorau vreunei manopere dibace?... Eram silit să-mi răspund cu hotărâre: nu. Nu, nici

scandalul din biserică, nici răpirea coroanei nupţiale nu puteau fi atribuite unei scamatorii. Ajungeam să presupun în mod serios că acest om deţinea de la tatăl lui vreun secret ştiinţific, cel al unei descoperiri necunoscute care i-ar fi dat posibilitatea să se facă invizibil... De ce nu, la urma urmei?... Pentru ce unele raze luminoase n-ar avea proprietatea să străbată prin corpurile opace, ca şi cum aceste corpuri ar fi translucide?... Dar unde aveam să ajung... cu toate aceste trăsnăi, trăsnăi despre care m-am păzit să spun cuiva ceva!

Noi o ridicasem pe Myra fără ca ea să-şi fi recăpătat cunoştinţa. A fost transportată în camera ei şi a fost aşezată pe pat, dar îngrijirile ce i s-au dat din plin n-au izbutit s-o reînsufleţească. Rămânea inertă, insensibilă, cu toate sforţările doctorului, lipsit acum de orice putere. Totuşi, respira, semn că trăia. Ajunsesem să mă întreb cum de putuse ea să supravieţuiască atâtor încercări, cum de n-o ucisese această ultimă emoţie.

Mai mulţi confraţi ai doctorului Roderich alergaseră la el. Ei stăteau la patul Myrei, întinsă fără nici o mişcare, cu pleoapele coborâte, cu chipul de o paloare ca de ceară, cu pieptul ridicându-se în bătăile neregulate ale inimii, cu respiraţia redusă la un suflu ce se putea stinge dintr-o clipă într-alta.

Marc îi strângea mâinile. Plângea. O implora, o striga:

— Myra... scumpa mea Myra!...

Cu vocea întretăiată de suspine, doamna Roderich repeta în van:

— Myra... copila mea... Sunt aici... lângă tine... sunt mama ta... Tânăra fată nu-şi deschidea ochii şi desigur că nici n-o auzea.

Cu toate acestea, medicii încercaseră cele mai energice remedii. La un moment dat se păru că bolnava avea să-şi recapete cunoştinţa... Buzele ei bâlbâiră cuvinte vagi, cu neputinţă de priceput, degetele ei se agitară în mâinile lui Marc, ochii i se redeschiseră numai pe jumătate... Dar ce privire pierdută, sub aceste pleoape ridicate pe jumătate. O privire din care lipsea înţelegerea!...

Marc o pricepu prea bine. Brusc, se dădu îndărăt, cu un ţipăt:

— E nebună... e nebună!...

M-am repezit la el şi l-am ţinut cu ajutorul căpitanului Haralan, întrebându-mă de nu cumva o să-şi piardă şi el minţile. A trebuit să fie dus în altă cameră în care medicii s-au luptat împotriva acestei crize, al cărei sfârşit ar fi putut fi fatal.

Care avea să fie deznodământul acestei drame? Exista motiv să se spere că Myra avea să-şi redobândească cu timpul judecata, că îngrijirile medicale aveau să-i învingă rătăcirea spiritului, că această nebunie n-avea să fie decât trecătoare?

Căpitanul Haralan îmi spuse când se află singur cu mine:

— Trebuie s-o sfârşim cu asta!...

S-o sfârşim?... în ce fel o înţelegea? Că Wilhelm Storitz se reîntorsese la Ragz, că el era autorul acestei nelegiuiri, n-o mai puneam la îndoială. Dar unde să-l întâlneşti, şi aveam noi vreo putere asupra acestei făpturi imposibil de prins?

Pe de altă parte, cărei impresii avea să-i cadă pradă oraşul? O să accepte el o explicaţie naturală a acestor fapte?

Nu mai trebuia să ascundem în ce măsură acest străin, împotriva căruia guvernatorul din Ragz semnase un mandat dc expulzare, era amestecat în această afacere. Ceea ce ţinusem secret până atunci nu mai putea rămâne în umbră, după scandalul de la Sfântul Mihail.

Chiar de a doua zi, oraşul a fost în fierbere. Se făcu legătura între evenimentele petrecute în casa Roderich şi cele din catedrală. Liniştea ce se aşternuse în mulţime făcu loc unor noi tulburări. Se află, în sfârşit, veriga care unea aceste diverse întâmplări. Acest nume, Wilhelm Storitz, nu se mai pronunţă nicăieri, în toate casele, în toate familiile, fără să evoce amintirea, s-ar putea spune, fantoma unui personaj ciudat, a cărui existenţă se scurgea între zidurile mute şi ferestrele închise ale locuinţei de pe bulevardul Tékéli.

Să nu fim deci surprinşi dacă, de îndată ce ştirea se răspândi, populaţia merse spre acest bulevard, împinsă de o putere irezistibilă, de care poate că nici nu-şi mai dădea seama.

Tot aşa fusese probabil şi când mulţimea se îngrămădise în cimitirul din Spremberg. Dar acolo, compatrioţii savantului sperau să asiste la vreun miracol şi nu-i împingea nici un sentiment de duşmănie. Aici, dimpotrivă, era o explozie de ură, o nevoie de răzbunare, justificate de actele unei fiinţe răufăcătoare.

Această surescitare nu se putea decât mări întruna. Cei mai mulţi dintre oameni n-ar fi vrut să accepte niciodată o explicaţie naturală a acestor fenomene de neînţeles.

Guvernatorul din Ragz se nelinişti de această stare de spirit a oraşului şi-i ordonă şefului poliţiei să ia toate măsurile pe care le reclama situaţia. Trebuia să fie gata să se apere împotriva exceselor unei panici care ar fi putut să aibă cele mai grave urmări. Pe lângă asta, de cum se dezvălui numele lui Wilhelm Storitz, a trebuit să fie păzită casa de pe bulevardul Tékéli, în faţa căreia se strânseseră sute de oameni, şi să fie apărată împotriva invadării şi jafului.

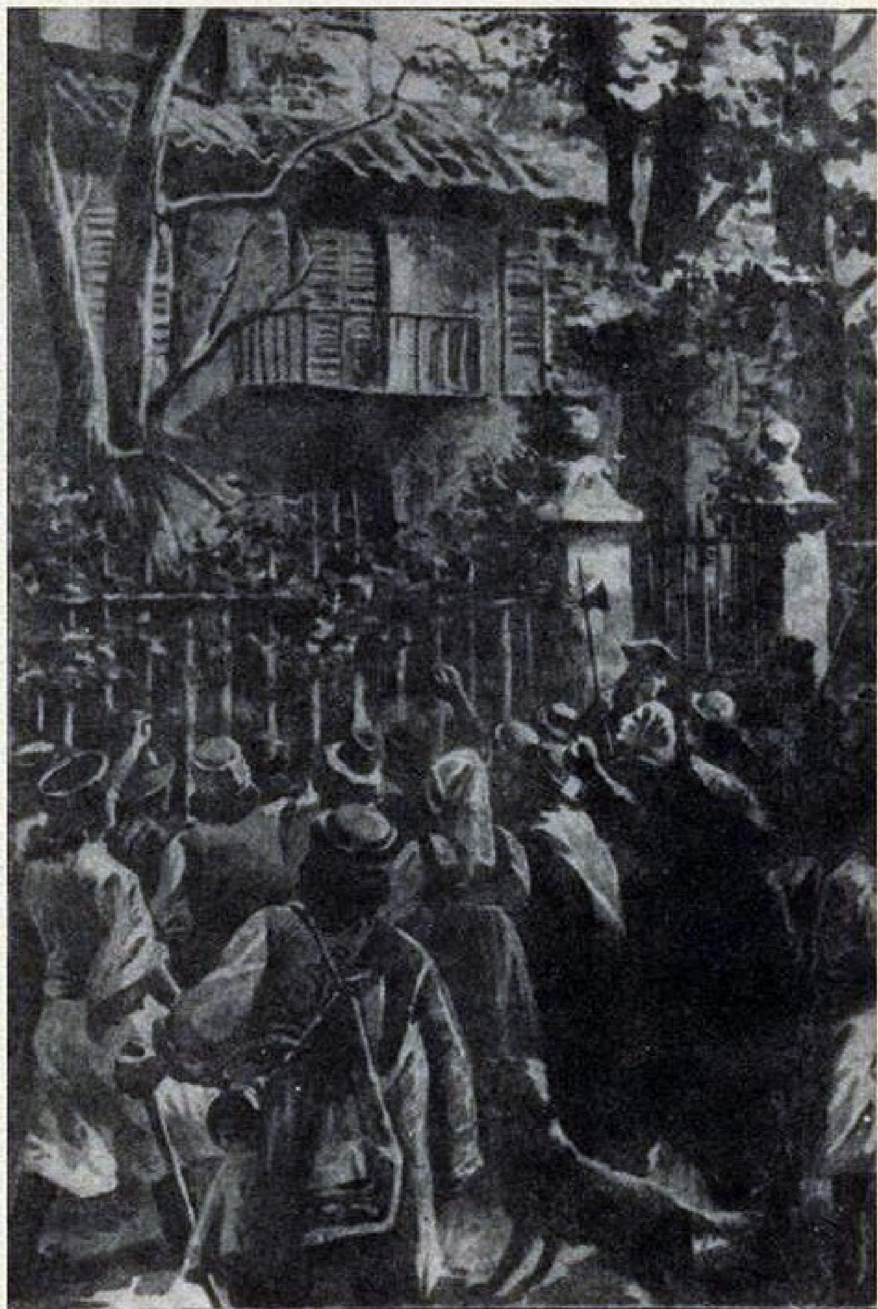
În vremea aceasta, ideile mele evoluau şi ajungeam să judec în mod serios o ipoteză pe care, la început, o respinsesem *de*

plano[1]. Dacă, deci, această ipoteză era întemeiată, dacă un om avea puterea să se facă invizibil, ceea ce era de necrezut, poate, dar care acum devenise o realitate, asta însemna că liniştea publică era absolut compromisă. Nu mai exista atunci nici o siguranţă personală. Întrucât Wilhelm Storitz se întorsese la Ragz şi nimeni nu-l putuse vedea acolo, nimic nu mai putea contesta posibilitatea ca el să mai fie încă aici, fără să existe vreun mijloc de a fi sigur de asta. Un alt subiect de teamă era întrebarea dacă păstrase pentru el singur secretul acestei descoperiri pc care i-o lăsase probabil tatăl lui. Servitorul său Hermann nu-l folosea şi el? Sau alţii nu s-ar putea folosi de descoperire în folosul lui sau al lor? Cine i-ar împiedica atunci pe aceştia să pătrundă în case când şi cum le-ar plăcea, să se amestece în viaţa oamenilor? Intimitatea familiilor n-ar fi distrusă? Dacă te-ai încuia în casă, ai mai fi sigur că eşti singur acolo, sigur că nu eşti auzit şi văzut de nimeni, afară numai de cazul când stai într-un întuneric complet? Şi, afară, pe străzi, această teamă neîncetată că eşti urmărit, fără s-o ştii, de cineva invizibil, care nu te scapă din ochi şi poate face din tine tot ce pofteşte!… Ce mijloc ai mai avea de a te sustrage atentatelor de tot felul, ajunse acum atât de uşoare? Nu însemna asta nimicirea în scurtă vreme a oricărei vieţi sociale? Lumea îşi reaminti atunci ceea ce se petrecuse în piaţa târgului Coloman, faptele la care căpitanul Haralan şi cu mine fusesem martori. Un bărbat fusese răsturnat în mod violent, după cum pretindea, de către un agresor invizibil. Totul te făcea să crezi acum că acest bărbat spusese adevărul. Fără îndoială că el fusese izbit în trecere de către Wilhelm Storitz, de către Hermann sau de către oricare altul. Fiecare gândea că asta i se putea întâmpla şi lui. La fiecare pas, erai expus unor astfel de întâlniri.

---

[1] *De plano* – uşor, fără greutate (în limba latină în text). (n.t.)

Aici, dimpotrivă, era o explozie de ură...

Pe urmă, şi alte amănunte le reveniră în minte oamenilor afişul publicaţiilor smuls din ramă la catedrală şi, la percheziţia de pe bulevardul Tékéli, zgomotul de paşi auzit în camere, fiola căzută şi spartă pe neaşteptate.

Ei bine, el era acolo şi se pare că şi Hermann de asemenea era acolo. Ei nu părăsiseră oraşul îndată după serata logodnei, aşa cum o presupusesem noi, şi asta explica apa cu săpun din camera dc dormit, focul din maşina de la bucătărie. Da, amândoi asistau la percheziţiile făcute în curte, în grădină, în casă, şi când au fugit l-au făcut să cadă pe agentul de poliţie care stătea de gardă în josul scării. Dacă noi găsisem coroana nupţială în foişor însemna că Wilhelm Storitz, surprins de percheziţie, nu mai avusese timp s-o ia cu el.

În ceea ce mă privea, incidentele petrecute în timpul călătoriei la bordul vasului *Dorothée*, pe când coboram Dunărea de la Pesta la Ragz, se explicau acum. Pasagerul pe care îl crezusem coborât la Vukovar era tot la bord, deşi nu se mai vedea acolo.

Astfel, îmi ziceam, această invizibilitate el ştie s-o producă instantaneu. El apare şi dispare după pofta lui, precum vrăjitorii graţie baghetei fermecate şi, în acelaşi timp, el poate să facă invizibile veşmintele care îl acoperă, dar nu şi obictele pe care le ţine în mână, întrucât noi văzusem contractul şi buchetul rupte, coroana luată, verighetele zvârlite prin naos. Totuşi, nu este vorba aici nici de magie, nici de cuvinte cabalistice, nici de incantaţii sau de vrăjitorie. Să ne menţinem în domeniul faptelor materiale. Evident, Wilhelm Storitz posedă formula unei compoziţii pe care este de ajuns s-o înghită... Care? Fără îndoială, aceea pe care o conţinea acea fiolă spartă şi care se evaporase aproape instantaneu. Care este formula acestei compoziţii, iată ceea ce noi nu ştiam, ceea ce ar fi fost important să ştim, dar ceea ce poate că nu aveam să ştim niciodată!...

În ce priveşte persoana lui Wilhelm Storitz, chiar atunci când este invizibilă, este oare cu neputinţă să pui mâna pe ea? Dacă scapă simţului vederii, ea nu scapă, îmi imaginez, simţului pipăitului. Învelişul ei material nu-şi pierde nici una din cele trei dimensiuni comune tuturor corpurilor, lungime, lăţime, adâncime. El este mereu acolo, în carne şi oase, cum se zice. Invizibil, fie, intangibil, nu! Asta-i valabil pentru fantome, dar noi n-avem de-a face cu o fantomă!

De-ar face întâmplarea să-l apuci de braţe, de picioare, de cap — dacă nu-l vezi, cel puţin o să-l ţii. Şi oricât de uimitoare ar fi facultatea de care dispune el, ea nu-i va îngădui să treacă prin zidurile unei închisori.

Dar acestea nu erau decât raţionamente întrucâtva acceptabile, pe care probabil că fiecare şi le făcea, deşi situaţia nu devenea prin asta mai liniştitoare, siguranţa mai puţin compromisă. Nu te simţeai apărat nici afară, nici înlăuntrul caselor, nici ziua, nici noaptea. Cel mai mic zgomot din camere, un trosnet al podelii, un oblon mişcat de vânt, un vaiet al giruetei de pe acoperiş, până şi zumzetul în urechi al unei insecte, şuieratul vântului printr-o uşă sau o fereastră prost închisă, totul părea suspect. În viaţa de familie cu acel du-te-vino al ei, când se servea masa, seara în timpul veghei, noaptea în timpul somnului, admiţând că mai era cu putinţă somnul, nu se putea şti niciodată dacă nu pătrunsese vreun nepoftit în casă, dacă Wilhelm Storitz sau vreun acolit de-al lui nu se afla acolo, spionându-ţi mişcările, ascultându-ţi cuvintele, pătrunzând în cele mai intime secrete ale familiilor.

Neîndoios, se putea întâmpla ca acest german să fi părăsit Ragz-ul şi să se fi reîntors la Spremberg. Totuşi, reflectând la asta — aceasta a fost părerea doctorului, a căpitanului Haralan şi de asemenea a guvernatorului şi a şefului poliţiei — se putea admite în mod raţional că Wilhelm Storitz o sfârşise cu netrebnicele lui atacuri? Dacă el lăsase să fie acordată licenţa de căsătorie, este pentru că nu se întorsese încă de la Spremberg. Dar căsătoriei însăşi el îi întrerupsese celebrarea, şi în cazul în care Myra şi-ar redobândi raţiunea, n-ar mai căuta el s-o împiedice? De ce să i se fi stins ura pe care o jurase familiei Roderich, întrucât ea nu-şi atinsese încă ţinta? Ameninţările care răsunaseră în catedrală nu răspundeau ele în mod elocvent acestor întrebări?

Nu, ultimul cuvânt nu fusese spus în această afacere şi erai în drept să te temi de totul, gândindu-te la mijloacele de care dispunea acest om pentru realizarea planurilor lui de răzbunare.

Într-adevăr, oricât de supravegheată ar fi fost zi şi noapte casa Roderich, n-ar mai izbuti el să intre în ea? Odată intrat în casă, n-ar lucra el precum i-ar conveni?

Se poate judeca, potrivit acestor gânduri, starea de obsesie a spiritelor, atât a celor care rămâneau în domeniul faptelor pozitive, cât şi a celor ce se lăsau pradă exagerărilor unei imaginaţii superstiţioase.

Dar, în sfârşit, exista vreun leac împotriva acestei situaţii? Eu nu vedeam nici unul, o mărturisesc. Plecarea lui Marc şi a Myrei n-ar fi schimbat-o. Wilhelm Storitz n-avea, într-adevăr, să-i urmărească în toată libertatea?

Fără a mai socoti că starea în care se afla Myra nu-i permitea deloc să părăsească Ragz-ul.

Pentru moment, unde era el, duşmanul nostru ce nu putea fi prins? Nimeni n-ar fi fost în stare s-o spună cu siguranţă, dacă o serie de evenimente nu ne-ar fi dovedit, unul după altul, că el se încăpăţâna să stea în mijlocul unei populaţii pe care o înfrunta şi o teroriza nepedepsit.

Primul din aceste evenimente a fost cât pe-aci să ne aducă desperarea la culme. Două zile încheiate se şi scurseseră de la teribila scenă din biserica Sfântul Mihail, fără ca nici o ameliorare să se fi produs în sănătatea Myrei, lipsită mereu de raţiune, mereu ţintuită la pat, mereu între viaţă şi moarte. Eram în 4 iunie. După-prânz, toată familia Roderich, împreună cu fratele meu şi cu mine, era strânsă în galerie şi discutam cu însufleţire care era cea mai bună măsură de luat, când un hohot de râs cu adevărat drăcesc ne răsună în urechi.

Ne-am ridicat cu toţii, îngroziţi. Marc şi căpitanul Haralan, cuprinşi de un fel de nebunie, se îndreptară în aceeaşi clipă, dintr-o singură mişcare, spre partea galeriei de unde se părea că vine acest înspăimântător hohot de râs, dar se opriră după câţiva paşi. Totul se petrecuse în două secunde. În două secunde am văzut trecând un fulger, ca un tăiş strălucitor ce-şi descria în plină lumină curba lui ucigaşă; şi l-am văzul pe fratele meu clătinându-se şi pe căpitanul Haralan prinzându-l în braţe...

M-am repezit în ajutorul lor, chiar în momentul în care o voce — această voce pe care o cunoşteam cu toţii! — rostea pe tonul unei hotărâri de neclintit:

— Niciodată Myra Roderich nu va fi soţia lui Marc Vidal!... Niciodată!

Îndată, un violent curent de aer făcu să se legene policandrele, poarta grădinii repede deschisă şi închisă zornăi cu mare zgomot, şi am înţeles că necruţătorul nostru adversar ne scăpa din nou.

Căpitanul Haralan şi cu mine l-am întins pe fratele meu pe un divan şi doctorul Roderich i-a cercetat rana. Din fericire, nu era gravă. Lama pumnalului alunecase pe omoplatul stâng de sus în jos şi totul se limita la o tăietură lungă, care deşi se înfăţişa foarte impresionantă, avea să se vindece în câteva zile. De data aceasta, asasinul nu-şi atinsese ţinta. Dar avea să fie mereu aşa?

Marc a fost pansat şi transportat la hotelul *Temesvar*, şi eu m-am aşezat la căpătâiul lui, unde, în timp ce-l vegheam, m-am cufundat în examinarea problemei ce se punea agerimii minţii mele şi pe care trebuia s-o rezolv cu orice preţ, fiind în joc viaţa atâtor fiinţe scumpe mie.

Nu făcusem încă, o mărturisesc, nici primii paşi pe drumul soluţiei căutate, când s-au ivit alte evenimente, deloc dramatice

de astă dată, ci mai degrabă bizare, incoerente chiar şi care îmi deteră mult de gândit.

În seara aceleiaşi zile, 4 iunie, o lumină puternică, ce fu zărită din piaţa Kurtz şi din târgul Coloman, apăru la cea mai de sus fereastră a turnului cu clopotul de alarmă. O torţă aprinsă cobora, se ridica, se agita, de parcă vreun răzvrătit ar fi vrut să dea foc edificiului.

Şeful poliţiei şi agenţii lui, ieşind afară din postul central, ajunseră repede în podul turnului. Lumina dispăruse însă şi, aşa precum se aştepta dealtfel domnul Stepark, nu găsiră acolo pe nimeni. Pe podea zăcea torţa stinsă din care ieşea miros de funingine, scântei răşinoase se mai prelingeau pe acoperiş, dar incendiatorul dispăruse. Fie că individul — să-i spunem Wilhelm Storitz — avusese vreme să fugă, fie că el se ascundea într-un ungher al turnului.

Mulţimea îngrămădită în piaţă şi-a strigat zadarnic, din toate puterile, răzbunarea de care îşi râdea vinovatul.

A doua zi, în cursul dimineţii, s-a produs o nouă înfruntare aruncată întregului oraş cuprins de nebunie.

Sunase ora zece şi jumătate, când răsună deodată un sinistru zvon de clopote, un dangăt funebru, un fel de toacă a groazei.

De data aceasta, nu mai era doar un singur om care să fi putut pune în mişcare toate clopotele catedralei. Pesemne că Wilhelm Storitz era ajutat de mai mulţi complici, sau cel puţin de servitorul său, Hermann.

Oamenii dădură năvală în piaţa Sfântul Mihail, alergând chiar şi din cartierele îndepărtate, unde aceste dangăte de clopot băgaseră groaza în ei. Din nou, domnul Stepark şi agenţii lui se pregătiră de atac. Ei se grăbiră spre scara turnului de la nord, urcară repede treptele, ajunseră în clopotniţa inundată toată de lumina care trecea prin ferestre.

Dar degeaba au cercetat ei turnul şi galeria superioară... Nimeni!... Nimeni!... Când agenţii intraseră în clopotniţa în care clopotele mute încetaseră să se mai legene, invizibilii trăgători şi dispăruseră.

XIV

Aşadar, temerile mele se adevereau. Wilhelm Storitz nu părăsise Ragz-ul şi intrase fără greutate în casa Roderich. Că-şi greşise ţinta, fie! Dar asta nu ne asigura deloc pe viitor. Ceea ce încercase fără rezultat să facă prima dată, avea să încerce din nou, şi poate cu mai mult succes. Era important deci de

stabilit un plan de acţiune care să ne păzească împotriva următoarelor atacuri ale acestui mizerabil.

Nu mi-a fost prea greu să-mi imaginez un asemenea plan. Am hotărât, în primul rând, să adun diversele persoane ameninţate în vreun fel şi să organizez un sistem de apărare, astfel încât să-i fie cu neputinţă cuiva să se apropie de ele. Am studiat cu grijă mijloacele de a atinge acest ţel şi, de îndată ce le-am găsit, le-am pus fără întârziere în aplicare.

În dimineaţa de 6 iunie, la mai puţin de patruzeci şi opt de ore de la atentat, fratele meu, a cărui rană foarte superficială se şi cicatriza, a fost transportat în casa Roderich şi a fost culcat într-o cameră alături cu cea a Myrei. După aceasta, i-am înfăţişat planul meu doctorului care, după ce-l aprobă în întregime, îmi dădu depline puteri şi-mi declară că, începând din acel moment, mă consideră întrucâtva drept comandantul unei garnizoane asediate.

Am făcut indată un act de autoritate. Lăsând un singur servitor de pază lui Marc şi Myrei — trebuia să risc asta! — am întreprins o vizită amănunţită şi metodică a casei, cu ajutorul tuturor locatarilor, printre care căpitanul Haralan şi chiar şi doamna Roderich, care a trebuit, la stăruinţa mea, să plece de la căpătâiul fiicei sale.

Am început cu podul. Noi toţi, cot la cot, l-am străbătut de la un capăt la altul. Apoi, tot împreună, am cercetat toate camerele, fără să uităm nici cea mai mică ascunzătoare şi fără să lăsăm între noi nici un spaţiu prin care i-ar fi fost posibil unei făpturi omeneşti să se strecoare. În trecere, este inutil s-o spun, ridicam perdelele, mutam scaunele din loc, inspectam pe sub paturi şi pe deasupra dulapurilor, făceam toate astea fără a părăsi o clipă legătura dintre noi. După vizitarea în acest fel a fiecărei odăi, uşa era încuiată şi cheia îmi era dată mie.

Această muncă a durat mai mult de două ceasuri, dar a fost în sfârşit terminată şi am ajuns la uşa exterioară siguri, absolut siguri, siguri din punct de vedere material, că nici un străin nu putea fi ascuns în casă. Această uşă exterioară a fost zăvorâtă şi eu am pus cheia în buzunarul meu. De acum încolo, nimeni n-avea să intre fără voia mea şi îmi propuneam să veghez astfel încât nici un intrus, de-ar fi şi de o sută de ori invizibil, să nu izbutească să se strecoare incognito în acelaşi timp cu vizitatorul recunoscut şi primit de mine.

Şi, de fapt, începând din această clipă, eu, eu singur sunt cel ce am răspuns bătăilor în poartă. Pentru a-mi îndeplini sarcina de portar, îl puneam pe căpitanul Haralan să mă însoţească sau, în absenţa lui, pe un servitor de încredere. Uşa la început nu era decât întredeschisă, apoi, în vreme ce tovarăşul meu o ţinea pe dinăuntru, eu mă strecuram prin deschizătura pe care

o închideam. Vizitatorul era admis? Atunci ne dădeam înapoi toţi trei pas cu pas, lipiţi unul de altul, în vreme ce uşa era trasă puţin câte puţin.

Evident că ne aflam într-o deplină siguranţă în această casă, transformată astfel într-o adevărată fortăreaţă.

Parcă aud obiecţia ce mi se poate face — pe bună dreptate, o recunosc. Mai degrabă decât numele de fortăreaţă, casei noastre i s-ar fi potrivit cel de închisoare. Este adevărat, dar o întemniţare este suportabilă când nu este veşnică. A noastră, însă, avea să fie de lungă durată? N-o credeam.

Nu încetam deloc, într-adevăr, să reflectez la ciudata noastră situaţie şi, fără să pretind că aş fi pătruns misterul de nedezlegat al lui Wilhelm Storitz, făceam un oarecare progres pe acest drum.

Câteva cuvinte explicative, poate puţin aride, mi se par acum necesare.

Când faci să cadă pe o prismă un fascicul de raze solare, acesta se descompune, precum se ştie, în şapte culori, al căror ansamblu dă lumina albă. Aceste culori — violet, indigo, albastru, verde, galben, portocaliu, roşu — constituie „spectrul solar". Dar această gamă vizibilă poate că nu-i decât o parte a spectrului complet. Poate că mai există şi alte culori nepercepute de simţurile noastre. Pentru ce aceste raze, încă necunoscute la ora actuală, n-ar avea proprietăţi cu totul diferite faţă de cele pe care le cunoaştem noi? În timp ce acestea din urmă nu sunt capabile să străbată decât un mic număr de corpuri solide, de pildă sticla, pentru ce acelea n-ar străbate indistinct toate corpurile materiale?[1] Dacă lucrurile s-ar petrece într-adevăr astfel, nimic nu ne-ar avertiza despre asta, întrucât simţurile noastre nu sunt sensibile la aceste raze, presupunând că ele există. S-ar putea deci întâmpla ca Otto Storitz să fi descoperit raze având această putere, şi ca el să fi găsit formula unei substanţe care, introdusă în organism, să aibă dubla facultate — de a se răspândi la periferia lui şi de a modifica natura diverselor raze conţinute în spectrul solar. Dacă se admitea aceasta, totul se explica. Lumina, atingând suprafaţa unui corp opac impregnat cu această substanţă, s-ar descompune, şi razele care o constituie s-ar transforma toate, în mod indistinct, în aceste radiaţii necunoscute a căror existenţă mi-o imaginam. Aceste radiaţii străbăteau deci în mod liber acest corp, apoi sufereau, în momentul ieşirii din el, o transformare în sens contrariu, îşi reluau diferitele lor forme

---

[1] De când a fost scrisă această lucrare, descoperirea razelor infraroşii şi ultraviolete a verificat parţial această ipoteză. (nota ed. franceze.)

prime şi ne impresionau ochii ca şi cum corpul opac n-ar fi existat.

Fără îndoială că multe puncte rămâneau obscure. Cum să se explice că, în vreme ce nu se mai vedeau veşmintele lui Wilhelm Storitz precum nici el însuşi, obiectele pe care le ţinea în mână puteau totuşi să rămână vizibile?

Pe de altă parte, care era substanţa capabilă să producă astfel de efecte miraculoase? Asta n-o ştiam şi era tare păcat, într-adevăr, căci, dacă aş fi cunoscut această substanţă, aş fi putut să mă folosesc şi eu de ea şi să lupt împotriva duşmanului nostru cu arme egale. Dar poate că, la urma urmei, era cu putinţă să-l înving şi fără să cunosc această substanţă? Îmi puneam, într-adevăr, această dilemă: oricare ar fi fost această substanţă necunoscută, acţiunea ei era fie trecătoare, fie permanentă. În primul caz, Wilhelm Storitz era obligat să înghită din ea doze noi la anumite intervale, lungi sau scurte. În al doilea caz, el trebuia în mod necesar să distrugă din când în când efectul drogului său printr-un alt drog antagonist, o contraotravă întrucâtva, căci există împrejurări în care invizibilitatea n-ar mai fi o superioritate, ci o adevărată inferioritate. În ambele cazuri, Wilhelm Storitz era silit fie să fabrice, fie să ia dintr-o rezervă avută de el substanţa pe care dorea s-o folosească, deoarece cantitatea pe care putea s-o aibă asupra lui nu putea fi desigur nelimitată.

Acest jalon odată pus, m-am întrebat ce sens aveau aceste trageri de clopote, aceste lumini agitate nebuneşte. N-aveau nici o noimă. Era ceva incoerent, aşa cum am mai observat. Ce altceva se putea conchide decât că Wilhelm Storitz, îmbătat de puterea pe care şi-o atribuia, ajungea la gesturi de smintit, că aluneca în nebunie? Ar fi o eventualitate favorabilă şi pe care cercetarea faptelor ar tinde s-o facă plauzibilă.

După ce am făcut aceste diverse raţionamente, m-am dus să-l caut pe domnul Stepark. L-am informat despre reflecţiile mele şi, de comun acord, am hotărât că zi şi noapte avea să fie păzită casa de pe bulevardul Tékéli de către un cordon de agenţi ai poliţiei sau de soldaţi, astfel încât să-i fie cu neputinţă proprietarului ei să poată intra în ea. În felul acesta Wilhelm Storitz ar fi lipsit totodată şi de laborator, şi de rezerva lui secretă, în cazul că aceasta ar exista. El ar fi, aşadar, condamnat prin forţa lucrurilor fie să-şi reia înfăţişarea omenească într-un răstimp mai scurt sau mai lung, fie să rămână veşnic invizibil, ceea ce, de s-ar întâmpla, ar putea deveni pentru el o cauză de slăbiciune. Fără nici o îndoială, dealtfel, că dacă ipoteza unui început de nebunie era întemeiată, această nebunie ar fi supra-excitată prin

obstacolele puse dementului şi că acesta ar ajunge să săvârşească imprudenţa care ni l-ar preda dezarmat.

Domnul Stepark nu făcu nici un fel de obiecţie ca să-mi dea satisfacţie. Şi el, dar din alte motive, se gândise să păzească locuinţa lui Wilhelm Storitz. El judeca această măsură capabilă să calmeze într-o oarecare măsură oraşul, atât de liniştit mai înainte şi până într-atât de fericit încât să fie invidiat de celelalte oraşe maghiare, dar acum tulburat mai mult decât se poate închipui. N-ar putea fi comparat decât cu un oraş dintr-o ţară invadată, sub teama continuă a bombardamentului, atunci când fiecare se întreabă unde va cădea prima ghiulea şi de nu va fi dărâmată prima casa lui.

Într-adevăr, de câte agresiuni nu puteam să ne temem din partea lui Wilhelm Storitz, întrucât nu părăsise oraşul, aşa precum avusese grijă el însuşi să facă cunoscut tuturor?

În casa Roderich, situaţia era şi mai rea încă. Nefericita Myra nu-şi redobândise încă raţiunea. Nu bolborosea decât cuvinte incoerente, ochii ei rătăciţi nu se opreau asupra nimănui. Nu ne auzea. N-o recunoştea nici pe mama ei, nu-l recunoştea nici pe Marc care fusese capabil curând s-o înlocuiască pe doamna Roderich la căpătâiul bolnavei în camera tinerei fete, atât de veselă altădată şi atât de tristă acum. Era un delir trecător, o criză pe care îngrijirile aveau s-o învingă? Era o nebunie incurabilă? Cine ar fi putut s-o spună?

Slăbiciunea ei era extremă, de parcă resorturile vieţii s-ar fi rupt în ea. Întinsă pe pat, aproape fără nici o mişcare, de-abia de schiţa câteodată un gest cu mâna. Erai îndreptăţit să te întrebi atunci dacă ea nu căuta să sfâşie vălul inconştienţei care o înfăşura, dacă nu încerca să-şi manifeste voinţa. Marc se apleca asupra ei, îi vorbea, se silea să-i ghicească un răspuns pe buze, un semn în ochi... Dar ochii îi rămâneau închişi şi mâna, de-abia ridicată, recădea imediat.

Doamna Roderich rezista printr-o extraordinară forţă a voinţei. De-abia de avea câteva ore de somn, şi astea doar pentru că soţul ei o obliga, dar ce somn mai putea fi acesta, tulburat de coşmaruri, întrerupt la cel mai mic zgomot! Ea credea că-l aude umblând prin cameră. Cu toate precauţiile luate, îşi zicea mereu că duşmanul invizibil, ce nu poate fi prins, se afla acolo, că pătrunsese în casă, că-i dădea întruna târcoale fetei sale!... Se ridica îngrozită şi nu-şi regăsea un pic de linişte decât după ce-l vedea pe doctor sau pe Marc veghind la căpătâiul Myrei. Dacă această situaţie s-ar fi prelungit, i-ar fi fost cu neputinţă să mai reziste.

În fiecare zi, mai mulţi dintre confraţii doctorului Roderich veneau la consultaţie. Nu se putuseră pronunţa asupra acestei inerţii intelectuale nici după examinarea îndelungă şi

minuţioasă a bolnavei. Nu exista nici o reacţie şi nici nu se producea o criză. Nu, doar o indiferenţă faţă de toate lucrurile exterioare, o inconştienţă desăvârşită, liniştea unei moarte, în faţa căreia arta medicală se vădea neputincioasă.

De îndată ce fu în stare să se ţină pe picioare, şi asta se petrecu după trei zile, fratele meu nu mai părăsi camera Myrei. La rându-mi, nici eu nu lipseam deloc din casă, decât cel mult pentru a mă duce la primărie. Domnul Stepark mă punea la curent cu tot ceea ce se vorbea la Ragz. De la el am aflat că populaţia era pradă celor mai mari temeri. În imaginaţia populară, nu era vorba numai de Wilhelm Storitz, ci de o întreagă bandă de fiinţe invizibile, alcătuită de el, care invadase oraşul lăsat, fără apărare, la cheremul infernalelor lor uneltiri.

Căpitanul Haralan, dimpotrivă, cel mai adesea se afla în afara fortăreţei noastre. Sub obsesia unei idei fixe, el colinda neîncetat străzile. Nu-mi cerea să merg cu el. Avea oare în cap vreun plan de la care se temea ca nu cumva eu să-l îndepărtez? Se bizuia el pe cel mai improbabil hazard ca să-l întâlnească pe Wilhelm Storitz? Aştepta el ca acesta să fie văzut la Spremberg sau în altă parte, pentru a încerca să-l găsească? Desigur, n-aş mai fi căutat să-l opresc. Dimpotrivă, m-aş fi dus cu el şi l-aş fi ajutat să ne scăpăm de acest ticălos.

Dar această eventualitate avea vreun sorţ să se producă? Nu, desigur. Nici la Ragz, nici aiurea.

În seara de ll iunie, am avut o lungă convorbire cu fratele meu. Mi se păruse mai copleşit ca oricând şi mă temeam să nu cadă grav bolnav. Ar fi trebuit să-l duc departe de acest oraş, să-l readuc în Franţa, dar el n-ar fi admis niciodată să se despartă de Myra. Totuşi era oare cu neputinţă ca familia Roderich să plece din Ragz pentru câtăva vreme? Această problemă nu trebuia să fie studiată? Mă gândeam la asta şi-mi propuneam să-i vorbesc doctorului.

În ziua aceea, la terminarea convorbirii noastre, i-am zis lui Marc:

— Bietul meu frate, te văd gata să-ţi pierzi orice speranţe, dar greşeşti. Viaţa Myrei nu este în primejdie, medicii sunt de acord în această privinţă. Dacă şi-a pierdut judecata, este doar momentan, te rog să mă crezi. Ea îşi va redobândi limpezimea minţii, îşi va reveni, pentru ea, pentru tine, pentru toţi ai ei.

— Vrei să nu disper, îmi răspunse Marc, cu o voce înecată de suspine. Dar, chiar de şi-ar recâştiga raţiunea, biata Myra nu va fi mereu la discreţia acestui monstru? Crezi oare că ura lui se va potoli cu ceea ce a făptuit acum? Dar dacă vrea să meargă mai departe cu răzbunarea?... Dacă vrea asta?... Trebuie să mă înţelegi, Henri... El poate totul şi noi ne aflăm fără apărare în faţa lui.

— Nu, am strigat, nu, Marc, nu este cu neputinţă să-l combaţi!

— Dar cum?... Cum?... continua Marc însufleţindu-se. Nu, Henri, tu nu spui tot ce gândeşti. Nu! Suntem dezarmaţi în faţa acestui mizerabil. Nu putem să-i scăpăm decât vârându-ne într-o închisoare. Şi nimic nu ne asigură că el n-o să izbutească, cu toate acestea, să pătrundă în ea.

Exaltarea lui Marc nu-mi mai îngăduia să-i răspund. Nu se mai asculta decât pe el. El adăugă, strângându-mi mâinile:

— Cine îţi poate spune că suntem singuri chiar în acest moment? Nu pot să merg dintr-o cameră într-alta, în salon, în galerie, fără să nu-mi spun că poate că el mă urmăreşte!... întruna mi se pare că cineva merge alături de mine... cineva care mă ocoleşte... care se dă îndărăt când înaintez... şi care dispare când vreau să pun mâna pe el...

În timp ce vorbea cu o voce gâtuită, Marc înainta, se dădea înapoi, de parcă ar fi urmărit o fiinţă invizibilă. Nu ştiam ce să mai fac spre a-l calma. Lucrul cel mai bun ar fi fost să-l scot afară din casă, să-l duc departe, cât mai departe cu putinţă...

— Cine ştie, continuă, dacă el n-a auzit tot ce-am vorbit noi? Noi îl credem departe. Dar poate că el este chiar aici. Stai!... îndărătul acestei uşi, aud paşi... El este acolo... Vino!... Să-l lovim!... Să-l ucidem!... Dar este posibil?... Are moartea vreo putere asupra acestui monstru?

Iată în ce stare se afla fratele meu! N-aveam motiv să mă tem că într-una din aceste crize îşi va pierde şi el mintea, cum şi-o pierduse Myra?

Pentru ce a trebuit ca Otto Storitz să facă această descoperire blestemată? Pentru ce a trebuit ca el să pună o astfel de armă în mâinile omului, şi aşa prea înarmat spre a face rău!

În oraş, situaţia nu se îndrepta. Deşi nu se mai produsese nici un alt incident de când Wilhelm Storitz răcnise, ca să spunem aşa, de la înălţimea turnului de alarmă: „Eu sunt aici", groaza pusese stăpânire pe întreaga populaţie. Nu era casă să nu fie crezută că-i bântuită de făptura invizibilă. Nici măcar bisericile nu mai erau un azil unde să te poţi refugia, după faptele petrecute la Catedrală. Autorităţile încercau în zadar să ţină piept panicii, dar nu izbuteau, căci eşti lipsit de orice putere împotriva groazei.

Iată un fapt, printre multe altele, care arată până la ce grad de nebunie ajunseseră spiritele.

Dimineaţa, la 12, plecasem de acasă ca să mă duc să-l văd pe şeful poliţiei.

Ajungând în strada Prinţul Miloch, cu două sute de paşi mai înainte de piaţa Sfântul Mihail, l-am zărit pe căpitanul Haralan. L-am ajuns din urmă:

— Mă duc la domnul Stepark, i-am zis. Veniţi cu mine la el, căpitane?

Fără să-mi răspundă, în mod maşinal, el luă aceeaşi direcţie ca şi mine. Ne apropiam de piaţa Kurtz când se auziră de acolo ţipete de spaimă.

O căruţă trasă de doi cai cobora strada cu o viteză nemaipomenită. Trecătorii fugeau în dreapta şi în stânga. Fără îndoială, căruţaşul fusese aruncat la pământ şi caii, lăsaţi în voia lor, îşi luaseră avânt.

Ei bine, n-o să credeţi, dar câtorva trecători, tot atât de speriaţi ca şi atelajul, le veni ideea că o făptură invizibilă conducea acest car şi că Wilhelm Storitz stătea pe capra lui. Un ţipăt ajunse până la noi:

— El... el!... El este!

Nu avusesem timp nici cât să mă întorc spre căpitanul Haralan, că acesta nu se mai afla lângă mine. L-am văzut fugind în întâmpinarea carului, cu intenţia evidentă de a-l opri în momentul în care ar trece pe lângă el.

Strada era foarte aglomerată la această oră. Numele lui Wilhelm Storitz se auzea din toate părţile. Au început să zboare pietre în direcţia cailor ce alergau.

Atât de mare era furia mulţimii, încât începură să se audă lovituri de muschetă trase din magazinul situat la unghiul străzii Prinţul Miloch.

Unul din cai căzu, lovit în coapsă de un glonte. Carul, izbindu-se de trupul animalului, se răsturnă.

Îndată, mulţimea începu să se repeadă, să se agaţe de roţi, de coş, de hulube. O sută de braţe se deschiseră spre a-l apuca pe Wilhelm Storitz... Dar n-au prins decât golul.

Căruţaşul invizibil izbutise, aşadar, să sară din car, mai înainte ca acesta să se răstoarne, căci nu te puteai îndoi că el voise să înspăimânte încă o dată oraşul.

Nu se petrecuse de fapt nimic, cum a trebuit s-o recunosc până la urmă. Îndată sosi alergând un ţăran din pustă, ai cărui cai, opriţi în târgul Coloman, îşi luaseră avânt în lipsa lui. Cât se înfurie când îşi văzu unul din cai culcat la pământ! Nimeni nu voia să-l asculte, şi am crezut că mulţimea avea să-l bată pe bietul om pe care cu mare greutate l-am apărat împotriva acestei furii oarbe.

L-am tras pe căpitanul Haralan, care m-a urmat la primărie fără să scoată o vorbă.

Domnul Stepark era informat despre ceea ce se petrecuse în strada Prinţul Miloch.

— Oraşul este înnebunit, îmi spuse el, şi nu se poate prevedea până unde o să meargă această nebunie.

I-am pus întrebările mele obişnuite:

— Aţi aflat ceva nou?
— Da, răspunse domnul Stepark, am fost informat că Wilhelm Storitz se află la Spremberg.
— La Spremberg!... strigă căpitanul Haralan, întorcându-se spre mine. Să plecăm! Mi-aţi făgăduit-o.
Nu ştiam ce să-i răspund, căci eram sigur că această călătorie era zadarnică.
— Mai aşteptaţi, căpitane, interveni domnul Stepark. Am cerut de la Spremberg confirmarea acestei ştiri şi curierul trebuie să sosească dintr-o clipă într-alta.
Nu trecuse nici o jumătate de oră, când plantonul îi înmână şefului poliţiei un plic adus în goana calului. Ştirea nu se baza pe nimic serios. Nu numai că nu se constatase prezenţa lui Wilhelm Storitz la Spremberg, dar se credea chiar că el nici nu părăsise vreodată Ragz-ul.
Se mai scurseră două zile fără să se producă nici o schimbare în starea Myrei Roderich. Cât despre fratele meu, mi se păru mai calm. Aşteptam prilejul să-i vorbesc doctorului despre un plan de plecare la care speram să mi-l fac aliat.
Ziua de l4 iunie a fost mai puţin liniştită decât cele precedente. Autorităţile îşi simţiră, de această dată, neputinţa de a stăpâni o mulţime dezlănţuită până la un atare grad de nebunie.
Către ora unsprezece, pe când mă plimbam pe cheiul Batthyani, aceste vorbe îmi izbiră auzul:
— El s-a întors... s-a întors!
Cine era acest „el" era uşor de ghicit, şi am auzit de la doi-trei trecători cărora m-am adresat:
— A ieşit fum pe coşul casei! a zis unul.
— I s-a văzut faţa la o fereastră a foişorului! a afirmat un altul.
Nu ştiu dacă trebuia să dau sau nu crezare acestor palavre, dar m-am îndreptat totuşi spre bulevardul Tékéli.
Dar ce siguranţă puteam să am că Wilhelm Storitz s-ar fi arătat cu atâta imprudenţă? El nu putea să nu ştie ce-l aştepta de izbuteau să pună mâna pe el. Şi ar fi riscat el asta, deşi nimic nu-l obliga? S-ar fi lăsat el să fie zărit la o fereastră a locuinţei sale?
Adevărată sau falsă, ştirea îşi produsese efectul. Când am ajuns acolo, mai multe mii de persoane, pe care cordonul de agenţi se silea zadarnic să le reţină, înconjurau casa dinspre bulevard şi dinspre drumul circular. Din toate părţile alergau nenumăraţi bărbaţi şi femei, îndârjiţi la culme şi vociferând ameninţări cu moartea. Ce putere mai aveau argumentele în faţa acestei convingeri, neraţionale dar de nezdruncinat, că el se afla acolo — „el"! — şi poate cu toată banda complicilor lui invizibili? Ce putea face poliţia împotriva acestei mulţimi atât

de numeroase care asedia casa blestemată atât de aproape încât Storitz, dacă era închis în ea, n-ar mai fi izbutit să fugă? Dealtminteri, dacă Wilhelm Storitz fusese zărit la ferestrele foişorului, era sub înfăţişarea lui materială. Mai înainte de a reuşi să se facă invizibil, el ar fi fost probabil prins, şi de data aceasta n-ar mai fi scăpat de răzbunarea populară.

Cu toată rezistenţa agenţilor, cu toate sforţările şefului poliţiei, grilajul a fost sfărâmat, porţile deschise, casa invadată, ferestrele smulse, mobilele aruncate în grădină şi în curte, aparatele laboratorului făcute bucăţi. Apoi focul, ce izbucni la parter, ajunse la etajul superior, se roti deasupra acoperişului, şi în curând foişorul se prăbuşi într-un vârtej de flăcări.

Cât despre Wilhelm Storitz, în zadar îl căutaseră în locuinţă în curte, în grădină. El nu era acolo, sau cel puţin a fost cu neputinţă să fie descoperit.

Acum incendiul, izbucnit din zece locuri diferite, mistuia toată casa. După o oră, nu mai rămâneau din ea decât ruinele celor patru ziduri.

Poate era mai bine, la urma urmei, ca ea să fie distrusă. Cine ştie dacă n-ar rezulta o destindere a spiritelor, dacă populaţia din Ragz n-ar ajunge să creadă că Wilhelm Storitz, oricât de invizibil ar fi fost, pierise în flăcări?

XV

După distrugerea casei Storitz, mi s-a părut că surescitarea din Ragz se mai potolise. Oamenii din oraş se linişteau. Aşa precum presupusesem, o parte din locuitori erau înclinaţi să creadă că „vrăjitorul" se aflase într-adevăr în locuinţa sa în momentul în care ea fusese invadată de către mulţime şi că pierise în mijlocul flăcărilor.

Adevărul este însă că, scormonind printre dărâmături, căutând prin cenuşă, nu se găsise nimic de natură să justifice această credinţă. Dacă Wilhelm Storitz asistase la incendiu, o făcuse dintr-un loc ferit unde nu-l putea ajunge focul.

Totuşi, noi scrisori primite de la Spremberg erau de acord asupra unui punct: că el nu mai reapăruse acolo, că nici servitorul său, Hermann, nu fusese văzut acolo şi că se ignora cu desăvârşire unde se refugiaseră amândoi.

Din nenorocire, dacă în Oraş domnea un oarecare calm, nu tot aşa era în casa Roderich. Starea mintală a bietei noastre Myra nu se ameliora nicidecum. Inconştientă, indiferentă la îngrijirile ce i se dădeau neîncetat, ea nu recunoştea pe nimeni. De

aceea, medicii nu îndrăzneau să-şi exprime nici cea mai mică speranţă.

Cu toate acestea, deşi era mereu de o slăbiciune extremă, viaţa nu-i părea ameninţată. Rămânea întinsă pe pat, aproape fără nici o mişcare, palidă ca o moartă. Dacă încercau s-o ridice, suspine adânci îi ridicau pieptul, groaza i se citea în ochi, braţele i se suceau, fraze lipsite de şir îi scăpau de pe buze. Îi revenea oare memoria? Revedea ea, în mijlocul tulburării spiritului ei, scenele din seara logodnei şi cele din catedrală? Auzea ameninţările rostite împotriva ei şi a lui Marc? Ar fi fost de dorit să fie aşa, şi ca inteligenţa să-i fi păstrat amintirea trecutului.

Se înţelege uşor care era viaţa acestei nefericite familii. Fratele meu nu mai părăsea casa. El rămânea lângă Myra, împreună cu doctorul, cu doamna Roderich, dându-i cu mâna lui puţină hrană bolnavei, căutând neîncetat să vadă dacă vreo licărire a minţii îi reapărea în privire.

În după-amiaza zilei de 16, rătăceam singur pe străzile oraşului, la întâmplare. Îmi veni deodată ideea să trec pe ţărmul drept al Dunării. Era o excursie de mai multe ori plănuită, dar pe care împrejurările nu-mi îngăduiseră încă s-o fac, şi de care, dealfel, nu m-aş fi bucurat deloc, în starea de spirit în care mă aflam. M-am îndreptat totuşi spre pod, am traversat insula Svendor şi am pus piciorul pe ţărmul sârbesc.

Plimbarea s-a prelungit mai mult decât intenţionasem. Orologiile bătuseră ora opt şi jumătate când m-am întors pe pod, după ce luasem cina într-o cârciumă sârbească de pe malul fluviului. Nu ştiu ce poftă mi-a venit atunci. În loc să mă reîntorc direct, n-am străbătut decât prima parte a podului şi a am coborât pe marea alee centrală de pe insula Svendor.

De-abia făcusem vreo zece paşi, că-l zării pe domnul Stepark. Era singur, m-a oprit şi-am început îndată conversaţia despre subiectul care ne preocupa pe amândoi.

Plimbarea noastră dura de vreo douăzeci de minute, când am atins punctul septentrional al insulei. Noaptea se lăsase de-a binelea, umbra creştea pe sub arbori şi pe aleile pustii. Casele de ţară se închiseseră şi nu ne mai întâlneam cu nimeni.

Venise ceasul să ne întoarcem la Ragz şi tocmai eram gata de plecare, când nişte cuvinte ajunseră până la noi.

M-am oprit brusc şi l-am oprit şi pe domnul Stepark apucându-l de braţ, apoi m-am aplecat astfel, încât să nu fiu auzit decât de el:

— Ascultaţi!... Vorbeşte cineva... Este chiar vocea lui Wilhelm Storitz.

— Wilhelm Storitz! răspunse şeful poliţiei pe acelaşi ton.

— Da.

— Nu ne-a zărit.

— Nu, noaptea face egale şansele şi ne face invizibili şi pe noi. Cu toate astea vocea continua să ajungă până la noi indistinctă, vocile mai bine-zis, căci cu siguranţă că existau doi interlocutori.

— Nu-i singur, murmură domnul Stepark.

— Nu... Probabil că e cu servitorul lui.

Domnul Stepark mă duse cu el sub adăpostul arborilor, plecându-se până la pământ. Datorită întunericului ce ne proteja, poate că am putea să ne apropiem îndeajuns de mult de vorbitori spre a-i auzi fără să fim văzuţi.

Curând ne aflam ascunşi cam la zece paşi de locul unde trebuie să fi fost Wilhelm Storitz.

Fireşte că n-am văzut pe nimeni, dar ne aşteptam la asta, şi lucrul nu ne-a pricinuit nici o decepţie.

Niciodată nu mi se mai oferise o asemenea ocazie, de a şti unde stătea duşmanul nostru după incendierea casei sale, de a afla ceea ce plănuia, ba chiar de a putea pune mâna pe el.

El nu putea bănui că eram acolo, cu urechea ciulită. Pe jumătate ascunşi printre ramuri, de-abia îndrăznind să respirăm, ascultam cu o emoţie de nedescris cuvintele schimbate între ei. Erau mai mult sau mai puţin distincte, după cum stăpânul şi servitorul se îndepărtau sau se apropiau de locul unde ne aflam, plimbându-se de-a lungul desişului de arbori.

Prima frază auzită, rostită de Wilhelm Storitz, a fost:

— O să putem să intrăm acolo chiar de mâine?...

— Chiar de mâine, răspunse interlocutorul său invizibil — după toate aparenţele era servitorul Hermann — şi nimeni n-o să ştie cine suntem.

— De când te-ai reîntors în Ragz?

— De azi de dimineaţă.

— Bine... Şi casa ai închiriat-o?...

— Sub un nume fals...

— Eşti sigur că putem să locuim în văzul şi în auzul tuturor, că nu suntem cunoscuţi la...

Numele oraşului pe care-l rosti Wilhelm Storitz ne fu cu neputinţă să-l distingem, spre marele nostru regret. Dar, din cuvintele auzite, rezulta că duşmanul nostru plănuia să-şi reia înfăţişarea omenească, mai curând sau mai târziu. Pentru ce săvârşea el această imprudenţă? Am presupus că invizibilitatea lui nu se putea menţine decât un anumit timp, fără să-i devină vătămătoare sănătăţii. Dau această explicaţie care mi se pare întrucâtva plauzibilă, dar pe care n-am avut niciodată prilejul s-o verific.

Când vocile se apropiară, Hermann zise, sfârşind o frază începută:

— Poliţia din Ragz n-o să ne dibuie sub numele alea. Poliţia din Ragz?... Aşadar, tot într-un oraş unguresc voiau să locuiască?

Apoi zgomotul paşilor scăzu şi ei se îndepărtară, ceea ce-i îngădui domnului Stepark să-mi spună:

— Ce oraş?... Ce nume?.... Asta-i ce ar trebui să aflăm. Mai înainte de a avea timp să-i răspund, cei doi vorbitori se apropiară şi se opriră la câţiva paşi de noi.

— Această călătorie la Spremberg, întreba Hermannn, este oare absolut necesară?

— Absolut, întrucât acolo am depuşi banii. Aici, dealtfel, nici nu m-aş putea arăta fără primejdie. În timp ce acolo...

— Aveţi de gând să vă arătaţi acolo în carne şi oase?

— Există vreun mijloc de a evita lucrul acesta?... Nimeni n-ar plăti, îmi închipui, fără să-l vadă pe cel căruia i-ar da banii.

Aşadar, ceea ce prevăzusem se realiza. Storitz se înfundase într-una din acele situaţii în care invizibilitatea nu mai este un avantaj. Avea nevoie de bani şi, pentru a şi-i procura, trebuia să renunţe la puterea lui.

Totuşi, el continuă:

— Dar lucrul cel mai neplăcut este că nu ştiu cum să fac. Aceşti imbecili mi-au distrus laboratorul şi n-am la mine nici măcar un flacon nr. 2. Noroc că n-au dat peste ascunzătoarea din grădină, dar ea se află sub dărâmături şi am nevoie de tine ca să le dai la o parte.

— Sunt la ordinele dumneavoastră, rosti Hermann.

— Vino poimâine dimineaţă, către ora zece. Ziua sau noaptea, pentru noi este acelaşi lucru, dar cel puţin o să vedem limpede.

— De ce nu mâine?

— Mâine am altceva de făcut. Mă gândesc să dau, o lovitură de maestru, în felul meu, pe care n-o s-o guste cineva pe care îl ştiu eu.

Cei doi interlocutori îşi continuară plimbarea. Când se reîntoarseră, am mai auzit:

— Nu, n-o să părăsesc Ragz-ul, zicea Wilhelm Storitz cu un glas în care clocotea mânia, atâta vreme cât ura mea împotriva acestei familii nu va fi potolită, atâta vreme cât Myra şi francezul ăsta...

Nu termină fraza şi un soi de muget îi ieşi din piept. În acel moment trecea foarte aproape de noi. Poate că ar fi fost de ajuns să întinzi mâna ca să-l apuci. Dar atenţia ne fu atrasă de aceste cuvinte ale lui Hermann:

— Se ştie acum la Ragz că aveţi puterea să vă faceţi invizibil, dar se ignoră prin ce mijloc.

— Şi o vor ignora întotdeauna, răspunse Wilhelm Storitz. Ragz n-a sfârşit-o cu mine. Pentru că mi-au ars casa, ei cred că mi-au ars şi secretele!... Nebunii!... Nu, Ragz nu va scăpa de răzbunarea mea şi nu voi lăsa din el piatră peste piatră.

De-abia fu pronunţată această frază atât de ameninţătoare la adresa oraşului, că ramurile desişului de arbori se desfăcură cu violenţă. Domnul Stepark se repezise în direcţia din care veneau vocile. El ţipă deodată:

— L-am prins pe unul, domnule Vidal. Vedeţi de celălalt!

Fără îndoială că mâinile lui dăduseră peste un corp perfect tangibil, dacă nu vizibil. Dar fu respins cu o extremă violenţă, şi ar fi căzut dacă nu l-aş fi apucat de un braţ.

Am crezut atunci că vom fi atacaţi în condiţii foarte neprielnice, întrucât noi nu-i puteam vedea pe agresorii noştri. N-a fost deloc aşa. În stânga noastră s-a auzit un râs ironic şi un zgomot de paşi care se îndepărtau.

— N-am izbutit, strigă domnul Stepark, dar suntem siguri acum că invizibilitatea lor nu-i împiedică să fie înhăţaţi!

Din nefericire, ne scăpaseră şi nu cunoşteam locul ascunzătorii lor. Domnul Stepark nu părea totuşi mai puţin încântat.

— Îi avem în mână, zise el cu o voce înceată, în vreme ce ne întorceam pe cheiul Batthyani. Cunoaştem acum punctul slab al adversarului şi ştim că Storitz trebuie să se ducă poimâine la ruinele casei lui. Asta ne dă două mijloace să-l biruim. Dacă unul eşuează, va izbuti celălalt.

Lăsându-l pe domnul Stepark, m-am întors acasă şi, în timp ce doamna Roderich şi cu Marc vegheau la căpătâiul Myrei, m-am retras cu doctorul. Era important ca el să fie pus imediat la curent cu ceea ce se petrecuse pe insula Svendor.

I-am spus totul, fără să uit concluzia optimistă a domnului Stepark, dar nu fără să adaug şi că eram foarte nesigur de asta. Doctorul socoti că în faţa ameninţărilor lui Wilhelm Storitz, în faţa voinţei lui de a-şi îndeplini actul de răzbunare împotriva familiei Roderich şi împotriva întregului oraş, obligaţia de a părăsi Ragz-ul era necesară... Trebuiau să plece, să plece în secret, şi ar fi mai bine cât mai curând.

— Sunt de părerea dumneavoastră, am zis, şi n-o să fac decât o singură obiecţie: este în stare Myra să suporte oboseala unei călătorii?

— Sănătatea fiicei mele nu este afectată, mi-a răspuns doctorul. Ea nu suferă de nimic. Numai judecata şi-a pierdut-o.

— Şi-o va recăpăta cu timpul, am afirmat eu energic, şi mai ales într-o altă ţară, unde nu va mai avea să se teamă de nimic.

— Vai! exclamă doctorul. Primejdia va fi evitată prin plecarea noastră? Wilhelm Storitz nu ne va urmări?

— Nu, dacă păstrăm secretul datei plecării şi a ţintei călătoriei.

— Secretul!... murmură cu tristeţe doctorul Roderich.

Ca şi fratele meu, se întreba şi el dacă putea fi ţinut vreun secret faţă de Wilhelm Storitz, dacă în acest moment chiar nu se afla în acest cabinet, auzind ceea ce vorbeam şi pregătind vreo nouă lovitură.

Pe scurt, plecarea a fost hotărâtă. Doamna Roderich nu făcu nici o obiecţie. Era nerăbdătoare ca Myra să fie dusă într-un alt mediu.

Marc, la rândul lui, aprobă şi el călătoria. Nu i-am vorbit despre întâmplarea de pe insula Svendor. Mi s-a părut inutil. I-am povestit-o însă căpitanului Haralan. Nici el nu făcu nici o obiecţie la planul nostru de călătorie. Se mulţumi să mă întrebe:

— O să-l însoţiţi fără îndoială pe fratele dumneavoastră?

— Cum aş putea să nu-l însoţesc, căci prezenţa mea îi este indispensabilă, precum este şi a dumneavoastră pe lângă...

— Eu n-o să plec, răspunse Haralan, pe tonul unui om a cărui hotărâre este absolut irevocabilă.

— N-o să plecaţi?...

— Nu, eu vreau, eu trebuie să rămân la Ragz, deoarece el este la Ragz, şi am presimţirea că fac bine rămânând aici.

Nu se putea discuta şi nici n-am mai discutat.

— Fie, căpitane.

— Mă bizui pe dumneavoastră, scumpul meu Vidal, spre a mă înlocui pe lângă familia mea, care este şi a dumneavoastră.

— Contaţi pe mine, i-am răspuns.

M-am ocupat îndată de pregătirile de plecare. În timpul zilei, am angajat două berline foarte confortabile. Apoi m-am dus să-l văd pe domnul Stepark pe care l-am informat despre planurile acestea.

— Faceţi bine, mi-a zis el, şi este păcat că nu poate să facă la fel tot oraşul!

Şeful poliţiei era vădit îngrijorat. Am socotit că avea motive, după cele ce auzisem în ajun.

M-am întors în casa Roderich pe la ora şapte şi m-am încredinţat că totul era gata.

La ora opt au sosit berlinele. Într-una din ele aveau să ia loc domnul şi doamna Roderich cu fiica lor. Marc şi cu mine aveam să ne urcăm în cea de a doua, care avea să iasă din oraş pe un alt drum, spre a nu atrage atenţia.

Atunci se produse cea mai neprevăzută, vai! cea mai teribilă lovitură de teatru.

Trăsurile ne aşteptau. Prima stătea înaintea porţii principale, cealaltă în faţa portiţei, la capătul grădinii. Doctorul şi cu

fratele meu au urcat la Myra, spre a o aduce într-una din berline.

Înmărmuriţi de groază, ei se opriră în prag. Patul era gol. Myra dispăruse!

XVI

Myra dispărută!...

Când răsună în casă acest ţipăt, la început parcă nu se înţelegea ce înseamnă. Dispărută?... Asta nu avea nici un sens. Era ceva de necrezut.

Cu o jumătate de oră mai înainte, doamna Roderich şi cu Marc se mai aflau încă în camera în care Myra se odihnea pe pat, gata îmbrăcată cu costumul de călătorie, calmă, cu respiraţia regulată de te putea face să crezi că doarme. Cu puţin timp înainte, mâncase ceva din mâna lui Marc, care coborâse apoi pentru prânz. După terminarea mesei, doctorul şi cu fratele meu se urcaseră din nou,ca s-o ducă în berlină.

Atunci s-a produs lovitura de teatru. Ei n-o mai văd pe pat. În cameră nu mai e nimeni.

— Myra! ţipă Marc, alergând la fereastră, a cărei cremonă o apucă. Dar fereastra rezistă. Este închisă. Răpirea, de-i vorba într-adevăr de răpire, n-a fost făcută pe fereastră.

Soseşte doamna Roderich, apoi căpitanul Haralan, şi se aud chemări prin casă:

— Myra!... Myra!...

Se înţelege că ea nu răspunde şi nici nu se aşteaptă vreun răspuns de la ea. Dar cum să se explice că nu mai este în camera ei? Este posibil ca ea să se fi sculat din pat, să fi traversat camera mamei sale, să fi coborât scara fără să fie observată?

Tocmai aranjam bagajele mici în berlină, când am auzit deodată ţipetele. M-am urcat din nou la primul etaj.

Doctorul şi cu fratele meu, care repeta cu o voce distrusă numele soţiei sale, umblau de colo-colo, înnebuniţi.

— Myra?... am întrebat. Ce vrei să spui, Marc? Doctorul de-abia avu puterea să-mi răspundă:

— Fiica mea... a dispărut!

A trebuit s-o aşezăm pe pat pe doamna Roderich, care îşi pierduse cunoştinţa. Căpitanul Haralan, cu chipul crispat, cu ochii rătăciţi, a venit la mine şi mi-a spus:

— El... mereu el!

Cu toate astea, încercam să reflectez. Convingerea căpitanului Haralan era greu de acceptat. Nu se putea admite

că Wilhelm Storitz izbutise să intre în casă, în ciuda precauţiilor luate. Evident, se putea închipui la nevoie că profitase de zăpăceala obişnuită la orice plecare. Dar, în acest caz, ar fi trebuit ca el să stea de pază, pândind momentul potrivit, şi să lucreze cu o rapiditate extraordinară.

Dealtminteri, chiar admiţând toate aceste ipoteze, răpirea tot ar rămâne inexplicabilă. Eu, într-adevăr, nu plecasem de lângă uşa galeriei în faţa căreia stătea trăsura. Cum ar fi putut Myra să treacă prin această uşă spre a ajunge la poarta grădinii, fără ca eu s-o văd? Wilhelm Storitz invizibil, mai înţeleg! Dar ea?...

Am coborit în galerie şi l-am chemat pe servitor. Poarta grădinii dinspre bulevardul Tékéli a fost închisă cu cheia de două ori şi cheia a fost scoasă din broască. Apoi am străbătut din nou casa întreagă nelăsând nici un ungher necercetat, podul, pivniţa, anexele, turnul, până şi terasa. După casă, a fost rândul grădinii...

N-am găsit pe nimeni. Am venit lângă Marc. Bietul meu frate plângea cu lacrimi fierbinţi, zguduit de hohote.

Primul lucru de făcut, după părerea mea, era să-l anunţăm pe şeful poliţiei.

— Alerg la primărie. Veniţi cu mine, i-am spus căpitanului Haralan.

Berlina era tot acolo. Ne-am suit în ea. De cum am trecut dincolo de marea poartă, trăsura a pornit în galop şi peste câteva minute a ajuns în piaţa Kurtz.

Domnul Stepark mai era în cabinetul lui. L-am pus la curent cu cele întâmplate. Acest om, obişnuit să nu se mire de nimic, nu-şi putu ascunde de astă dată uimirea.

— Domnişoara Roderich a dispărut!... exclamă el.

— Da, i-am răspuns. Pare imposibil, dar aşa este! A fugit sau a fost răpită, fapt e că nu mai este acolo!

— La mijloc e Storitz, murmură domnul Stepark.

Părerea şefului poliţiei era aceeaşi cu cea a lui Haralan. După o clipă de tăcere, el adăugă:

— Asta-i fără îndoială lovitura de maestru pe care o pregătea sufletul său blestemat.

Domnul Stepark avea dreptate. Da, Wilhelm Storitz ne înştiinţase întrucâtva despre răul pe care plănuia să ni-l facă. Dar noi, naivii, nu luasem nici o măsură spre a ne apăra.

— Domnilor, zise domnul Stepark, vreţi să veniţi cu mine până la casa Roderich?

— Imediat, i-am răspuns.

— Sunt al dumneavoastră, domnilor... Numai cât să dau câteva ordine.

Domnul Stepark chemă un brigadier şi-i dete ordin să trimită la casa Roderich o echipă de poliţişti ca să o supravegheze

toată noaptea. După aceea, ţinu un lung conciliabul, cu voce înceată, cu subdirectorul poliţiei, după care berlina ne readuse pe toţi trei la doctor

Casa a fost vizitată zadarnic şi a doua oară. Dar o observaţie a fost făcută de domnul Stepark, chiar de la intrarea lui în camera Myrei.

— Domnule Vidal, îmi spuse el, nu simţiţi un miros deosebit, care ne-a mai izbit undeva?

Într-adevăr, parcă plutea în aer o mireasmă vagă. Îmi adusei aminte. Am exclamat:

— E mirosul lichidului conţinut în fiola care s-a spart, domnule Stepark, în momentul în care eraţi gata s-o luaţi din laboratorul lui Storitz?

— Ăsta-i, domnule Vidal, şi acest fapt permite multe ipoteze. Dacă acest lichid este, aşa precum presupun, cel care produce invizibilitatea, poate că Wilhelm Storitz i-a dat domnişoarei Roderich să bea din el şi a luat-o cu el tot atât de invizibilă ca şi el.

Eram consternaţi. Da, probabil că aşa se petrecuseră lucrurile. Acum eram sigur că Wilhelm Storitz fusese în laboratorul lui în timpul percheziţiei şi că el spărsese fiola al cărei conţinut se evaporase repede, mai degrabă decât s-o lase să punem mâna pe ea. Da! Asta era mirosul atât de caracteristic, pe care-l regăseam acum. Da! Wilhelm Storitz, datorită harababurii pricinuite de plecare, intrase în cameră şi-o răpise pe Myra Roderich.

Ce noapte grea am avut, eu pe lângă fratele meu şi doctorul pe lângă doamna Roderich! Cu câtă nerăbdare aşteptam ziua!

Ziua?... Şi la ce ne-ar servi să fie ziuă?... Exista oare lumină pentru Wilhelm Storitz? Nu ştia el oare să se înconjoare de o noapte adâncă?

Domnul Stepark nu plecă decât în zori, spre a se duce la locuinţa lui. Înainte de plecare, mă luă deoparte şi-mi spuse aceste cuvinte inexplicabile, inexplicabile mai ales într-o asemenea situaţie.

— O singură vorbă vreau să vă spun, domnule Vidal, îmi zise el. Să nu vă pierdeţi speranţa, căci, sau eu mă înşel cu totul, sau vă apropiaţi de sfârşitul necazurilor dumneavoastră.

N-am răspuns nimic la aceste cuvinte încurajatoare, care mi se părură lipsite de sens, şi m-am mulţumit să-l privesc pe şeful poliţiei ca un nătâng. Auzisem bine? Eram cu desăvârşire descumpănit, la capătul puterilor şi a oricărei energii şi nu mai eram în stare de nimic în acel moment.

Pe la ora opt, guvernatorul a venit să-l asigure pe doctor că se va face totul spre a i se regăsi fiica. Domnul Roderich şi cu

mine am avut un zâmbet de amară neîncredere. Într-adevăr, ce putea face guvernatorul?

Cu toate astea, încă din primele ore ale dimineţii, ştirea răpirii se răspândise în diferitele cartiere din Ragz, şi renunţ să zugrăvesc efectul pe care îl produsese.

Înainte de ora nouă, locotenentul Armgard se înfăţişă în casa Roderich şi se puse la dispoziţia camaradului său. Ca să facă ce, doamne sfinte!

Căpitanul Haralan e de crezut că nu socoti, ca mine, inutilă această ofertă amicală, căci îi mulţumi scurt camaradului său. Apoi, punându-şi pe cap chipiul, strângându-şi în catarame centironul săbiei, rosti doar un cuvânt: Vino.

Pe când cei doi ofiţeri se îndreptau spre poartă, am fost cuprins de o dorinţă irezistibilă să mă duc cu ei. I-am propus lui Marc să ne însoţească. M-a înţeles? Nu ştiu. În orice caz, nu-mi dădu nici un răspuns. Când am ieşit, cei doi ofiţeri se şi aflau pe chei. Rarii trecători priveau casa Roderich cu o teamă amestecată cu groază. Nu de acolo venea furtuna spaimei care răscolea oraşul?

Când i-am ajuns pe locotenentul Armgard şi pe căpitanul Haralan, acesta din urmă m-a privit, dar nu m-ar fi mirat de-mi afirma că nu-mi observase prezenţa.

— Veniţi cu noi, domnule Vidal? m-a întrebat locotenentul Armgard.

— Da. Unde mergeţi?...

Locotenentul răspunse printr-un gest că nu ştie. Unde mergeau?... La întâmplare, neîndoios. Oare întâmplarea nu era, într-adevăr, cel mai sigur ghid pe care-l puteam urma?

După câţiva paşi, căpitanul Haralan, oprindu-se dintr-o dată, întrebă repede:

— Cât e ceasul?

— Nouă şi un sfert, răspunse prietenul său după ce-şi privise ceasul.

Am pornit din nou la drum.

Mergeam cu paşi nesiguri, fără să vorbim. După ce am traversat Piaţa Maghiară şi am urcat iar strada Prinţul Miloch, am ocolit piaţa Sfântul Mihail pe sub arcade. Uneori, căpitanul Haralan se oprea de parcă picioarele i-ar fi fost ţintuite locului, şi din nou întreba cât e ceasul.

— Nouă şi douăzeci şi cinci de minute, nouă şi jumătate, zece fără douăzeci, a răspuns pe rând camaradul lui. De îndată ce obţinea informaţia, căpitanul îşi continua mersul nehotărât.

Luând-o la stânga, am trecut prin spatele catedralei. După o scurtă şovăire, căpitanul Haralan o porni pe strada Biliar.

Acest cartier aristocratic din Ragz părea mort; doar câţiva trecători grăbiţi; majoritatea clădirilor aveau ferestrele închise, ca într-o zi de doliu public.

La capătul străzii, bulevardul Tékéli ne apăru pe toată întinderea lui. Era pustiu, sau mai degrabă părăsit. Îl ocoleau, de când cu incendierea casei Storitz.

În ce direcţie avea s-o apuce căpitanul Haralan: spre partea de sus a oraşului, spre castel, sau pe cheiul Batthyani, spre Dunăre?

El se oprise din nou, neştiind parcă ce hotărâre să ia. Buzele îi rostiră întrebarea obişnuită:

— Cât e ceasul, Armgard?

— Zece fără zece, răspunse locotenentul.

— Asta-i ora, pronunţă Haralan, care urcă iar bulevardul cu un mers repede, de astă dată.

Am trecut pe dinaintea grilajului casei Storitz. Căpitanul nu-i aruncă nici o privire. Cu acelaşi pas, înconjură proprietatea şi nu se opri decât odată ajuns la drumul circular dc care grădina era despărţită printr-un zid înalt de vreo doi metri şi jumătate.

— Ajutaţi-mă să mă urc, zise el, arătând cu mâna coama zidului. Aceste cuvinte preţuiau cât toate explicaţiile din lume. Am înţeles care era scopul nefericitului frate al Myrei.

Ora zece nu era ora fixată de însuşi Storitz, în conversaţia pe care domnul Stepark şi cu mine o auzisem alaltăieri? Nu-l informasem chiar eu despre asta pe căpitanul Haralan? Da, în acest moment, monstrul se afla acolo, îndărătul acestui zid, pe cale să descopere deschizătura ascunzătorii care conţinea rezerva substanţei necunoscute de care se slujea în chip criminal. Vom izbuti să-l surprindem în vreme ce face această muncă? Într-adevăr, nu era deloc probabil. Dar nu importă, era un prilej unic, care nu trebuia cu nici un preţ să ne scape.

Ajutându-ne unul pe altul, am sărit zidul în câteva minute şi am coborât de partea cealaltă pe o alee strâmtă, mărginită de tufişuri stufoase. Nici Storitz şi nici altcineva nu ne putuse zări.

— Rămâneţi acolo, comandă căpitanul Haralan, care, mergând de-a lungul zidului de împrejmuire în direcţia casei, dispăru curând din privirile noastre.

O clipă am rămas nemişcaţi apoi, învinşi de o curiozitate irezistibilă, am pornit-o, la rândul nostru. Prin tufărişul al cărui frunziş des ne ferea de toate privirile, am trecut, aplecându-ne pe sub ramurile de jos, înăbuşindu-ne zgomotul paşilor, şi am început să ne apropiem şi noi de casă.

Clădirea ne apăru în faţă când am ajuns la marginea desişului. Un spaţiu descoperit, lat de vreo douăzeci de metri, ne separa de ea. Lungiţi la pământ, cu respiraţia oprită, am privit cu lăcomie.

Nu mai rămăseseră decât ruine înnegrite de flăcări, la baza cărora zăceau pietre, bucăţi de cherestea carbonizate, fiare răsucite, mormane de cenuşă, resturi de mobilier.

Contemplam această grămadă de lucruri distruse. Ah, de ce nu-l arseseră şi pe acest om blestemat, la fel cum îi arseseră casa, şi odată cu el secretul teribilei sale invenţii!

Locotenentul şi cu mine am făcut din ochi înconjurul spaţiului descoperit şi deodată am tresărit cu violenţă. La mai puţin de treizeci de paşi de noi, l-am zărit pe căpitanul Haralan stând la pândă ca şi noi, la marginea desişului. În locul în care se oprise tovarăşul nostru, desişul se apropia printr-o curbă armonioasă de colţul casei, de care îl separa doar o alee lată cam de vreo şase metri. Către acest colţ, cel mai aproape de el, îşi ţinea ochii aţintiţi căpitanul Haralan. Nu făcea nici o mişcare. Aplecat, cu muşchii încordaţi, gata să se repeadă, părea o fiară sălbatică la pândă.

I-am urmărit privirile şi am priceput imediat încotro se îndreptau. Într-adevăr, acolo se petrecea un fenomen ciudat. Deşi nu se vedea nimeni, dărâmăturile erau însufleţite de mişcări stranii. Încet, prudent, ca şi cum lucrătorii ar fi vrut să evite să atragă atenţia, pietrele, fiarele, miile de diverse resturi îngrămădite în acest loc erau mutate, împinse, făcute grămezi.

Cuprinşi de o spaimă misterioasă, priveam cu ochii holbaţi. Adevărul ne orbea. Wilhelm Storitz se afla acolo. Lucrătorii erau invizibili, dar lucrul lor era vizibil...

Deodată se aude un ţipăt, scos de un glas furios... Din locul unde ne aflăm, îl vedem pe căpitanul Haralan alergând şi străbătând aleea dintr-un singur salt... Ajunge la marginea ruinelor şi se izbeşte parcă de un obstacol nevăzut... Înaintează, se dă îndărăt, desface braţele şi le strânge iar, se pleacă şi se ridică, aidoma unui luptător bătându-se corp la corp...

— Aici! ţipă căpitanul Haralan. L-am prins! Locotenentul Armgard şi cu mine ne-am repezit spre el.

— Îl ţin, mizerabilul... Îl ţin... repetă el. Aici, Vidal!... Aici, Armgard!

Deodată mă simt respins de un braţ pe care nu-l văd, în timp ce o respiraţie zgomotoasa îmi ajunge până pe obraji.

Da, este cu adevărat o luptă corp la corp. Este aici făptura invizibilă... Wilhelm Storitz, sau un altul!... Oricine ar fi, mâinile noastre l-au apucat, şi n-o să-i mai dăm drumul şi vom izbuti să-l silim să ne spună unde este Myra.

Aşa cum o spusese domnul Stepark, dacă el are puterea să-şi distrugă vizibilitatea, materialitatea lui însă nu dispare. El nu este o fantomă, este un trup, căruia noi încercăm — şi cu preţul câtor sforţări! — să-i împiedicăm mişcările.

O să izbutim până la urmă. Eu îl ţin de un braţ pe duşmanul nostru invizibil. Locotenentul Armgard îl ţine de celălalt braţ.

— Unde este Myra? Unde este Myra?... întreabă cu o voce agitată căpitanul Haralan.

Nici un răspuns. Mizerabilul luptă şi caută să se elibereze. Avem de-a face cu un ins foarte puternic, care se zbate cu desperare să ne scape. Dacă ar izbuti, ar alerga prin grădină sau printre ruine, ar ieşi pe bulevard şi asta ar însemna să renunţăm la speranţa de a mai pune mâna pe el.

— Ai să ne spui unde este Myra?... întreabă căpitanul Haralan, în culmea furiei.

Până la urmă, se aud aceste cuvinte:

— Niciodată!... Niciodată!

Pe cât putem s-o afirmăm, timbrul acestei voci gâfâite este într-adevăr al lui Wilhelm Storitz!

Această luptă nu mai poate dura mult. Suntem trei contra unuia şi, oricât de puternic ar fi duşmanul nostru, el n-ar putea să ne mai ţină piept mult timp. În această clipă, locotenentul Armgard este lovit şi cade pe peluză. Imediat apoi mă simt şi eu apucat de un picior. Sunt de-a dreptul dat peste cap şi silit să dau drumul braţului pe care-l ţineam. Căpitanul Haralan este lovit cu violenţă drept în faţă. El se clatină şi-şi agită în aer mâinile întinse.

— Îmi scapă!... Îmi scapă!... rage el mai degrabă decât ţipă. Neîndoios că, pe neaşteptate, Hermann a venit în ajutorul stăpânului său.

Mă ridic, în vreme ce locotenentul, pe jumătate leşinat, rămâne întins la pământ, şi alerg în ajutorul căpitanului... Totul este zadarnic. Nu mai strângem în braţe decât vidul. Wilhelm Storitz a fugit!...

Dar iată că la marginea desişului apar oameni. Unii intră prin poarta grilajului, alţii trec peste ziduri şi alţii ies dintre ruinele casei. Se ivesc din toate părţile, de pretutindeni. Sunt cu sutele. Merg cot la cot pe trei rânduri, cei din primul rând poartă uniforma poliţiei din Ragz, ceilalţi sunt îmbrăcaţi în uniforma infanteriei Hotarelor Militare. Ei alcătuiesc îndată un cerc vast care se micşorează treptat...

Pricep acum cuvintele optimiste ale domnului Stepark. Informat despre planurile lui Storitz de către Storitz însuşi, el şi-a luat măsurile necesare cu o pricepere uimitoare. Căci, dintre sutele de oameni de aici, noi nu l-am văzut nici măcar pe unul singur când a pătruns în grădină.

Cercul, al cărui centru se pare că-l formăm noi, se micşorează treptat, se micşorează întruna... Nu, Storitz n-o să ne scape! Este prins!...

El o înţelege prea bine, mizerabilul, căci, foarte aproape de noi, răsună o exclamaţie de furie. Apoi, chiar în momentul în care locotenentul Armgard, care începe să-şi revină în fire, încearcă să se ridice, sabia lui este scoasă brusc din teacă. O mână invizibilă o învârteşte. Este mâna lui Wilhelm Storitz. E turbat de mânie. Întrucât înţelege bine că nu poate să mai fugă, cel puţin o să se răzbune, o să-l omoare pe căpitanul Haralan...

La fel ca duşmanul său, Haralan şi-a scos şi el sabia. Amândoi stau faţă în faţă gata de luptă, unul care se vede, celălalt care nu se vede!... Amândouă săbiile încep să se lovească, una ţinută de o mână vizibilă, cealaltă ţinută de o mână care nu poate fi văzută.

Această luptă ciudată se dă prea repede pentru ca noi să putem interveni.

Este evident că Wilhelm Storitz cunoaşte mânuirea săbiei. Cât despre căpitanul Haralan, el atacă fără măcar să încerce să se apere. Printr-o lovitură repede contracarată, el este atins la umăr. Dar arma lui s-a repezit înainte... Răsună un ţipăt de durere... Ierburile peluzei se apleacă...

Nu vântul le apleacă. Ci, aşa precum aveam să ne convingem curând, le apleacă greutatea unui corp omenesc, greutatea lui Wilhelm Storitz, străpuns dintr-o parte într-alta, drept în piept... Un val de sânge a ţâşnit şi, în timp ce viaţa se scurge dintr-însul, iată că acest corp invizibil îşi reia puţin câte puţin forma lui materială, iată-l că reapare în ultimele zvârcoliri ale morţii.

Căpitanul Haralan s-a aruncat peste Wilhelm Storitz. Îi strigă:

— Myra?... Unde este Myra?...

Dar nu mai are în faţă decât un cadavru, cu figura schimonosită, cu ochii deschişi, cu privirea tot ameninţătoare, cadavrul vizibil al ciudatului personaj care a fost Wilhelm Storitz.

XVII

În chipul acesta a pierit, în mod tragic, Wilhelm Storitz.

Dar vai! Moartea lui venea prea târziu. Deşi familia Roderich nu mai avea să se teamă de-acum înainte de nimic, această moarte agrava situaţia mai degrabă decât s-o uşureze, întrucât ea ne făcea să pierdem speranţa de a o regăsi pe Myra.

Copleşit de răspunderea ce apăsa asupra lui, căpitanul Haralan îşi privea cu un aer posomorât duşmanul ucis. În sfârşit, resemnându-se în această nenorocire ireparabilă, el făcu un gest de desperare şi se îndreptă cu paşi înceţi înspre

casa Roderich, ca să-i pună pe ai săi la curent cu aceste triste evenimente.

Locotenentul Armgard şi cu mine am rămas, din contră, pe loc, în tovărăşia domnului Stepark, ivit ca printr-o minune, nici nu ştiam de unde. Tăcerea era desăvârşită, în ciuda sutelor de oameni, a căror curiozitate ajunsese la paroxism, care se înghesuiau în jurul nostru, se strângeau unii într-alţii, încercând să vadă mai bine.

Toate privirile erau aţintite asupra cadavrului. Puţin întors pe partea stângă, cu veşmintele pătate de sânge, cu faţa decolorată, cu mâna dreaptă ţinând încă sabia locotenentului, cu braţul stâng pe jumătate îndoit, Wilhelm Storitz era gata pentru mormânt, de care puterea lui răufăcătoare nu izbutise să-l scape.

— Este chiar el! murmură domnul Stepark, după ce-l privi îndelung.

Agenţii se apropiară cu oarecare teamă. Şi ei îl recunoscură. Spre a adăuga la certitudinea văzului pe cea a pipăitului, domnul Stepark examină cadavrul din cap până-n picioare.

— Mort... mort de-a binelea! zise el, ridicându-se.

Şeful poliţiei dădu un ordin şi îndată vreo zece oameni scormoniră prin ruine chiar în locul în care, înaintea morţii lui Storitz, ele păreau însufleţite de mişcări atât de ciudate.

— După conversaţia pc care am surprins-o noi, îmi spuse domnul Stepark, răspunzându-mi la o întrebare pe care i-o puneam, acolo trebuie să se afle ascunzătoarea în care mizerabilul îşi ascundea substanţa care îi permitea să ne înfrunte. Nu mă voi mişca de aici până nu voi descoperi această ascunzătoare şi până nu voi distruge tot ce conţine ea. Storitz e mort. Chiar de-ar fi să mă blesteme ştiinţa, vreau ca secretul lui să moară odată cu el.

În sinea mea, îi dădeam pe deplin dreptate domnului Stepark. Deşi descoperirea lui Otto Storitz era de natură să deştepte interesul unui inginer, eu nu-i puteam recunoaşte însă nici un folos practic, ci, dimpotrivă, eram convins că ea favoriza cele mai rele patimi omeneşti.

În curând fu scoasă la iveală o placă de fier. Când fu ridicată, ne apărură primele trepte ale unei scări înguste.

În acest moment, o mână mi-o apucă pe a mea, în timp ce un glas plângăreţ se făcea auzit:

— Fie-vă milă!... Fie-vă milă!... implora el.

M-am întors, dar n-am văzut pe nimeni. Totuşi, mâna îmi era mereu prizonieră şi vocea care implora se auzea întruna.

Agenţii îşi întrerupseseră munca. Toată lumea se întorsese înspre mine. Cu o nelinişte uşor de înţeles, am întins mâna rămasă liberă şi am cercetat prin spaţiul din jurul meu.

La înălţimea taliei mele, degetele mele au dat de păr şi mai jos au atins în treacăt un obraz scăldat în lacrimi. Evident, se afla acolo un bărbat care plângea în genunchi, pe care însă nu-l vedeam.

— Cine eşti? am îngăimat cu greutate, cu gâtlejul sugrumat de emoţie.

— Hermann, mi-a răspuns.

— Ce vrei?

În câteva fraze scurte, invizibilul servitor al lui Storitz ne spuse că el îl auzise pe domnul Stepark expunându-şi planul de a distruge tot ce va găsi acolo şi că dacă acest plan va fi pus în aplicare, el trebuia să renunţe să-şi mai reia vreodată înfăţişarea omenească. Ce avea să devină el, condamnat atunci să rămână pentru totdeauna singur, în mijlocul celorlalţi oameni? El îl implora pe şeful poliţiei ca, mai înainte de distruge flacoanele pe care avea să le găsească în ascunzătoare, sa-i îngăduie să înghită conţinutul unuia din ele.

Domnul Stepark îi făgădui să încuviinţeze asta, luând totuşi precauţiile necesare, căci Hermann avea să dea socoteală în faţa justiţiei. Din ordinul său, patru agenţi voinici puseră mâna pe personajul invizibil. Puteai fi sigur că n-au să-i dea drumul.

Domnul Stepark şi cu mine, precedându-i pe cei patru agenţi care-l ţineau pe prizonier, am coborât scara. Câteva trepte duceau într-o pivnicioară, în care lumina venită prin chepeng de-abia îi risipea întunericul. Acolo, pe o etajeră îngustă, erau aliniate o serie de flacoane cu etichete, unele cu nr. l, celelalte cu nr. 2.

Hermann, pe un ton nerăbdător, ceru unul din acestea ultime, pe care i-l întinse şeful poliţiei. Atunci am văzut cu nespusă mirare — deşi trebuia să ne aşteptăm la acest spectacol — cum flaconul descrie singur o curbă prin aer şi apoi se răstoarnă, de parcă cineva, după ce şi l-a dus la gură, i-ar fi înghiţit cu lăcomie conţinutul.

Se produse îndată o minune. Pe măsură ce bea, Hermann părea să iasă din neant. Se distinse mai întâi un abur uşor în penumbra pivnicioarei, contururile se îngroşară şi l-am văzut în sfârşit înaintea ochilor pe individul care mă urmărise în seara sosirii mele la Ragz.

La un semn al domnului Stepark, restul flacoanelor a fost imediat distrus şi lichidele pe care le conţineau s-au răspândit pe sol şi s-au volatilizat instantaneu. După terminarea acestei operaţii, am ieşit iar la lumină.

— Şi acum ce-o să faceţi, domnule Stepark? întrebă locotenentul Armgard.

— O să pun să-i transporte cadavrul la primărie, îi răspunse domnul Stepark.

— În public? am întrebat eu.

— În public, zise şeful poliţiei. Trebuie ca întregul oraş Ragz să ştie că Wilhelm Storitz a murit. N-o vor crede decât după ce îi vor vedea dus cadavrul.

— Şi după ce va fi înmormântat, adăugă locotenentul.

— Dacă va fi înmormântat, zise domnul Stepark.

— Dacă va fi înmormântat?... am repetat eu.

— Da, lămuri şeful poliţiei, căci, după mine, ar fi mai bine să se ardă acest cadavru şi cenuşa să-i fie aruncată în vânt, precum se făcea cu vrăjitorii în evul mediu.

Domnul Stepark trimise să se aducă o targa şi plecă împreună cu majoritatea agenţilor, luându-l şi pe prizonierul redevenit un bătrân oarecare, foarte banal, de când nu mai era invizibil. În ce ne priveşte, locotenentul Armgard şi cu mine ne-am reîntors în casa Roderich.

Căpitanul Haralan era lângă tatăl lui, căruia îi povestise totul. În starea în care se afla doamna Roderich, li se păruse prudent să nu i se spună nimic. Moartea lui Wilhelm Storitz nu i-o înapoia pe fiica ei.

Cât despre fratele meu, nici el nu ştia încă nimic. Trebuia totuşi să fie pus la curent, şi din cauza asta l-am anunţat că-l aşteptăm în cabinetul doctorului.

El nu primi vestea pe care i-o aduceam cu sentimentul unei răzbunări împlinite. Izbucni în hohote de plâns, în vreme ce aceste cuvinte desperate îi ieşeau din gură:

— A murit!... Voi l-aţi omorât!... A murit fără să vorbească!... Myra!... Biata mea Myra!... N-o s-o mai văd niciodată!...

Acestei explozii de durere, ce puteai să-i răspunzi?...

Am încercat, totuşi. Nu, nu trebuia să renunţe la orice speranţă. Nu ştiam unde era Myra, dar un om o ştia, şi acesta era Hermann, servitorul lui Wilhelm Storitz. Însă acest om se afla închis. Urma să fie interogat, şi cum el nu avea acelaşi interes, ca stăpânul lui, să tacă, avea să vorbească... Va fi silit la asta, de-ar fi chiar în schimbul unei averi... Va fi silit la asta, la nevoie, chiar de va fi supus la tortură... Myra va fi redată familiei sale, soţului său, şi raţiunea avea să-i revină după multe îngrijiri, după multe dovezi de tandreţe şi de iubire.

Marc nu pricepea nimic din toate astea. Nu voia să înţeleagă nimic. Pentru el, singurul om care ar fi fost în stare să vorbească murise. N-ar fi trebuit să fie ucis mai înainte de a-i fi smuls secretul.

Nu mai ştiam cum să-mi calmez fratele, când conversaţia ne fu întreruptă de o larmă de afară. Am alergat ta fereastra care dădea spre unghiul bulevardului cu cheiul Batthyani.

Oare ce mai era?... În starea sufletească în care ne aflam, cred că nimic n-ar fi putut să ne mai uimească, de-ar fi fost vorba chiar şi de învierea lui Wilhelm Storitz!

Dar nu era decât cortegiul lui mortuar. Cadavrul, întins pe o targă, era dus de patru agenţi însoţiţi de o ceată numeroasă. Astfel, oraşul Ragz avea să afle că Wilhelm Storitz a murit şi că teroarea luase sfârşit.

Domnul Stepark voise să înfăţişeze pretutindeni cadavrul. După ce străbătea cheiul Batthyani până în strada Ştefan I, cortegiul avea să traverseze târgul Coloman, apoi cele mai frecventate cartiere, mai înainte de a se opri la primărie.

După mine, ar fi fost mai bine să nu treacă pe dinaintea casei Roderich.

Fratele meu venise şi el la fereastră. El scoase un ţipăt de desperare zărind trupul însângerat, căruia ar fi vrut să-i redea viaţa, de-ar fi fost chiar cu preţul vieţii lui.

Mulţimea se lăsa în voia celor mai zgomotoase demonstraţii. În viaţă, Wilhelm Storitz ar fi fost sfâşiat de ea. Mort fiind, cadavrul i-a fost cruţat. Dar, fără îndoială, aşa precum spusese domnul Stepark, populaţia nu voia să fie înhumat ca orice muritor. Mulţimea voia să fie ars în piaţa publică sau zvârlit în Dunăre, ale cărei ape l-ar duce până în îndepărtatele adâncuri ale Mării Negre.

Timp de un sfert de oră se auziră strigăte prin faţa casei Roderich, apoi se aşternu tăcerea.

Căpitanul Haralan ne spuse atunci că avea să se ducă la primărie. Intenţiona să ceară ca să i se ia imediat interogatoriul lui Hermann. L-am aprobat şi el plecă de acasă în tovărăşia locotenentului Armgard.

Am rămas lângă fratele meu. Cât de dureroase au fost aceste ceasuri scurse alături de el!... Nu izbuteam să-l calmez şi surescitarea lui, crescând întruna, mă speria. Simţeam cum îmi scapă, simţeam prea bine şi mă temeam de o criză la care poate că n-ar rezista. El refuza să mă înţeleagă. Nu discuta. N-avea decât o idee, o idee fixă: să plece în căutarea Myrei.

— Şi tu o să vii cu mine, Henri, zicea el.

Tot ce am putut obţine de la el a fost să aşteptăm întoarcerea căpitanului Haralan. El şi camaradul său nu reveniră decât către ora patru. Ştirile pe care ni le aduceau erau cele mai rele cu putinţă. Interogatoriul lui Hermann avusese loc, într-adevăr, dar avusese loc degeaba. Căpitanul, domnul Stepark, însuşi guvernatorul îl ameninţaseră, îl rugaseră, îl imploraseră. Zadarnic. Zadarnic i se oferise o avere servitorului lui Storitz, zadarnic fusese ameninţat cu cele mai îngrozitoare pedepse, dacă refuza să vorbească. Nu se obţinuse nimic de la el. Hermann nu şovăise nici măcar un singur moment. Nu ştia

unde era Myra. Chiar răpirea ei îi era necunoscută, stăpânul necrezându-se dator să-l pună la curent cu planurile lui.

După trei ore de sforţări şi de luptă, trebuiseră să se dea bătuţi. Hermann era de bună-credinţă şi spunea adevărul. Neştiinţa lui era sinceră. De acum încolo, trebuia să ne pierdem orice speranţă de o mai revedea vreodată pc nefericita Myra.

Ce trist sfârşit de zi am trăit! Cufundaţi în fotolii, copleşiţi de tristeţe, lăsam să treacă timpul fără să rostim o vorbă. Într-adevăr, ce am mai fi avut să ne spunem, din ceea ce nu fusese spus şi răsspus de o sută de ori?

Cu puţin înainte de ora opt, servitorul aduse lămpile. Nu ne aflam în salon decât cei doi ofiţeri, fratele meu şi cu mine, doctorul Roderich fiind încă lângă soţia lui. În timp ce servitorul ieşea, după ce-şi terminase treaba, pendula începu să bată cele opt lovituri.

Chiar în acest moment, uşa galeriei se deschise destul de violent. Fără îndoială, vreun curent de aer venit din grădină o împinsese, căci nu văzui pe nimeni. Dar ceea ce a fost şi mai extraordinar este că uşa s-a închis singură...

Şi atunci — nu! nu voi uita niciodată această scenă! — s-a auzit o voce... Nu era vocea aspră care ne insulta cu acel *Cântec al urii* ca în seara logodnei, ci o voce proaspătă şi veselă, cea mai iubită dintre toate vocile, vocea scumpei noastre Myra!...

— Marc, zicea ea, şi dumneavoastră, domnule Henri, şi tu, Haralan, ce faceţi aici? Este ora cinci şi eu mor de foame.

Era Myra, chiar Myra, Myra ce-şi recăpătase raţiunea, Myra vindecată!... Ai fi zis că a coborât din camera ei, ca de obicei. Era Myra care ne vedea şi pe care noi n-o vedeam!... Era Myra, invizibilă!...

Niciodată nişte cuvinte atât de simple n-au produs un atare efect.

Stupefiaţi, ţintuiţi pe scaunele noastre, nu îndrăzneam nici să ne mişcăm, nici să vorbim, nici să mergem spre locul de unde venea această voce. Cu toate astea, Myra era acolo, vie, şi noi o ştiam tangibilă în invizibilitatea ei.

De unde venea?... Din ascunzătoarea în care o dusese răpitorul ei?... Ea putuse deci să fugă, să străbată oraşul, să reintre în casă?... Totuşi, uşile erau încuiate şi nimeni nu i le deschisese...

Nu — şi explicaţia prezenţei sale nu întârzie să ne fie dată — Myra cobora din camera ei, unde Wilhelm Storitz o făcuse invizibilă şi o lăsase aşa. În vreme ce noi o credeam afară din casă, ea nu-şi părăsise patul. Rămăsese întinsă pe pat nemişcată, mereu mută şi inconştientă, în timpul acestor

douăzeci şi patru de ore. Nimănui nu-i trecuse prin minte că ea putea să fie acolo, şi, într-adevăr, de ce ne-ar fi dat prin minte?

Era Myra care ne vedea și pe care noi n-o vedeam!

Fără îndoială, Wilhelm Storitz nu putuse s-o ducă imediat, dar el şi-ar fi desăvârşit crima dacă, în dimineaţa asta chiar, lovitura de sabie a căpitanului Haralan nu l-ar fi împiedicat s-o facă, pentru totdeauna.

Şi iată că Myra, recăpătându-şi raţiunea — poate sub influenţa acelei licori pe care Storitz o făcuse s-o bea — Myra, neştiind nimic din tot ce se întâmplase după scena din catedrală, se afla în mijlocul nostru, ne vorbea, ne vedea, dar nu putea, în întuneric, să-şi dea încă seama că ea însăşi nu era vizibilă.

Marc se ridicase cu braţele deschise, ca spre a o prinde...

Ea continuă:

— Dar ce aveţi oare? Eu vă vorbesc şi voi nu-mi răspundeţi. Păreţi surprinşi că mă vedeţi. Ce s-a întâmplat oare?... De ce mama nu este aici? O fi suferindă?

Uşa se deschise iar şi intră doctorul Roderich. Îndată Myra se repezi spre el — cel puţin aşa o presupuneam — căci strigă:

— Ah, tată!... Ce se petrece aici?... De ce fratele meu şi soţul meu au un aer atât de ciudat?

Doctorul se oprise, împietrit, în prag. Pricepuse totul.

Cu toate astea, Myra era lângă el. Ea îl îmbrăţişa şi repeta:

— Ce se petrece?... Mama?... Unde este mama?

— Mama ta este sănătoasă, copila mea, bâigui doctorul. O să coboare... Rămâi, copila mea, rămâi!

În acest moment Marc, care găsise mâna soţiei sale, o trase încetişor, de parcă ar fi condus o oarbă. Ea nu era totuşi oarbă, ci, dimpotrivă, ei erau cei ce nu puteau s-o vadă. Fratele meu o aşeză lângă el...

Ea nu mai vorbea, înspăimântată de efectul pe care îl producea prezenţa ei, şi Marc, cu o voce tremurătoare, murmură aceste cuvinte din care ea nu putea pricepe nimic.

— Myra... scumpa mea Myra!... Da!... Sigur că tu eşti... Te simt aici... lângă mine!... Da! Te implor, iubita mea, să nu mă mai părăseşti.

— Scumpul meu Marc... Aerul ăsta tulburat... Voi... toţi... mă speriaţi... Tată... răspunde-mi!... S-a petrecut oare o nenorocire aici?...

Marc simţi că ea se ridică. O reţinu cu blândeţe.

— Nu, zise el. Nu s-a întâmplat nici o nenorocire, dar vorbeşte, Myra, mai vorbeşte!... Să-ţi aud vocea... tu.... tu... soţia mea... iubita mea Myra!...

Da, scena aceasta am văzut-o, cuvintele acestea le-am auzit. Şi noi stăteam acolo cu ochii ficşi, nemişcaţi, cu răsuflarea oprită, înspăimântaţi la gândul că singurul om ce ne-ar... fi putut-o reda pe Myra în forma ei vizibilă murise luând cu el secretul!

XVIII

Această situaţie, pe care noi nu mai eram stăpâni, avea să se sfârşească oare printr-un deznodământ fericit? Cine ar fi putut s-o creadă? Cum să nu-ţi spui că Myra era ştearsă pentru totdeauna din lumea vizibilă? De aceea, la imensa fericire de o fi regăsit se adăuga imensa durere că ea nu ne era redată privirilor în toată graţia şi frumuseţea ei.

Ne putem închipui cum avea să fie, de aici înainte, în aceste condiţii, existenţa familiei Roderich.

Myra nu întârzie să-şi dea seama de starea ei. Când trecu prin faţa oglinzii şemineului, nu-şi zări chipul... Ea se întoarse spre noi, scoţând un ţipăt de spaimă, şi nu-şi văzu umbra alături...

A trebuit atunci să i se spună totul, în vreme ce sughiţuri de plâns îi ieşeau din piept, în vreme ce Marc, îngenuncheat lângă fotoliul în care se aşezase ea, încerca zadarnic să-i calmeze durerea. El o iubea vizibilă, iar acum are s-o iubească şi invizibilă. Această scenă ne sfâşia inima de durere.

Spre sfârşitul serii, doctorul a vrut ca Myra să urce în camera mamei sale. Era mai bine ca doamna Roderich s-o ştie lângă dânsa, s-o audă vorbindu-i.

Trecură câteva zile. Ceea ce nu putuseră să facă încurajările noastre, a făcut-o timpul: Myra se resemnase. Datorită tăriei sale sufleteşti, curând se păru că viaţa îşi reluase cursul normal. Myra ne prevenea de prezenţa ei vorbindu-ne unuia sau altuia. Parcă o mai aud spunând:

— Prieteni, sunt acolo... Aveţi nevoie de vreun lucru?... O să vi-l aduc eu... Dragă Henri, ce căutaţi?... Cartea pe care aţi pus-o pe masă?... Iat-o!... Gazeta?... A căzut lângă dumneavoastră... Tată, este ora la care, de obicei, te sărut... De ce, Haralan, mă priveşti cu ochi atât de trişti?... Te asigur că sunt foarte veselă. De ce să fii suparat?... Şi tu, scumpul meu Marc, iată-mi mâinile... Strânge-le!... Vreţi să veniţi în grădină?... Daţi-mi braţul, Henri, şi o să vorbim de câte în lună şi-n stele.

Buna şi adorabila făptură nu voise să schimbe câtuşi de puţin viaţa de familie. Ea şi cu Marc petreceau ceasuri întregi împreună. Ea nu contenea să-i şoptească cuvinte încurajatoare. Încerca să-l consoleze, afirmând că avea încredere în viitor, că această invizibilitate avea să înceteze într-o bună zi... Avea ea într-adevăr această speranţă?

O modificare, totuşi, una singură, a fost adusă vieţii noastre familiale. Myra, înţelegând cât de penibilă ar fi fost prezenţa ei în aceste condiţii, nu venea să ia loc la masă în mijlocul nostru.

Dar, după terminarea mesei, cobora în salon. O auzeam deschizând şi închizând uşa şi spunând:

— Iată-mă, prieteni, sunt aici! Şi nu ne mai părăsea decât la ceasul când trebuia să urce în camera ei, după ce ne urase noapte bună.

Nu este nevoie să mai spun că, dacă dispariţia Myrei Roderich produsese mare vâlvă în oraş, reapariţia ei — nu am alt cuvânt în vocabularul meu — produse una şi mai mare. Din toate părţile au sosit mărturii de cea mai vie simpatie, şi vizitele acasă nu mai conteneau.

Myra renunţase la orice plimbare pe jos pe străzile din Ragz. Nu ieşea decât în trăsură închisă, întovărăşită de cineva dintre ai săi. Dar prefera, mai ales, să se aşeze în grădină, în mijlocul celor pe care-i iubea şi cărora, din punct de vedere moral, cel puţin, le fusese redată în întregime.

În acest timp, domnul Stepark, guvernatorul şi cu mine ne încăpăţânam să-l supunem pe bătrânul Hermann la interogatorii pe cât de numeroase, pe atât de inutile. Nu se putea obţine nimic folositor de la el în tristele împrejurări prin care treceam.

Evenimentele dovedindu-i buna credinţă în ceea ce privea presupusa răpire a Myrei, nu-l mai hărţuiam în această privinţă, dar nu se putea oare ca el să fie la curent cu secretele defunctului său stăpân? Sau chiar ca el să fie deţinătorul formulei lui Otto Storitz?

Ce remuşcare pentru domnul Stepark, şi chiar şi pentru mine, de a fi lucrat cu atâta graba la descoperirea pivnicioarei! Fără această grabă regretabilă, ceea ce făcusem pentru Hermann am fi putut să facem şi pentru Myra. Un singur flacon din misterioasa licoare, şi toate neliniştile noastre trecute n-ar mai fi fost decât un coşmar şters de bucuria deşteptării.

Cu crima involuntară pe care o săvârşise domnul Stepark, şi pe care eu îl lăsasem s-o săvârşească, nu ne lăudam nici unul, nici celălalt. Ea avea să rămână pentru totdeauna închisă în noi şi, printr-o înţelegere tacită, nu schimbasem nici un cuvânt despre acest subiect.

Fiecare pe seama lui, ne înverşunam, şi unul, şi celălalt, să-l chinuim într-o mie de chipuri pe nenorocitul Hermann, în speranţa himerică de a-i smulge un secret pe care neîndoios că nu-l deţinea. Ce şansă ar fi putut să existe, într-adevăr, ca Wilhelm Storitz să-i fi destăinuit unui servitor lipsit de cea mai elementară cultură misterele sale, şi chiar de ar fi făcut acest lucru, ce probabilitate ar fi fost ca acesta să fi înţeles ceva?

Veni în sfârşit ziua în care am devenit conştienţi de zădărnicia sforţărilor noastre, şi deoarece nu rămânea, până la urmă, împotriva lui Hermann, nici un cap de acuzare care să fie

justiţiabil în faţa tribunalelor, a trebuit să se hotărască de forurile superioare repunerea lui în libertate.

Dar soarta hotărâse ca bietul om să nu profite de această blândeţe tardivă. În dimineaţa în care paznicul veni să-l caute spre a-i da voie să iasă, îl găsi în celula lui, lovit de o embolie, aşa cum o arătă ulterior autopsia.

Astfel s-a spulberat şi ultima noastră speranţă. Astfel ni s-a demonstrat că secretul lui Wilhelm Storitz avea să rămână pentru totdeauna necunoscut.

În hârtiile luate la percheziţia din bulevardul Tékéli şi depuse la primărie, nu s-au găsit, după o examinare minuţioasă, decât formule vagi, notări din domeniul fizicei şi chimiei, absolut de neînţeles. Asta nu ne avansa cu nimic. Era imposibil să înţelegi ceva din acest talmeş-balmeş, cu privire la substanţa diabolică cu care Wilhelm Storitz săvârşise o faptă atât de criminală.

Aşa cum călăul ei se ivise din neant, căzând lovit în inimă de sabia lui Haralan, tot aşa nefericita Myra nu avea deci să mai apară în faţa ochilor noştri decât întinsă pe patul ei de moarte.

În dimineaţa de 24 iunie, fratele meu veni să mă caute. Mi se păru relativ mai calm.

— Scumpul meu Henri, îmi zise, am vrut să-ţi comunic hotărârea pe care am luat-o. Mă gândesc că o s-o aprobi.

— Să nu te îndoieşti de asta, i-am răspuns, şi vorbeşte-mi cu deplină încredere. Ştiu că n-ai putut să asculţi decât de vocea raţiunii.

— A raţiunii şi a iubirii, Henri. Myra nu este decât pe jumătate soţia mea. Căsătoriei noastre îi lipseşte consacrarea religioasă, întrucât ceremonia a fost întreruptă mai înainte de a fi rostite cuvintele sacramentale. Asta creează o situaţie falsă pe care vreau s-o curm, pentru Myra, pentru familia ei, pentru toată lumea.

Mi-am strâns fratele în braţe şi i-am spus:

— Te înţeleg, Marc, şi nu-mi închipui ce piedică s-ar mai putea ivi în calea dorinţei tale.

— Ar fi monstruos de-ar mai exista vreo piedică, răspunse Marc. Dacă preotul n-o vede pe Myra, el o s-o audă, cel puţin, declarând că mă ia de soţ, după cum şi eu o iau de soţie. Nu cred că autoritatea ecleziastică o să facă vreo greutate.

— Nu, dragă Marc, nu, şi iau asupra mea sarcina să fac toate demersurile necesare.

Mai întâi m-am adresat preotului catedralei, episcopului care oficiase slujba religioasă a căsătoriei, întreruptă de o profanare fără precedent. Venerabilul bătrân îmi răspunse că acest caz fusese examinat în prealabil şi că arhiepiscopul de Ragz îi dăduse o soluţie favorabilă. Deşi era invizibilă, nu era îndoielnic

că logodnica era vie şi, ca atare, aptă să primească taina căsătoriei.

Strigările pentru căsătorie fiind făcute de multă vreme, nimic nu se mai opunea ca data ceremoniei să fie fixată la 2 iulie.

În ajun, Myra îmi spuse, aşa precum mi-o mai spusese o dată:

— Mâine, Henri... Să nu uitaţi!

Această a doua căsătorie a fost, ca şi prima, celebrată tot în catedrala Sfântul Mihail şi în aceleaşi condiţii. Aceiaşi martori, aceiaşi prieteni şi invitaţi ai familiei Roderich, acelaşi puhoi de lume.

Că s-a adăugat o doză mai mare de curiozitate, o admit, şi această curiozitate e de înţeles şi de scuzat. Fără îndoială, în această asistenţă mai dăinuiau temeri pe care doar timpul avea să le biruie. Da, Wilhelm Storitz murise; da, servitorul său Hermann murise de asemenea... Şi totuşi, nu numai unul se întreba dacă această a doua slujbă de căsătorie n-avea să fie întreruptă ca şi prima, dacă alte miracole n-aveau să tulbure din nou ceremonia nupţială.

Iată-i pe cei doi miri în strana catedralei. Fotoliul Myrei pare neocupat. Ea este acolo, totuşi.

Marc stă în picioare, întors spre ea. Nu poate s-o vadă, dar el o simte aproape de el. O ţine de mână, ca spre a dovedi prezenţa ei în fata altarului.

În spate sunt aşezaţi martorii, judecătorul Neumann, căpitanul Haralan, locotenentul Armgard şi cu mine; apoi domnul şi doamna Roderich, biata mamă îngenuncheată, implorând să se facă o minune pentru fiica ei!... În jur se înghesuie prietenii, notabilităţile oraşului, umplând marele naos, şi naosurile laterale mişună de lume.

Clopotele sunt trase din toate puterile, orgile răsună din răsputeri.

Episcopul şi ajutoarele lui au sosit. Slujba începe, ceremonia se desfăşoară în cântecul corului de copii. La ofrandă, e văzut Marc conducând-o pe Myra până la prima treaptă a altarului şi readucând-o după ce dania ei a căzut în cutia diaconului.

După terminarea liturghiei, bătrânul preot s-a întors spre asistenţă.

— Myra Roderich, sunteţi aici?... întreabă el.

— Sunt aici, răspunde Myra. Apoi, adresându-i-se lui Marc:

— Marc Vidal, consimţiţi s-o luaţi pe Myra Roderich, aici prezentă, de soţie?

— Da, răspunde fratele meu.

— Myra Roderich, consimţiţi să-l luaţi pe Marc Vidal, aici prezent, de soţ?

— Da, răspunde Myra cu o voce care este auzită de toţi.

— Marc Vidal şi Myra Roderich, rosteşte episcopul, vă declar uniţi prin taina căsătoriei.

După ceremonie, mulţimea se grăbeşte să ajungă pe drumul pe care vor trece noii soţi. Nu se aude hărmălaia confuză, obişnuită în atari împrejurări. Toţi tac, întinzând gâtul, în speranţa nebună de a vedea ceva. Cu toţii sunt totodată împinşi de curiozitate şi reţinuţi de o frică misterioasă...

Între dublul şir al acestei mulţimi, întrucâtva speriată, soţii, martorii lor, prietenii lor se duc la sacristie. Acolo, pe registrele epitropiei, semnăturii lui Marc Vidal i se adaugă un nume, cel al Myrei Roderich, un nume scris de o mână ce nu se poate vedea, de o mână ce nu se va vedea niciodată!

XIX

Aceasta a fost, în ziua aceea de 2 iulie, deznodământul istoriei ciudate pe care mi-a venit s-o povestesc. Înţeleg că pare de necrezut, în acest caz n-ar trebui să fie acuzată decât nepriceperea autorului. Istoria nu este, din nenorocire, decât foarte adevărată, deşi unică în analele trecutului, cu toate că ea trebuie, o sper cu tărie, să rămână unică şi în analele viitorului.

Se înţelege de la sine că fratele meu şi Myra renunţaseră la planurile lor de altădată. Nu se mai punea problema unei călătorii în Franţa. Prevedeam că Marc nu avea să-şi mai facă decât rareori apariţia la Paris şi că avea să se stabilească definitiv la Ragz. Era o mare durere pentru mine, la care trebuia să mă resemnez.

Cel mai bun lucru, într-adevăr, ar fi fost ca soţia lui şi cu el să stea aproape de domnul şi de doamna Roderich. Timpul vindecă totul şi Marc s-ar obişnui cu această existenţă. Myra îşi bătea capul, dealtminteri, să dea iluzia prezenţei sale. Se ştia întotdeauna unde se afla şi ce făcea. Ea era sufletul casei, invizibilă, tot ca un suflet.

Pe deasupra, forma ei materială nu dispăruse în întregime. N-aveau admirabilul ei portret făcut de Marc? Myrei îi plăcea să se aşeze lângă această pânză şi, cu vocea ei mângîietoare, zicea:

— Sunt aici, am redevenit vizibilă şi voi mă vedeţi precum mă văd şi eu.

Am mai rămas câteva săptămâni la Ragz după căsătorie, trăind în casa Roderich în cea mai perfectă intimitate cu această familie atât de încercată, şi nu vedeam apropiindu-se, fără părere de rău, ziua în care ar trebui să plec. Cu toate

acestea, nu există vacanţe atât de lungi încât să nu se termine odată şi, în sfârşit, a trebuit să mă reîntorc la Paris.

Aici am fost prins de profesia mea, mai absorbantă decât o cred oamenii neinformaţi. Cu toate acestea, evenimentele în care fusesem amestecat erau prea ciudate, pentru ca preocupările mele să mă poată face să le uit. Mă gândeam deci la ele neîncetat, şi nu se scurse nici măcar o singură zi fără ca amintirea să nu-mi zboare spre Ragz, aproape de fratele meu şi de soţia lui, totodată prezentă şi îndepărtată.

Marc și Myra sînt fericiți

La începutul următoarei luni ianuarie, evocam pentru a o suta oară teribila scenă al cărei deznodământ fusese moartea lui Wilhelm Storitz, când îmi veni dintr-o dată în minte o idee atât de simplă, atât de evidentă, într-adevăr, încât mă miram cum de n-o avusesem mai înainte. De-ar fi chiar ca orbirea mea să determine o slabă apreciere a facultăţilor mele de logician, trebuie să recunosc că nu mă gândisem niciodată să fac vreo legătură între diferitele împrejurări ale acestei drame. În ziua aceea, această concluzie se impuse spiritului meu: că dacă trupul duşmanului nostru învins îşi pierduse puterea invizibilităţii pe care o poseda când era viu, emoragia abundentă produsă în urma loviturii de sabie a lui Haralan fusese probabil cauza unică. A fost o clipă de extaz. Imediat mi-a apărut ca o certitudine că substanţa misterioasă era ţinută în suspensie în sânge şi că era răspândită împreună cu el.

Această ipoteză odată admisă, consecinţa decurge de la sine. Ceea ce făcuse lovitura de sabie a lui Haralan, putea s-o facă şi bisturiul chirurgului. Asta nu era, în definitiv, decât o operaţie dintre cele mai benigne, care era uşor de executat treptat şi care s-ar putea repeta atât cât ar fi necesar. Sângele, pe care l-ar fi pierdut Myra, ea l-ar fi înlocuit prin alt sânge cu totul nou şi ar fi venit o zi în care vinele ei n-ar mai fi conţinut nici o urmă din substanţa blestemată care-l lipsea pe Marc de fericirea de a o putea vedea.

I-am scris îndată fratelui meu în acest sens. Dar, în momentul în care eram gata să expediez scrisoarea, am primit una de la el şi am socotit preferabil să amân trimiterea scrisorii mele. În scrisoarea lui, fratele meu îmi anunţa, într-adevăr, o veste care făceau, cel puţin pentru moment, inutile speculaţiile mele. Myra, îmi spunea el, avea să-l facă tată. Nu era prielnic, veţi fi de acord, să o lipsească de cea mai mică picătură de sânge. Şi aşa ea nu avea prea multă putere ca să suporte încercarea de temut a maternităţii.

Naşterea nepotului meu — sau a nepoatei mele — îmi era anunţată pentru ultimele zile ale lunii mai. Afecţiunea pe care o am pentru fratele meu fiindu-i cunoscută cititorului, este de prisos să spun că am fost exact la întâlnire. Încă de la l5 mai mă aflam la Ragz, unde am aşteptat evenimentul cu o nerăbdare tot atât de mare ca şi cea a tatălui.

Evenimentul s-a produs la 27 mai şi această dată nu-mi va ieşi niciodată din minte. Se spune că nu mai există miracole; a existat totuşi unul în acea zi, un miracol a cărui autenticitate o pot garanta personal. Care a fost acest miracol, se bănuieşte. Natura ne-a dat ajutorul pe care eu voiam să-l cer artei medicale şi Myra a ieşit vie din mormânt. Marc, înmărmurit, înnebunit, ameţit, a văzut-o apărând încet din umbră şi, de

două ori tată, a văzut născându-i-se în acelaşi timp şi copilul, şi soţia, care i se păru încă şi mai frumoasă prin faptul de a-i fi fost ascunsă privirilor o vreme atât de îndelungată.

De atunci, fratele meu şi Myra nu au mai multe griji decât mine. În vreme ce eu îmi storc creierii căutând perfecţia matematică ideală — şi inaccesibilă, întrucât matematicile sunt, ca şi universul, infinite!

— Marc îşi continuă glorioasa lui carieră de pictor celebru. El locuieşte la Paris, la doi paşi de mine, într-o casă superbă, unde, în fiecare an, domnul şi doamna Roderich, împreună cu căpitanul, devenit colonelul Haralan, vin să-şi petreacă două luni. În fiecare an, această vizită este întoarsă la Ragz de către cei doi soţi. Este singurul moment în care sunt lipsit de gunguritul nepotului meu — era scris să fie un nepot! — pe care îl iubesc nespus, cu o tandreţe care e totodată şi de unchi, şi de bunic. Marc şi Myra sunt fericiţi.

Fie ca această fericire să dăinuiască! Fie ca nimeni să nu mai cunoască nenorocirile pc care le-au suferit ei! Şi fie ca niciodată — şi cu asta închei — să nu reînvie groaznicul secret al lui Wilhelm Storitz!

Cuprins

JULES VERNE

1. O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PĂMÎNTULUI
2. OCOLUL PĂMÎNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE
3. CINCI SĂPTĂMÎNI ÎN BALON
4. STEAUA SUDULUI
5. CĂPITANUL HATTERAS
6. ŞCOALA ROBINSONILOR. RAZA VERDE
7. DOCTORUL OX
8. DOI ANI DE VACANTĂ
9. UN BILET DE LOTERIE. FARUL DE LA CAPĂTUL LUMII
10. UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC
11. CELE 500 MILIOANE ALE BEGUMEI. ŞARPELE DE MARE
12. VULCANUL DE AUR
13. 20 000 DE LEGHE SUB MĂRI
14. DE LA PĂMÎNT LA LUNĂ. ÎN JURUL LUMII
15. UIMITOARELE PERIPEŢII ALE JUPÎNULUI ANTIFER
16. INSULA CU ELICE
17. BURSE DE CĂLĂTORIE
18. CASA CU ABURI
19. INDIILE NEGRE. GOANA DUPĂ METEOR
20. INSULA MISTERIOASĂ (voL. I)
21. INSULA MISTERIOASĂ (voL. II)
22. MINUNATUL ORINOCO
23. CASTELUL DIN CARPAŢI. ÎNTÎMPLĂRI NEOBIŞNUITE
24. ŢINUTUL BLĂNURILOR (voL. I)
25. ŢINUTUL BLĂNURILOR (voL. II)
26. CĂPITAN LA CINCISPREZECE ANI
27. 800 LEGHE PE AMAZON
28. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. I)
29. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. II)
30. TESTAMENTUL UNUI EXCENTRIC
31. ROBUR CUCERITORUL. STĂPÎNUL LUMII
32. CLOVIS DARDENTOR. SECRETUL LUI WILHELM STORITZ
33. AGENJIA THOMPSON
34. HECTOR SERVADAC
35. UN ORAŞ PLUTITOR. SPĂRGĂTORII BLOCADEI. INVAZIA MĂRII
36. PILOTUL DE PE DUNĂRE
37. SATUL AERIAN. ÎNCHIPUIRILE LUI JEAN MARIE CABIDOULIN
38. PRICHINDEL
39. CESAR CASCABEL
40. CLAUDIUS BOMBARNAC. KERABAN ÎNCĂPĂŢÎNATUL

EDITURA ION CREANGĂ